

FINSK SPRÅKLÄRA

af

Fab. Collan.

Hist. Lektor
vid Gymnasium i Kuopio.

Förra Delen.

FORMLÄRAN.

Helsingfors, 1847.

Hos J. C. Frenckell & Son.

FINSK SPRÅKLÄRA

Andra Utlaggn.

Imprimatur.

G. REIN.

Första Utgåvan.

KONNEMÄNNÄN

Helsingfors, 1837.

hos J. G. Franckell & Son

Innehåll.

FÖRORD		Sid. v—xvi.
I. BOKSTÄFVERNA.	§. 1—	38. „ 1—36.
A. Bokstäfvernas uttal och bruk	§. 1—	5. „ 1.
B. Bokstafsljudens indelning	§. 6—	12. „ 4.
1. Vokal-ljud	§. 6—	10. „ —
2. Konsonantljud	§. 11,	12. „ 7.
C. Bokstafsljudens egenheter och förändringar	§. 13—	38. „ 10.
1. Vokalförändringar	§. 19—	24. „ 13.
a) Vokalers jemvigt	§. 19.	„ —
b) Vokal-harmonien	§. 20—	24. „ 18.
2. Konsonantförändringar	§. 25—	38. „ 25.
a) Konsonanters jemvigt med vokaler, och stafvelser emellan	§. 25—	34. „ —
b) Konsonanters öfverensstämmelse	§. 35—	38. „ 34.
II. STAFVELSERNA	§. 39—	50. „ 36.
A. Quantiteten	§. 41—	44. „ 38.
B. Accenten	§. 45—	49. „ 40.
C. Versbyggnaden	§. 50.	„ 43.
III. ORDEN.	§. 51—	128. „ 44.
A. Ordens Böjning	§. 53,	118. „ 45.
1. Nomen	§. 53—	65. „ —
a) Deklination	§. 56—	65. „ 47.
Stammen	§. 59—	65. „ 50.
Bildning af Kasus	§. 61,	62. „ 52.
Paradigmer	§. 63.	„ 61.
b) Komparation	§. 66—	68. „ 67.
c) Nomen Numerale	§. 69—	71. „ 69.
d) Pronomen	§. 72—	78. „ 73.
Pronomina Separata	§. 73—	75. „ 73.
Pronomina Suffixa	§. 76—	78. „ 77.
2. Verbum	§. 79—	111. „ 81.
a) Allmän Konjugation	§. 88—	97. „ 87.
Aktivum	§. 91—	94. „ 89.
Stammen	§. 91.	„ —
Böjning genom Personal- och Nominal-ändelser	§. 92—	94. „ 91.
Passivum	§. 95,	96. „ 96.
Paradigmer	§. 97.	„ 98.

b) Reflexiv Konjugation	§. 98—102.	Sid. 105.
Aktivum	§. 100.	” 106.
Passivum	§. 101.	” 108.
Paradigmer	§. 102.	” 109.
c) Negativ Konjugation	§. 103—106.	” 115.
Paradigma	§. 105.	” 117.
d) Hjälpverb. Perifrastiska Tem- pora	§. 107—109.	” 118.
Paradigma	§. 109.	” 120.
e) Verba Defektiva och Imper- sonalia	§. 110—111.	” 124.
3. Partiklar	§. 112—118.	” 124.
a) Postpositioner	§. 115.	” 126.
b) Adverbier	§. 116.	” 128.
c) Konjunktioner	§. 117.	” 131.
d) Interjektioner	§. 118.	” 132.
B. Ordens Bildning	§. 119—128.	” 133.
1. Härledning	§. 122—125.	” 136.
a) Nomen	§. 123, 124.	” 137.
b) Verbum	§. 125.	” 144.
c) Partiklar	§. 126.	” 146.
2. Sammansättning	§. 127, 128.	” 146.
RÄTTELSE OCH TILLÄGG		” 148.

F ö r o r d.

Under de sednaste sju åren hafva ej mindre än fem särskilda, större och mindre läroböcker i Finska språket sett dagen: af Hr *Renvall*, *Finclius*, *Stenbäck*, *Corander* och *Eurén*. Då under samma tid den Finska språkforskningen, isynnerhet genom *Lönnrots* och *Castréns* detalj-undersökningar, gått med stora steg framåt, eller rättare blifvit ställd på en alldeles ny grundval, derigenom att först dessa språkforskare gifvit bokstafsläran dess behöriga vigt och antydtt dess bringande till system, skulle det synas, att äfven de allmänt tillgängliga läroböckerna bort tillegna sig dessa undersökningars resultat. Detta gäller emellertid — om det tillåtes lemna Hr Coranders försök i samma väg utom all beräkning — blott om Hr Euréns sednast utkomna Finska Formlära, hvars redan härutinnan stora förtjenst så mycket högre bör uppskattas, som Författaren deruti med både skarpsinnighet och konsekvens genomfört det nya systemet. Men samma arbete lider af den väsendtliga bristen, att vara affattadt i en så sammanträngd och i vissa delar rent af knapphändig form, att det å ena sidan blir för nybörjaren en gåta, men å den andra ock ingalunda ger en tillfredsställande handledning för ett grundligare studium af språket. Denna brist torde här kunna öppet och utan fara för missytning åberopas, då redan sakkunniga granskare af Hr E:s arbete offentligen derom vittnat. De bristfälligheter i detaljen, som Hr E:s talrika recensenter uppdagat, eller trott sig uppdaga, må så mycket hellre lemnas derhän, som här allraminst kan bli fråga om en ny granskning, att ej säga nedsättning af en förtjenstfull föregångares arbete, och det i vissa punkter dessutom kan bli tal om, huruvida Hr E. sjelf, eller Hr recensenter träffat det rätta. — Nyssnämnda sakförhållanden må emellertid i någon mån tjena till förklaring, hvarföre nu åter ett försök i Finska Språkläran lemnas i Allmänhetens händer.

Såsom icke ex professo språkforskare, torde undertecknad böra vidröra ännu en annan omständighet till sin enskilda ursäkt, för den uppenbara djerfheten att våga ett försök i denna väg. Handhafvande undervisningen i Finska språket vid härvarande Gymnasium sedan dess instiftelse, hade förf., i likhet med mången annan lärare, mer än nog fått känna bristen af en tjenlig handbok i Grammatiken. *Von Beckers*, ännu alltid både den fullständigaste och pålitligaste — om ock i följd af sakens natur redan föråldrad, så vidt det angår

uppställningen, systemet, — var redan länge ur Bokhandeln utgången; *Renvall*, som i sin *Formlära* onekligen ger den mest rationela behandling af språklagarna före Hr *Eurén*, var både svårläst, i detaljen diffus, och alltför ensidigt fasthållande sin ”rena *Vest-Finska*”. Emellertid var hela *Formläran*, efter mer vetenskapliga och med språkets egendomliga art öfverensstämmande åsichter, redan *in nuce* utredd i D:r *Lönnrots* förträffliga afhandlingar i *Suomi* 1841, 1842. Det gällde i hufvudsaken blott en jmförelsevis underordnad möda: att uppställa och ordna språkmaterialet efter de lagar, hvilkas grunddrag sålunda voro antydda. Då ingen man af faeket egnat sig häråt, och då särskildt D:r *L:s* tid varit, såsom den ännu länge torde blifva, upptagen af andra maktpåliggande arbeten, företog jag mig att utföra *Formläran* på den grund, som redan var lagd. D:r *L:s* enskilda vänskap öppnade för mig vidare tillgång äfven till hans egna handskrifna materialier för denna lärogren, hvarjemte ock tacksamt bör erkännas, att i afseende å *Bokstafsläran*s uppställning flere viktiga vinkar och belysningar kommit detta arbete till godo, hemtade ur anteckningar efter D:r *Castréns* föreläsningar öfver *Finska språket* i *Helsingfors* om hösten 1845; detta sednare gäller i vissa punkter ock om Hr *Mag. Kellgrens* hithörande afhandling i andra häftet af ”*Fosterländskt Album*”.*) — Med tillfälle att rädföra sådana hjälpkällor borde utarbetandet af en lärobok i denna gren förefalla äfven en icke-filolog mindre vågadt, än det annars onekligen varit; och har det vågats närmast i den mening, i det hopp, att dermed kunna i någon mån afhjelpa en väsendtlig brist inom *Skolan*.

Då denna del, eller *Formläran*, var hardt nära färdig och godhetsfullt blifvit till granskning öfvertagen af D:r *L.*, utkom Hr *E:s* oftanämnde lärobok. Det är lätt förklarligt, att jmförelsen med en föregångares arbete alltid måste bli lärorik, helst då det är det första åt sitt håll och då äfven dess möjliga fel bli såsom varnande prickar för andra seglare i samma farvatten. Med upprigtigt erkännande häraf, bör icke heller förtigas, att de offentliga granskningarna af samma arbete yttermera lemnat värderika bidrag för *Grammatikens* detaljer. Särskildt har ock Hr *Lektor Akianders* i så många afseenden förtjenstfulla *Ljudbildningslära* (i *Suomi* för år 1845), hvilken utkom ungefär liktidigt med Hr *E:s* *Formlära*,

*) Sednast, och då förevarande arbete redan var färdigt att läggas under pressen, erhöll förf. tillgång till Hr *K:s* nyligen i *Berlin* utgifna afhandling: ”*Die Grundzüge der Finn. Sprache, mit Rücksicht auf den Ural-Altäischen Sprachstamm*”, en skrift, som, utan att i afseende å *Finska Formläran* innehålla något egentligen nytt — hvilket icke ens ligger i dess plan, — dock är att anse såsom ett ytterligare och värtligt votum till förmån för denna disciplins rationela behandling.

i viss mån tjenat förf. af denna lärobok till en välkommen ledning, särdeles i hvad som angår Ordbildningen, helst Hr A. är den förste, som för utredningen af de onomatopojetiska orden lemnat rikhaltigare materialier. Att åter i andra och äfven ganska viktiga delar, såväl i Bokstafs- och Stafvelselärau, som ock särdeles i den om Ordens Böjuing, de af Hr A. framställda nya åsigter blifvit i detta arbete lemnade å sido, har icke skett utan mogen öfverläggning, ehuru en läroboks plan och utrymme icke tillätit upptaga hithörande frågor till särskild och formlig diskussion, utom hvad i en och annan anmärkning kunnat till reglors motive-
rande inrymmas (jfr §. 31: 12. Anm. 2; 43 Anm. 1; 48 Anm.). De åsigter, som i tvistiga punkter här blifvit följda, — i grund-
dragen och med få undantag följande den ledning, Hrr *Lönnrot* och *Castrén* gifvit*), — må derföre, likasom sättet huru de blifvit för Grammatiken tillämpade, gälla hvad och så länge de inför en vetenskaplig granskning kunna gälla.

I åtskilliga delar har förf. emellertid icke någon godkänd auktoritet att trygga sig vid, antingen sådan ej funnits att tillgå, eller icke kunnat med godt samvete följas; och anser han sig i afseende å dem böra redogöra för sitt förfarande.

Öfverhufvud borde väl såsom högsta lag för Grammatiken gälla allmänt språkbruk; men det är nogsamf bekant, att ett sådant ännu på långt när icke kunnat göra sig rådande i Finsk skrift, ja att dessutom flere af de viktigaste grammatikaliska frågor som bäst äro beroende af skriftställares skiljaktiga meningar, — att icke tala om rena dialekt-skillnader. Svårigheten att i en lärobok reda sig genom denna labyrinth af påståenden, projekter eller rena hypoteser har förf. efter förmågan sökt lösa genom att följa den ledning, språkets egen inre analogi tyckts ge vid handen, och att icke påtvinga språkläran någon nyhet, som ej af denna analogi påyrkas och rättfärdigas. Då tvenne eller flera språkbruk vunnit mera allmän burskap, t. ex. bland Vest-Finnar å ena och Ost-Finnar å andra sidan, har likaledes analogien främst blifvit rådfrågad vid affattandet af regeln, dock så att äfven afvikande gängse bruk nedanföre erhållit sin plats. Dernäst har förf. i vissa fall trott sig böra fästa mer afseende på Syntaxen, än förut blifvit gjordt, helst formläran just uti denna får sin egentliga tillämpning och alltså ingalunda bör, eller ens utan olägenhet kan såsom en alldeles abstrakt disciplin för sig behandlas. En sådan princip är t. ex. följd vid uppställningen af Kasus (§. 56),

*) D:r L:s hithörande afhandlingar återfinnas i tidskrifterna *Mehiläinen*, *Suomi*, *Saina* och *Kallavesi* samt i företalet till *Kalevala*; D:r C:s i hans *Dissert. de Affinitate Declinationum in Lingua Fennica*, *Esthonica et Lapponica* samt i *Suomi* 1841, 1844.

hvilka i den här antagna ordning äfven torde bli lättare att behålla i minnet; vidare i fråga om Verbers Genera, Former, Modi och Tempora (§§. 79—87), i utförandet af betydelsen jemte Paradigmerna, o. s. v.

Att följdrigtigt genomföra nyssnämnda allmänna grundsatser har i många fall likväl ej varit så lätt, dels då af flere stridande åsichter hvar och en tyckes medföra sina fördelar, men äfven olägenheter, dels åter i de fall, hvilka ännu ej blifvit behörigen diskuterade, dels ock der sjelfva analogien och konsekvensen vid sin tillämpning förete materiela olägenheter, större än de skenbara fördelarna. I afseende härå kräfvä isynnerhet nedannämnda punkter närmare förklaring.

1. *Slutaspiration.* Att den hörbara slutaspirationen i vissa ordformer bör genom tecken äfven i skrift antydvas, såvidt man i skriftspråket älskar reda och konsekvens, torde numera af ingen med språket någorlunda förtrogen bestridas. Mera skiljaktiga hafva meningarna varit i fråga såväl om det behöfliga *tecknets beskaffenhet*, som *utsträckningen af dess bruk*. Några nyare författare hafva velat begagna en omvänd apostrof, snarlik den grekiska *spiritus asper* ('). Att kunna undvika nya tecken är alltid en fördel, helst om de äro af den natur, att såsom det förevarande både i skrift och tryck lätt kunna förväxlas med ett annat (apostrofen) och derigenom medföra blott oreda, i stället för motsatsen. I sjelfva verket torde ock apostroftecknet (') fullt ut lika väl kunna tjena till beteckning af slutaspiration, då derigenom ingen förblandning med samma tecken såsom märke för elision uppstår (se §. 12: 3).— Vidare har en och annan skribent i nyare tider velat utsträcka slutaspirationens bruk vida utöfver hvad behovet påkallar och hvad ens, utan olägenhet och skriftspråkets verkliga vanställande, kan göras. Att således skriva t. ex. *talolle', talotsé', talonsá', tulleé', tänné', astí', ympäri'* (eller *talolle'* o. s. v.) ländar språket till föga båtnad, men deremot alla skrivande och läsande till mycken vedermoda. Slutaspirationen är nemligen i dylika kasus- och suffix-former, i 3:e pers. af verbum samt i partiklar numera ingalunda allmänt bruklig, helst i vissa dialekter ej blott aspirationen, utan äfven (emot vanligheten med aspirerade vokaler) nästföregående vokal kan elideras. Jfr härom §. 37 Anm. 2. — För vissa Nomina åter med förkortad stam (§. 60) visar analogien tydligen, huru de böra skrivas i Nomin. Sing., der aspiration uppkommit af ett ursprungligt *h* i stammen. Då nemligen hårdt nära allmänt säges och skrives t. ex. *tullut, vienytt* (icke *tulluh, tullu'* o. s. v.), tyckes man med allt skäl kunna följa det motsvarande, äfven i talspråk temligen allmänna bruket och skriva t. ex. *kevütt, oritt, olutt, lyhytt*, såsom ock många de bästa författare göra. Finska

språket, som öfverhufvud utmärker sig genom klara och bestämda bokstafsljud, röjer äfven i hithörande fall ett tydligt sträfvande att utbilda slutaspirationen till det artikulerade konsonantljudet *t*, liksom en del andra ord (t. ex. *vieras*, *kirves* o. d.) af samma orsak fått *s* i slutet. *) Endast de nominalstammar på *ehe*, hvilka ej såsom t. ex. *kirves* bestämdt erhållit *s*, ej heller såsom Modi Adjectivi på *ut*, *yt* förstärkt sjelfva den lätta vokalen före *h* till *u* (*tullet*, af *tullehe*) för att kunna bära det hårda slutljudet *t*, tyckes språket ännu vara liksom oense med sig sjelft, antingen aspirationen i analogi med nyssnämnda fall skall öfvergå till *s* eller *t*, eller ock möjligen försvinna. Jfr §. 29: 2 b. Anm. Förvandlingen till *t* är här icke ovanlig, och har af många goda förf. äfven i skrift antagits; men just i anseende till svagheten af det vokalljud (*e*), som här föregår aspirationen, har språket endast motsträfvigt och derföre ofullkomligt i hithörande fall låtit analogien råda. Att skriva ord, som genom förkortning blifvit tvåstafviga, med *t* i slutet, t. ex. *venet*, *tervet*, kunde — efter 1:a stafvelsens skarpa accent — ännu anses med ett godt språkbruk öfverensstämmande; men i trestafviga ord, t. ex. *askaret*, *taipalet*, blir ett så hårdt slut verkligen stötande. Härtill kommer ännu den i hithörande talrika ord, vida mer än i de fåtaliga på *ät*, *it*, *ut*, *yt*, kännbara olägenheten, att Nom. Sing. lätt och särdeles af nybegynnaren kan med Nom. Plur. förblandas. Af dessa skäl har förf. härutinnan hyllat det skrifsätt, som, emedan det är det enklaste (jfr §. 12: 1), icke går bruket i förväg, utan lemnar vägen öppen för hvad detta framdeles kan stadga; och detta så mycket mer, som samma skrifsätt i nyare bättre skrifter (t. ex. Hr *Kajans Suomens Historia*) börjat bli det rådande. — Återstår alltså att utsätta särskildt tecken för slutaspiration endast i de fall, som upptagas i §. 12 Anm.

2. *Förmildring af k*. Emedan språkbruket äfven härutinnan icke kommit till någon stadga, har förf. ansett bäst och äfven försigtigast, åtminstone tills möjligen något eget tecken vinner burskap, att såsom allmänt förmildringstecken för *k*, der det ej till *g* förmildras, antaga aspirationen, dock med anförande äfven af de öfriga allmänna beteckningssätten (se §. 31: 4). I sjelfva verket är det förmildrade *k* ännu ett lika outredt ljud, som slutaspirationen och snarlikt denna; och om det å ena sidan i de östra dialekternas talspråk, särdeles efter konsonanter, såsom i *hal'on* af *hal'ko*, knappast kan af ett ovanligt öra förnimmas, så är det dock för tydlighetens skull, helst om nybegynnare och utländningar tagas i beräkning, högst behöfligt att i skrift utsättas,

*) Då ett fullständigare lexikon erhålles, bör en särskild förteckning öfver båda slagen af ifrågakvarande ord uppgöras för Grammatiken.

medan samma tydlighet å andra sidan väsendtligen lider, om *j* och *v* delvis, efter en eller annan dialekt, antagas såsom ersättning för *k* (jfr §. 31: 4 Anm. 1).

3. *Quantitet, Accent.* Reglorna härom torde i åtskilligt förefalla nya och fremmande, särdeles §§. 47, 48. Förf. har vid deras affattande likväl följt endast den ledning språket sjelft, rent uttaladt, tyckes ge vid handen. I afseende å såväl quantitet som accent kan emellertid språkbruket på olika orter variera; de faktiska observationer, som blifvit lagda till grund för hithörande regler, torde dock åtminstone i de inre delarna af landet befinnas grundade på verkligt språkbruk. — Hvad beträffar den korta antydning om *Finska Versbyggnaden*, som i denna lärobok kunnat få rum, hänvisas Läsaren till D:r L:s utförligare framställning af ämnet i tidn. *Kallavesi* för d. 30 Okt. 1845 (jfr föret. till *Kalevala*), hvilken såsom den bäst grundade här blifvit följd, såvidt den nemligen grundar sig på runornas egen versbyggnad. Att för öfrigt en Finsk verslära i vidsträcktare mening ännu hör framtiden till, är en känd sak; och torde frågan härom först då kunna lösas, när en rikare, mera omvexlande och äfven mera värdad inhemsk poesi, än hittills, utöfver runornas versslag hunnit komma upp.

4. *Ordens stam och rot.* Samma vikt, som rötterna (*radices*) ega för läran om ordens härledning, hafva ordens stammar för flexionsläran. Af ganska lärda män har väl ännu nyligen dels skillnaden mellan båda blifvit förbisedd, eller bortblandad, *) dels ock hela teorien om en etymologisk grundform eller stam förkastad. **) Förf. vågar dock anse de i sådant afseende gjorda påståenden icke vara bindande. Genom uppställandet af ordstammar, de der under böjningen (i allmänhet tagen) återkomma och bibehålla sig, vinner denna del af Formläran såväl uti rationel hållning, enhet och konsekvens, som ock i lättfattlighet för nybeggaren, — med förutsättning naturligtvis, att noga skillnad i lärobok göres mellan sådana stammar (urspr. Nominativer) och nu brukliga ord i Nomin. Sing., en skillnad som äfven är lätt att göra, och skarpt begränsa. Och då man vidare, i dess tillämpning för Formläran, särskildt upptager oförändrade och särskildt de olika slagen af förändrade ordstammar för sig (§. 59 ff.), samt fäster nödigt afseende på deras stafvelsebyggnad, så gifva sig äfven de för svårast ansedda regler, t. ex. den för Infinitivus Kasus, snart sagdt af sig sjelfva (jfr §. 62), och jemte reglorna

*) Se Hr *Akianders* a. afhandl. i Suomi 1845 s. 346, 347 Anm. 1, 2. Jfr Rec. af Hr Euréns Formlära i *H:fors Tidn.* 1846 N:o 84 ff.

**) Sådant yrkar en af Hr E:s i öfrigt grundligaste Recensenter, i *Abo Underr.* 1847 N:o 30 ff.

äfvén orsaken hvarföre de måste vara så, och ej annorlunda. Renvalls ej sällan återopade uppställning af *två deklinationer* har, t. ex., visserligen sin goda grund, så vidt den i sjelfva verket stöder sig just på *nominalstammarnas olika natur*; men så som han framställer deklinationsläran, nödgas han ej blott taga en s. k. "*Blandad Deklination*" till hjälp, utan ännu derutöfver till talrika anförda Paradigmer foga en lång rad "*Anmärkingar*", hvilka, svåra att behålla i minnet, medföra ännu större svårighet för den, som i en sådan mångfald af fakta vill söka och finna ett organiskt helt.*). — Det sagda gäller ock om böjning och bildning af Verba och Partiklar. — I stället att alltså i ordstammarna se endast "stympade ord", "embryoner" o. s. v., tjenande blott att förvillan, torde det tvärtom stå fast, att just i dem åskådliggöres den ledande och förenande principen för Finska språkets rika böjningsformer. I andra, mera utbildade eller förbildade språk, må denna process, såsom verkligen fallet är, ligga mer i bakgrunden och derföre, helst i läroböcker, vara mindre lämplig att framhållas; Finska språket åtminstone har ännu så till vida bibehållit sitt nativa skaplynne, att all splittring och schematisering af denna sköna och helgjutna organism blir ett våld, som hvarken i Vetenskapens eller Skolans intresse tör kunna försvaras.

5. *Verbers Modi och Tempora.* Våra Grammatici hafva i denna del hyst ännu mera betänklighet, än i fråga om nominalkasus, att emancipera Finska språkläran från de band, som man hade påtvingat henne efter den Latinska Grammatikens modell. Renvall gaf väl åtminstone *Optativus* dess tillbörliga rätt; och likväl förekommer samma modus ännu hos Hr Eurén, ja märkvärdigt nog äfvén i Hr Kellgrens ofvanföre (s. vi. not.) citerade nya afhandling, under den gamla högst oegentliga benämningen af ett *Praeteritum Konjunktivi*. De Finska villkorliga Modi förete öfverhufvud lika fina som skarpt begränsade nyanser i afseende å sättet för den handling, som säges ske. Skäligen böra äfvén Modus-namnen så nära som möjligt redan i och för sig antyda, hvad hvarje Modus innebär. Af sådan anledning har förf., enligt tillstyrkan af D:r Lönnrot, för de villkorliga Modi antagit benämningarna *Koncessivus*, *Optativus* och *Rogativus*, således tvenne nya och en af Renvall förut införd.**). Svårligen torde mera betecknande namn för hithörande Modi kunna påbittas. Man anmärker kanske, att åtminstone den gamla häfdvunna benämningen

*) Se Renvalls *F. Språklära*, s. 53—69.

**) I Suomi 1841 hade D:r L. ännu för *Opt.* och *Rogat.* föreslagit termerna *Subjunktivus* och *Optativus*; men att i förra afseendet återtaga Renvalls, i det sednare införa benämningen *Rogativus*, ger onekligen en mycket bestämdare och rättigare beteckning af Modi och deras betydelse.

Konjunktivus (eller *Subjunktivus*) bort bibehållas. Denna benämning blir dock omotsvarig redan derföre, att det förmenta Praeter. Konj. uti Finskan, såsom sagdt är, bildar *en egen modus Optativus*; ännu mera derföre, att äfven en Praesens Konj. t. ex. i Latinska grammatiken innehåller en mycket vidsträcktare betydelse, än den Finska *Koncessivus*, d. ä. kan nyttjas såväl i medgifvande och enkelt villkorliga, som ock i önsknings- och uppmanings-satser, för hvilka sednare åter Finskan just har sin egen Optativus och Rogativus (jfr §. 81). — Deremot här *Imperfektum Indik.* i denna lärobok bibehållits vid sin gamla plats och benämning. Det är bekant, att D:r L. (a. st.) uppställt äfven denna böjningsform såsom en skild Modus, under namn af *Revokativus*. I syntaktiskt afseende vore en sådan uppfattning af saken icke utan sina fördelar; men då åtminstone lika goda skäl kunna anföras för bibehållandet af det gamla (jfr §. 82 Anm. 1), har förf. i denna del ansett orådligt antaga en nyhet, som, ehuru redan för 6 år sedan yrkad, visserligen i offentlig diskussion icke rönt någon protest, men ej heller någon hyllning eller något bevis för sitt företräde; och har detta skett så mycket hellre, som en lärobok ingalunda är rättä fältet för anställande af så vågade experimenter.

För Nominal-modi torde benämningarna *Substantivus* och *Adjektivus* redan kunna anses ha vunnit förtjent burskap. Deremot har förf. omöjligen kunnat öfvertyga sig, att den af Hr Euren efter D:r L:s auktoritet upptagna *Subst. I* på *h-n* äfvensom den apokoperade *Translativus Subst. II* (I) vore verkliga och sjelfständiga böjningsformer, och såsom sådana kunde eller behöfde upptagas; hvarom ses närmare i §. 86 Anm.

6. *Reflexiva Verbum* har sedan någon tid varit föremål för åtskilliga författares uppmärksamhet, utan att man derom ännu kommit till något resultat, eller till någon öfverensstämmelse i dess bruk. Hufvudorsaken ligger kanske deruti, att denna verbalform uti sjelfva språket ännu icke vunnit tillräcklig utbildning och stadga, innan den — vare sig i följd af fremmande inflytelse eller annan orsak — redan börjat komma ur bruk. Endast så torde kunna förklaras, hvarföre den nästan helt och hållet försvunnit ur landets vestra dialekter, medan den i de östra är underkastad så många variationer. Men om det icke förty numera kan på allvar bli fråga om att ur skriftspråket utdömma denna högst karakteristiska och uttrycksfulla ordform — hvarom dock ännu 1840 sjelfva Renvall helt kallt kunde yttra, att "Vest-Finskan, som icke har ett sådant Reflexiv-verb, saknar det ej," — så bör å andra sidan just skriftspråket här, om någonsin, ega att bland vexlande språkbruk fritt välja och främst hylla dem, som i formelt afseende visa sig lämpligast. Af sådan orsak har ock förf. 1:o såsom normal-

form för refl. verbum uppställt den enklaste, eller i det närmaste densamma som *v. Becker* adopterat; 2:o i utförandet af dess böjningar så nära som möjligt hållit sig till dem, som öfverensstämma med bokstafslärens allmänna lagar. Sistnämnda grundsats må alltså förklara, samt — hvad den möjligen kan — försvara de speciela skiljaktigheter, som i förevarande lärobok röja sig i förhållande såväl till *v. Beckers*, som *Lönnsrots* *) reflexiva paradigmer.

7. *Ordbildningen* är hittills den Finska Formlärens mest ouppröjda fält. Utöfver hvad *Wikströms*, *Euréns* och särdeles *Renvals* språkläror härutinnan praesterat, innehåller visserligen *Hr Akianders a. a.* (s. 237—253) åtskilligt hithörande af vigt. Emellertid återstår i denna disciplin mycket att göra. För afhjelpandet af en brist, som närmast gjort sig kännbar, d. ä. en tillräcklig samling af material för härledningsläran, står förf. i mycken förbindelse hos *Hr Studeranden D. Europæus*, som till begagnande häri godhetsfullt meddelat en temligen rik förteckning på härledda verber. Ringheten af hvad härutöfver till *Ordbildningen* utredande och belysning meddelas, torde finna någon ursäkt dels i nyss åberopade brist på vetenskapliga förarbeten, dels i svårigheten, eller rättare omöjligheten att i en lärobok inlåta sig i vidlyftigare deduktioner af ännu outredda frågor, — äfven om en förmåga bättre än förf:s härvid stått till buds.

8. *Utländska ord och namn* ligga väl egentligen utom sferen af ett språk i och för sig, men kunna likväl ej bli för det samma — följaktligen ej heller för språkläran alldeles fremmande, såvidt de ej bli det för nationen sjelf. Mycket radikala åsigtter om deras totala fennicerande i skrift hafva af några nya skriftställare förfäktats. En mindre förtviflad utväg att hjälpa sig härutinnan tror förf. emellertid både kunna och böra följias, af skäl; som på annan ort blifvit utförligare framställda. **) — Naturligtvis hafva endast de allmännaste principerna för hithörande ortografiska fall kunnat i denna

*) Nemligen de som anföras i *Hr Licent. L. J. Stenbäcks Positiones Paedagogicae*. Aboæ 1846. Jfr. nedan §. 100, Anm. 1—3.

**) Se *Saima* 1845 N:o 30—32. — Om något ytterligare skäl, någon lifligare väckelse behöfts för att vidhålla samma åsigtter, så finnas båda delarna, så kraftiga de någonsin kunna önskas, i det nyligen utkomna första försök i större skala att genomföra den nämnda fenniceringen af namn, ett arbete, tryckt på Finska Litteratur-Sällskapets bekostnad, men — hvad som synes troligt — icke gerna i den akt och mening, att Sällskapet nu skulle såsom sitt adopterat detta sätt att återgifva utl. namn. Se *Yhteinen Historia. Kanssa-Koulujen tarpeeksi suom. K. Aejmeleus. Helsingissä 1847*. Af de talrika, för Historien och Språkvetenskapen lika hårdsmälta namnförbistringarna i denna skrift (många af dem stå, oakadt all sträfvan till Finskhets, i strid mot Bokstafslärens första elementer), äro några nedanföre anförda i §. 5 Anm.

lärobok upptagas (§. 5). För skriftspråket öfverhufvud göres onekligen behof af en utförlig deduktion i ämnet, åtföljd af så vidt möjligt fullständiga ord- och namn-förteckningar.

Till slut några ord om denna läroboks plan, method och användning.

Med afseende å läroverkens behof är den fördelad i tvenne kurser. Den ena, beräknad för Elementar-Skolor, innehåller de allmänna språklagarna i nunnrade paragrafer. Förf:s högsta bemödande har här varit att med möjligaste korthet förena enkelhet och lättfattlighet, dock icke så, att reglorna skulle stå såsom blotta erfarenhetssatser, ämnade för utanläsning men utan afseende på deras inre förnuftiga grund och sammanhang. Tvärtom har afsigten tillika varit att göra språket i dess lagbundna skick äfven för ungdomen begripligt. *) Härtill tarfvas visserligen, äfven i de enklaste reglor, någon tankeansträngning. **) I alla fall torde undervisningen, såvidt tillämpning af denna lärobok komme i fråga, för de första nybörjarne, d. ä. elever i Lägre Elementar-Skolor, lämpligast kunna inskränkas till läran om *Bokstäfvernas uttal och bruk samt indelning* (§. 1—12), med derpå genast vidtagen *utanläsning af paradigmer* samt härtill fogade *öfningar 1:0 i innanläsning*

*) Af sådan orsak hafva ock i första rummet de nödigaste definitioner, som annars tillhöra Allmänna Grammatiken, hvar på sitt ställe fått plats; och detta så mycket hellre, som ingen särskild undervisning i denna disciplin är föreskrifven, eller vid läroverken bruklig, — special-grammatikerna åter just härutinnan äro både vaga och bristfälliga, och förf. önskat att efter förmågan åtminstone inom den Finska Grammatiken fixera hvarje notion i den betydelse, hvarunder lärjungan eger fatta den.

**) Den åsigt, att läroböcker öfverhufvud böra ända till handgriplighet populariseras, utan afseende på hvad vetandets innehåll dervid lider, är väl lika öfverdrifven, som den motsatta extremen: att falla öfver elevens ännu outvecklade fattningsgäfva med klyftiga deduktioner, abstrakta definitioner och öfverflödiga lärda termer. Den förra methoden har länge florerat i Skolan t. ex. med Strelings grammatika, — Gud vete till hvad båttnad för verklig språkkunskap; ett försök i sednare vägen gjordes för icke längesedan med en lärobok i Allmän Grammatik, rikeligen utrustad med Kiesewetterska o. a. fraser, men som ock lärar stadnat vid blotta försöket. — Onekligen är det en fördel, ju högre man, utan fara för obegriplighet, kan ställa fordringarna på elevens fattningsgäfva. En bäge som aldrig spännes, förrostar och förlorar sin spännkraft; muskler, hvilkas styrka aldrig eller för sent pröfvas, anlitas sedan kanske förgäfvos; så fordrar ju ock tanken gymnastik för sin utbildning. — Att härutinnan kunna iakttaga en hofsam och förnuftig medelväg, är väl en af de största svårigheterna vid läroböckers affattande, — en uppgift, för hvars lösende sannolikt äfven detta arbete skall lemna mycket öfrigt att önska.

af någon duglig läsebok, 2:o i *rättskrifning efter diktamen*, under lärarens muntliga handledning. Härigenom vinner lärjungen både för öga och öra en materiel språkfond, hvares grammatikaliska utredning alltså blefve hans småningom mer utbildade fattningsgåfva förbehållen i 4:de Klassen af Högre Elementar-Skolor. Möjligen kunde vidare ock hela Ordbildningsläran lemnas till Gymnasialkursen. — Detta nämnes förslagsvis, med hänskjutande till Hrr Lärares närmare pröfning. — Till Gymnasialkursen öfverhufvud föras, i de med särskild stil tyckta *Anmärkningarna*, alla närmare förklaringar af reglors faktiska innehåll; vidare alla specialiteter, såsom varierande språkbruk; *) dialekt-skillnader m. m. Några färre reglor, hvilka för sammanhangets skull icke kunnat föras till Anmärkningarna men af yngre elever gerna kunna förbigås, hafva för sådant ändamål särskildt blifvit utmärkta med asterisker.

Hvad omfånget för båda lärokurserna beträffar, så har den åsigt blifvit följd, att något mera utförlighet är bättre, än knapphändighet, der en tydlig och något när fullständig insigt af ämnet skall vinnas, och att detta, om någonsin, bör gälla i afseende å ett språk, som väl framför andra förtjenar att med flit och kärlek af landets ungdom studeras. Äfven de, med möjligaste sorgfällighet, genom hela andra kursen anförda viktigare dialekt-skillnader vågar förf. af sådant skäl anse icke vara öfverflödiga, helst de särskildt för det praktiska lifvet hafva sitt eget gagn och intresse. Då å andra sidan ifrån förra kursen blifvit strängt afskildt allt, som kan föras till specialiteternas område, skulle den i och för sig kunna utgöra ett kompendium af de minst vidlyftiga i sitt slag. Derest denna lärobok skulle befinnas för sitt ändamål någorlunda tjenlig, och sedan den undergått den offentliga granskningens eld- och vattenprof, vore det ock förf:s önskan att föranstalta en särskild bearbetning af första kursen, till sådana elevers tjänst, hvilka ej utöfver elementar-skolan fortsätta studierna.

Meningen hade varit att vidfoga detta arbete ett bihang, upp-tagande: en kort sammanfattning af Dialekt-skillnaderna, ett schema öfver olika författares olika uppställning och benämning af de Finska böjningsformerna, samt en grammatikalisk Terminologi på Finska språket. Fruktan att boken äfven derförutan skall af mängden anses för vidlyftig, har icke tillåtit en sådan förökning af volymen — om ock blott med ett ark. — För öfrigt har förf. ogerna inskränkt detta försök till blott Formläran. En någorlunda tillfreds-

*) Endast der sådana skiljaktigheter äro mycket allmänna i Finsk skrift och sålunda kunde leda till osäkerhet och missförstånd redan ifrån första undervisningen, hafva de blifvit i sammanhang med sjelfva regeln observerade. Se t. ex. §§. 22, 23, 31: 4.

ställande bearbetning af Syntaxen, för hvilken i jemförelse med Formläran ännu så litet är undangjordt, fordrar emellertid studier och undersökningar, till hvilkas afslutande tid och ledighet härintills saknats. Ett dröjsmål med utgifvandet af lärobokens sednare del torde dock å andra sidan kunna lända den blott till gagn, under afvaktan på det bedömande och de rättelser af sakkunnige män, som förra delen till plan och utförande kan röna. Befinnes icke denna väsendtligen förfelad, skall förf. med så mycket gladare tillförsigt våga försöket med den sednare.

Kuopio i Sept. 1847.

Fab. Collan.

I. BOKSTÄFVERNA.

A. Bokstäfvernas uttal och bruk.

1. **G**enom de tre språk-organerna: strupen, tungan och läpparna frambringar rösten artikulerade ljud, af hvilka de enklaste betecknas med bokstäfver. På läran om dessa, deras olika art och inbördes förhållande i orden samt deraf beröende förändringar grundar sig väsendtligen Finska språkets Formlära, d. ä. läran om själfva ordens uttal, rättskrifning, böjningar och bildning.

2. De enkla språkljuden, och följaktligen bokstäfverna i Finskan äro till antalet 21, nemligen 8 *Vokaler* eller sjäfljudande:

a, o, u; ä, ö, y; e, i

och 13 *Konsonanter* eller medljudande:

h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v; d, g.

Vokalerna beteckna ljud, som frambringas under alla tre språk-organernas samverkan, d. v. s. bero af det olika läge, som tungan och läpparna få till det mindre föränderliga organet strupen; konsonanterna deremot röja företrädesvis ett enskildt organs inverkan. Så t. ex. blir vid uttalet af vokalerna *a* och *i* tungans och läpparnas läge mycket olika; för konsonanten *k* anlitas företrädesvis strupen, för *t* tungan, för *p* läpparna. Men vid hvarje ljud rösten verkligen frambringar, måste den genomgå alla tre organerna, hvaraf följer, att *endast vokalerna kunna i och för sig uttalas*, — äro sjäfljudande, men att konsonanterna, närmast bundna

vid sina enskilda organer, kunna höras endast i förening med en vokal, — äro medljudande. Öfverhufvud kan ock derföre sägas, att uttalet af en vokal är jemförelsevis lättare än af en konsonant, eller fordrar mindre ansträngning af organerna.

***3.** Alla dessa bokstäfver hafva ett bestämdt och i de flesta fall oföränderligt uttal, närmast likt de motsvarande bokstäfvernas i Svenskan. Endast

1. *o*, *ö* uttalas som det bredare Svenska *o* (*å*), *ö* (i orden folk, mörk o. s. v.); t. ex. *toveri* kamrat (uttal: *tåveri*), *taloon* till gården, *köyhä* fattig; blott i diftongerna *uo*, *yö* ljuder det skarpere (såsom i Sv. orden tok, rök); t. ex. *Suomi* Finland, *työ* arbete.

2. *e* har likaledes det öppnare ljudet (såsom i Sv. ordet *sjelf*), t. ex. *reki* släde, *rekeen* till släden, och får blott i dift. *ie* det skarpere ljudet (såsom i ordet *lek*); t. ex. *niemi* udde.

3. långt *u* har ett ljud midt emellan Sv. långa *o* och *u*, snarlikt det Franska *ou*; t. ex. *puu* träd, *juuri* rot.

4. *ä* uttalas betydligt bredare än i Svenskan; t. ex. *häta* nöd, *pää* hufvud.

5. Konsonanten *k* har blott det hårda ljudet och kan derföre alldrig uttalas som det Svenska *k* i orden kil, kifva; t. ex. i *kova* hård, *kili* killing och *kiivas* ifrig, är *k*-ljudet lika hårdt.

6. Vid möte af två konsonanter inuti ord, t. ex. i *verka* kläde, *verta* blod, *velka* skuld, *kelta* gul, *kilpi* sköld, *lanka* garn, *ranta* strand, *rampa* fotsvag, uttalas den sednare konsonanten icke dubbel, såsom t. ex. i de Sv. orden *verka* (värka), *snärta*, *kälke*, *kälta*, *stjelpa*, *tänka*, *trampa*. Skall konsonanten uttalas dubbel, skrives den så äfven; t. ex. *verkka* trög, *vilppi* svek.

4. Af konsonanterna kunna *d*, *g* icke börja något Finskt ord, utan förekomma endast i böjningar

såsom förmildring af *t* och *k*; t. ex. *pata gryta*, *padan grytans*; *lanko svåger*, *langon svågrens*.

5. Vid återgifvandet af utländska ord och namn, hvilka icke af språket upptagits till egna (assimilerats), begagnas dessutom den för Finskan annars obehöfliga vokalen *å* äfvensom konsonanterna *b*, *c*, *f*, *q*, *x*, *z*; t. ex. *Åke*, *Skåne*; *Brutus*, *Cato*, *Fabius*, *Quirinus*, *Xeres*, *Zenith*; äfvenså *d*, *g* i början af ord: *Don* (*Donin virta*), *Ganges*.

Ann. 1. I ord och namn åter, som språket verkligen assimilerat, begagnas äfven dess egna, närmast motsvarande bokstafstecken. Så förbytas: 1:o *å* oftast till *aa*, t. ex. *paari* bår; *Naantali* Nådendal; 2:o *b* till *p*: *puustavi* bokstaf, *pispa* biskop; 3:o *c* till *k* eller (framför vek l. lätt vokal) till *s*: *pukki* bock, *sirkkeli* cirkel; 4:o *f*, särdeles i början af ord, till *v*, eller ock till *h*, *hv*, *p*: *vati* fat, *paasto* fasta, *uhra* offer, *kahvi* kaffe, *upsieri* officer; 5:o *qv* (*qu*) till *ku* l. *ko*: *kuitti* qvitto, *kortteri* kvarter, när ej *q* bortkastas, såsom i *vasta* qvast (jfr §. 26); 6:o *x* till *ks*: *Saksa* Saxare (Tysk, handelsman, eller, i st. f. *Saksan maa*, Tyskland); 7:o *z* till *ts* eller *s*: *Sakari* Zacharias; 8:o *d* i början af ord till *t*: *tuomio* dom; 9:o *g*, särdeles i början af ord eller stafvelser, till *k*, såsom *kahveli* gaffel, *kisälli* gesäll, *pakana* (*paganus*) hedning; eller till *h*, såsom *maha* mage; eller till *i*, *u*, såsom i *leiri* läger, *peili* spegel, *naula* (Östr. Karel. *nakla*, Olonetska dial. *nagla*) nagel, spik, *siunaa* signar (välsignar); eller ock bortkastas det (enl. §. 26), såsom i *rihveli* griffel. — Hväsljud, sådana som det Svenska *sj* eller *sk*, det Tyska och Ryska *sch*, det Franska *ch*, hafva förbyts till *s* l. *si*; t. ex. *sielu* själ, *marsieraa* marscherar, *arsina* arschin.

Ann. 2. Några hafva velat förfinska äfven rent fremmande namn, och skriva t. ex. *Kaapetti*, *Puonapartti*, *Osieroo*, *Pomarsää*, *Peironi*, *Kyötti*, *Liekeli* (l. *Isliekeli*), *Vihti*, för Capet, Bonaparte, Augereau, Beaumarchais, Byron, Göthe, Schlegel, Fichte (l. Swift); ja t. o. m. har man sett skrivas: *Iskotteja*, *Islaveja* (Skottar, Slaver); *Puljonilainen Kotriitti*, *Lanterilainen Paltuini*, *Syöhveri*, *Jämes Kookki* (Gottfried af Bouillon, Balduin af Flandern, Schöffer, James Cook). Sådant bruk skulle medföra mycken oreda, utan att dermed något gagn hvarken för Finska språket eller för namnens rigtiga uttal stode att vinnas.

Anm. 3. För alla verkligt fremmande namns skrifning kan såsom allmän regel följas, att *de i Finsk skrift möjligast bibehållas, så som de hvarje på sitt språk skrivas, blott med förändring af ändelsen enligt Finska bokstafslagarna, der den icke annars medger ordets böjning*, för hvilket ändamål oftast den lätta vokalen *i*, tillagd slutet, är tillräcklig. Så kunna de flesta namn, som ändas på vokal, och hvarpå isynnerhet Grekiska, Latinska och de Romaniska språken äro så rika, beqvämligen återgifvas oförändrade; t. ex. *Aitolia, Akarnania, Boiotia, Kerkyra, Makedonia, Italia, Roma, Milano, Toscana, Napoli, Sicilia, Castilia, Valencia, Lisboa, Coimbra; Scaevola, Cicero, Catilina; Andromache, Aspasia, Porcia, Isabella*; likaså *Kyros, Kroisos*, (Gen.-ksen), *Moses, Themistokles, Perikles, Eukleides, Cervantes*, (G.-een), *Gracchus, Drusus*, (G.-ksen); och, med ringa förändring i bindstafvelsen: *Attika, Athena, Theba; Hektori, Soloni, Platoni; Portugali, Englandi, Skottlandi, Parisi, Lyoni, Calaisi, Boulogni, Dunquerque, Londoni, Liverpooli; Hermann, Odeni, Thori, Engelbrekti, Ludvigi, Alfredi, Roberti, Ruriki* (kanske bättre: *Robertti, Rurikki*) o. s. v. — Huru åter dessa namn böra rätt utsägas, är (liksom i hvarje annat språk) genom undervisning och öfning att inhemtas. Derföre borde ock uttalet, der det är för en Finsk läsare tveydigt, i läroböcker särskildt (inom parentes) utsättas, hvarvid långa enkla vokalljud endast med kvantitetstecknet — (§. 41) kunde skiljas från korta, utan att i skrift för öfrigt hafva dubbelt vokaltecken, helst i alla fall långt *o* (*ω*), *ö*, *e* egentligen äro för Finska språket sjelft fremmande (§. 8 anm. 2), andra luthörande svårigheter och tveydigheter att förtiga. Exempelvis må enligt dessa grunder betecknas uttalet af: *Aitōlia, Boiōtia, Kerkjra, Athēna, Rōma, Parīsi, Dynkerkki, Bulonji; Mōsēs, Periklēs, Thōri*; icke *Aitoolia* l. *-tuolia, Boiootia* l. *-uotia, Rooma* l. *Ruoma* o. s. v., ej heller *Moosees* l. *Muoses, Periklees* l. *-kleis* l. *-klääs, Thoori* l. *Thuori* o. s. v.

B. Bokstafsljudens indelning.

I. Vokalljud.

6. Enkla Vokaler. Efter den olika *ljudstyrka*, som dessa vid uttalet kräfvä, indelas de i

Hårda (*majores*) *a, o, u,*
 Veka (*minores*) *ä, ö, y.*

De öfriga kunna uttalas både som hårda och veka, och benämnas derföre

Lätta (*mediae*) *e, i.*

Anm. 1. Vokaleruas ljudstyrka beror närmast af den större eller mindre öppning i strupen (eller rättare svalgöppningen), som rösten för deras uttal kräfver. Men för att gifva dem deras bestämda (*artikulerade*) ljud, hvilket annars blefve doft och oförnimbart, måste rösten äfven genomgå munhålan och läpparna, — beror följaktligen ock af *tungans olika ställning mot svalget* och af *läpparnas olika öppning*. Härom är att märka, det de i afseende å ljudstyrkan olika vokalljuden äfven bilda, hvardera klassen för sig, en serie af så till sägandes utåtsträfvande ljud,

a, o, u,
ä, ö, y,
e, i,

hvilka, ju mer de tränga framom strupen, äfven tarfa tungans närmande till svalget och läpparnas starkare tillslutande. Ytterst i hvarje klass, vid uttalets gräns, stå alltså *u, y, i* såsom de skarpaste, hvaremot åter *a, ä, e* kunde betecknas såsom de dofvaste i hvar sin klass.

Anm. 2. Att de s. k. lätta (eller mellan-) vokalerna egentligen icke bilda någon skild klass, utan båda ha såväl ett hårdt som ett vekt ljud, ehuru sådant ej med skilda bokstäfver betecknas, kan ett Finskt öra tydligen urskilja, t. ex. i orden *kelta* gul, och *keltä* af hvem; *silta* bro, *siltä* af den.

7. De enkla vokalernas uttal i Finskan är hastigt, d. v. s. de äro af naturen korta. Men dröjer rösten längre tid vid uttalet af en vokal, kan den ock bli lång. *En lång vokal skrives i Finska ord alltid med dubbelt vokaltecken; t. ex. i orden maa jord, puu, päü; pii ten (flinta).* Skillnaden mellan lång och kort vokal röjer sig tydligt t. ex. i orden *tuuli* blåst, *siipi* vinge, *vaara* fara, och *tuli* eld, *sipi* vipa, *vara* tillgång (förråd). En sådan vokalernas större eller mindre tidslängd kallas deras *quantitet*.

8. *Diftonger* (tveljudiga) kallas tvenne olika vokaler, som sammansmultit till ett dubbelt vokalljud.

Med en liten förändring af vokalernas uppställning i §. 6, eller till

1. *a*, *ä*,
2. *o*, *ö*, *e*,
3. *u*, *y*, *i*,

visar sig tydligast, huru de, i följd af sin naturliga inbördes frändskap, kunna med hvarandra till dubbla vokalljud förenas. *Egentliga diftonger* bilda endast vokalerna af raden 3 framför de motsvarande af raden 2, således:

uo, *yö*, *ie*.

Uti dessa, som hvardera höra till sin särskilda vokalklass, är *den sednare vokalen öfvervägande, den förra mindre tydlig i uttalet*; t. ex. i orden *suo* kärr, *yö* natt, *tie* väg.

Anm. 1. Äfven vokalerna *o*, *e* af raden 2 framför de motsvarande af raden 1 bilda egentliga diftonger,

oa, *eä*,

men dessa äro numera blott dialektvis brukliga, i Savolaks och Karelen, samt variera delvis ock med *ua*, *iä*; t. ex. för *maa*, *piä*: *moa*, *peä*, eller äfven *mua*, *piä*.

Anm. 2. Ursprungligen tyckas egentliga diftonger hafva uppstått genom *behofvet att uttala de enkla vokalljuden långa*, hvilket bevisas deraf, att *o*, *ö*, *e* (grundljuden i 3 förstnämnda diftonger) alldrig på annat sätt förekomma ursprungligen långa, och att långt *a*, *ä* ännu delvis (anm. 1) uttalas som diftong, d. ä. *med tillhjälp af en annan vokal såsom förljud*. Härvid tyckes språket hafva följt den regel, att framför grundvokalen fogas dess närmaste yttre granne af samma klass i artikulations-serien eller ock dess närmast beslägtade media (§. 6. Anm. 1), således: *u* framför *o*, *o* för *a*; *y* för *ö*, *e* för *ä*, *i* för *e*, så att alltså munorganerna likasom utifrån stödja ett svagare vokalljud mot ett inre, starkare. De tre öfriga vokalerna *u*, *y*, *i*, såsom ytterst i hvar sin klass, hafva följaktligen ej kunnat bilda grundljudet för någon egentlig diftong.

9. Af vokaler ur raden 1 eller 2 med någon af de i den 3:dje till efterljud, och af den 3:dje radens vokaler sinsemellan, bildas ännu 15 *oegentliga diftonger*:

ai, oi, ui, äi, öi, yi, ei;

au, ou, eu, iu; äy, öy, ey, iy,

uti hvilka förljudet är öfvervägande och efterljudet (i, u, y) höres snarlikt konsonanterna j, v; t. ex. taivas himmel, koivu björk, kuiva torr, päivä dag, öinen nattlig, kysyi han frågade, seiväs stör; rauta jern, jousi båge, peura ren (hjort), kiuru lärka; väylä kungsådra, köyhä fattig, tekeyn jag gör mig, repiyy (vanligare dock re-peytyy) han rifver sig.

Anm. Dialektvis i Karelen och Savolaks förekomma ännu flere diftonger, såsom *ao, eo; ae, oe, ue, ye;* t. ex. i orden *naola* (för *naula*) spik; *neola* (f. *neula*) nål; *paeta'* fly; *koettaa'* försöka; *luettaa'* låta läsa; *kyetä'* mäktä, när dessa ord vid hastigt uttal ljuda tvåstafvigt.

***10.** Hjelpvokaler (*Schevata*) äger Finskan i likhet med de österländska språken, ehuru de ej i skrift betecknas. *De tjena till att lätta uttalet genom att lindrigt åtskilja vissa hopstötande konsonanter af olika organer, nemligen: då något af strupljuden h, k eller läppljuden m, p, v följer efter tungljudet l, eller och h efter tungljudet n,* och äro liksom ett echo af nästföregående vokal; följaktligen äro de ock till antalet lika många, som de enkla vokalerna. T. ex. orden *valhe* lögn, *velka* skuld, *kolkko* bister, *pölkky* stubbe; *silmä* öga, *kylpy* bad, *tulva* vårflod; *vanha* gammal, ljuda vid rent Finskt uttal nästan som *valahe, veleka, kolokko, pölokky, silimä, kylpy, tulva; vanaha.* Bruket af *Schevata* förekommer numera hufvudsakligen blott i Savolaks och Karelen.

2. Konsonantljud.

11. Dessa indelas:

1. Efter organerna, hvaraf de bero, uti Strupljud, Tungljud och Läppljud (*palatine, linguales, labiales*).

2. Efter den olika lätthet, hvarmed de af organerna uttalas, i

Lätta (lätt ljudande, *liquidæ*) och Stumma (*mutæ*).

3. Efter den olika ljudstyrkan indelas särskildt de Stumma uti

Hårda och Veka.

Detta upplyses af följande tabell:

	Lätta.	Stumma.	
		Hårda.	Veka.
Strupljud.	h.	k.	g, j.
Tungljud.	s.	t.	d.
	r. l.		
Läppljud.	n.	p.	v.
	m.		

Anm. 1. Den väsendtliga skillnaden mellan lätta och stumma konsonanter märkes derutinnan, att de sednare tydligast bero af ett enda organ och hafva ett inom sig slutet, bestämdt ljud, som i uttalet liksom hindrar luften att utströmma genom munkanalen och derföre tvärt afbrytes; de lätta åter befordras mera äfven af andra, än det här prevalerande organet, uttalas med ett öppet, lätt utgående ljud och kunna sålunda uttänjas så långt ett andedrag räcker; t. ex. orden *ah!*, *kosto* vedergällning, *virsu* näfversko, kunna vid häftigare uttal ljuda som *ahhh . . .*, *koss-to*, *virrr-su*. — Relativt kunna åter, bland de lätta konsonanterna, *m* och dernäst *n*, *l* sägas vara mer stumma, än *r*, *s*, *h*.

Anm. 2. Konsonanternas olika ljudstyrka beror dels af luftens starkare eller svagare utandning i och för deras uttal, dels af organernas starkare eller svagare verksamhet dervid. Denna skillnad märkes tydligast mellan *k* och *g*, *t* och *d*, *p* och *v*. — De lätta för sig kunna hvarken sägas vara hårda eller veka.

Anm. 3. Veka konsonanterna *j*, *v* benämnas äfven halv-vokaler eller vokalkonsonanter, i anseende till deras nära förvandtskap med *i*, (*y*), *u*. — För de lätta hväsljuden *h*, *s* brukas likaså den skilda benämningen spiranter.

12. Aspiration. Utom dessa till sina organer och egenskaper bestämda konsonantljud äger Finska språ-

ket ännu ett 14:de, mindre bestämdt, som är närmast beslägtadt med svagt *h* och *k*, dernäst med *s*, *n*, *t* (med hvilka alla det ock ofta förvexlas), och kallas aspiration. Denna betecknas i skrift med apostrof ('), i följande fall:

1. *I slutet af ord såsom ersättning för en försvagad konsonant*, vanligast *h*, *k*, *t*, eller äfven för en hel bortfallen stafvelse, som börjat med konsonant; t. ex. *vene'* eller *vene* båt (ursprungligen *venehe*, *veneh*); *sano'* säg! (urspr. *sanok*, af *sanokas*); *sanoa'* säga (urspr. *sanoat*, af *sanoata*); *en sano'* jag säger icke, *emme sano'* vi säga icke (af *sanon* jag säger, *sanomme* vi säga, och *ei* icke); *alemma'* (för *alemmaksi*) lägre ned. Härvid märkes, att ord och ordformer på kort *e* alltid hafva slutaspiration, hvarföre den då icke behöfver särskildt utsättas, utan kan *e* såsom slutvokal engång för alla gälla som ett *e aspiratum*. Undantag härifrån gäller blott för de enstafviga pronomina *me* vi, *te* j, *he* de, *se* den; *itse* sjelf, *kolme* tre; samt 1:a och 2:a person i verba, t. ex. *sanomme* vi säga, *sanotte* j sägen, hvilka ej ha slutaspiration.

2. *Inuti ord såsom förmildring för k*; t. ex. *ha'an*, *rei'an*, af *haka* hake (hage), *reikü* håll; *tu'o's*, *vie'ös* (*tuokos*, *viekös*) måtte du hemta, föra.

3. Såsom slutaspiration står tecknet (') alltid näst efter vokal. Dock kan samma tecken (apostrof) i slutet af ord äfven följa en konsonant, men betecknar då alltid uteslutning af en vokal (elision); t. ex. *Jumal'* antakoon Gud gifve.

Anm. Enligt hvad i Bokstafsläran nedanföre utredes och med förutsättning att för det aspirerade *e* intet vidare tecken är af nöden, kan 1:o Slutaspirationens bruk i skrift utan men inskränkas till blott de stags ordformer, der den genom sin återverkan på stammen (medelst konsonantförmildring) ännu röjer sin verkliga, allmänneliga och regelrätta tillvaro i språket, och härvid icke redan af bruket bortlemnats, eller förvandlats till *s* eller *t* (§. 29: 2. b; jfr §.

37 Anm. 2). Sålunda reducerar sig bruket af slutaspiration till 2:a pers. Sing. af alla Imperativi; Infinitivus kasus af modus Subst. I; Praesentia af Negativa Konjugationen, samt förkortade (adverbiala) Translativer. Jfr. nedan §. 62: 10 Anm. 3. 93: 3. 94. 106.

2:o Om aspirationens bruk inuti ord såsom förmildring för *k* se nedan §. 31: 4. Anm.

C. Bokstafsljudens egenheter och förändringar.

13. Bokstafsljuden, hvilka i och för sig icke uttrycka något förnuftigt, förenas uti språket till ord att dermed uttrycka tankar. Om ordet kan utan hvila i rösten helt och på en gång uttalas, säges det vara enstafvigt; men längre ord afdelas i stafvelser, två eller flere, hvilka uttalas den ena efter den andra. Vokalerna såsom sjelfljudande utgöra stafvelsernas egentliga röstbärare, och kan derföre äfven en ensam vokal bilda en stafvelse.

14. Finska språket hyllar dock i hög grad ett enkelt och lätt uttal ej mindre än välljudet, och iakttager för deras bevarande den möjligaste jemvigt och harmoni (öfverensstämmelse) mellan bokstafsljuden såväl i skilda stafvelser, som ock i hela ord. Nu åtskiljer man i orden tvenne beståndsdelar: stam och ändelse, och när, vid den sednares fogande till den förra, missljud skulle uppkomma genom den nämnda jemvigtens och harmoniens störande, undvikes sådant genom bokstafs-förändringar. Härvid gälla följande allmänna reglor:

1. *I stammen, som alltid ändas på vokal, kan endast denna jemte nästföregående konsonanter förändras.* Stammens sista stafvelse benämnes bindstafvelse, emedan den på hvarjehanda sätt förbinder ändelse och stam; bokstäfver, som deruti ingå, kallas bindkonsonant, bindvokal.

2. *Ändelsen kan i flere fall förändras.*

15. I afseende å jemvigten i allmänhet fordrar Finska språkets lynne:

1. att vokaler och konsonanter i samma stafvelse i möjligaste måtto uppväga hvarandra eller hafva lika ljudstyrka (§. 6; 11: 3). Jemnast äro stafvelser med en vokal och en konsonant, såsom uti *ta-lo* gård; och såvida vokalerna äro stafvelsens röstbärare (§. 13), rättar sig konsonanternas ljudstyrka hufvudsakligen efter vokalernas.

2. att äfven särskilda stafvelser i ett ord bibehålla jemvigten inbördes, så att en föregående stafvelse, och särdeles den första i ordet, icke öfverröstas af ljudstyrkan i en efterföljande. Så t. ex. får det väl heta *mai-ta*, men icke *ta-loi-ta*, utan *ta-lo-ja*, af *maa*, *talo*.

I hvardera af dessa afseenden bibehålles jemvigten genom bokstäfvers förvandling eller bortkastning.

16. Språkets fordran på harmoni uti ljudfallen röjer sig:

1. derutinnan, att icke alla slags vokaler kunna stå i samma ord, hvarföre ock vokalerna i ändelse och tillägg lida ombyten, för att harmoniera med dem uti stammen.

2. Vid omedelbar hopstötning af vokaler, och vid konsonantmöten.

a) Vokaler stöta icke gerna ihop, emedan de, såsom sjelfständiga ljud eller hufvudsakligen beroende af rösten och alla organernas samverkan (§. 2; 13), härvid förorsaka en hårdhet (ett gapande, *hiatus*) i uttalet, så snart de ej, såsom i diftongerna, hopsmultit till ett ljud (§. 8). Ju hårdare och följaktligen sjelfständigare en vokal är, desto svårare blir dess omedelbara möte med en annan. Sådan hiatus undvikas dels genom sammandragning, dels genom förvandling och bortkastning, hvarigenom af tvenne eller flere hop-

stötande vokalljud uppkomma dels långa, dels korta vokaler, dels diftonger.

b) I afseende å öfverensstämmelsen mellan konsonanter märkes: att merendels *samma konsonanter*, och dernäst de *af samma eller närmast belägna organer* (§. 11) lättast kunna mötas; vidare, att *lätta konsonanter hellre mötas inbördes eller med stumma, än dessa sig emellan*. Der alltså olikstämmiga konsonanter skulle sammanstöta, undvikas missljudet genom enderas förvandling till ett med den andra mera likstämmigt ljud.

*17. Af hvad nu blifvit nämndt följer, att särskildta bokstafsljud sig emellan röja mer och mindre frändskap, — d. ä. med mer och mindre lätthet, eller ock alldeles icke kunna lida hvarandras grannskap. I sjelfva verket bilda de sig emellan en slutet krets eller serie, hvori de närmaste grannarna alltid äro närmast beslägtade, och hvilken åskådligast skönjes genom följande uppställning af samtliga bokstäfverna jemte aspirationen (§ 12):

		a	o	
	{	e	ä	ö
		u	y	}
	j			v
	g			p
	k			m
	h			n
	s			l
	t			d
				r

Ann. I denna (efter Dr LÖNNROT uppgjorda) serie intaga alltså tungljuden nertill den mellersta, strup- och läppljuden de yttersta rummen bland konsonanter, alldeles så som deras motsvarande organer. Der konsonanterna sluta, vidtager å ena sidan *i* närmast den beslägtade halfvokalen *j*, på den andra *u* och *y* närmast deras anförvandt halfvokalen *v*. Den dubbla raden af vokaler mellan *a*, *ä* och *u*, *y* visar åter dels släktkapen mellan hårda vokaler sig emellan och de veka för

sig, dels ock huruledes i hvardera vokalklassen hvarje vokal har sin motsvarande i den andra.

18. För en riktig uppfattning af de bokstafs-förändringar, som till bibehållande af jemvigt och harmoni äga rum, bör ännu på förhand anmärkas:

1. att, oberäknadt de enkla bokstafsljudens egen ursprungliga ljudstyrka (§. 6), såväl vokalerna för sig som ock hela stafvelser dessutom kunna i förhållande till andra dylika bli starkare genom ökad tidslängd (quantitet, § 7); dernäst ock genom ökad tonhöjd (accent).

2. att en ursprungligen lång vokal alldrig står längre fram i ordet, än i 1:a stafvelsen.

3. att likaledes 1:a stafvelsen alltid har den starkaste accenten, hvarefter uti två- och flerstafviga ord följer en, stundom två stafvelser utan accent; och att alltså stafvelsens antal och behöriga taktföljd (stafvelserythm) uti ordet är af stort inflytande på bokstafsljudens förändringar.

I. Vokal-förändringar.

a) Vokalers jemvigt.

19. Bortkastning och Förvandling. Uti bindstafvelsen (men icke annars, §. 14: 1) äro *a, ä, e, i* föränderliga, men *o, ö, u, y* oföränderliga.

Med de förra sker, såväl för jemvigts skull mellan vokal-ljuden inbördes och för stafvelse-rythmen, som ock för att göra ordens uttal öfverhufvud lättare, bortkastning och förvandling i följande fall:

A, Ä.

1. I slutet af ord:

a) hafva *a, ä* förvandlats till *i* uti komparativer; t. ex. *vanhempi* äldre, *sievempi* nättare (af *vanhempa, sievempü*);

b) blifvit bortkastade i superlativer, karitiva adjektiver och i flerstafviga ordstammar efter h; t. ex. *vanhin* äldst, *viaton* felfri, *vieras* fremmande (af *vanhimpä*, *vankimp*; *viattoma*, *viatom*; *viera*ha).

Anm. Komparativer med den urspr. ändelsen *a*, *ä*, såsom *vanhempä*, *sievempä*, höras ännu uti Nyland.

2. Framför *i*, som ej följes af annat *i*:

a) Tvåstafviga ordstammar:

1:o bortkasta *ä* alltid, och *a*, om föregående stafvelsen har *o*, *u* ensamt eller såsom förljud af två vokaler; likaså verbalia på *ma*, *ja*, *va*; t. ex. *kesä* sommar, *elän* jag lefver, *viejä* den som för: *kesinä*, *el-in*, *viej-inä*; af *korva* öra, *suora* rak, *ostan* jag köper, *puotan* jag fäller, *saaja*, *saava* den som får, *saama* det som erhålles: *korv-ina*, *suor-ina*, *ost-in* o. s. v.; men

2:o förvandla *a* i öfriga fall till *o*, som med *i* bildar oegentlig diftong; t. ex. af *sana* ord, *lauan* jag sjunger: *sano-ina*, *lau-loin*. — Deremot, då annat *i* följer: *elä-isi*, *osta-isi*, *puotta-isi*.

b) Flerstafviga ordstammar bortkasta *a*, *ä* om de äro verba eller deriverade ord, såsom komparativer, superlativer och härlednings-ord på *sa*, *ma*, *va* (*sä*, *mä*, *vä*); t. ex. af *perusta-n* jag grundar, *herätä-n* jag väcker, *arvaan* jag gissar: *perust-in*, *herät-in*, *arvas-in*; *vanhemp-ina*, *vanhimp-ina*; af *kuuluisa* ryktbar, *sanoma* sägen, *sanova* som säger, *väkevä* stark: *kuuluis-ina*, *sanov-ina* o. s. v. — Verbalia på *ja*, *jä* kunna både bortkasta bindvokalen, och förvandla den till *o*, *ö*; t. ex. af *ostaja* säljare, *vetäjä* dragare: *ostaj-ina*, *vetäj-inä*, eller *ostajo-ina*, *vetäjö-inä*; dock om *i* går nästföre bindstafvelsen, brukas endast förvandling; t. ex. af *tekijä* (l. *tekiä*) som gör, *tekijö-inä* (*tekiö-ina*); *kosija* (*kosia*) friare, *kosijo-ina* (*kosio-ina*); *valehtelija* (-*ia*) lögnare, *valehtelijo-*

ina (-*io-ina*). — Deremot med *i* uti följande stafvelse, efter det tillkomna *i*: *perusta-isi*, *herättä-isi*.

Anm. Förändringarna af *a*, *ä* framför *i* äro i verbalböjningar mera olikartade, än i nomen. I Passiva stammen bortkastas *a*, *ä* alltid framför Imperf. Ind. *i*, ehuru detta följes af annat *i*, såsom i *saat-ihin*, *ostett-ihin*; detsamma sker i den allmännare antagna formen för samma tempus af Reflexiva verber, der verbal-stammens *a*, *ä* framför reflexiv-tillägget *i* bortfaller. Jfr. §. 95; 100: 3.

c) Andra flerstafviga ordstammar, som följaktligen kunna vara endast nomina,

1:o bortkasta *a*, *ä*, om *h* eller någon vokal utom *i* omedelbart föregår; t. ex. af (*vapaha*) *vapaa* fri: *vapah-ina*, *vapaina*; eväs väggkost (stam: *evühü*) *evüh-inü*; *ainoa* l. *ainua* ende, *tanhua* tåg, *sorea* täck, *kipeä* sjuk: *aino-ina* l. *ainu-ina*, *tanh-ina* o. s. v.

2:o förvandla *a*, *ä* till *o*, *ö*, om *i* finnes i föregående stafvelse eller dubbel konsonant går nästföre *a*, *ä*; t. ex. *asia* ärende, *tarina* saga, *karitsa* lam, *harakka* skata, *kustanta* omkostnad, *kynttilä* ljus, *heiläntä* lemning: *asio-ina*, *tarino-ina*, *karitso-ina*, o. s. v.

3:o Antaga både förvandling och (mera sällan) bortkastning, om annan enkel konsonant än *h* föregår och *i* ej finnes i föregående stafvelse; t. ex. *pisara* droppe, *sukkela* snabb, *omena* äpple, *valkama* båthamn: *pisaro-ina* och *pisar-ina* o. s. v.

3. Framför Komparativ-tillägget *-mpi* i tvåstafviga ord och framför Passiv-tillägget *ta* (*tta*) förvandlas *a*, *ä* till *e*; t. ex. af *vanha*: *vanhempi*; af *ostan*, *herätän*: Pass. *oste-taan*, *heräte-tään*; men bortkastas *i* vissa flerstafviga verba ej blott framför *i*, utan äfven framför *n*, *k*, *t*; t. ex. *arvan-nen*, *arvat-koon*, *arva-ta'* (af st. *arva'u*).

E.

4. Vokalen *e* har den egenhet, att i högst sällsynta fall kunna sluta ett Finskt ord; den har derföre i slutet antingen aspiration (§. 12: 1), eller ock:

a) uti en del tvåstafviga ordstammar förvandlats till *i*; t. ex. af *kive*, *lohe*, *kante*: *kivi* sten, *lohi* lax, *kansi* lock.

b) i andra tvåstafviga och en del flerstafviga stammar på *-se* erhållit ett eufoniskt *n* i slutet, hvarvid äfven bindkonsonanten öfvergått till *n*; t. ex. af *toise*, *hevose*: *toinen* den andra, *hevonen* häst.

Anm. 1. Orden *itse* och *kolme*, som ännu ändas på rent *e* (§. 12), uttalas dialektvis *itseh* (*itseh*, *itse'*), *kolmeh* (*kolmet*, *kolme'*). I sammansättningar åter får *kolme* vanligen ändelsen *i*, t. ex. *kolmi-jalka* trefot, *kolmi-soppi* trekant, *kolmi-* (l. *kolmen-*) *kertainen* trefaldig. — Äfven 2:a pers. Sing. i Verba får dialektvis ett eufoniskt *n* i slutet; t. ex. *sannoten* (l. *-tteh*).

Anm. 2. Ord på *-nen* förmodar D:r LÖNNROT ursprungligen hafva ändats på *-nese*. Sålunda skulle t. ex. af *toinese*, Genit. *toinesen*, blifvit *toines*, *toine'*, *toinen*, Genit. *toinsen*, *toisen*.

c) i flerstafviga ordstammar för öfrigt bortfallit; t. ex. af *kirvehe*, *venehe*, *sisare*, *kyynele*, *paimene*, *muurame*, *hyvyte*, *kolmante*: (*kirveh*) *kirves yxa*, (*veneh*) *vene* båt, *sisar* syster, *kyynel* tår, *paimen* herde, (*muuram*) *muuran* hjortron, (*hyvyt*) *hyvyys* godhet, (*kolmant*, *kolmans*) *kolmas* den tredje.

Anm. Om slutaspirationen i stammar på *he* se nedan §. 29: 2. b. I andra flerstafviga ordstammar på *e* ersättes detta dialektvis af ett svagt *i*, så att man t. ex. hör sägas nästan *sisari*, *kyyneli*; eller, med omkastad vokal framför *n*, *s*, *muurain*, *kolmais* o. s. v. — Särskildt om de flerstafviga på *te* hafva Grammatici uppställt såsom regel, att *e* här först förvandlats till *i*, framför hvilket *t* öfvergått till *s*, hvarefter äfven *i* bortfallit. Denna omväg tyckes ej behövas att förklara öfvergången af *t* till det lenare *s* i slutet af ord, analog med den ifrån *h* till *s* i stammar sådana som *kirvehe*.

5. *E framför i bortfaller*, t. ex. *kiv-illä* på sterna, *tois-illa* hos de andra, *sisar-illa* hos systrarna; *tul-in* jag kom, *kysel-in* jag frågade (af *tule*, *kysele*).

Ann. Om kustdialektens afvikelser härutinnan, se nedan §. 61. *Ann.* 2; om *e* framför Reflex. tillägget *i'*: §. 100: 3.

6. *E framför n, k, t*

a) *bortfaller i 2-stafviga stammar* vanligen *efter en lätt konsonant eller t*, hvarvid *s, t äfven kunna föregås af en annan konsonant*; t. ex. *suur-ta*, *suur-na* l. *suurra*; *pien-tä*, *pien-nä*; (*laps-ta*) *lasta*, (*laps-na*) *lasna*; (*laht-ta*) *lahta*; *vartta*, af *suuri* stor, *pieni* liten, *lapsi* barn, *laksi* (l. *lahti*) vik, *varsi* (stam.: *toise*, *suure*, *piene* o. s. v.). Likaså i verba: (*tul-nen*) *tullen* jag tör komma, *tulkoon* måtte han komma, (*tul-tä'*) *tulla'* att komma; (*juoks-nen*) *juosnen* l. *juossen* jag tör springa, *juos-koon* måtte h. spr., *juosta'* att spr. (st. *tule*, *juokse*).

Ann. Huruledes *e* framför Infinitiv-ändelsen *ta* icke bortfaller i en del nomina, der *m, ht* eller *ks* gå nästföre *e*, och ej heller framför Essivi ändelse *na* (framför hvilken *e* öfverhufvud *ock kan bibehållas*), om *m* eller andra dubbla konsonanter än *ps* föregå *e*, ses nedan §. 62: 2. b. *Ann.*, och ib. 6.

b) *bortfaller i flerstafviga ordstammar alltid*, t. ex. *hevos-ta*, *hevosna*; *sisar-ta*, *sisarna*; (*lyhene-nen*) *lyhen-nen* jag tör förkortas, (*lyhene-köön*, *lyhen-köön*) *lyhet-köön* måtte han förkortas; (*lyhene-tä*, *lyhentä*) *lyhetä'* förkortas.

Ann. Jfr. §. 62: 6; 92: 5.

I.

7. *I uti slutet af flerstafviga stammar har bortfallit efter h*; t. ex. *ru'is* råg, *nauris* rofva (af *rukhi*, *ru'ih*; *naurihi*, *naurih*).

8. *I framför annat i*

a) *quarstår, om en tredje vokal af olika slag följer på det sednare i*, hvarvid detta förvandlas till *j*, till förekommande af tre vokalers möte; dock pläga många

äfven bortkasta det förra *i*, eller förvandla det till *e*; t. ex. (*pappi-ia*) *pappija*, men äfven *pappia* l. *pappeja*, prester.

b) *bortkastas i andra fall*, men plägar af somliga ock förvandlas till *e*; t. ex. (*pappi-illa*) *papilla* och *pape-illa* hos presterna; (*kuori-in*) *kuorin* och *kuorein* jag skalade; (*kuori-isin*) *kuorisin* och *kuoreisin* jag skulle skala.

Ann. Förvandlingen till *e*, bruklig i Kustdialekten och Bibelfinskan, är äfven af flere nyare författare antagen, för att dymedelst undvika förblandning af nomina på *i* l. *ih* uti Sing. och Plur., samt af Praesens och Imperf. Ind. Jfr. §. 61: Anm. 2; 92: 6.

b) Vokal-harmonien.

20. Ombyte. Hårda och veka vokaler förlikas *ej i ett enkelt ord; de lätta åter sänjas med båda slagen, men föredraga de veka.* Alltså:

1. *har stammen någon hård vokal, kan ändelsen ej få någon vek, ä, ö, y, utan en af de motsvarande hårda a, o, u, och tvärtom; t. ex. talo-ssa i gården, kylä-ssä i byn; sano-koon måtte han säga, elä-köön måtte han lefva.*

2. *har stammen endast lätta vokaler, får ändelsen af de två andra slagen blott veka; t. ex. nie-me-llä på udden; einet-tä frukost; men-köön måtte han gå.*

3. *äfven härlednings-tillägg samt anhangs-partiklar ombyta vokaler efter stammen; t. ex. tuol-lainen sådan der; täl-läinen sådan här; kotona-nsa i sitt hem; isällä-nsä hos sin fader; jo-pa-han ju redan; ei-pä-hän ju icke; anta-un jag ger mig; repi-yn jag rifver mig.*

Ann. De längre härlednings-tilläggen *lainen* och *moinen* (af nomina *lai* slag, *muoto* sätt) förändra dock ej vokal efter de enstafviga pronomina *se* den, *mi* hvilken, som ha blott en lätt vokal: *sel-lainen*, *sem-moinen* sådan; *mil-lainen*, *mim-moinen* hurudan.

21. I Nominal- och Verbal-ändelserna *he, hen* bytes vokalen efter *h* alltid till likhet med den som går nästföre *h*; t. ex. *tupa-han*, *talo-hon*, *suku-hun*, *kylä-*

hän, lepistöhöön, in (till) i stugan, gården, släkten, byn, alskogen; *koti-hin* hem; och likaså i Verba: (*otta-ha, sano-ho, riisu-hu, elä-hä*) *ottaa, sanoo, riisuu, elää*, han tager, säger, afkläder, lefver; *sanota-han* det säges, *sanotti-hin* det sades, *sanoko-hon* måtte han säga o. s. v.

Anm. Dialektvis (i Savolaks) ombytes i slutet af 3:e pers. Sing. hela det långa vokalljudet *ee* till *oo*, om nästföregående stafvelse har hårdt, och till *öö*, om den har vekt eller lätt vokalljud; t. ex. *laskoo, koskoo, kulkoo, kuoloo, kylpöö, teköö, isköö, nielöö*, för *laskee* släpper, *koskee* rör, *kulkee* färdas, *kuolee* dör, *kylpee* badar, *tekee* gör, *iskee* slår, *nielee* sväljer; likaså i 1:a, 2:a, 3:e p. Plur.: *laskoomme, laskootte, laskoovat*, der den ombytta bindvokalen ännu dessutom förlänges. Jfr. §. 22: 3. *Anm.* 2.

22. Sammandragning sker vid möte af tvenne enkla vokaler, hvilka ursprungligen hört till skilda stafvelser, i följande fall:

1. Om båda vokalerna äro lika, sammandras de alltid till långt vokalljud; t. ex. af *tupahan, talohon*, då *h* bortfaller: *tupaan, taloon*. När *t* bortfallit mellan *e-e*, och det förra *e* icke tillhör 1:a stafvelsen, sammandras vidare dessa vokaler gerna till *ei*; t. ex. (*kaikke-ten, kaikke-en*) *kaikkein* allas; (*kulke-ten, kulke-en*) *kulkein*, — (*kulke-tessa, kulke-essa*) *kulkeissa*, i l. under vandrandet.

Men när *k*, hvilken af brist på antaget tecken icke så lätt som *t, p* kan genom konsonantförmildring ersättas (nedan §. 31), bortfaller mellan tvenne likartade enkla vokaler, föras dessa till skilda stafvelser, mellan hvilka, såsom förmildring för *k*, den dermed beslägtade aspirationen (§. 12) tydligt förnimmes; mellan *u-u, y-y, i-i* förekommer den delvis ock förstärkt till dessa vokalers nära anförvandter *v, j*. Aspirationens bruk uti skrift har i hithörande fall ännu icke stadgat sig, men är äfven för tydlighetens skull nödigt, såsom medel att undvika förvexling af särskilda ord; t. ex. *lu'un, lu'ulla; su'un, su'ulla; pu'un, pu'ulla; ky'yn,*

ky'yllä; pi'in, pi'illä, (eller *luvun, luvulla*, o. s. v.; *ky-vyn, kyvyllä; pi'jin, pi'jillä*), af *luku* läsning, *suku* slägt, *puku* drägt, *kyky* förmåga, *piki* beck, hvilka böra skiljas från *luun, luulla; suun, suulla* o. s. v. af *luu* ben, *suu* mun, *puu* träd, *kyy* orm, *pii*. Likaså skrives rätteligen ock *ha'an, ko'on, hä'än, rö'ön*, af *haka; koko* hop, *häkä* os, *rökö* lapptäcke; *ma'ata'* ligga, *ko'ota'* samla (för *makata', kokota'*) o. s. v.

2. Är af *tvänne olika vokaler den sednare e* eller *i*, förbytes *e* till *i*, men *i* *quarstår oförändradt: i båda fallen sker sammandragning till oegentlig diftong*, eller ock till lång vokal om förljudet är *i* (jfr §. 19: 2. 5. 8. b); t. ex. *sanaen, sanain* ordens; *taloen, taloin* gårdarnas; *sukuen, sukuin* slägternas; *värttinäen, värttinäin* sländornas; och likaså *rikkahilla, rikkailla* hos de rika; *ihmisien, ihmisin* människornas; *muuttaessa, muuttaissa i* (under) förändrandet. Nomina på *ut, yt* (stam: *-ue, ye*) sammandraga dock *ej e* efter *u, y* i Singularis, till undvikande af likhet med Plur.; t. ex. *lyhyt* kort, *lyhyen, lyhyellä* o. s. v., icke *lyhyin, lyhyillä*.

När *k* mellan vokalerna bortfallit, sker äfven i detta fall ingen sammandragning, utan ersättes *k* af aspirationen; t. ex. *la'in* af *laki* (som bör skiljas från *lain* af *lai* slag, art, sätt); *no'en, mä'en*, af *noki* sot, *mäki* backe; *pa'eta'* fly, *ky'etä'* mäktä (stam: *pakene, kykene*). I ganska få skrifter är dock ännu aspirationen utsatt i dylika ord, och inskjutes dialektvis äfven *j* för *k*. (Jfr nedan §. 31: 4. Anm. 1.)

Anm. Det af *ko'en, kokea'* försöka, härledda verbet *ko'etan* utsäges och skrives dock temligen allmänt *koitan, koittaa'*.

3. För öfrigt sammandras blott *oa, öä, ea, eä*, hvarvid efterljudet *a, ä* assimileras af det föregående *o, ö, e*; t. ex. *korea, koree* vacker; *ylpeä, ylpee* öfvermodig; *kiroan, kiroon* jag svärjer (förbannar); *näköä, näköö* utseende; *rupean, rupeen* jag begynner;

herkeän, herkeen jag upphör. — När *k* bortfallit mellan vokalerna, åtskiljas de af aspirationen, likasom i mom. 1, 2; t. ex. *se'assa* ibland (af *seka*) läses trestafvigt.

Anm. 1. De i mom. 3 nämnda sammandragningar, ehuru i en del skrifter nog allmänna, tillhöra egentligen de Savo-Karelska dialekterna och tyckas ej böra föredragas de motsvarande längre formerna, såvida det här gäller att låta ett starkare vokalljud uppslukas af ett föregående svagare. I nyssnämnda dialekter (äfven i Tavastland) delvis sammandras för öfrigt 1:o äfven *ua, yä, ia* och *iä* till *uu, yy, ii*; t. ex. *huttua* gröt, *pölyä* dam: *huttuu, pölyy; korja, ylpää* (dial. för *korea, ylpeä*): *korii, sorii, ylpüi*; 2:o *ao* till *oo* l. *uo, äö, eö* till *öö* l. *yö*, t. ex. *anta'os* måtte du gifva: *antoos* l. *-uos*; *pyytä'ös* måtte du begära: *pyytöös* l. *-työs*; 3:o *au, äy* till *aa, ää*; t. ex. *ilmaunnun, ilmaannun* jag uppenbaras; *lisäyntyä, lisääntyä* uppfyllas; 4:o *äe* till *ää*, t. ex. *nä'en* jag ser, *mä'ellä* på backen: *nään, määllä*. — 5:o Såsom fullkomliga idiotismer måste de sammandragningar anses, der en konsonant emellan tvenne vokaler bortkastas, utan att konsonantförmildring är af nöden; t. ex. för *ajatus, (aatus) aatos* tanke; *pitäjä, pitää* (uttalas *pittää*) församling; *olen, oon* jag är; *tule, tuu'* kom; *menen, mään* jag går; *panen, paan* jag sätter.

Anm. 2. Upplösning af långa vokalljud; förlängning af korta. I ofvannämnda östra dialekter, som i vissa fall älska diftonger, der språket annars redan ur det öfvervägande vokalljudet utbildat ren långvokal (§. 8. Anm. 2), förekomma derföre äfven ursprungligen långa vokalljud *aa, ää* upplösta till *oa, eä*; t. ex. *moa, peä, soaka'* (saada') få, erhålla, (§. 8. Anm. 1); likaså, der det långa vokalljudet uppkommit genom sammandragning af tvenne korta; t. ex. *iltoa, hyveä*, för *iltaa* afton, *hyvää* god; *ottoa', heitteä'* för *ottaa'* taga, *heittää'* lemna. I inre Tavastland variera delvis ej blott *aa, ää* med *oa, eä*, utan höres vidare *oo* för *oo, ua* för *oa, ie* för *ee* o. s. v.; t. ex. *seisoaa, maitua, tulie, menie, tulliet, menniet*, för *seisoo* han står, *maitoa* mjölk, *tulee* kommer, *menee* far, *tulleet* som kommit, *menneet* som farit, o. s. v. Af dessa upplösta former bildas genom ny sammandragning: Sav. *iltoo, hyvee; ottoo', heittee'*. Tav. *maituu, tulii, menii*; likaså af *sanokaatte, menkäätte*: Tav. *sanokoa*, Sav. *sanokoo* l. *-kee*, Tav. *menkeä*, Sav. *menkee* l. *-köö*. Äfven rena korta vokaler förlängas dialektvis genom ett inskjutet *i*; t. ex. *hevonen, hevoinen* häst; *viaton, viatoin* felfri o. s. v.

Ann. 3. Omkastning. I stället att sammandraga *ie* till *ii* (mom. 2) brukas mycket ofta omkastning af dessa vokaler till *ei*, emedan *i* är den lättaste af alla vokaler och alltså äfven uttalet af diftongen *ei* blir lättare, än det af *ie* (eller *ii*); t. ex. *etseissä*, *pyrkeissä* för *etsiessa*, *pyrkiessä* i att söka, ämna. — Likaså omkastas *i* dialektvis ock med följande konsonant; t. ex. *oil*, *tunnossais*, *luonnossais*, *maalima*, för *oli* han var; *tunnossasi*, *luonnossasi* i ditt samvete, din natur; *mailma* (*maa-ilma*) verd.

23. Bortkastning och Förvandling. *Tre vokaler i bredd lider Finska språket icke gerna i samma ord.* En sådan hopstötning, som i många fall äfven skulle rubba stafvelsernas jemvigt, undvikas på följande sätt:

1. *Långa vokaler förkortas och egentliga diftonger bortkasta sitt förljud, om olikartad vokal omedelbart tillstöter*, hvarefter sammandragning sker enligt §. 22; t. ex. *maa-ita*, *maita*; *suu-ita*, *suita*; *hää-itä*, *hääitä*; *pää-itä*, *pääitä*; *taivaa-isin*, *taivaisin*; *suo-ita*, *soita*; *yö-itä*, *öitä*; *tie-itä*, *teitä*, af *maa*, *suu*, *pää*, *taivas* (*taivaha*), *suo*, *yö*, *tie*; *saa-in*, *sain*; *tuoin*, *toin*, af *saan*, *tuon*, jag får, hemtar. *Möter deremot likartad vokal, bortfaller denna*; t. ex. *saa*, *tuo*, han får, hemtar, för *saa-a*, *tuo-o* (se nedan §. 90: 1).

Men om vokalmötet uppkommit genom uteslutning af *k*, tillåtes denna förkortning och bortkastning icke, utan ersättes konsonanten rätteligen af aspirationen, som upphäver hiatus; t. ex. *laa'an*, *ruo'an* (*ruu'an*), *huo'un*, *pää'an*, af *laaka* flack, *ruoka* mat, *huoku* suck, *pääka* flicka; *saa'os*, *tuo'os*, *lyöös*, *vieös* (för *saakos*, *tuokos*, *lyökös*, *viekös*) måtte du få, hemta, slå, föra. — Äfven i dessa fall har man ännu icke på långt när allmänt begagnat aspirationen i skrift, utan hjälpt sig med att dels hopdraga diftong till lång vokal, genom efterljudets assimilation; t. ex. *ruuan*, *tuuos*, *lyyös*, *viiös*, dels ock i allmänhet med att efter lång vokal eller diftong ersätta bortfallet *k* med

j, om *i* går nästföret, och med *v* nästefter annan vokal, t. ex. *piijan*, *laavan*, *huovun*; och (mindre vanligt) med både diftongens sammandragning och inskjutet *v*, *j*; *ruuvan* (*ruvan*), *vijjös*, *tuuvos*, *lyyvös*.

Ann. 1. Att icke, såsom då ren vokal följer, en lång vokal förkortas och diftong mister sitt förljud der *k* nästefter bortfallit, tyckes vara en följd af språkets naturliga instinkt att, äfven der det gäller sjelfva väljudet, dock icke tillåta ordstammarnas förändring ända till oigenkännlighet, såsom fallet skulle bli, om t. ex. af *laaka*, *ruoka* genom bortkastning och derpå följd sammandragning (§. 22) bildades t. ex. *la'an*, (*ro'an*) *ru'an*, deraf *laan*, (*roan*) *ruun*, såsom dock någongång äfven finnes skrifvet. Ut i den provinciela förkortningen *kaan*, *kaat*, för *kaadan*, *kaadat*, jag, du stjelper (stam *kaata*), finnes väl ett verkligt motsvarande exempel, hvilket dock så mycket mindre bör tjena till efterföljd i skrift, som i detta och dylika fall *t* enligt allmänt bruk ej mindre än i stöd af bokstafslagarna har sin bestämda förmildringsbokstaf uti *d*.

Ann. 2. Likasom mellan vokaler uteslutet *t* uti stammen ersättes af *d*, ersättes äfven *p* af *v* (§. 31); dessa konsonanters uteslutning förorsakar derfore ej, såsom den af *k*, hopstötning af flere vokaler. Talspråket i Savolaks och Karelen lider dock ej nämnda förmildring af *t* till *d*, utan hjälper sig äfven här dels med att *sammandraga egentlig diftong framför mötande vokal*, dels ock med att vidare efter lång vokal eller kvarstående diftong *antingen låta 3:e vokal omedelbart följa*, eller ock *inskjuta j* (efter närmast föregående *i*) eller *v* (efter annan vokal); t. ex. *tuua'* l. *tuuva'*, *lyyä'* l. *lyyvä'*, *viia'* l. *vijjä'*, för *tuoda'* henta, *lyöda'* slå, *viedä'* föra; likaså *riian* l. *riijan*, *raaon* l. *raavon*, *ruutin* l. *ruuvin*, *sääyn* l. *säävyn*, *kyyin* l. *kyypin*, af *riita* tvist, *raato* as, *ruuti* krut, *sääty* stånd, *kyyti* skjuts; *luoon* l. *luovon*, *hyöyn* l. *hyövyyn*, af *luoto* klippa, *hyöty* gagn. — Äro alla tre vokalerna lika, inskjutes blott *h* ('), t. ex. *soaha'*; *näähän* af *näätä* mård.

2. Oegentliga diftonger lida ingen bortkastning vid möte med en 3:e vokal, men förvandla efterljuden *i*, *y* till *j*, *v*; t. ex. *ujin* jag sam; *pujin* jag tröskade; *kävin*, *kävelen* af *käyn* jag går.

När *k* efter diftongen bortfaller, uppstår rätteligen intet möte af 3 vokaler, emedan aspirationen bör ersätta *k*; t. ex. uti *taian*, *ai'on*, *rei'än*, *hau'in*, *tou'on*,

leu'an, riu'un, af *taika* förebud (tecken), *aikoa'* ämna, *reikä* håll, *hauki* gädda, *touko* vårsäde, *leuka* käk, *riuku* gärdsel. Delvis har man i dylika fall plägat förmildra *k* till *j* efter *i* och till *v* efter *u*, eller ock alldeles bortlemna det, och sålunda skrifuva t. ex. *taijan*, *aijon* (äfvén och ännu vanligare *aivon*), *reijän*, *hauvin* (eller *reiän*, *hauin*) o. s. v. Af orden *aika* tid, *poika* son, skrifuvs gemenligen, ehuru mindre regelrätt, *ajan*, *pojan*, *ajoilla*, *pojilla* för *a'an*, *poi'an*, *a'oilla*, *poi'illa* (*aijan*, *poijan*, *aijoilla*, *pojilla*) o. s. v.

3. Andra (icke diftongiska) dubbla vokaler kunna blott mötas af *i*, som då med den sednare vokalen bildar oegenlig diftong; t. ex. *sioissa*, af *sia* plats. Deremot, med aspiration för bortfallet *k*: *ha'oissa*, *te'oissa*, *si'oissa*, af *haka* (eller ock *hako* ruska), *teko* görning, *sika* svin; *ta'oin* af *takoa'* smida.

Ann. Efter *i* såsom förljud inskjutes dialektvis ock i detta fall *j* och efter annan vokal *v* för *k*: *sijoissa*, *havoissa*, *tevoissa*.

*24. I sanmansättningar och möten af skilda ord kunna flere vokaler obehindradt stöta ihop; t. ex. *pää-ajatus* hufvudtanke, *yö-aika* nattetid. Men stundom, särdeles i vers, begagnas *uteslutning* (*elision*) af ett ords slutvokal *a*, *ä*, (*e*), *i*, om den är kort och utan aspiration samt vokal följer näst derpå; t. ex. *kust' on koppa kanteleessa* hvadan är harpans stom? *Suomess' on soriat neidot* i Finland finnas prydliga flickor; *tyhm' on aina tyytymätön* dären är alltid missnöjd; *Hüs' on meiltä hiukset vienyt* den Onde har beröfvat oss håret; *kolm'-yhteinen* treenig. — Längre fram än i andra stafvelsen af ord pläga dylika uteslutningar högst sparsamt af dugligare skalder begagnas.

Ann. Vida större friheter med ords afstympande hafva författare af andeliga sänger tillåtit sig, hvarpå talrika exx. förekomma nästan i hvilken hithörande skrift som helst. — Om dagligt tal gäller detsamma. Mycket brukliga talesätt äro t. ex. *ann'* (f. *anna'*) *olla'* låt vara; *kost'* (f. *kosta'*) *Jumala* vedergälle Gud, o. d.

2. Konsonantförändringar.

a) Konsonanternas jemvigt med vokaler,
och stafvelser emellan.

25. Emedan konsonanterna för att kunna uttalas behöfva stödet af en vokal såsom röstbärare i stafvelsen (§. 2; 13), gäller såsom allmän lag:

1. att *ju starkare vokalljudet är*, antingen till sin egen ursprungliga ljudstyrka, eller ock i följd af stafvelsens kvantitet eller accent, *desto mera ljudstyrka kunna äfven stafvelsens konsonanter ha*, och tvärtom;

2. och emedan rösten lättare utgår på ett vokalljud eller hvilar på detta, än på en konsonant, som är mera bunden af sitt enskildta organ, så följer häraf, att *språket vid bildandet af stafvelser och ord helst börjar med konsonant och ändar med vokal*, hvarföre ock *en enkel konsonant inuti ord alltid föres till nästföljande vokalen*; t. ex. *ta-lo gård, ta-lo-hon in till gården.*

26. *Likväl kunna alldrig flere än en konsonant börja en stafvelse eller ett ord.* Man stafvar derföre t. ex. *kas-ki sved, myrs-ky storm, ej ka-ski myr-sky*; och i fremmande ord, som språket tillegnat sig, bortkastas af två eller flere begynnelse-konsonanter alla utom den sista; t. ex. *maku smak, tuoli stol, raa-mattu (γαράματα) bibel, ranta strand.*

Ann. Endast af ett förskändt eller tillgjordt uttal hör man hos allmoge båda eller alla tre konsonanterna utsägas; t. ex. *provasti* för *rovasti* prost, *präntätty* för *räntätty* tryckt, *skraatari* för *räätäri* skraddare; ja en del Finnar vilja gifva sig anseende af en större förfining genom att framför 2 konsonanter ännu tillägga ett lent *s* och säga t. ex. *sprovasti*; *sprouva* l. *skrouva* fru. — I Kustdial. är bibehållandet af två konsonanter framför lånta ord, i följd af Svenskans och andra språks inflytelse, ganska allmänt; särdeles brukas *kl, kr, pl, pr, tr.* Många hithörande ord äro dock rentaf umbärliga och derföre förkastliga, såsom *kravi* graf (*hauta, kuoppa* l. *kaivanto*),

klupu klubba (*nuija*), *preivi* bref (*kirja*, *kirjoitus*), o. s. v.; andra som i språket vunnit burskap, skrivas efter regeln och ett renare uttal: *loutu* plåt, *lyijy* bly, *ruukki* bruk, *lasi* glas, *ruunu* krona, *ruuti* krut, *renki* dreng, *rumpu* trumma, icke *ploutu*, *plyijy* o. s. v.

27. Äfven vokaler kunna dock börja, och konsonanter sluta eller ock både börja och sluta en stafvelse; t. ex. *ak-ka* gumma, *a-kan* gummans. Första stafvelsen kan till och med sluta med två konsonanter; t. ex. *myrs-ky*; *palk-ka* lön, *kont-ti* väska (af näfver). En stafvelse som ändas på vokal kallas öppen, en som slutar med konsonant kallas slutet stafvelse.

Anm. Man har uträknat, att ord, som börja med vokal uti Finskan, utgöra föga mer än en tiondedel af hela ord-förrådet.

28. Alla hela ord för sig hafva deremot ursprungligen ändats på vokal. Några hafva dock numera förlorat ändelsevokalen och slutas med konsonant, likväl så att:

1. *tvenne konsonanter alldrig* kunna stå i slutet.

2. icke andra än de lätta tungljuden *s, r, l, n* samt aspirationen och det härmed beslägtade tungljudet *t* kunna sluta ett Finskt ord.

29. Om derföre genom ändelsevokalens bortkastning ett ord hade kommit att sluta antingen på tvenne konsonanter, eller på någon annan än de nyssnämnda, så har den sålunda störda jemvigten på följande sätt blifvit återställd:

1. Af tvenne slutkonsonanter har den förra bortlemnats; t. ex. af *kynnykse*, *kynnyks*: *kynnys* tröskel; af *kolmante*, *kolmant* (*kolmans*): *kolmas*; *tuhante*, *tuhant*: *tuhat* tusen.

2. af enkla konsonanter:

a) *m* förvandlats till *n*; t. ex. af *kovasime*, *ko-*

vasim: kovasin brynsten; *onnetoma, onnetom: onneton* olycklig.

b) *h* 1:o dels förvandlats till *s* i en del förkortade ordstammar på *ha, hä, he, hi*; t. ex. af *taivaha, taivah: taivas* himmel; *seipähä, seiväh: seiväs* stör; *kirves, ru'is*.

2:o dels förvandlats till ett svagt ljudande *t*, i (högst få) andra ordstammar på *hä, hi*; i de på *ue, ye (uhe, yhe)*, samt i *Modi Adjectivi* (Participia) på *ut, yt* (stam: *-ehe*); t. ex. *kevät* vår, *orit* hingst, *olut* öl, *lyhyt* kort, *tullut* som kommit, *vienyt* som fört, af *kevähä, orihi, (oluhe, kätkyhe) olue, kätkye, tullehe, vienehe*.

3:o dels, efter den lätta vokalen *e*, förmildrats till en slutaspiration, med svagare och mindre bestämdt ljud, i alla öfriga nominal-stammar på *he*; t. ex. *vene* (l. *vené*, jfr §. 12); *ra'e* hagel, *terve* frisk, *kaste väta*, af *venehe, rakehe tervehe, kastehe*.

Ann. I de under mom. 1:o, 2:o upptagna fall har redan såväl tal- som skriftspråket temligen allmänt bestämt sig för att ersätta *h* i slutet af förkortade stammar med *s, t*; dock så att bruket särdeles i de stammar på *hä, hi*, i hvilkas slut *t* redan är det öfvervägande, ännu något varierar mellan *h*, (*'*) eller äfven *s*, hvarföre man stundom ser skrivas *keväh* l. *kevä'*; *orih, ori'* l. *oris* o. s. v. Deremot är bruket, hvad mom. 3:o angår, så vacklande, att man delvis både talar och skriver *vené, veneh, venes, venet* eller *venek*, o. s. v., utan bestämdare utbildning till något visst bokstafsljud i slutet. Det enklaste och beqvämaste skrifsättet, med *e* aspiratum, tyckes i detta fall åtminstone tills vidare vara det tjenligaste.

30. Likasom intet ord kan sluta med tvenne konsonanter, så får icke heller en stafvelse gerna sådant slut; endast första stafvelsen kan, i följd af sin starka accent, efter de lätta *r, l, n* ännu upp-bära ett *s, k, t, p* (dock *p* ej efter *n*, utan i stället efter *m*); t. ex. *hursti* lakan, *turkki* pels, *pirtti* pörte, *kirppu* loppa; *polstari* bolster, *kelkka* kälke, *palttina*

linne, *vilppi* svek; *kensti* sipp, *lonkka* höft, *kontti* väska (af näfver), *simpsukka* perla. Af *tvenne undra konsonanter*, som skulle komma att sluta en stafvelse, *bortkastas den förra*; t. ex. *lasta* (icke *laps-ta*) af *lapsi* barn.

31. Om åter en kort öppen stafvelse, som ej är den första i ordet men tillhör stammen, börjar med *k, t, p* och vid ordets böjning, förkortning eller härledning får konsonantljud äfven i slutet, så bibehålles jemvigten mellan sjelfva stafvelserna sålunda, att den hårda konsonanten antingen förmildras till någon af de motsvarande veka *g, d, v* (§. 11. Tab.) eller till aspiration (§. 12: 2), eller ock bortkastas. Detta sker på följande sätt:

K.

1. bortfaller efter annat *k*; t. ex. *akka, akan; turkki, turkin*.

2. kvarstår efter *s, t*; t. ex. *koski* fors, *kosken; matka* väg, *matkan*.

3. förmildras till *g* efter *n*; t. ex. *honka* tall, *hongan*.

4. förmildras till aspiration i öfriga fall, *d, ä*. mellan vokaler och efter *h, r, l*.

Ofvanföre är nämndt, huruledes *k* likväl mellan vokaler af många dels bortkastas, dels förmildras till *j, v*, hvaraf särdeles det förra ledt till mycken ojemnhet och olikformighet i rättskrifningen. (§. 22: 1, 2; 23: 1, 2, 3.)

Efter *h, r, l* har man ock plägat rentaf bortkasta *k* och skriva t. ex. *pahan, rahan, pihan, koron, jällen, jalan, jaloilla, sulan, kulun, sylin*, i st. f. *pah'an, rah'an, pih'an, kor'on* o. s. v. af *pahka* knöl, *rahka* skum, *pihka* harts, *korko* förhöjning, *jalka* fot, *sulka* fjäder, *kulku* vandring, *sylki* spott, hvarigenom förblandning kan uppstå med motsvarande böjningar af *paha* ond, *raha* penning, *piha* gårdsplan, *koro* ihålighet,

jalo förträfflig, *sula* bar, *kulu* nötning, *syli* famn o. s. v. — Andra åter förmildra *k* efter *h*, *r*, *l* till *v* om *o*, *u* följer, samt till *j* när vek eller lätt vokal följer; t. ex. *tahvon*, *puhvun*, af *takho* kant (rund brynsten), *puhkua'* flåsa; *korvon*, *halvon* (af *halko* kastved), *kulvun*; *härjän*, *järjen*, *järjissä*, *näljän*, *hyljyn*, *kyljen*, *kyljissä*, *pyhjin*, af *härkä* tjur, *järki* följd (ordning), *nälkä* hunger, *hylky* vrak, *kylki* sida, *pyhkiä'* (*pyyhkiä'*) aftorka.

Ann. 1. När *k* dialektvis mellan vokaler ersättes af *j*, *v*, rättar sig bruket af dessa konsonanter efter det föregående, *starkare vokalljudet*, när detta är lång vokal eller diftong (§. 23: 1. 2). Är åter föregående vokalen kort, rättar sig förmildringen af *k* vanligen efter den *sednare vokalen*, hvarmed den förenas i samma stafvelse, sålunda att: 1:o *k* framför lätt vokal, *e*, *i*, *kan* mildras till *j*; t. ex. *hajen*, *nojen*, *pijin*, af *hakea'* söka, *noki* sot, *piki*; men 2:o *i* öfriga fall till *v*, helst efter hård vokal; t. ex. *suvan*, *havan*, *luvun*, *nyvän*, *nävön*, *ryvyn*, af *suka* borste, *hako*, *luku*, *nykä* stump, *näkö* syn, *ryky* brygga. Mellan tvenne *a* sker alldrig sådan förmildring: af *haka*, *taka* bak, blir alldrig *havan*, *tavan*. Af *sika* åter säges *sijan*, ej *sivan* (jfr. §. 23: 3. *Ann.*), o. s. v.

Ann. 2. Förmildringen af *k* efter *h*, *r*, *l* till *j*, *v* tillhör de vestra dialekterna; i de östra bortfaller *k*, dock icke utan att aspiration höres.

Ann. 3. Ursprungligen tyckes *k* alltid hafva förmildrats till ett aspirerad *g*, såsom det ock finnes skrifvet i de äldsta Finska skrifter. Så t. ex. i MICH. AGRICOLAS *Wsi Testam.* (tr. 1548): *härjän*, *jälgen*, *teghe*, *coghotko* (af *ko'ota'* församla). Denna förmildring förekommer ännu hos *Wepserna* (Finnar i trakten af fl. Svir), hvilka säga t. ex. *sugun*, *lugin*, *liigan*, *poigan*, *aigan*, *järjen*, *jalgan*, *nägedä'* (*nähdä'*), till och med *vargastada'* (*var'astadä'*, af *var'as*, G. *varkaan* tjuf); endast efter *s*, *t* får *g* ett hårdare ljud, snarlikt *k*.

T.

5. bortfaller endast efter ett annat *t*; t. ex. *huttu* gröt, *hutun*; (*onnettoma*, *onnetom*) *onneton*.

6. assimileras af föregående *r*, *l*, *n*; t. ex. *parta* skägg, *parran*; *kulta* guld, *kullan*; *rinta* bröst, *rinnan*.

7. kvarstår efter *s*; t. ex. *musta* svart, *mustan*; *hursti* lakan, *hurstin*.

8. mildras för öfrigt till *d*; t. ex. *pata gryta, padan; maito mjölk, maidon; kohta plats, kohdan; (kutehe, kuteh, kude') kude* inslag.

Anm. 1. Att Savo-Karelska dialekterna icke antaga förmildring af *t* till *d* är ofvanföre (§. 23: 1. Anm. 2) anmärkt. De ersätta i hithörande fall (mom. 8), d. ä. efter *h* och mellan vokaler, *t* alldeles icke, såsom efter *h*, t. ex. *kohan, kohalla*, eller ock, ehuru ej alltid, mellan vokaler med *j*, *v*, alldeles såsom om *k* nyss blifvit sagdt (ofvan 4. Anm. 1); t. ex. *sijo* l. *sie*, för *side* band, *ryjin* l. *ryin, kojn, l. koin*, af *ryti* säf, *koti* hem; *ruvan, mavon, uvun, kyvyn*, l. *ruan, maon, uun, kyyn*, af *ruta* kärr, *mato* mask, *utu* dimma, *kyty* sväger; men alldrig t. ex. *pavan, savan* af *pata, sata* hundrade.

Anm. 2. En del Tavastländska dialekter (såsom i *Länngelmäki, Padasjoki, Hauho, Hollola*) förmildra *t* till lent *l*, eller ock (söder och vesterut från *Hollola*) till *r*; t. ex. *mailon, mairon, tehlä, tehrä*, för *maidon, tehdä* o. s. v. I Satakunta öfvergår det förmildrade *t* till ett vekt, tremulerande ljud, snarlikt *drl*.

Anm. 3. Ursprungligen tyckes *t* i ännu flere fall, än nu brukas, hafva förmildrats till *d* eller ett dermed beslägtadt aspirerad t ljud (*dh, th*). De ofvan (4 Anm. 3) nämnda *Wepserna* hafva alltid denna förmildring af enkelt *t*, äfven efter *r, l, n*, t. ex. *pardan, kuldän, rindän*.

P.

9. bortfaller endast efter ett annat *p*; t. ex. *tuppi* slida, *tupen; sirppi* skära, *sirpin*.

10. assimileras af föregående *m*; t. ex. *lampi* insjö, *lammin; (vempele, vempel) vemmel* loka.

11. kvarstår efter *s*; t. ex. *pispa* biskop, *pispan*.

12. förmildras i öfriga fall till *v*; t. ex. *tapa* sed, *tavan; salpa* bom, *salvan; arpa* blott, *arvan; (kupehe, kuveh) kuve* sida (veka lifvet).

Anm. 1. När af dubbelt *k, t* eller *p* det sednare bortfaller framför kort slutet stafvelse, måste det förra, som kvarstår, (enl. §. 25: 2) likväl till denna stafvelse öfverföras, så att med dess konsonantljud i sjelfva verket ingen förmildring sker; t. ex. *ak-ka, harak-ka* skata, *västäräk-ki* sädesärla, Genit. *a-kan, hara-kan, västärä-kin*. Men härvid bör märkas, att accenten på 1:a och 3:e stafvelserna i *akan* och *västäräkin*,

sedan förmildring enligt regel engång skett, gör öfverförandet af *k* för stafvelserythmen oskadlig, medan åter de två accentlösa stafvelserna i *harakan*, i förhållande till den första, liksom kollektivt bli till sin ljudstyrka försvagade. Äfven detta visar, huru lagen om jemvigten mellan vokal- och konsonantljud i samma stafvelse har sin utsträckning till stafvelserna inbördes, eller hela deras förråd af båda ljudslagen.

Ann. 2. Samma fordran på jemvigt mellan stafvelserna föranleder i uttalet *en förstärkning af andra stafvelsens begynnelse-konsonant, nästefter vokal, så snart 1:a stafvelsen är kort och den 2:a i böjningar får lång vokal.* Så t. ex. af *haka, tapa, pata* ljuder i en del dialekter Illat. Sing. (*hakaan* o. s. v.) nästan som *hakkaan, pataan, tappaan*, ehuru dylik fördubbling icke — såsom motsvarande förmildring till *ha'an, tavan* m. m. — i skrift betecknas. Likaså i ord med veka och lätta konsonanter, t. ex. *paja, hyvä, aho, osa, tora, kylä, sana, lumi*, ljuder Illat. nästan som *pajjaan, ahhoon*, o. s. v. Genom denna förstärkning, som kommer den 1:a korta stafvelsen till godo, söker uttalet rädda jemvigten mellan denna och den 2:a, hvars starka kvantitet annars nog mycket afsticker mot det skarpa, hastiga tonfallet på nästföregående korta stafvelse. Fråga har blifvit väckt, att äfven denna konsonant-förstärkning borde i skrift uttryckas; men härtill tyckes vara föga skäl, då densamma egentligen uppstått såsom en accent-nyansering, på långt när icke allmänt höres samt dessutom icke, såsom förmildringen af hårdt konsonantljud, på något sätt förändrar detta till dess natur.

Ann. 3. I *onomatopojetiska ord* (se Ordbildningsläran §. 121) är rotstafvelsen till sina konsonantljud så karakteristisk och bestämd, att derutinnan ingen förmildring af hårda konsonanter sker; t. ex. *vikistä'* qvida, jemra; *vitistä'* gnissla (såsom snön under fötterna); *vapista'* darra, af *vikisen, vitisen, vapisen*.

32. 1. *Framför en kort sluten stafvelse, som tillhör ändelsen, kan dock k, t kvarstå, om konsonant går nästförut; t. ex. arvat-kos* måtte du gissa; *venet-ten, nien-ten* (af *niemi* udde); dock assimileras *k, t* gerna af föregående *r, l, n*; t. ex. *purron, purros; tullon, tulos; sanellon, sanellos; pannon, pannos* (för *pur-kon, -kos* o. s. v.), måtte jag, du bita, komma, säga (ofta), sätta; *purra', tulla', sanella', panna'* (för *pur-ta'* o. s. v.). *Efter vokal åter, om den är lång eller ock blott en accentuerad diftong på*

i, förmildras t till d och bortkastas i andra fall, men kan efter lång, eller ock blott accentuerad stafvelse äfven fördubblas; hvaremot k endast förmildras till aspiration; t. ex. saa'os, syö'os, sano'os, måtte du få, äta, säga; maiden och maitten, (vapaa-iden) vapaiden och vapaitten, jumaloiden och jumaloitten, jumalien och jumalitten, vierahien och vierahitten, af maa, vapaa, jumala, vieras; och (sano-iten, sanoien) sanojen, men icke sanoitten, emedan den korta 2:a stafvelsen i detta ord icke, såsom 1:a och 3:e i de ofvanstående, har accent (jfr §. 18: 1,3; nedan §. 45 ff.). — P förekommer ej framför slutet ändelse i hithörande fall.

2. Men uti ändelsen *kan äfven en kort öppen stafvelse icke börja med enkelt k, t, p om kort vokal går nästförut, helst om ingendera stafvelsen, före eller efter k, t, p, har accent, utan måste då t bortkastas och k, p förmildras till ('), v. Så t. ex. kan det väl heta tuo-kohon, otta-kohon, otetta-kohon, måtte han hemta, taga, tagas (ehuru äfven otta'ohon, otetta'ohon, emedan den svagare accenten, på 3:e och 4:e stafvelserna, här icke så väl skyddar den hårda konsonanten, som 1:a stafvelsens skarpa accent i tuo-kohon); jota någon, maa-ta jord, jumala-ta (ehuru äfven jumalaa), valehtelia-ta ljugare; tuo-pi han hemtar, ottaa-pi h. tager, arvelempi (äfven arvelevi); men deremot icke talo-ta, ilta-ta, suku-ta, hypä-tä, ej heller otta-pi, sano-pi, emedan sista stafvelsen är kort, och hvarken har eller föregås af accent, utan: taloa, iltaa, sukua, hypää, ottavi, sanovi.*

Ann. Denna vigtiga regel, så vidt den rörer öppna stafvelser, har vanligen blifvit så framställd, att *enkelt k, t, p icke kan stå mellan två korta vokaler längre fram i ordet, än mellan 1:a och 2:a stafvelsen, om ingen stafvelse vidare följer.* Regeln blefve sålunda ganska enkel, men tillika origtig, såsom redan åtskilliga af ofvan anförda exx. visa, ej heller framlyser derur den verkliga, af språklagarna beroende orsaken till förändringarna med *k, t, p.* Blir det åter fråga

blott om stammen, så innehåller nämnda regel visserligen en riktig observation, men som för ordens böjning har ingen tillämpning, utom i hvad som rörer stammen i verba aspirata (jfr. §. 92: 3. Anm).

33. Då *t*, efter vokal eller *h*, *r*, *l*, *n*, genom vokal-bortkastning eller förvandling kommer att sluta ett ord eller stå framför ett icke ursprungligt *i* (§. 19: 2. a, b; 4. a, c), förvandlas det till *s*; t. ex. *totuus* sanning, *hyvyys* godhet (af *totuute*, *hyvyyte*); *vesi* vatten, *laksi* vik, *pursi* fartyg, *jälsi* sava, *kansi* (af *vete*, *lahte*, *purte*, *jälte*, *kante*); *pyysi* begärde; *vihersi* hvisslade; *puhalsi* blåste; *kustansi* bekostade (af *pyytä*, *vihertä*, *puhalta*, *kustanta*).

Anm. Vokalen *i* har både ett vekt och hårdt ljud, och häraf är en följd, att *t*-ljudet framför densamma delvis kan både kvarstå och förvandlas till *s*; dock är det sednare mera vanligt. Sålunda heter det alltid *vesi*, *kansi*; *kyysi* nagel, *orsi* sparre, *virsi* vers, *kaksi* (för *kahti*), men åter blott *veti* han drog, *kynti* han plöjde; deremot både *lahti* och *laksi*, och i verbalformer, der ej tvetydighet kan uppstå, vanligen likaså: *pyysi* och *pyyti*, *puhalsi* och *puhalti*, o. s. v. — Jfr. §. 19: 4. c. Anm.

34. Det svagaste och obestämdaste af alla konsonantljud är strupljudet *h*, hvarföre det mellan tvenne enkla vokaler, blott ej den förra hör till 1:a stafvelsen, alltid kan bortfalla och föranleda sammandragning (§. 22); t. ex. *tupahan*, *tupaan*; *värtinähän*, *värtinään* (in) till sländan; *rukihin*, *rukiin*; *venehesen*, *veneesen*; *luvatahan*, *luvataan*, *luvattihin*, *luvattiin*, af *luvata* lofva. Denna sammandragning sker alltid i några urspr. trestafviga ord, hvilka haft *h* till bindkonsonant och ej förkortat stammen genom ändelsevokalens bortkastning (§. 29); t. ex. *ehtoo* aftou, *harmaa* grå, *vakaa* ståndaktig, *vapaa* fri (urspr. *ehto*, *harmaha* o. s. v.) — Deremot kunna t. ex. *johon*, *maahan*, *rahalla*, af *jo(ka)* någon, *maa*, *raha* mynt, icke sammandragas, emedan ordets stam sålunda skulle alldeles hopflyta med ändelsen.

b) Konsonanters öfverensstämmelse.

35. När tvenne konsonanter mötas uti ord, kan för harmoniens bevarande (§. 16):

1. endera konsonanten af den andra assimileras;
2. den föregående på något annat sätt förvandlas till öfverensstämmelse med den efterföljande.

36. De lätta konsonanterna utom *h* hafva egenheten att assimilera vissa både föregående och efterföljande konsonanter, nemligen:

1. *n*, hvilken framför *m*, både före och efter *l*, samt efter *r*, *s* assimileras till endera af dessa; t. ex. *en mä*, *emmä* icke jag; *sen lainen*, *sellainen* sådan; *tulnut*, *tullut* som kommit; *purnut*, *purrut* som bitit; *pesnyl* eller *pessyt* som tvättat. Äfven af föregående eller påföljande *k*, *t* assimileras *n* i vissa böjningar, när det ej tillhör 1:a stafvelsen (jfr §. 30); t. ex. (*tullut-na*) *tullunna*; (*paran-kos*) *parakkos*, vanl. dock *paratkos* måtte du förbättras; (*muuan-ta*) *muuatta* någon; (*paran-ta*, *paratta*) *parata* förbättras. Deremot: *kantta* af (*kante*) *kansi*.

2. *t* och *p* i stammen, då de för jemvigstens skull böra undergå förmildring, assimileras — det förra af ett föregående tungljud *r*, *l*, *n*, — det sednare af läppljudet *m* (se §. 31: 6, 10). Det samma är fallet med slutna ändelsers *k*, *t* efter *r*, *l*, *n* (§. 32: 1), dock att *n*, när det ej tillhör 1:sta stafvelsen, tvärtom assimileras af *k*, *t* (se ofvan mom. 1.).

Anm. Dialektvis varierar *ts* inuti ord på mångahanda sätt, så att dels *t* assimileras af *s*, dels tvärtom *s* af *t*, dels det dubbla konsonantljudet höres förstärkt såsom *ht* (hvilket törhända är det ursprungliga bruket i detta fall) o. s. v. Så t. ex. uti *metsä* skog, *katsoo* han ser, *tarviisee* han behöfver, såsom dessa och dylika ord uttalas i östra Karelén och (med lenare ljud af *ts*, nästan som *ths*) äfven i Satakunta, hvilket bruk äfven i skriftspråket blifvit det allmännast rådande; Savol. och vestra Karel. dial. *mehätä* (Gen. *metän*, mera sällan *mehän*), *kahtoo*, *tarvihtee*, Tavastl. och N. Östern. eller Kajana dial.

mettä, kattoo, tarvittee; härmed varierar ännu uttalet i södra Savolaks och vestra Nyland samt kring Wiborg; der det har *ss*, i Abo-trakten, der det veknar till ett blött, läspande *sz*, samt i Karelen öster om Sordavala och i Olon. dial., der det ljuder som *tsch*. Jfr. §. 92: 5, c.

37. *Slutaspirationen äfvensom ett deraf uppkommet t* (§. 12; 29: 2. b. 2:o, 3:o) uti ord, hvartill en ändelse eller ett anhangsord fogas, *assimileras af ett mötande k, t, p, n, som börjar ny stafvelse; dock plär aspirationsljudet framför k helst öfvergå till t; t. ex. (vene'-kö) venet-kö eller venek-kö* manne båten; *arvat-koon* l. *arvak-koon*; *venet-tä*; (*ota'-pa*) *otappa* tag då! *kevän-nä, venen-nä* (vanligare dock *keväänä, veneenä*, med begagnande af stammen), *tullunna, viennä*. — Deremot: *muuta'-n, muutain* jag förändrar mig; emedan *n* efter aspirationen icke börjar ny stafvelse.

Ann. 1. Strängt taget assimileras slutaspirationen af hvarje mötande konsonant, äfven vid sammansättningar med ord, ehuru man i skrift plägar utsätta sådan fördubbling blott för vidfogade ändelser och enklitiska ord. Så uttalas t. ex. orden *päre-sorko* pärtskifva, *eine-ruoka* frukostmat, *kude-lanka* inslagsgarn, nästan som *päressorko, einerruoka, kudellanka*.

Ann. 2. Utom de fall, der slutaspiration uppkommit af bortfallet *h* eller annan konsonant i stam eller ändelse vid ords förkortning och som nämnas i §§. 12, 29, har den såsom ett svagt *h, k* eller *n*-ljud funnits och höres delvis ännu: 1:o i slutet af några kasusändelser (hvarom se §. 62: 10 Ann. 3); 2:o efter 3:e pers. pronominal-suffix *-nsa, -nsä*; 3:o efter en mängd partiklar på *e, i*, såsom *minne* hvart, *tänne* hit, *tuonne* dit, *asti* ända till, *peräti* i grund, *ympäri* omkring o. s. v. Men i alla dessa former har den redan börjat alltmer försvinna och tyckes derföre, vare sig att ordet står ensamt eller får sig ett anhangsord vidfogadt, med allt skäl kunna äfven i skrift bortlemnas, helst den i hithörande fall icke utöfvar någon inflytelse på stammen tillbaka (utom dialektvis i Abess. och Prolat. kasus, se §. 62 a. st.). Alltså torde vara bättre att skriva t. ex. *minulle, minulleko, jollekulle, talonsakin, minnekä, perätikö, ympärikö*, än *minullen, -llenko* l. *-llekko, jollenkullen* l. *-llekkullen, talonsakkinn, ympärikkö*, ehuru äfven det

sednare skriftsättet icke är origtigt. Blott partt. *tai (tahi)*, *vai (vain)*, och några dylika hafva med enkl. *ka* sammanvuxit till egna ord: *taikka (tahikka)*, *vaikka*, hvilka äfven böra så skrivas.

38. Öfriga konsonantförändringar äro följande:

1. *h* framför *s* hårdnar till *k*; t. ex. *lahti (lahsi)*, jfr. §. 33) blir *laksi*.

2. *k* framför *t*, *d*, *n* mildras deremot till *h*; t. ex. *tehty* gjord, *tehdä* göra, *tehnyt* som gjort (st. *teke*).

3. *m* framför *t* mildras till *n*; t. ex. *lunta* (för *lume-ta*, *lum-ta*) af *lumi* snö; *tuonta* l. *tuomea* (för *tuome-ta*) af *tuomi* hägg.

Anm. 1. I afseende å konsonanternas öfverensstämmelse märkes slutligen, att

1:o af konsonanter endast *h* kan föregå *d*; t. ex. *vih-doin* omsider.

2:o endast *n* kan föregå *g*; t. ex. *langon*.

3:o *j* och *v* alldrig omedelbart föregå en annan konsonant; det heter derföre *poika*, *rauta*, ej *pojka*, *ravta*.

Anm. 2. Omkastning sker dialektvis, ej blott med konsonant näst efter *i* (§. 22: 3. Anm. 3), utan äfven med konsonanter i skilda stafvelser; t. ex. *olekselen* l. *oleskelen* jag vistas; *viitake* l. *viikate* lie; *rihma*, *rimha* tråd; *linja*, *nilja* linje.

II. STAFVELSERNA.

39. Liksom språket fordrar jemvigt och harmoni mellan de enkla bokstafsljuden (§. 14 ff.), så iakttages mellan stafvelserna inbördes en viss taktmessighet eller *rythm* (§. 18), som beror:

1. af *Quantiteten* eller den olika tidslängd (jfr §. 7), som fordras att uttala en stafvelse;

2. af *Accenten*, hvarmed förstås röstens olika höjning och sänkning (tonhöjd) på olika stafvelser.

En stafvelse med mera tidslängd i uttalet säges vara lång i jämförelse till en annan med mindre tidslängd, som kallas kort; en stafvelse med högre ton säges hafva accent, hvaremot andra, lågt betonade, nämnas ton- eller accentlösa.

Anm. Om alla stafvelser i orden skulle uttalas på lika långt tid och med samma tonhöjd, så blefve talet enformigt och språket skulle ej heller kunna ikläda sig metrisk drägt. Qvantitet och accent tjena således att gifva uttalet omvexling, smidighet och behag, d. v. s. äro ett nödvändigt villkor för väljudet. — Accenten har dock äfven en annan logisk bestämmelse, hvarom se nedan §. 48 Anm.

40. I Finska ordens stafvelse-byggnad röjer sig den allmänna lag, att *första stafvelsen är den enda, som kan vara ursprungligen lång, samt alltid har accent, och att derefter ursprungligen alltid följt en kortare, accentlös stafvelse.* Och liksom den jernaste stafvelse bildas af en konsonant och en vokal (§. 15), så äro ock *de ursprungliga (rot-)orden i Finskan allmännast tvåstafviga.* Genom böjning, härledning och sammansättning hafva sedermera äfven flerstafviga ord uppkommit; t. ex. af *sana* ord, *sanon* jag säger; *sanonen* jag tör säga, *sanomalla* med att säga; *sanallinen* ordrik; *sanalasku* ordspråk; genom bortkastning åter af konsonanter och enkla vokalers sammandragning hafva vidare ock långa vokalljud uppkommit längre in i orden än dess första stafvelse; t. ex. *sano-maan* till att säga, af *sanomahan*; *vastaan* jag svarar, urspr. *vast'än*; *totuus* sanning, för *toteus* (af *tote*, *tosi*) o. s. v. När alltså stafvelser äro långa, och hvilka af dem äga tonhöjd, måste genom regler närmare bestämmas.

Anm. Enstafviga ord äro jämförelsevis ganska få uti Finskan, och de flesta af dem hafva långt vokalljud. Undantag härifrån göra hufvudsakligen blott några pronomina och partiklar: *mä*, *sä* (sdr. för *mina*, *sina*) jag, du; *hän* han; *me*, *te* o. s. v. (§. 12: 1); *jo*, *ku*, *mi* (stammar till *joka*, *kuka*, *mikä*), *ken* hvilken, hvem, hvad; *jo* redan, *jos* om, *nyt* nu; *ah!* *no!* *se!* o. s. v.

A. Quantiteten.

41. *En stafvelse är lång antingen af naturen eller af sitt läge (position), d. v. s. antingen i följd af det röstbärande vokalljudets egen, eller ock dessutom af de densamma åtföljande konsonanternas ljudstyrka (§. 15: 2). Såsom särskildt tecken för stafvelsens quantitet brukas (—) för lång, (˘) för kort stafvelse; t. ex. då man vill beteckna uttalet af Kuöpiö.*

42. *Af naturen långa äro:*

1. *Stafvelser med lång vokal, som i Finskan alltid igenkännes af dess dubbla vokaltecken (§. 7).*

2. *Stafvelser, hvori diftong förekommer, blott att denna ej vid böjning eller härledning uppstått af en kort vokals möte med ett påföljande enkelt i; t. ex. uti puola lingon, syötti bete, liemi soppa, rauha fred, joutava ledig, oiva god, köyhä fattig, likasom i maita, suita, häitä, soita, öitä, teitä (sdr. af maa-ita, suu-ita, hää-itä, suo-ita o. s. v.; jfr. §. 23: 1), är 1:a stafvelsen lång; likaså den 2:a i vieraita, lupaisin (sdr. af vieraa-ita, lupaa-isin); den 3:e i kuninkaita konungar, laupiaita barmhertiga (sdr. af -aaita); men i jaloilla med fötterna, nukuin jag somnade, är 2:a och i asi-oita ärender, är 3:e stafvelsen icke af naturen lång.*

43. *Af sitt läge (position) lång kallas en stafvelse med kort vokal, som närmast följes af ett vid böjning eller härledning uppkommet i, der ej i föregår, eller ock af tvenne konsonanter; t. ex. 1:a stafvelsen uti joita, kuita (af jo, ku) hvilka, hursti lakan, virka embete, selkü rygg, vanha gammal, tukka hår, pölkky stubbe; den 2:a uti vetäisi han skulle draga; jaloina; väestö folkhop (manskap), kurikka klappträ, navetta fähus, olento väsende; den 3:e i vetävänen dragande, opetella' lära (otta), tapaelma händelse; likaså om efter en sluten stafvelse nästa ord*

börjar med konsonant, t. ex. *jos tulet om du kommer, olin minä jag var*

Ann. 1. Stafvelsens längd af position i Finskan har blifvit bestridd (jfr. *Suomi* 1845 s. 357 Anm. 2 och s. 427), hufvudsakligen af det anförda skäl, att tvenne efter hvarandra följande konsonantljöd skulle göra den föregående vokalen kortare i uttalet, än då blott en konsonant följer, — t. ex. i *tulli och tuli, tuppi och tupa* o. s. v. Detta skäl, äfven om det vore grundadt, bevisar dock i själfva saken ingenting, då här icke är fråga blott om vokalens utan om hela stafvelsens quantitet. Och onekligen måste t. ex. stafvelsena *tul, tup, turk* o. s. v. i *tulli, tuppi, turkki* fordra större tidslängd för sitt uttal, d. ä. vara längre, än *tu* i *tuli, tupa*, just emedan de förra kräva en större ansträngning af ljudorganerna, d. ä. såväl före som efter stafvelsens korta vokal. Detta kunde vid upprepadt utsägende af sådana stafvelser, flere af hvardera slaget efter hvarandra, med ett sekund-ur faktiskt bevisas. — Också röjer redan den omständighet, att 1:a stafvelsen, om den är kort och följes af en med lång vokal, i uttalet (åtminstone dialektvis) förstärkes med konsonant (§. 31: 12 Anm. 2) för att kunna med den sednare behålla jemvigten, att språket äfven genom konsonanters anlitande inverkar på stafvelsens quantitet.

Ann. 2. I vers kan en af läget lång stafvelse äfven begagnas som kort, om den saknar accent och följer näst efter en lång stafvelse; så t. ex. kan det heta *söitölla* l. *söitölla* med spel; *sörräntä* l. *sörräntä* nedtryckande; *värävämmällä* l. *värävämmällä* hos den förmögnare. Men om stafvelsen har accent, t. ex. *ihmisellä* hos menniskan, *sällitaváinen* som kan unnas, eller ock är utan accent men följer näst efter en kort, t. ex. *émántä* värdinna, så förblir den lång.

44. *Alla öfriga stafvelser äro korta; så t. ex. 2:a stafvelsen i ilta afton, 1:a och 3:e i makaava sof-vande; ock uti kala fisk, matala låg, hevosiani mina hästar, vetelemiäsi dina dragningar, äro alla stafvelsena korta.*

Ann. Likasom de af position långa stafvelsena uti vers äro tvetydiga (*incipites*), så att de äfven kunna gälla som korta, så är fallet detsamma med alla egentligen korta stafvelser, hvilka i vers äfven kunna begagnas som långa, derest

de icke ha tonisk accent; så t. ex. 5:e och 7:e stafvelserna i versen: *Kenpä saattaisi sánoman*. — Orsaken till quantitetens tvetydighet i båda dessa fall är den skarpa accenten, som gör dels de blott af position långa stafvelsernas quantitet mera bestämd, dels åter tydligare markerar kortheten i korta stafvelser, medan accentlösa stafvelser i hithörande fall gifvit versen mera tillfälle till frihet. Med andra ord vill detta säga, att *sångtonen*, för att bibehålla versens trocheiska gång, *höjes och sänkes* (har *arsis* eller *thesis*) *i en helt annan taktföljd, än talaccenten*. Så t. ex. skulle nyssanfördä vers sjungas i följande takt:

Kēnpä | *säättäi*|*sī* *sä*|*nōmān*,
men uttalas:

Kēnpä | *sáattaisi* | *sánoman*.

B. Accenten.

45. Stafvelsernas tonhöjd är i Finskan särdeles regelbunden. *I hvarje ord faller nemligen accenten starkast på 1:a stafvelsen, och sedermera, ehuru något lindrigare, antingen på hvarje udda stafvelse, den 3:e, 5:e, 7:e o. s. v., eller ock en stafvelse längre fram, på den 4:e, 6:e o. s. v.* Accenten på 1:a stafvelsen kallas tonisk (*tonicus*) och betecknas med (´), *acutus*, den på de öfriga eufonisk (*euphonicus*) och betecknas med (˘), *gravis*.

46. *Eufonisk accent faller på udda stafvelser i alla jemnstafviga enkla ord; t. ex. väsarälla med hammare; árvelemisèlla med begrundning; árvoittèlemàttomàlla hos den s. icke låter gissa; ájattèlemàttomàudellànsa genom sin obetänksamhet.*

47. *Men slutstafvelsen får alldrig ha accent; derföre betonas trestafviga enkla ord blott med första stafvelsens toniska accent, och längre uddstafviga enkla ord ha eufon. accenten på 4:e, 6:e o. s. v. stafvelsen, likasom skulle den förstas skarpa accent uppsluka tonen i den 2:a och 3:e, för att sedan åter*

kunna regelrätt falla på hvarannan stafvelse och likväl icke träffa den sista; t. ex. *ärveleminen, ärvelemiä; tötuudellänsä* med sin sanning, ehuru: *tötuudella; ärvelemättömällä* hos den oförståndige.

*48. En del härledda ord, hvilkas rotord (se nedan §. 52) är två- eller flerstafvigt, bli dock för långa för att kunna i en taktföljd utsägas. De sönderfalla derföre, med skenbar afvikelse från §§. 46, 47, i *tvenne rytmiska delar*, hvarvid härledningstillägget får på sin första stafvelse så skarp accent, att den kan anses jemngod med rotordets egen toniska accent, och att sålunda rot och tillägg oberoende af hvarandra ha sin särskilda — dock regelrätta betoning, liksom vore de sjelfständiga ord. Hit hör en stor mängd mest sådana ord, hvilkas härlednings-tillägg har första stafvelsen lång, hvilket ock bevisar, att accenten icke är alldeles oberoende af qvantiteten; t. ex. egenskaps-substantiva på *-uus, -yys*; adjektiva på *lainen, loinen, mainen, moinen, nainen, vainen, voinen* (jfr. §. 87 Anm.), samt karitiva adjektiver på (*mattoma*) *maton*, (eller *läinen, löinen, mäinen* o. s. v.). Följande exx. upplysa detta:

{ <i>sómai-suus</i> nätthet.	{ <i>óppi-väinen</i> lärande.
{ <i>sómai-siudella</i> .	{ <i>óppi-váisella</i> .
{ <i>sómai-siudellänsä</i> .	{ <i>óppi-váisellänsä</i> .
{ <i>miehuulli-suus</i> manlighet.	{ <i>ärvele-väinen</i> begrundande.
{ <i>miehuulli-siudella</i> .	{ <i>ärvele-váisella</i> .
{ <i>miehuulli-siudellänsä</i> .	{ <i>ärvele-váisellänsä</i> .

På lika sätt accentueras i sina böjningar t. ex. *Ruotsalainen* Svensk; *Helsinkiläinen* Helsingebo (L. Helsingforsare); *ensimäinen* den förste; *Joukkamoinen, kaksinainen* dubbel; *oppimaton* olärd (*óppi-mättoman, óppi-mättömällä*); *arvelematon* obetänkt (*ärvele-mättoman, ärvele-mättömällä*) o. s. v. Hit hör ock en mängd diminutiver, t. ex. *lapsukainen* litet barn,

pirulainen liten djefvul, *pisarainen* liten droppe, *pikuruinen* helt liten, m. fl.

Anm. Öfverhufvud sträfvar språket genom accenten att åtskilja det i ordens rot innehållna grundbegrepp, som ock alltid genom 1:a stafvelsens skarpa accent utmärkes, från de genom härledningstillägg uttryckta begreppsmodifikationer, — vidare ock stammen sasom begreppsform öfverhufvud, från ändelserna såsom uttryck för begreppsförhållanden (jfr. nedan §. 52), såvidt detta för väljudets skull låter sig göra. Naturligtvis är fallet ej sådant, då rot eller stam, tillägg eller ändelse är enstafvig, eller hela ordet blott trestafvigt (§. 47), t. ex. *tót-uus*, *tót-uuden*, *tót-uudè-lla* (rot: *tote*, *tot*; stam: *totuute*); *såa-malla*, *såd-mu-ton*, *såa-ma-ttöman*, *såa-ma-ttomä-lla* (rot: *saa*; stam: *saama*, *saamattoma*). Men hafva rot eller stam, och tillägg eller ändelse, 2 eller flere stafvelser, så får först och främst tilläggets 1:a stafvelse alltid accent, den må då vara antingen den 3:e eller 4:e i ordet, så framt icke en annan med starkare kvantitet följer, som hellre får accent; och dernäst gäller detsamma om ändelserna. Så t. ex. fås af *käsva-tèttu*: *käsva-tèttuja*, men deremot *käsva-tètùita*; af *årve-lè-ma* (*arvaan*, *arve-len*): *årvelemällansa*, men deremot *årvelèmiänsa*; af *ósotte-lè-ma* (*osotan*, *osottelen*): *ósottèlemällansa*, men *ósottèlemiänsa*. — Äfven kan genom accenten betecknas det olika förhållande, hvori tanken sätter ett ord till ett eller flere andra, allt efter som det ena eller andra starkare betonas; t. ex. *tuolla on minun ystäväni* der (icke annorsiädes) är min vän; *tuolla on minun y.*, der är min vän, o. s. v. — För öfrigt utgör accenten språklifvets finaste och så att säga mest andliga element, och eufon. accenten är derföre äfven inom samma ord icke så strängt bunden vid regel, att den icke kan delys höras olika i olika tale-sätt, allt efter som större vigt ges åt stafvelserytmen, eller ock åt ordens härledning och böjning; så t. ex. kan man ock höra sägas både *årvelèmallänsa* och *årvelemällansa*, både *årvelèmiänsa* och *årvelemiänsa*.

49. *Uti sammansatta ord betonas de deruti ingående enkla hvardera för sig enligt regel; t. ex. måan-tié* landsväg, *püu-jälka* träben; *püu-lusikka* träsked; *késki-yö* midnatten; *késki-aika* medeltid, *késki-aikana*; *kápalo-vyö* lindeband; *kippura-nenä* uppnäsa, *kippura-nenäillä*.

Anm. Utländningen och särskildt Svensken, som vanligen drager eller släpar något på uttalet, säger i följd af det skarpa accentfallet i Finskan, att det låter likasom ett huggande mellan stafvelserna i orden. För ett Finskt öra låter å andra sidan det Svenska uttalet snarlikt ett sjungande eller nästan gnällande.

C. Vers-byggnaden.

*50. *Finska verdsbyggnaden grundar sig*, liksom den i de gamla språken, *på stafvelsernas kvantitet*, dock med iakttagande af den betydligare inverkan, som accenten utöfvar på stafvelser, hvilka äro långa af sitt läge, eller korta (§. 43, 44. Anmm.). Sådan är lagen för den gamla urspr. folkpoesien, hvilken endast äger *en* metrisk form, den s. k. *Runo-versen*. Onekligt bör dock denna i metriskt afseende tjena till ledning vid utbildningen af all nyare Finsk poesi, äfven med andra versmått, ehuru väl få nyare poeter ännu gifvit behörig akt på språklynnets fordringar härutinnan, och någon tillfredsställande Finsk Metrik ej heller sett dagen. Om den Finska runoversen är hufvudsakligen att märka följande:

1. Den består af 4 versleder (*pedes*), vanligast *trocheer* (—); den första tillåter dock en större frihet, så att trocheen här kan omvexla med en *pyrrichius* (—), *jamb* (—) eller *spondé* (—); stundom kan den första äfven vara trestafvig, en *tribrachys* (—), *daktyl* (—) eller *amphimacer* (—), hvarigenom versen emot vanligheten blir niostafvig.

2. Hufvudsakliga villkor för versens skönhet äro dernäst *caesur* och *allitteration*. Verser utan *caesur*, d. v. s. der hvarje ord utgör en hel versfot för sig, anses jämförelsevis sämre (ehuru äfven sådana tillåtas), än de, i hvilka verstackten afskär orden; detsamma gäller om allitterationen. Denna består vanligast deruti, att första stafvelserna af särskilda ord i en vers eller ock en stafvelse inuti ett ord och nästpåföljande första i ett an-

nat äro så lika hvarandra som möjligt; fullständigast är allitterationen, om hela stafvelserna äro lika.

3. En tredje egenhet, som gäller för en prydnad i Finsk poesi, är den s. k. *parallelismen*, eller att uti en eller flere följande verser med andra ord upprepas och om möjligt närmare beskrifves eller kraftigare uttryckes, hvad i en föregående blifvit sagdt. Följande exempel (ur Kalevala VIII. 146 ff.) skall i någon mån upplysa dessa korta antydningar om Finska versläran:

*Ōi päi|výt jü|määlän | luömä,
Luömä | luōjān | välkü|ämmē!
Ōlētķō | nāhnýt | pōikō|ānī,
Külläis|tä ö|mēnō|ānī,
Höpi|āistä | säuō|ānī?*

III. ORDEN.

51. Orden äro såväl i anseende till sin betydelse som sin böjlighet af tre hufvudslag:

1. NOMINA, som benämna eller beteckna föremål (personer, djur, ting, begrepp).

2. VERBA, hvilka om föremålen utsäga en handling (verksamhet eller tillstånd).

3. PARTIKLAR, alla öfriga ord.

52. I anseende till sin bildning äro dessa ord antingen:

1. URSPRUNGLIGA (*primitiva*), äfven Rot-ord kallade, som icke erhållit någon tillsatts, men hvilkas stam väl kan hafva undergått förändring; t. ex. *talo*, *mies*; eller HÄRLEDDA (*derivata*), bildade genom ett till roten (d. ä. rotordets stam) fogadt tillägg,

som väl ändrar betydelsen, men icke uppkommit genom böjning, ej heller är ett ord; t. ex. *talo-llinen* till gården hörande.

2. ENKLA (*simplicia*), hvartill intet annat ord fogats, och hvilka således kunna vara både ursprungliga och härledda ord; eller SAMMANSATTA (*composita*) af tvenne eller flere enkla ord, t. ex. *talon-poika* (gårds-son) bonde.

Anm. 1. Roten (*radix*) är i primitiva ord densamma som stammen; t. ex. *miehe* är äfven rot till de härledda *miehuus* mandom, *miehuullinen* manlig, *miehuullisuus* manlighet, hvilka deremot hafva sina särskilda stammar *miehuute*, *miehuullise*, *miehuullisuute*.

Anm. 2. Man bör noga skilja mellan härlednings-tillägg och böjnings-ändelser. De förra uttrycka begrepp, som ifrån andra begrepp blifva härledda; de sednare beteckna begrepps förhållanden: så t. ex. (i nominal-kasus) förhållandet af subjekt eller objekt med dithörande relationer, samt (i verba) olika sätt, tid, personer o. s. v. för handling eller lidande, m. m. Nyssanfödda exempel (*Anm. 1*) visa för öfrigt, att äfven tvenne eller flere härledningstillägg efter hvarandra kunna bifogas samma rot. (Jfr. Ordbildningsläran).

A. Ordens Böjning.

1. Nomen.

53. Till sin betydelse äro Nomina af fyra slag:

1) NOMEN SUBSTANTIVUM, betecknande (hvem eller) hvad föremålet är; t. ex. *talo*.

2) N. ADJEKTIVUM, betecknande hurudant föremålet är, en dess egenskap, t. ex. *kaunis*, vacker.

3) N. NUMERALE eller *Räkneord*, betecknande en räkning af föremål, till antal, ordningsföljd, o. s. v.; t. ex. *yksi* en; *toinen* den andre.

4) PRONOMEN, som brukas i stället för ett annat nomen till undvikande af dess upprepning, och hvilket alltså icke benämner utan blott antyder föremål (personer); t. ex. *sinä*, du (i stället för att säga den tilltalades namn), *se* den, det.

Alla dessa nomina följa samma böjningssätt, som kallas *Deklination*. Dock hafva Adjektiva ännu dessutom en särskild böjning genom *Komparation*; *Räkneord* åter och *Pronomina* böjas icke fullständigt, och alla ej heller alldeles regelrätt, hvarföre dessa två slags nomina äfvensom *Komparationen* måste särskildt afhandlas.

54. Substantivum kallas *Proprium*, om det betecknar hvem eller hvad ett enskildt föremål är; t. ex. *Pekka Pehr, Vappu Valborg, Suomi Finland, Karjala Karelen*; *Appellativum*, om det betecknar hvad flere föremål af samma slag äro; t. ex. *mies* man, *vaimo* (*nainen*) kvinna, *koiras* hane, *naaras* hona.

Ann. Äfven Appellativa indelas i åtskilliga arter efter deras olika betydelse; sasom *Kollektiva*, som beteckna ett inbegrepp af flere enskilda föremål, t. ex. *kansa* folk, *väestö* folkhop, menighet; *Diminutiva*, som antyda en minskning, t. ex. *tyttölöinen* liten flicka o. s. v. Dessa o. dyl. särskilda ordklasser äro för det mesta härledda ord och afhandlas i Ordbildningsläran.

55. *Genus* eller kön betecknas ej i Finskan genom skilda ändelser. För lifägande väsenden bestämmes det antingen genom skilda ord för hvardera könet, t. ex. *mies* l. *uros*, *vaimo* l. *nainen*; *härkä*, *oxe*, *lehmä* ko; *kukko* tupp, *kana* höna; *metsäs* tjäderhane, *koppelo* tjäderhona; eller ock genom sammansättningar med *mies* och *vaimo* l. *nainen*, samt (för djur) med *koiras* l. *uros* och *naaras* l. *imisä*, (*kukko*, *kana*); t. ex. *miesihminen* mansperson, *naisihminen* kvinnsperson, *naisruhtina* drottning; *koiras-susi* varghane, *uros-koira* hund, *naarasteuri* orrhöna, *imisä kissa* katthona.

Ann. 1. Äfven för vexter betecknas könet genom tillägg af *koiras* eller *naaras*; t. ex. *k. humala* humle af manligt kön, *n. hamppu* hampa af kvinnligt kön.

Ann. 2. En härledningsändelse, *tar*, *tär* qvarfinnes ännu i landets östra dialekter för att uttrycka förhållandet af

dotter; t. ex. *Leinotar* dotter till en Leinonen; *Remeksetär* dotter till Remes (*Remekse(n ty) tär*); *syöjätär* fräterska (af *syöjä*) o. s. v. Hit höra ock de i Kalevala och andra runor förekommande mythiska väsen: *Luonnottaret*, *Päivättäret*, *Sinettäret*, *Kukattaret*, *Kivuttaret*, o. s. v.

a) Deklination.

56. Nomina böjas genom tvenne *Numeri*: *Singularis* för ental och *Pluralis* för flertal.

I hvardera Numerus äger Nomen uti Finskan 15 särskilda böjningsformer eller *Kasus*, för att uttrycka ordets olika förhållanden till andra ord. Dessa *Kasus* ha följande betydelse:

1. *Nominativus* nämner subjektet l. det styrande ordet (i en sats); i Plur. äfven det styrda ordet såsom bestämdt l. total-objekt. *Talo* gård, gården; *hävitti talot* han förstörde gårdarna (helt och hållet).

2. *Genitivus*. Egande kasus; äfven bestämdt l. total-objekt i Sing. *Talon tytär* husets dotter; *hävitti talon* förstörde gården.

3. *Infinitivus*. Betecknar i båda Numeri obestämdt l. partielt objekt. *Taloo* en gård, *taloja* gårdar; *hävitti taloo* höll på att förstöra en gård.

4. *Essivus*. Betecknar föremålet såsom varande (i viss egenskap, visst förhållande). *Kuoli lapsena* dog såsom barn; *nai leskenä* gifte sig såsom enka.

5. *Adessivus*. Betecknar varande hos eller verkande med föremålet. *Talolla* hos gården (i gårdens ego); *hakkasi kirveellä* högg med yxan.

6. *Inessivus*: varande uti. *Talossa* i gården (i huset).

7. *Abessivus*: varande utan, saknad, brist (nemligen af det som i Abess. står). *Talotta* utan gård.

8. *Allativus*: rörelse (eller skickande, gifvande) åt, till. *Meni talolle (päin)* gick åt gården (till); *antoi talolle* gaf åt gården.

9. *Illativus*: rörelse till, in uti. *Meni talohon* (sdr. *taloon*) gick (in) till gården.

10. *Ablativus*: rörelse (ut-) ifrån, af. *Talolta* ifrån, af gården (t. ex. togs, erhöles något); *otti veljeltä venehen* tog båten af (sin) broder.

11. *Elativus*: rörelse inifrån, blifvande utur. *Talosta* inifrån g. (t. ex. kom, togs, erhöles något) eller ur, utaf g. (blef någonting); *otti arkusta omenan* tog äppet ifrån kistan; *kasvoi varsasta hevonen* af fölet vexte (blef) en häst.

12. *Translativus*: blifvande (förvandling) till (annat). *Kasvoi mieheksi* vexte till man.

13. *Prolativus*: rörelse långsmed, invid. *Kulki talotse, rannatse*, han färdades långsmed, förbi gården, stranden.

14. *Komitativus*: åtföljande. *Mies talone (-nsa)* mannen med (sin) gård; *Möi maansa metsine, vesine, valkamane*, sålde sin jord med skogar, fiskevatten och båthamn.

15. *Instruktivus*: medel, tillgång, sätt, afseende. *Kävi jalan* gick till fots; *selvin sanoin puhua'* att tala med rena ord; *hyvin (tavoin)* väl (på godt sätt); *pahoin (tavoin)* illa.

Ann. Dessa äro Finska språkets verkliga kasus, hvarföre, då t. ex. ett Adj. fogas till ett Subst., båda stå i samma kasus. Detta, som dock redan svårligen låter sig göra med Prolat. och Komit., hvilka kasus likasom Instr. kunna anses stå på gränsen mellan kasusböjning och bildning af adverbier, kan alldeles icke ske med en mängd andra (adverbiala) ändelser eller tillägg, ehuru de äfven uttrycka ett förhållande; t. ex. *rinnakkain* l. *-kkaa*, *rinnatusten* l. *-tuksin* (af *rinta* bröst) bredvid l. jemte hvarann. o. s. v. — För öfrigt läres af Syntaxen, att i vissa fall äfven Nomin. Sing. (med Imperativ.) kan uttrycka objektet, t. ex. *tuo' tänne hevonen* hemta hit hästen!, äfvensom Genit. (med Modus Subst.) såsom subjektets kasus begagnas, t. ex. *anna' miesten yötänsä levätä'* lät karlarna hvila sin natt, o. s. v. Dessa och dylika egna talesätt upphäfvade icke, hvad om allmänna karakteren af kasus ofvan blifvit sagdt.

57. Kasus-ändelserna ses af följande tabell:

	<i>Singularis.</i>	<i>Pluralis.</i>
1. Nominativus.		t.
2. Genitivus.	n.	i-ten, -ten.
3. Infinitivus.	ta (tä).	i-ta (itä).
4. Essivus.	na (nä).	i-na (i-nä).
5. Adessivus.	lla (llä).	i-lla (i-llä).
6. Inessivus.	ssa (ssä).	i-ssa (i-ssä).
7. Abessivus.	tta (ttä).	i-tta (i-ttä).
8. Allativus.	lle.	i-lle.
9. Illativus.	h-n.	i-h-n.
10. Ablativus.	lta (ltä).	i-lta (i-ltä).
11. Elativus.	sta (stä).	i-sta (i-stä).
12. Translativus.	ksi.	i-ksi.
13. Prolativus.	tse.	i-tse.
14. Komitativus.	ne.	i-ne.
15. Instruktivus.	n.	i-n.

För öfrigt ses af tabellen, att ändelserna i Sing., med undantag af Nomin. och Genit., undergå ingen annan förändring i Plur., än att i deras början tillfogas vokalen *i*, hvilken ock derföre här plägar kallas *Pluralis' karaktens-bokstaf*.

58. Dessa ändelser fogas till ordets stam, (§. 14), med iakttagande af nödiga bokstafs-förändringar (§. 19—38) i hvarje särskildt fall. Stammen har ursprungligen alltid varit densamma som Nominativus Sing.; men icke alla nomina hafva bibehållit sin ursprungliga Nominativus, utan dels förkortat den genom bindvokalens bortkastning med deraf beroende konsonantförändringar, dels ock annorledes förändrat dess bindstafvelse (§. 21: 1, 4, 7). I sådana fall måste stammen uppsökas med tillhjälp af *Genitivus Sing.*, hvilken ock derföre jemte Nominativus upptages i Lexika.

Stammen.

59. *Nominativus* är:

1. *Oförändrad och oförkortad i alla ord på vokal, hvilken i Genit. bibehålles; t. ex. maa, suo, vakaa, korea, talo, vasara, Genit. maa-n, suo-n, vakaa-n, korea-n, talo-n, vasara-n; och likaså, då nästföregående konsonanter i Genit. undergå förmildring eller assimilation; t. ex. hako, lukko, pata, pirtti, tapa, tuppi, hanko, halko, kulta, sompa, harakka, olento, Genit. ha'o-n, luko-n, pada-n, pirti-n, halo-n, kulla-n, somma-n, haraka-n, olenno-n.* (§. 31. Jfr. §. 36.).

2. *Förändrad, men ej förkortad, i:*

a) *alla återstående ord på vokal, hvartill endast höra de på ett af a, ä eller e uppkommet i (§. 19); t. ex. vanhempi, Gan. vanhemma-n; kivi, G. kive-n.*

b) *ord uppå -nen, hvilkas bindstafvelse är se (§. 19: 4. b), t. ex. toinen, G. toise-n.*

3. *Förkortad i öfriga ord, hvilka alla sluta på konsonant (eller aspiration, jfr. §. 29: 2. b).*

60. *För alla i Nominat. förändrade och förkortade ord återfinnes stammen ur Genitivus Sing. då dennas slutbokstaf n bortlemnas, hvarvid stammen återstår ren, dock sålunda, att konsonanterna nästföre bindvokalen, om de i Genit. enligt §§. 31—38 undergått förmildring, assimilation eller annan förvandling, uti stammen ega sin ursprungliga form. Med noga aktgifvande på nyss åberopade regler för konsonantförvandlingarna blir stammens återfinnande — helst med någon öfning — äfven i hithörande ord icke svårt. Till lättnad för nybegynnaren bifogas nedanstående tabell öfver ändelser för alla förändrade stammar, jemte de öfvergångsformer, hvarigenom ur dessa de nu brukliga Nominativerna bildat sig. I de bifogade exemplen utsättes stammen särskildt, derest den i följd af konsonantförändringar ej återfinnes hel i Genitivus.*

Förändrade Stammar.

Urspr. Nominat.	Öfverg. form.	Nu brukl. Nominat.	Exempel.
Tvåstafviga stammar.	e	i	{ kuusi G. kuuse-n; kivi G. kive-n.
			{ kurki „ kur'e-n; jälki „ jäl'e-n.
			{ tosi „ tode-n; varsi „ varre-n;
			{ jälsi „ jälle-n; kansi „ kanne-n.
Köns- para- stämmer.	ti	si	{ Stam: tote, varte, jälte, kante.
			{ laksi (lahti) G. lahde-n. Stam: lahte.
			{ vanhempi „ vanhemma-n. „ vanhempa.
			{ sievempi „ sievemmä-n. „ sievempä.
se	hsi	ksi	{ toinen „ toise-n.
			{ hevonen „ hevose-n.
mpa } mpä }	mp	mpi	
			se
Flerstafviga.		Förkortade.	
kse	ks	s	kynnys Gen. kynnukse-n.
nte	nt, ns		kolmas „ kolmanne-n. St. kolmante.
te	t		totuus „ totuude-n. „ totuute.
ha		taivas „ taivaha-n.
hä		seiväs „ seipähä-n.
hi		ru'is „ rukihi-n.
he	h		kirves „ kirvehe-n.
he		vene (venet) „ venehe-n.
hi		orit „ orihi-n.
hä		keväät „ kevähä-n.
Modus Adjekt.	(uhe)	uh	tullut „ tullehe-n.
	ehe		yt
(uhe) ue	yh	ut	olut „ olue-n.
		yt	lyhyt „ lyhye-n.
(yhe) ye	yh	r	tytär „ tyttäre-n.
re	r	l	vemmel „ vempele-n.
le	l	paimen „ paimene-n.
ne	n	morsian „ morsiamen-n.
me	n	onneton „ onnettoma-n.
ma	m	syytön „ syyttömä-n.
Karit. Adj. Su- perla- stämmer.	mä	vanhin „ vanhimma-n. St. -impa.
	mpa } mpä }	mp, m	sievä „ sievimmä-n. „ -impä.

Ann. 1. *Tuhat* tusen, har den enda stam (*tuhante*) på *-nte*, som efter ändelse-vokalens bortkastning får i Nominativ slut *t*, icke *s*.

Ann. 2. I kolumnen för ursprungliga Nominativer är ofvanföre gjordt det undantag med Modi Adjektivi stammar på *-ehe* och Nominal-stammar på *-ue*, *-ye*, att ej blott (såsom i öfriga fall) upptagits bindstafvelsen, utan för mera tydlighets skull äfven nästföregående vokal. Denna varierar nemligen i förra fallet mellan *u*, *y* (i Nomin.) och *e* (i öfriga kasus), liksom skulle dessa ord ha tvenne skilda stammar; Nomina åter på *ut*, *yt* hafva i Genit. och följande kasus alldeles förlorat den lätta bindkonsonant *h* (), som sannolikt varit upphofvet till Nominativ *t* i slutet.

Bildning af Kasus.

61. För att ur stammen (d. v. s. med kändedom af Nominat. och Genit. Sing., §. 58, 59) bilda öfriga nominalformer, iakttages:

1. att *bindvokalen* (§. 14: 1), som ock alltid förekommer i Genit. Sing., *bibehålles genom hela Singularis*, ehuru den i Infinitivus och Essivus ock kan bortfalla (se nedan §. 62: 2, 3, 6), *samt i Nomin. Plur., men undergår framför plurala karaktärsbokstafven i alla de förändringar, som enligt bokstafsläran träffa de föränderliga vokalerna a, ä, e, i (§. 19);*

2. att *af ändelsens vokaler a, ä, äfvensom efter h hvilken vokal som helst ombytes enligt §§. 20, 21;*

3. *nödiga konsonantförändringar såväl i stam som i ändelse (§. 25—38), hvarvid märkes, att h, när den i bindstafvelse eller ändelse förekommer mellan vokaler, kan både bortfalla och föranleda sammandragning, eller kvarstå, dock att det förra är brukligast, utom i vers, der den längre eller kortare formen kan brukas efter behag. — En särskild förändring sker med stammar på -te och föregående lång vokal, hvilka ifrån och med Genit. Pl. antaga en egen pluralstam på kse; t. ex. af totuus sanning (totuute), Gen. Pl. totuuks-*

ien, Inf. *totuuxs-ia* o. s. v., för det mindre vanliga *totuus-ien* o. s. v.

Anm. 1. Emot regeln §. 19 (2.a) blir *a* framför det plurala *i* förvandladt till *o* i orden *puola* lingon, *suola* salt: *puoloja*, *suoloja* o. s. v., hvarigenom förvexling undviktes med motsvarande former af *puoli* hälft, *suoli* tarm; likaså dialektvis (emot 2. c. 1:o) i flerstaviga ord efter *u*, t. ex. i *tanhuoina ainuoina*. — *Harava* räfsa, har (emot 2. b) i Pl. vanligare förvandling än bortkastning af *a*: *haravoita* o. s. v. hellre än *haravia*. — Ifrån 2. c. 2:o afvika *isäntä* värd, *emäntä* värdinna, som framför det plurala *i* alltid bortkasta bindvokalen; äfvenså *molemmat* båda (af obr. *molempi*, stam *molempa*) hvilket härutinnan böjes analogt med komparativerna (2. b.) — Vidare få de dialektvis brukliga *soria*, *kipiä* (för *sorea*, *kipeä*) o. dyl. i Pl. regelrätt *sorio-ina*, *kipiö-inä*, o. s. v. (2. c. 2:o), men kunna, liksom motsvarande former på *ea*, *eä*, dialektvis äfven bortkasta *a*, *ä*: *sori-ina*, *kipi-inä*, o. s. v. — *Mokoma* synnerlig, har (emot 2. c. 3:o) i Pl. endast *mokom-ina* o. s. v., aldrig förvandling af *a* till *o*; flerstav. ord deremot med *u*. *y* och påföljande konsonant före *a*, *ä*, förvandla bindvokalen vanligast till *o*, *ö*: t. ex. *peruna* potät, *kukkula* knöl, *kykkyrä* knut (nystan) o. s. v. — Dessa och dylika afvikelser från de allmänna jemvigtsreglorna i §. 19 äro äfven af vällyddet förestafvade, i det språket sträfvar att gifva bindstafvelsen sådant vokalljud, som bäst uppväges af den föregående ljudmassan i stammen.

Anm. 2. När *e* såsom bindvokal bortkastas framför *i*, bibehåller gemenligen Kustdial. *e*; t. ex. *kiveillä* (stam: *kive*). Äfven för *i*, då det vanligen bortkastas, antar denna dial. *e* uti stammen, hvilket sker t. o. m. för långt *i*; t. ex. (*valmi-illa*) *valmilla* med de färdiga, Kustd. *valmeilla*. Jfr. §. 19: 5, 8 Anm.

62. Förändringarna i stam och ändelse medföra dock särskilda svårigheter uti *Infinitivus*, *Essivus* och *Illativus* i båda Numeri, samt i *Genitivus Plur.*, hvarföre dessa kasus måste särskildt afhandlas.

Infinitivus.

1. *Inf. Sing.* ändas på *ta*, *tä*, så snart ordets stam tillåter denna ändelses vidfogande. Detta är alltid fallet med enstaviga stammar, hvilka ock i *Pluralis* framför *i* blott undergå vanlig bortkast-

ning (§. 23) i sitt långa vokalljud; t. ex. *maa-ta*, *puu-ta*, *suo-ta*, *yö-tä*, Plur. *ma-ita*, *pu-ita*, *so ita*, *ö-itä*.

2. Men tvåstafviga stammar skulle genom tillägg af ändelsen *ta* få enkelt *t* efter en kort accentlös vokal (emot §. 32: 2). Detta förekommes så, att *antingen ändelsens t* eller ock *bindvokalen bortkastas*.

a) *Alla tvåstafviga oförändrade stammar bortkasta ändelsens t*; t. ex. *sana* ord, *kukko* tupp, *leipä* bröd, *pappi* prest: Inf. *sana-a*, *kukko-a*, *leipä-ä*, *pappi-a*.

b) *Ord med urspr. Nom. på e* (nu på *i* eller *nen*) *bortkasta denna vokal om nästföregående konsonanter kunna lida mötet med ändelsen -ta*, hvilket alltid (med iakttagande af nödig konsonantförvandling, §. 36—38) är fallet, så framt ej före *e* går enkelt *k*, *p*, *v*, eller ock tvenne konsonanter af hvilka den sednare är någon annan än *s* eller *t*, ty då bibehålles *e* och *t* bortkastas; t. ex. *lohi* lax, *kuusi* (G. *kuusen*) gran, *kuusi* (G. *kuuden*) sex, *suuri*, *kieli* tunga, *pieni*, *lumi*, *niemi*, *tosi* sanning, *varsi*, *jälsi* safva, *kansi* lock, *lapsi*, *kaksi* två, *toinen* den andra (stam: *lohe*, *kuuse*, *kuute*, *suure*, . . . *tote*, *varte*, *jälte*, *kante*, *lapse*, *kahte*, *toise*), Infin. *loh-ta*, *kuus-ta*, *kuut-ta*, *suur-ta*, *kiel-tä*, *pien-tä*, (*lum-ta*, *niemtä*) *lun-ta*, *nien-tä*, *tot-ta*, *vartta*, *jält-tä*, *kant-ta*, (*laps-ta*) *lasta*, (*kaht-ta*) *kah-ta*, *tois-ta* (jfr. §. 19: 6. a). Deremot af *joki* elf, *korpi* ödemark, *kivi*, *vaski* koppar: Inf. *joke-a*, *korpe-a*, *kive-ä*, *vaske-a*.

Anm. En del ord med stam på *me* variera i Inf. med ändelsen *mea* och *-nta*, t. ex. *tuomea* och *tuonta* hägg, *nimeä* och *nientä*, *liemeä* och *lientä* soppa. *Suomi* har endast *Suomea*, *nimi* namn endast *nimeä*. — I olikhet med *taksi* och *kaksi* (-*hte*) har *lehti* löf *lehteä*, *tähti* stjerna *tähteä*. I några dial. hafva dessa ord ock till stam icke *lehte*, *tähte*, utan *lehti*, *tähti*, Gen. *-in* (Tav. Nyl.) — *Suksi* skida, *sääksi* mygga, *viiksi* knäffelbarr, *riipsi* ögonbryn ha i Inf. *sukseä*, *sääkseä*

O. S. V.

3. Tre- och flerstafviga ordstammar äro i Inf. mera föränderliga, emedan eufoniska accenten här kan

föranleda bibehållande af ändelsens *t* äfven mellan korta vokaler (§. 32: 2).

a) *Oförkortade stammar på a, ä, o, ö behålla stammen hel, men antaga dubbel ändelse, med och utan t; t. ex. tavara vara (egendom), hämără gryning (skymning), aurinko sol, heittiö slarf, Inf. tavara-ta och tavara-a o. s. v.; likaså vanhempata och -mpaa; dock om t omedelbart föregår bindvokalen, får ändelsen för väljudets skull hellre blott a, ä, icke ta, tä; t. ex. kustanta-a omkostnad, lopistö-ä löfskog. Af lika skäl få deremot sammandragna stammar, sådana som vapaa, ehtoo (af vapaha o. s. v., §. 34) blott ändelsen ta, tä: vapaa-ta, ehtoo-ta; detsamma är ock vanligast fallet med ord på oa, ua samt de på ea, eä (ia, iä), antingen de sammandras eller ej (§. 22: 3); t. ex. ainoa-ta, korea-ta l. koree-ta.*

b) *Oförkortade stammar på u, y, i bortkasta t; t. ex. sanottu-a sagd, rakastettu-a älskad, heitetty-ä lemnad, laiminki-a dyning; men de på e (se, med Nomin. på nen) bortkasta bindvokalen: hevost-ta häst (hevonen).*

c) *Alla förkortade ordstammar antaga blott ändelsen ta, tä, med bindvokalens bortkastande, hvarvid stammen blir lika med Nominativus; t. ex. vieras-ta, seiväs-tä stör, kynnys-tä, kevät-tä, tytärtä, sievin-tä. Blott stammar på nte eller te bibehålla framför ändelsen sitt t, icke Nominativi s; t. ex. af kolmas, totuus: (kolmant-ta, jfr. §. 36: 1) kolmat-ta, totuut-ta.*

Anm. I östra Karelen höres ännu stammens *h* i st. för *s, t* framför ändelsen, t. ex. i venehtä, o. s. v.

4. *Infinitivus Pluralis* i tvåstafviga ordstammar förändrar bindvokalerna *a, ä, e, i* framför *i* på vanligt sätt (§. 19: 2. a), men förlorar alltid ändelsens *t*, d. v. s. ändas på *ia, iä*, hvarvid *i* mellan två vokaler förvandlas till *j* (ib. 8. a); t. ex. (talo-ita) talo-ja, sanoja, leip-iä, pappi-ja (pappia). Förändrade ordstammar på *e* få härvid lika bindkonsonanter

som Nominat. Sing.; t. ex. *niem-ia*, *tos-ia*, *vars-ia*, *jäls-ia*, *kans-ia*, *laks-ia* (*laht-ia*); blott ord på *nen* behålla stammens *s*: *tois-ia*.

5. Flerstafviga ordstammar variera med och utan *t* i ändelsen, dels i följd af accenten (likasom i Inf. Sing.), dels ock i följd af bindvokalens förändringar framför det plurala *i*, på följande sätt:

a) Oförkortade stammar på *a*, *ä*, *o*, *ö*, *u*, *y* ha dubbel ändelse, *ita*, *itä*, och *ia*, *iä*, af hvilka dock de förra äro brukligare; t. ex. *tavaro-ita*, *hämärö-itä*, *lepistö-itä*, *rakastetu-ita*, *heitety-itä*, och *tavar-ia*, *hämär-iä*, *lepistö-jä*, *rakastettu-ja*, *heitetty-jä*. Endast i de ord, der *a* framför i bortkastas och *h* eller vokal ej föregår (d. ä. i komparativer, superlativer och vissa derivata, §. 19: 2. b, jfr. c. 1:o), blir ändelsen blott *ia*, *iä*; t. ex. *vanhemp-ia*, *sanom-ia*; om åter *h* eller vokal föregår *a*, *ä* som bortfaller (ib. c. 1:o), får ändelsen endast *ita*, *itä*; t. ex. *vapa-ita* (*vapaa-ita*), *ehto-ita* (*ehtoo-ita*), *aino-ita*, *sore-ita*.

Ann. Märkas bör, att af hithörande ord de som framför bindvokalen hafva dubbel hård konsonant, eller ock *nk*, *rt*, *lt*, *nt*, undergå konsonantförmildring framför den med det plurala *i* bildade diftong, *oi*, *öi*, *ui*, *yi*, likasom vore stafvelsen slutet, emedan dessa diftonger i sjelfva verket uttalas såsom *oj*, *öj*, *uj*, *yi* (jfr. §. 9). Det heter alltså t. ex. *harakoita*, *auringoita*, *kustannoita*, *ostetuita*, *rakastetuita*, af *harakka* skata, *kustanta* kostnad, *ostettu* köpt, *rakastettu* älskad, ehuru det äfven (med ändelsen *ia*, *iä*) kan heta *harakkoja*, *aurinkoja*, *kustantoja* o. s. v.

b) Oförkortade på *i* ha blott *ia*, *iä*; t. ex. *laiminki-ja* (*-kia*) dyningar.

c) Förkortade stammar ha dubbel ändelse, om *h* är bindkonsonant, i anseende till dennas lätthet att kvarstå eller bortfalla mellan vokaler; t. ex. *vierah-ia*, *seipäh-iä*, *rukih-ia*, *tulleh-ia* och *viera-ita*, *seipä-itä*, *ruki-ita*, *tulle-ita*; men de öfriga ha alla *ia*, *iä*, undantagande stammar på *ue*, *ye*, som ha *ita*, *itä*; t. ex. *kynnyks-iä*, *kolmans-ia*, *tyttär-iä*, *sievimp-iä*, men *olu-ita*, *kälky-itä*.

Essivus.

6. Essivus fogar ändelsen *na*, *-ina* regelrätt till stammen, t. ex. *talo-na*, Pl. *talo-ina*; *venehe-nä*, sdr. *veneenä*, Pl. *veneh-inä*, sdr. *veneinä*. Men en del ord äga derjemte för Essiv. Sing. en annan, ehuru mindre bruklig böjningsform, nemligen:

a) af de förändrade ordstammar på *e*, hvilka uti Inf. Sing. med bindvokalens bortkastning antaga ändelsen *ta* (ofvan 2. b), *alla de med förra stafvelsen lång och enkelt s, r, n, t framför e*.

b) *alla förkortade stammar*. — För Essivus Sing. bildas i dessa ord en kortare form sålunda, att ändelsen *na* (alldeles såsom *ta* uti Infin.) fogas till de förändrade stammarna på *e* med bortkastande af bindvokalen, och till de förkortade, sådana de äro i *Nominativus*, dock med iakttagande af nödiga konsonantförändringar; t. ex. *kuuse-na*, *suure-na*, *piene-nä*, *lapse-na*, men äfven (*kuus-na*) *kuussa*, (*suur-na*) *suurra*, *piennä*, (*kuut-na*, af *kuusi* sex) *kuunna*; och likaså: *taivaa-na*, *seipää-nä*, *tervee-nä*, *kynnykse-nä*, *kevää-nä*, *menne-nä*, *olue-na*, *tyttöre-nä*, *sievimpä-nä*, men äfven *taivasna*, *taivassa*; *seiväs-nä*, *seivässä*; (*tervet-nä*) *tervennä*; *kynnys-nä*, *kynnyssä*; (*kevät-nä*) *kevännä*; (*tullut-na*) *tullun-na*; (*olut-na*) *olunna*; *tytär-nä* l. *-rä*, *sievin-nä* (jfr. §. 36: 1). — Deremot heter det blott: *lumena*, *kahtena*, *vartena*, *jältenä*, *kantena*, *suksena*.

Anm. Ehuru sällan, förekommer den kortare Essiven äfven i tvåstafv. stammar på *-te*, med förra stafvelsen kort, såsom *sunna* (*Kalev*. VIII. 96), *mennä*, *veännä*, af *susi* varg, *mesi* honing, *vesi*; deremot af *meri* haf, *veri* blod, endast *merenä*, *verenä*. — För öfrigt har äfven *lapsi* både *lapsena* och (*lapsna*) *lasna* l. *lassa*; *kypsi* mogen, *kypsenä* och *kysnä*; men *hapsi* hufvudhår, *ripsi* o. s. v., blott den längre formen.

Illativus.

7. Emedan konsonanten *h* gern bortfaller mellan enkla vokaler (§. 34), kunna (de med hvarandra alltid

lika) *vokalerna före och efter Illativ. ändelsens h* (§. 21) *sammandras till lång vokal; t. ex. talohon, taloon; kotihin, kotiin; dock ej i enstafviga ordstammar, samt då lång vokal eller diftong föregår h, såsom i johon, kuhun; maahan; maihin, kotiihin (i Pl.)*

8. I ord med *h* nästföre bindvokalen skulle missljud uti Illativ. uppkomma af ett annat straxt påföljande *h* i ändelsen. I 2: *stafviga ordstammar bortfaller derföre alltid ändelsens h, t. ex. saha såg, maha mage, syhy (syhy) klåde, mies (miehe) man, Ill. sahaan, mahaan, o. s. v. — I flerstafviga ordstammar förbyter ändelsen sitt h till s, och behåller dervid i Sing. sin ursprungliga vokal e; t. ex. (vapaha-hen, ehtoko-hen) vapaa-sen, ehtoo-sen, (taivaha-hen) taivaha-sen, taivaa-sen; (kirvehe-hen) kirveesen; tulleesen, oriisen; men i Plur. blir ändelsens vokal alltid i, eller lika med den nästföregående plurala karaktärsbokstafven; t. ex. af vapaa-isin, ehtoo-isin, taivaa-isin, o. s. v. (§. 23: 1): vapaisin, ehtoisin, taivaisin, tulleisin, kirveisin, oriisin. — Stammar på *ue, ye* bibehålla dock ändelserna *hen, hin; t. ex. kätkyehen* sdr. *kätkyeen; Pl. kätkyihin.**

Ann. 1. Dialektvis höres en utdragning af vokalen både före och efter det af *h* uppkomna *s*, hvilket bruk äfven i skrift är ganska allmänt, ehuru ingalunda följdriktigt, i fall något afseende annars bör fästas vid ordets stam, och derjemte på ändelsens uppkomst; så t. ex. skrives *taivaaseen, kirveeseen*, och i Pl. *taivaisiin, kirveisiin.*

Ann. 2. Att börja tvenne stafvelser efter hvarann med *h* undviker Finska språket af samma skäl, som t. ex. Grekiskan undviker tvenne *aspiratae* i dylika fall, hvarföre det t. ex. heter *πεφίληκα, ej φεφίληκα.*

Genitivus Pluralis.

9. *Enstafviga ordstammar få i Genit. Plur. ändelsen iten, hvarvid t (enligt §. 32: 1). antingen förmildras till d eller ock fördubblas, och dessa ord alltså här få dubbel form; t. ex. maiden och maitten, pui-*

den och *puitten*, *öiden* och *öitten*. — Lika ändelse få äfven alla *sammandragna stammar* (på lång vokal) och de på *oa*, *ua*, *ea*, *eä* (jfr. ofvan 3. a; 5. a), t. ex. (*vapaa-iden*) *vapa-iden*, *ehto-iden*, *viera-iden*, *kore-iden*, och *-itten*.

10. *Alla öfriga ord ha i Genit. Plur. två ändelser: iten och ten, af hvilka den förra fogas till stammen sådan den är i Inf. Plur., den sednare till Infinitivi Sing. stam och hvarvid ändelsens t bortkastas eller förmildras, eller ock (efter accentuerad vokal) fördubblas; t. ex. (sano-iten, sano-ien) sanojen, och (sana-ten) sanaen, sdr. sanain; (leip-iten) leipien, sdr. leipiin, och (leipä-ten) leipäen, leipäin; (lohe-iten, loh-iten) lohien, lohiin, och lohten; niemien och nienten (jfr. ofvan 2. b); tavaroiden och tavaroitte- eller tavarien, tavarain och tavaritten (ofvan 5. a), eller äfven tavaaraen, tavaara- eller vierahien, vierahiin och vierahitten, eller (vieraa-iden) vieraiden, vieraitten (ofvan 5: c), eller äfven vierasten, o. s. v.*

Anm. 1. Flerstafviga ord, som antaga både bortkastning och förvandling af *a* *ä* framför *i*, kunna följaktligen få ända till 7 olika böjningar, såsom *tavara* ofvanföre. I förkortade ordstammar med *h* till bindkonsonant bli dessa böjningar äfven mångfaldigade till 6, genom möjligheten att bortkasta *h* och sammandraga vokalerna. I öfriga ord bli de två hufvudböjningarna för Gen. Pl. förökade till 3, 4 eller 5, allt efter som endera eller båda kunna sammandras, o. s. v.

Anm. 2. Det uti Gen. Plur. bortfallna eller förmildrade *t* ersättes i landets östra dialekter delvis af *h*, om en diftong föregår; t. ex. för *maiden*, *sanojen*, *tavaroiden*, *vieraiden* säges *maiheh*, *sanoiheh*, *tavaroieheh*, *vieraiheh*.

Anm. 3. Om öfriga kasus märkes följande:

a) Innessivi ändelse *-ssa* afstympas i Kustdial. och Bibelnskan till *-sa*; t. ex. *Turusa* i Åbo, *Oulusa* i Uleåborg, *taivahasa* i himlen.

b) Abessivi ändelse *-tta*, egentligen tillhörig Östra Kar. och Nord-Österb. dialekterna, varierar på andra orter, t. ex. i Savolaks, med *ta'* (*tah*, *tak*), så att t. ex. för *maatta*, *sannotta*, *tavatta*, *tavaratta*, *taivaatta* säges och delvis äfven

skrifves *maata'*, *sanota'*, *tavata'* o. s. v. (eller *maatah* o. s. v.) Den förstnämnda formen tyckes böra föredragas, då man derigenom ej blott undgår att här begagna aspirations-tecknet, utan äfven orsaken till konsonant-förmildringarna i stammen lättare faller i ögonen framför ändelsens dubbla *tt*. — Begagnas enkelt *t*, så blir slutaspirationens bruk nödigt ännu i ett femte fall, utom de i §. 12 Anm. nämnda.

c) Allativus har ursprungligen ändats på *lle'* (*lleh*, *llek*), såsom den ännu dialektvis uttalas i östra landsorterna, men hvori aspirationen sedermera dels öfvergått till eufoniskt *n*, dels — och allmännast — försvunnit (§. 37. Anm. 2). Många skrifva ännu *maallen*, *talollen* o. s. v.

d) Translativi urspr. ändelse *kse* har numera öfvergått till *ksi*, ehuru den ännu dialektvis höres i talspråket (Ö. Karelen), och framför pronominal-suffixerna alltid återkommer: *maakse-nsa*, *talokse-nsa*, o. s. v. — Translativer, brukade såsom partiklar, förkortas delvis, så att af ändelsen blott *s* eller aspiration kvarstår; t. ex. *alas*, *ala'* (f. *alaksi*) under, ner; *alemma'* lägre ned, *edemmä'* framåt o. s. v.

e) Prolativi ändelse *tse* skrifves och utsäges delvis äfven *te'* eller *ten* (af urspr. *tteh*, *tte'*, hvori *t* förmildrats); t. ex. *rannate'*, *rannaten*, långsmed stranden. Då hela denna kasus numera allmännast förekommer i de Karelska dialekterna, och deras form på *tse* (som ock hela *Kalevala* igenom begagnas) är både för öga och öra mest betecknande, har denna här blifvit den Savolaksiska på *te'*, *ten* föredragen, och detta så mycket hellre, som skriftspråket äfven i andra fall ifrån Kustdial. (som häri med den Karelska öfverensstämmen) antagit *ts*, der Savol. och Tavastl. dialekter ha *ht*, *tt*, *t*; t. ex. i *metsä* för *mehtä*, *mettä*; Genit. *metsän*, för *metän*. (§. 36. Anm). — Att åter skrifva *tte* strider ej blott mot bruket, utan ock mot bokstafsläran. — Likasom *Prolativus* är för öfrigt äfven *Instruktivus* numera föga allmänt bruklig; isynnerhet i Sing. är Instr. sällsynt, och blir här, så vidt den ännu kvarfinnes i språket, lika med Gen. Sing.; t. ex. *jal'an* till fots. Bada dessa kasus återfinnas deremot ännu i många adverbier.

f) Komitativus brukas sällan utan vidfogadt personal-suffix; t. ex. *äiti lapsine-nsa* modren med sina barn, icke *ger-na äiti lapsine*.

63. Paradigmer.

	I.	II.	Betydelse.
Stam.	Lika med Nomin. Sing.		I. <i>Suo</i> kärr. II. <i>Talo</i> gård.
<i>Singularis.</i>			
Nomin.	Suo	Talo	Kärr, kärret; Gård, gården.
Genit.	suon	talon	kärrets (kärret); gårdens (gården).
Infin.	suota	taloa	kärr; gård.
Essiv.	suona	talona	såsom kärr, gård.
Adess.	suolla	talolla	(hos) på k., (hos) i g.
Iness.	suossa	talossa	uti k., g.
Abess.	suotta	talotta	utan k., g.
Allat.	suolle	talolle	åt, till k., g.
Illat.	suohon	talohon, -oon	in till, uti k., g.
Ablat.	suolta	talolta	(ut-) ifrån, af k., g.
Elat.	suosta	talosta	(in-) ifrån, utaf k., g.
Transl.	suoksi	taloksi	(blifva) till k., g.
Prolat.	suotse	talotse	långsmed, invid k., g.
Komit.	suone	talone	(tillsammans) med k., g.
Instr.	(suon)	(talon)	
<i>Pluralis.</i>			
Nomin.	Suot	Talot	Kärren (kärr); Gårdarna (-r).
Genit.	{ soiden soitten	{ talojen taloen, -in	{ kärrens, gårdarnas. { l. kärrs, gårdars.
Infin.	soita	taloja	kärr, gårdar.
Essiv.	soina	taloina	såsom kärr, gårdar.
Adess.	soilla	taloilla	(hos) på k., hos (i) g.
Iness.	soissa	taloissa	uti k., g.
Abess.	soitta	taloitta	utan k., g.
Allat.	soille	taloille	åt, till k., g.
Illat.	soihin	taloihin	in till, uti k., g.
Ablat.	soilta	taloilta	(ut-) ifrån, af k., g.
Elat.	soista	taloista	(in-) ifrån, af k., g.
Transl.	soiksi	taloiksi	(blifva) till k., g.
Prolat.	soitse	taloitse	långsmed, förbi k., g.
Komit.	soine	taloine	(tills.) med k., g.
Instr.	soin	taloin	medelst, i anseende till k., g.

	III.	IV.	V.	VI.
Stam.	Lika med Nomin. Sing.		Jälke.	Kante.
<i>Singularis.</i>				
Nomin.	Tapa sed	Kukka blomma	Jälki spår	Kansi läck
Genit.	tavan	kukan	jäl'en	kannen
Infin.	tapaa	kukkaa	jälkeä	kenta
Essiv.	tapana	kukkana	jälkenä	kantena
Adess.	tavalla	kukalla	jäl'ellä	kannella
Iness.	tavassa	kukassa	jäl'essä	kannessa
Abess.	tavatta	kukatta	jäl'että	kannetta
Allat.	tavalle	kukalle	jäl'elle	kannelle
Illat.	tapahan, -aan	kukkahan, -aan	jälkehen, -een	kantehen, -een
Ablat.	tavalta	kukalta	jäl'eltä	kannelta
Elat.	tavasta	kukasta	jäl'estä	kannesta
Transl.	tavaksi	kukaksi	jäl'eksi	kanneksi
Prolat.	tavatse	kukatse	jäl'etse	kannetse
Komit.	tapane	kukkane	jälkene	kantene
Instr.	(tavan)	(kukan)	(jäl'en)	(kannen)
<i>Pluralis.</i>				
Nomin.	Tavat	Kukat	Jäl'et	Kannet
Genit.	{ tapojen { tapaan, -in	{ kukkien, -iin { kukkaen, -in	{ jälkien, -iin { jälkein	{ kansien, -iin { kantein
Infin.	tapoja	kukkia	jälkiä	kansia
Essiv.	tapoina	kukkina	jälkinä	kansina
Adess.	tavoilla	kukilla	jäl'illä	kansilla
Iness.	tavoissa	kukissa	jäl'issä	kansissa
Abess.	tavoitta	kukitta	jäl'ittä	kansitta
Allat.	tavoille	kukille	jäl'ille	kansille
Illat.	tapoihin	kukkihin, -iin	jälkihin, -iin	kansihin, -iin
Ablat.	tavoilta	kukilta	jäl'iltä	kansilta
Elat.	tavoista	kukista	jäl'istä	kansista
Transl.	tavoiksi	kukiksi	jäl'iksi	kansiksi
Prolat.	tavoitse	kukitse	jäl'itse	kansitse
Komit.	tapoine	kukkine	jälkine	kansine
Instr.	tavoin	kukin	jäl'in	kansin

VII.

VIII.

IX.

Stam.	Koreampa, sdr. -cempa.	Taivaha, sdr. taivaa.	Totuute. PL -kse.
<i>Singularis.</i>			
Nomin.	Koreampi vackrare.	Taivas himmel	Totuus sanning
Genit.	koreamman	taivahan, -aan	totuuden
Infin.	koreampata, -aa	taivasta	totuutta
Essiv.	koreampana	taivahana, -aana	totuutena
Adess.	koreamalla	taivahalla, -aalla	totuudella
Iness.	koreammassa	taivahassa, -aassa	totuudessa
Abess.	koreammatta	taivahatta, -aatta	totuudetta
Allat.	koreammalle	taivahalle, -aalle	totuudelle
Illat.	koreampahan, -aan	taivahasen, -aasen	totuutehen, -een
Ablat.	koreammalta	taivahalta, -aalta	totuudelta
Elat.	koreammasta	taivahasta, -aasta	totuudesta
Transl.	koreammaksi	taivahaksi, -aaksi	totuudeksi
Prolat.	koreammatse	taivahatse, -aatse	(totuudetse)
Komit.	koreampane	taivahane, -aane	totuutene
Instr.	(koreamman)	(taivahan, -aan)	(totuuden)
<i>Pluralis.</i>			
Nomin.	Koreammat	Taivahat, -aat	Totuudet
Genit.	{ koreampien, -iin koreammitten koreampaen, -ain	{ taivahien, -hiin, hitten taivaiden, -aitten taivasten	{ totuuksien, -iin totuutten
Infin.	koreampia	taivahia, -aita	totuuksia
Essiv.	koreampina	taivahina, -aina	totuuksina
Adess.	koreammilla	taivahilla, -ailla	totuuksilla
Iness.	koreammissa	taivahissa, -aissa	totuuksissa
Abess.	koreammitta	taivahitta, -aitta	totuuksitta
Allat.	koreammille	taivahille, -aille	totuuksille
Illat.	koreampihin, -iin	taivahisiin, -aisiin	totuuksihin, -iin
Ablat.	koreammilta	taivahilta, -ailta	totuuksilta
Elat.	koreammista	taivahista, -aista	totuuksista
Transl.	koreammiksi	taivahiksi, -aiksi	totuuksiksi
Prolat.	koreammitse	taivahitse, -aitse	(totuuksitse)
Komit.	koreampine	taivahine, -aine	totuuksine
Instr.	koreaminin	taivahin, -ain	totuuksin

Anm. Utom de i tabellen §. 63 anförda *exx.* må följande ord tjena till öfning:

1. Ord med oförändrad Nominativ.

(Stammar på *a, o, u, ä, ö, y, i.*)

<i>Utan konson. förmildr.</i>		<i>Med konson. förmildr.</i>	
<i>Maa</i> jord	Gen. <i>maan</i>	<i>Jalka</i> fot	Gen. <i>jal'an</i>
<i>Tie</i> väg	„ <i>tien</i>	<i>Hako</i> barr, ruska	„ <i>ha'on</i>
<i>Työ</i> arbete	„ <i>työn</i>	<i>Tahko</i> kant	„ <i>tah'on</i>
<i>Voi</i> smör	„ <i>voin</i>	<i>Tupa</i> stuga	„ <i>tuvan</i>
<i>Musta</i> svart	„ <i>mustan</i>	<i>Tuppi</i> slida	„ <i>tupen</i>
<i>Ehtoo</i> afton	„ <i>ehtoon</i>	<i>Tulppa</i> propp	„ <i>tulpan</i>
<i>Suru</i> sorg	„ <i>surun</i>	<i>Pata</i> gryta	„ <i>padan</i>
<i>Pitkä</i> lång	„ <i>pitkän</i>	<i>Huttu</i> gröt	„ <i>hutun</i>
<i>Syksy</i> höst	„ <i>syksyn</i>	<i>Levätti</i> öfverrock	„ <i>levätin</i>
<i>Lepistö</i> alskog	„ <i>lepistön</i>	<i>Kaivanto</i> gräfning	„ <i>kaivannon.</i>

2. Ord med förändrad (men oförkortad) Nominativ.

(Stammar på *e, se, mpa, mpä.*)

<i>Utan konson. förmildr.</i>		<i>Med kons. förmildr.</i>	
<i>Ruuhi</i> ekstock	Gen. <i>ruuhen</i>	<i>Mäki</i> backe	Gen. <i>mä'en</i>
<i>Kieli</i> tunga, språk	„ <i>kielen</i>	<i>Kanki</i> stång	„ <i>kangen</i>
<i>Tyyntä</i> lugn	„ <i>tyynen</i>	<i>Korpi</i> ödemark	„ <i>korven</i>
<i>Loimi</i> hästtäcke	„ <i>loimen</i>	<i>Susi</i> varg	„ <i>suden</i>
<i>Hevonen</i> häst	„ <i>hevosen</i>	<i>Laksi (lahti)</i> vik	„ <i>lahden</i>
<i>Suksi</i> skida	„ <i>suksen</i>	<i>Pursi</i> båt, fartyg	„ <i>purren</i>
<i>Veitsi</i> knif	„ <i>veitsen</i>	<i>Suurempi</i> större	„ <i>suuremman.</i>

3. Ord med förkortad Nominativ.

(Stammar på *a, ä, e, i.*)

<i>Utan sammandr. i bindstafr.</i>		<i>Med sammandr. i bindstafr.</i>	
<i>Mies</i> man	Gen. <i>miehen</i>	<i>Pes</i> ok	Gen. <i>ikeen</i>
<i>Ilves</i> lo	„ <i>ilveksen</i>	<i>Var'as</i> tjuf	„ <i>varkaan</i>
<i>Viekkas</i> falskhet	„ <i>viekkauden</i>	<i>Harras</i> ifrig	„ <i>hartaan</i>
<i>Neitsyt</i> jungfru	„ <i>neitsyen</i>	<i>Varvas</i> tä	„ <i>varpaan</i>
<i>Kannel</i> harpa	„ <i>kantelen</i>	<i>Kantele</i> harpa	„ <i>kanteleen</i>
<i>Taival</i> näs	„ <i>taipalen</i>	<i>Taipale</i> näs	„ <i>taipaleen</i>
<i>Särvin</i> soffel	„ <i>särpimen</i>	<i>Pal'e</i> bäl	„ <i>palkeen</i>
<i>Pol'in</i> tramp	„ <i>polkimen</i>	<i>Sade</i> regn	„ <i>sateen</i>
<i>Suurin</i> störst	„ <i>surinman</i>	<i>Tarve</i> behof	„ <i>tarpeen.</i>

64. Oregelbundenheter äro i Finska Formlärnan öfverhufvud sällsynta. Bruket har dock i böjningen af vissa nomina stadgat följande egenheter, beroende dels af språkets sträfvän efter ett lätt och väljudande uttal, hvarigenom en del längre ordstammar erhållit *två eller flere böjningsformer*, dels ock af ordens betydelse, som *icke alltid tillåtit deras fullständiga böjning genom alla kasus*.

1. *Heteroklita*, med dubbel eller flerfaldig böjning.

a) Några förkortade ordstammar på *le*, således med Nom. på *-l*, Gen. *len*, hafva äfven en annan längre stam på *lehe*, förkort. Nomin. (*-le'*) *-le*, Gen. *-leen*. Sådana äro de ofvan (§. 60 Tab. 63: Anm.) anförda exx. *vemmel*, *kannel*, *taival*, Gen. *-len*, och deremot svarande längre former. *vempele*, *kantele*, *taipale* (*-le'*), Gen. *-leen*; äfvenså *sammal* och *sammale* mossa. Detta ord äfvensom *vemmel* har dessutom en tredje, sällsyntare form: *sammala*, *vempelä*, Gen. *-lan*, *-län*.

b) Af ordstammar på *ne*, *me*, med förkort. Nom. på *-n*, hafva *ahven* abborre, *jäsen* led (medlem), *känmen* flat hand, Gen. *-nen*, och *muuran* l. *muurain* hjortron, Gen. *-men*, äfven formerna *ahvena*, *jäsenä*, *känmenä*, *muurama*, Gen. *-an*, *-än*, som dock äro nog sällsynta. *Vasempi* den venstra (sdr. af *vaivaisempi* dåligare) har ock en förkortad Nomin. *vasen*, men med samma stam (*-mpa*). — Likaså brukas både *ruhtina* drott (furste), Gen. *-an*, och *ruhtinas*, Gen. *-aan*; *pitäjä* församling, G. *-jän*, och *pitäjäs*, G. *-jään*; af detta sednare fås vidare genom sammandragning dialektvis *pitää* och *piäs*, Gen. *pitään* (jfr. §. 22: 3. Aum. 1).

c) En del ord på *ut*, *yt* (st. *ue*, *ye*) variera med andra, mest kortare former; t. ex. *kevyt*, *kätkyt*, *lyhyt*, *neitsyt*, eller *keviä*, *kätky*, *lyhä*; *neitsy*, *neiti* l. *neito*. De förstnämnda äro i sjelfva verket diminutiver af de sednare. Se §. 124: 13.

d) Genom sammandragning uppkommer vidare ock en ganska vanlig dubbel form för Nomina på *ea*, *eä*, sdr. *ee* (§. 22: 3), såsom *sorea*, *siveä* blygsam, sdr. *-ee*, hvilka dialektvis ännu variera med former på *ia*, *iä*, sdr. *ii* (§. 23: 3. Anm. 1). Såväl dessa, som alla förenämnda dubbelformer böjas regelrätt ifrån den stam, som hvar och en af dem förutsätter, hvarvid de sammandragna orden på *ee*, *-ii* till och med antaga Illativändelserna *-sen*, Pl. *-isin*, alldeles såsom nomina med stammar på *ehe*, *ihi*, sdr. *ee*, *ii* (§. 62: 8); t. ex. *soreesen* l. *soriisen*, Pl. *soreisin* l. *soriisin*.

e) Till rena dialekt-skillnader höra de varierande former, som uppkommit genom olika uttal t. ex. af långa vokaler och diftonger, samt deras förvandlingar (§. 22, 23 Anm.); likaså af konsonanter, t. ex. då för *ts* (uti *metsä*, *vitsa* o. dyl.) variera *ht*, *tt*, *tz*, *tsch* (§. 36 Anm.), samt — i vissa böjningar — vid olika sätt att förmildra hårda konsonanter (§. 31 Anm.) o. s. v.

2. *Defektiva*, med bristfällig böjning, äro en del ord hvilka icke kunna tänkas, eller ock af Finska språkllynnet ej blifvit fattade i alla de förhållanden, som ordets fullständiga böjning skulle medgifva. Hit höra:

a) *Nomina abstracta*, som i Pl. äro temligen sällsynta, såsom *hyvyys* godhet, *rehellisyy*s redlighet, *viekkau*s bedräglighet, o. dyl. För sådana ord är ock en kasus Prolativus, såsom *totuudetse*, långsmed sanningen, alldeles otänkbar, o. s. v.

b) Vissa ord som beteckna ett redskap, bestående af två eller flere delar, och som derföre i Finskan alltid eller vanligast brukas blott i Pluralis, t. ex. *päitset* hufvudlag (i häst-rede), *suitset* (*suihtet*) betsel, *kuolaimet* munlag i betsel, *hohtimet* hoftång, *atimet* kniptång, *saksit* (Sv.) sax, *nii*stimet ljussax, *urut* orgel (orgor). Likaså benämnas en del fester och högtidligheter pluraliter, emedan de tänkas såsom varande flere dagar, eller bestående af flere högtidliga akter; t. ex. *häät* bröllop, *ristiäiset* barnsöl, *hautiaiset* l. *peiaiset* graföl, *tuliaiset* välkomstskänker eller välkomstkalas, *läksiäiset* afskedskalas. Af dessa brukas i Sing. blott Nominat., mera sällan Genit., och detta endast i sammansättningar; t. ex. *hää-päivä* bröllopsdag, *hautiais vieraat* begrafningsgäster. — Hit höra några ord som beteckna ett sinnestillstånd och merendels brukas blott i Iness., Illat. och Elat. Plur. (just de kasus, hvilka hänföra sig till det inre af något), t. ex. *juovuksissa* i rus, *juovuksiin*, *juovuksista*; *pyörriksissä* i yrsel, *pyörriksiin*, *pyörriksistä*; *nukuksissa* i sömn, *-siin*, *-sista*; *suutuksissa* i vrede, *-siin*, *-sista*.

c) En mängd ord, vanligen med obruklig Nominativ, hvilka endast i vissa kasus begagnas såsom partiklar; t. ex. *ulko* (hvad som är utom, brukl. blott i sammans.), Ess. *ulkona* ute, Inf. *ulkoa* utifrån. Jfr. §. 113 ff.

65. I sammansatta Nomina har det förra enkla ordet vanligast Nominativi, mindre ofta Genitivi Sing. ändelse, och endast det sednare ordet böjes; t.

ex. *kala-mies* fiskare, *kalamiehen*, *kalamiestä* o. s. v.; *talon-poika* (gårdsson) bonde, *talonpoian* (-pojan), *talonpoikaa* o. s. v.

b) Komparation.

66. Utom böjningar genom kasus antaga *Nomina Adjektiva* en särskild böjning genom såkallade *Grader*, till att uttrycka jämförelse (*comparatio*) af den egenskap, som genom ett adjektivum i högre eller lägre grad kan tilläggas ett föremål. Komparationsgraderna äro tre:

1. *Positivus*, som enkelt och utan jämförelse nämner en egenskap; t. ex. *suuri* stor.

2. *Komparativus*, som tillägger föremålet en egenskap i högre grad, än ett eller flere andra; t. ex. *suurempi* större.

3. *Superlativus*, hvarmedelst föremålet säges besitta egenskapen i högsta grad, framför alla som dermed jämföras; t. ex. *suurin* störst.

67. Af *Positivus* bildas de andra graderna på följande sätt:

1. *Komparativus* fogar tilläget *-mpi* (stam: *-mpa*, §. 19: 1. a) till *Positivi* stam, hvarvid tvåstaviga *Positiver* på *a*, *ä*, förvandla bindvokalen till *e*. (§. 19: 3).

2. *Superlativus* får tilläget *-in* (st. *-impa*, §. 19: 1. b), med samma förändringar i stammen, som framför *Genit. Sing.* ändelse *-n* (§. 60), dock att nästföregående bindvokal *a*, *ä*, *e*, *i* alltid bortkastas.

Exempel:

		Positivus.	Komparativus.	Superlativus.	
Oförkortad Stam.	oförändrad	utan förmildr.	<i>Kova</i> hård	<i>kove-mpi</i>	<i>kov-in</i>
			<i>Matala</i> låg	<i>matala-mpi</i>	<i>matal-in</i>
			<i>Korea</i> vacker	<i>koreu-mpi</i>	<i>kore-in</i>
			<i>Paksu</i> tjock	<i>paksu-mpi</i>	<i>paksu-in</i>
	med konson.		<i>Halpa</i> billig	<i>halve-mpi</i>	<i>halv-in</i>
			<i>Kaita</i> trång	<i>kaide-mpi</i>	<i>kaid-in</i>
föändr.		<i>Suuri</i> stor	<i>suure-mpi</i>	<i>suur-in</i>	
		<i>Suruinen</i> sorglig	<i>suruise-mpi</i>	<i>suruis-in</i>	
Förkortad Stam.	utan förmildr.	<i>Raskas</i> tung	<i>raskaha-mpi</i>	<i>raskah-in</i>	
		<i>Terve</i> frisk	sdr. <i>-aampi</i>	<i>-ain</i>	
		<i>Lyhyt</i> kort	<i>tervehe-mpi</i>	<i>terveh-in</i>	
	med konson.		<i>Rakas</i> kär	sdr. <i>-eempi</i>	<i>-ein</i>
			<i>Raitis</i> rask	<i>lyhye-mpi</i>	<i>lyhy-in</i>
			<i>Rakas</i> kär	<i>rakkaha-mpi</i>	<i>rakkah-in</i>
		<i>Raitis</i> rask	sdr. <i>-aampi</i>	<i>-ain</i>	
			<i>raittih-mpi</i>	<i>raittih-in</i>	
			sdr. <i>-iimpi</i>	<i>-iin</i>	

Anm. Kustdial. och Bibelfinskan förbyta vanligen den af ordstammar på *i*, *ihi* (sdr. *ii*) bildade Superl. ändelsen *-in*, *-iin* till *-ein*; t. ex. af *riski* frisk, *kaunis* skön, Superl. *riskein*, *kaunein*. Jfr. §. 19: 8. *Anm.*

68. Oregelbundet kompareras följande adjektiver:

<i>Pitkä</i> lång	Komp. <i>pitempi</i>	Superl. <i>pisin</i>
<i>Paljo</i> mycken	<i>enempi</i>	<i>enin</i>
<i>Hyvä</i> god	<i>parempi</i>	<i>parain</i>

Anm. 1. Emot regeln §. 31: 2 har bruket i Komp. och Superl. af *pitkä* stadgat förmildring af *k* efter *t*; dock höras äfven de regelbundna *pitkempi*, *pitkin*, ehuru sällan. — *Paljo* och *hyvä* låna öfriga grader af andra ordstammar, af hvilka den för *parain* ännu finnes kvar i adj. *paras*, som dock sjelft har superlativ betydelse (den bästa) och, märkvärdigt nog, dess-

utom en särskild komp. *paraampi*. — *Mori* mången, har inga komparationsgrader, utan lånar dem af det ännu i positiv betydelse brukliga *usea*.

Ann. 2. Äfven vissa Substantiva, som beteckna tid eller rum, antaga komparationsgrader; t. ex. *reuna* brädd, Adess. Kompar. *reunemmalla*, Superl. *reunimmalla*, närmare, närmast brädden; af *ranta* strand: *rannemmalla*, *-immalla*, närmare, närmast stranden. Synbarligen närma sig dessa och dylika former till Adverbia. Också förekommer komparationen oftast hos sådana Substantiva, hvilka i Nominat. antingen alldeles icke eller ock blott i sammansättningar numera brukas, men i andra kasus mestadels antagit adverbial betydelse (§. 113). Exempelvis anföras de såsom särskilda ord i Nomin. obrukliga stammarna *alaha* sdr. *alaa* hvad som är under, *ulko* hvad som är ute.

	Komp.	Superl.	Ko np.	Superl.
	<i>Alaa-</i>		<i>Ulko-</i>	
Nom.	<i>alaampi</i>	<i>alain</i>	<i>ul'ompi</i>	<i>ul'oin</i>
Gen.	<i>alaamman</i>	<i>alaimman</i>	<i>ul'omman</i>	<i>ul'oimman</i>
Inf.	<i>alaampata</i>	<i>alaimpata</i>	<i>ul'ompata</i>	<i>ul'oimpata</i>
Ess.	<i>alaampana</i>	<i>alaimpana</i>	<i>ul'ompana</i>	<i>ul'oimpana</i>
	O. S. V.		O. S. V.	

Ehuru vanligen adverbialiter brukade, kunna dylika komparativa och superlativa böjningar ofta äfven ställas såsom egenskapsord tills. med Substantiva, d. v. s. få en alldeles *adjektiv betydelse*; t. ex. *otti alaimman seipään* tog den lägst (underst) belägna stören; *taivasta yläämpi* högre än himmelen.

Ann. 3. En del Modi Adjektivi och Adverbia derivata med egen adverbial ändelse kunna likaledes kompareras. Här om mera nedanför, §. 87, 114.

c) Nomen Numerale.

69. Af enkla Räkneord äger Finska språket endast följande tvenne slag:

I. KARDINALIA.

(Grund-tal.)

1. yksi
2. kaksi
3. kolme
4. neljä

II. ORDINALIA.

(Ordnings-tal.)

ensimmäinen	den 1:sta.
toinen	2:dra.
kolmas	3:dje.
neljäs	4:de.

5. viisi	viides	5:te.
6. kuusi	kuudes	6:te.
7. seitsemän	seitsemäs	7:de.
8. kahdeksan	kahdeksas	8:de.
9. yhdeksän	yhdeksäs	9:de.
10. kymmenen	kymmenes	10:de.
100. sata	sadannes	100:de.
1000. tuhat	tuhannes	1000:de.
1,000,000. miljona	miljonas	1,000,000:de.

70. Dessa räkneord böjas mest såsom vanliga *Nomina*, men brukas sällan och blott i vissa talesätt uti *Pluralis*. Ytterligare bör dock märkas följande:

1. *Kardinalia*. Singular-Nominativen *kolme*, Gen. *kolmen*, bör skiljas från den plurala, *kolmet*; t. ex. *kolme hevoista* tre hästar; *kolmet häät* trenne (särskilda) bröllop. Jfr. §. 19: 4. Anm. 1. — *Seitsemän*, *kahdeksan*, *yhdeksän*, *kymmenen* äro Genitiver, med stam på *a*, *ä*, *e*. — *Tuhat*, som delvis uttalas *tuhans*, *tahas*, har uppkommit af urspr. Nomin. *tuhante* (*tuhant*, *tuhat*) och har derföre i Genit. *tuhannen* o. s. v. Jfr. §. 19: 4. c; 36: 1.

2. *Ordinalia* hafva alla, med undantag af *ensimäinen* och *toinen*, stammar på *-nte* och börjas liksom *tuhant*; t. ex. *kolmas* (*kolmante*), Genit. *kolmannen*, *kymmenes*, Gen. *kymmenennen*. För *sadannes*, Gen. *sadannennen* brukas ock den kortare formen (*sadans*) *sadas*, Gen. *sadannen*.

Anm. *Ordinalia interrogativa*: *kunes*, *mones*, hvilken i ordningen?, Gen. *-nnen*, böjas på samma sätt.

71. För att uttrycka tal emellan 10 och 100, 100 och 1000 o. s. v., begagnas sammansättningar af enkla räkneord:

I. *Kardinalia.*

11. { *yksi toista kymmentä,*
d. ä. en på det andra tio-
talet.
12. *kaksi t. k.*
13. *kolme t. k, o. s. v.*
20. *kaksi kymmentä.*
21. { *yksi kolmatta k:tä* eller
kaksik:tä (ja) yksi, o. s. v.
50. *viisi kymmentä o. s. v.*
91. { *yksi kymmenettä kym-*
mentä eller *yhdeksän*
k:tä (ja) yksi
101. *sata (ja) yksi.*
120. *sata (ja) kaksi k:tä.*
121. { *sata (ja) yksi kolmatta*
k:tä.
1001. *tuhatt (ja) yksi.*

II. *Ordinalia.*

- Den { *ensimäinen toista k:tä*
11:te. { eller *yksi-toista-kym-*
menes.
- 12:te. { *toinen toista kymmen-*
tä eller *kaksi-toista-*
kymmenes.
- 13:de. { *kolmas t. k:tä* ell. *kolme-*
toista-kymmenes o. s. v.
- 20:de. { *kaksi-kymmenes* eller
toinen kymmenes.
- 21:a. { *ensimäinen kolmatta*
k:tä eller *kaksi-kym-*
menes ja ensim:n.
- 50:de. *viides kymmenes o. s. v.*
- 91:a. { *ensim:n kymmenettä*
k:tä eller *yhdeksäs*
kymmenes ja ensim:n.
- 101:a. *sadannes (ja) ensim:n.*
- 120:de. { *sadannes (ja) toinen*
kymmenes.
- 121:a. { *sadannes ja ensim:n*
kolmatta k:tä.
- 1001:a. *tuhannes ja ensim:n.*

Angående bruk och böjning af sammansatta räkneord är att märka:

1. *Kardinalia.* a) Vid utsägandet af talen 11 till och med 19, 21—29, o. s. v. mellan jemna tiotal, bortlemnas vanligen för korthets skull det sista ordet *kymmentä*, t. ex. *yksi toista 11, viisi kolmatta 25* o. s. v. Af de dubbla beteckningssätten för talen från och med 21 (se tabellen) börjar likväl det sednare, hvilket tyckes vara bildadt efter Svenskan, mera komma i bruk och är äfven så till vida redigare i skrift, som det utsäger det verkliga tiotal, hvarom fråga är, — icke det hvartill talet närmar sig.

b) I jemna tiotal kunna båda eller alla de enkla talen böjas: *neljälle kymmenelle* åt 40; *kahdesta tuhannesta viidestä sadasta ja neljästä kymmenestä* af 2540; dock sker isynnerhet vid längre tal gerna en förenkling genom sammansläende af 1000-tal, 100-tal

och 10-tal hvardera till ett ord med deras faktorer: *kaksi-tuhannesta viisi-sadasta ja neljä-kymmenestä*. Kopula tillägges för redighets skull i slutet af längre tal. — I talen mellan tiorna böjes helst blott det som utsäger enheten, detta må då utsägas främst eller sist; t. ex. *neljällä kolmatta (k:tä)* eller ock *kolme-kymmentä-neljälle*. Vid det sednare anförda betecknings-sättet för 21 o. d. kunna dock äfven alla talen böjas, men hvilket blir ovigt.

2. *Ordinalia* af 1:a beteckningssättet förkortas liksom *Kardinalia* genom bortlemnande af *kymmentä*; t. ex. *yhdes toista* den 11:te; för de ojemna talen från 21 brukas hellre det andra beteckningssättet. — Böjningen är likaledes analog med *Kardinaliernas*; man säger t. ex. *kolmannelle toista k:tä* åt den 13:de; *toiselle kymmenennelle* åt den 20:de, men deremot icke gärna *kaksi-kymmenennelle ja neljännelle*, åt den 24:de, utan antingen *neljälle kolmatta kymmentä*, eller ock för vighets skull *kaksi-kymmentä-neljännelle*, så att blott enhets-talet begagnas som *ordinala* och böjes.

Ann. 1. *Numeralia Distributiva* och *Multiplikativa* äger Finskan ej såsom enkla ord, utan återges dessa genom sammansättning med orden *kerta* gång, och *kertainen* -faldig, i särskilda kasus:

a) *Distributiva*, indelnings-tal, med *kerta* i Adess. och vanligen bifogadt 3 persons suffix; t. ex. *kaksi kerrallaan*, två på en gång, i sender.

b) *Multiplikativa*, som beteckna mångfald, med *kertainen* bifogadt ett *Kardinal*-tal i Instr.; t. ex. *kaksin kertainen* tvåfaldig. Äfven *kaksinainen*, *kolminainen* o. s. v. förekomma.

Ann. 2. Af Räkne-verber och Räkne-adverbier finnas i språket både *Distributiva* och *Multiplikativa*; t. ex. *kaksitella*, *kolmitella*, göra 2, 3 gånger i sender; *kaksittaa*, *kolmittaa*, fördubbla, göra trefaldig; *kaksittain* två i sender; *kahdesti* två gånger eller skof o. s. v.

Ann. 3. Bråk utsägas så: *puoli* $\frac{1}{2}$ (deraf *puoli toista* en half på den andra, d. ä. $1\frac{1}{2}$, *p. kolmatta* $2\frac{1}{2}$, *p. kymmenttä* $9\frac{1}{2}$ o. s. v.); *kolmas osa* $\frac{1}{3}$, *neljäs osa* $\frac{1}{4}$, *kaksi kolmatta osaa* $\frac{2}{3}$, *kolme neljättä osaa* $\frac{3}{4}$, *neljä viidettä osaa* $\frac{4}{5}$, o. s. v. — *Neljännes* brukas ock ensamt i betydelsen af $\frac{1}{4}$.

d.) *Pronomen.*

72. Allt eftersom Pronomen (§. 53) antyder den eller de talande, tilltalade eller omtalade säges det tillhöra *Första*, *Andra* eller *Tredje Person* i endera Numerus; t. ex. *minä* jag (som talar); *te* I (hvilka tilltalas); *hän* han (hon, det, hvarom talas). För öfrigt indelas samtliga Finska Pronomina i tvenne hufvudslag:

I. PRONOMINA SEPARATA, som äro sjelfständiga ord, antingen enkla eller sammansatta.

II. PRONOMINA SUFFIXA, som vidhängas andra ord i slutet.

Pronomina Separata.

73. Likasom Nomina äro äfven de sjelfständiga Pronomina till sin natur antingen *Substantiva*, hvilka antyda sjelfva föremålet, eller *Adjektiva*, som mera närma sig antydningen af en egenskap och derföre äfven med ett Nomen Subst. komma väl öfverens; t. ex. *sinä* (*Pekka*) du (personen Petter); *tämä* (*hevonen*), denna (häst, d. ä. den så och så beskaffade hästen).

74. Till betydelsen äro dessa Pronomina af sex slag:

1. *Personalia*, personliga:

Minä jag. *Sinä* du. *Hän* han, hon, det.

2. *Demonstrativa*, utvisande:

Tämä denne (detta). *Tuo* den (det) der. *Se* den (det).

3. *Reflexiva*, tillbakasyftande:

Itse (nsä, sig) sjelf.

4. *Relativa*, hänvisande:

Joka hvilken, som. (*Kuka*, *Mikä*, *Ken*, hvilken).

5. *Interrogativa*, frågande:

Kuka hvilken? *Mikä* hvilken (hvad)? *Ken* hvilken?

6. *Indefnita*, obestämda:

Joku, *Kukaan*, *Mikään*, *Kenkään*, någon, något, *Jokin* dock någon. *Jokainen*, *Kukin*, *Mikin*, en, hvar. *Jompi*, *Kumpi*, hvilkendera. *Jompikumpi* nå-

gondera (af två). Hit kunna ännu föras: *moni* mången, *monias* l. *moniahta* någon, *muu* en annan; *muutama*, *eräs* någon (viss, pl. somliga); *molempi*, *molemmat*, hvardera, båda; *kaiikki* all; *sama* samma; *sellainen*, *semmoinen* (af *sen lainen*, s. *muotoinen*) sådan; *tälläinen*, *tämmöinen*, sådan här; *tuollainen*, *tuommainen*, sådan der; *kummainen*, *millainen*, *mimmainen* hurudan.

Anm. Af alla dessa äro blott Personalia egentliga Substantiver. Men liksom Adjektiva öfverhufvud närma sig Substantiva uti bruket och alltså äfven kunna absolute begagnas, så är fallet detsamma med Pronomina adjektiva.

75. Böjningen af Pronomina i Finskan är mera regelbunden, än i många andra språk. Nästan alla bibehålla de, med obetydlig förändring, sina ordstammar hela böjningen igenom. Huru och hvarutinnan de afvika, ses af nedanstående anvisningar och exempel.

1. Personalia.

1. I Nomin. afvika *minä*, *sinä* *hän* från öfriga kasus i Sing., som bildas regelrätt från de i Genit. förekommande stummarna *minu-*, *sinu-*, *häne-*.

2. I Plur. hafva Nominativerna förlorat ändelsen *-t*; Instrukt. saknas. Öfriga kasus bildas regelrätt från stammar *me*, *te*, *he*, dock att Genit. icke heter *meidän*, *teiden*, *heiden*, utan *meidän* o. s. v.

Singularis.			Pluralis.		
Nom. Minä	Sinä	Hän	Nom. Me	Te	He
Gen. minu	sinu	hänen	Gen. meidän	teidän	heidän
Inf. minu	sinua	häntä	Inf. meitä	teitä	heitä
Ess. minuna	sinuna	hänenä	Ess. meinä	teinä	heinä
o. s. v.			o. s. v.		

Anm. 1. Såsom ursprungliga stammar får man här antaga *mi*, *ti* (*si*), *hi* (eller *me*, *te*, *he*); deraf regelbundet i Plur. *met*, *tet*, *het*, som ock ännu höras i Norra Östern. — Med den egna fallenhet, som särdeles personal-pronomina i alla språk ega för irregulier böjning, hafva *mi*, *ti* öfvergått till de ännu delvis brukliga *mä*, *sä*, *mie*, *sie*; deraf *minä*, *sinä*, medan *hi* följt en motsatt väg och utbildat sig til det på konsonant lyktande *hän*.

Ann. 2. I dagligt tal äro kortare former af *minä*, *sinä* i Nom., Gen., Inf., Adess., Allat. och Ablat. Sing., och af *hän* i tre sistnämnda kasus, mycket brukliga; man säger alltså: *mä*, *sä* (*ma*, *sa*, om föreg. ordet har någon hård vokal); *mun*, *sun*; *mua*, *sua*; *mulla*, *sulla*, *hällä*; *multa*, *sulta*, *hältä*; *mulle*, *sulle*, *hälle*.

Ann. 3. Dialekt-skillnader:

a) En del Karelare säga *mie*, *sie*, och utesluta likaledes *n* framför andra stafvelsen i de flesta öfriga kasus: *miun*, *siun*, *miulla*, *siulla*, *miussa*, *siussa*, *miulle*, *siulle* o. s. v.

b) Savolaksare begagna de irreg. objekts-genitiverna *minut*, *sinut*, *hänet* (kanske hellre urspr. Infinitiver, af *minu-ta* o. s. v., hvari emot regeln icke ändelsens *t*, utan *a* bortfallit); Plur. *meiät*, *teiät*, *heiät*; äfvenså en förstärkt N. Plur. *myö*, *työ*, *hyö*; Gen. *meiän*, *teiän*, *heiän*.

c) I delar af Tavastland och Nyland böjas alla tre personalia ifrån och med Genit. i Plur. på ett alldeles afvikande sätt: Genit. *meitin*, *teitin*, *heitin* (för urspr. *me-iden* l. *me-itten* o. s. v., jfr ofvan mom. 2), Inf. *meittä* o. s. v., Adess. (*meitilä*) *meitill'* o. s. v.

2. Demonstrativa.

3. I Sing. afvika Nom. och Gen. af *tämä* och *se* från öfriga kasus, som förutsätta stammarna *tä*, *si*; den sistnämnda bildar dessutom Iness., Illat. och Elat. oregelbundet till *siinä*, *siihen*, *siitä* (f. *sissä*, *sihen*, *sistä*). *Tuo* är i Sing. regelbundet.

4. Plur. *nämät* har (likasom *tämä*) i öfriga kasus en kortare stam, *nä*; Nominativerna *nuo* och *ne* (*net*) äro deremot sjelfva stammar för Plur., dock så att *ne* ifrån och med Genit. hela vägen förvandlar blindvokalen *e* framför det plurala *i* till *i*.

	Singularis.			Pluralis.		
Nom.	Tämä	Tuo	Se	Nämät (-mä)	Nuo	Ne (net)
Gen.	tämän	tuon	sen	{ näiden	noiden	niiden
Inf.	tätä	tuota	sitä	{ näitten	noitten	niitten
Ess.	tänä	tuona	sinä	näitä	noita	niitä
				näinä	noina	niinä
	O. S. v.			O. S. v.		

Ann. 1. För *tämä*, *tämän*, N. Pl. *nämät* brukas ännu kontraherade former, som närma sig urspr. stammen, neml. *tää*, *tään* (l. *tän*), Pl. N. *nää*. — Illat. af *se* skrives af de flesta

siihen, ehuru regelbundna formen, som ock i talspråk höres, är *sihen*. — Instruktionerna i Pl. *näin*, *noin*, *niin* hafva nästan helt och hållet öfvergått till adverbier; dock kunna de äfven begagnas såsom adjektiva bestämningsord; t. ex. till ordet *muoto* sätt: *niin muodoin* = *niin*, på sådant sätt, sålunda, så.

Ann. 2. Dialekt-skillnader:

a) Sav. Kar. dial.: *tää*, *tään*, Pl. *nää* (Anm. 1), eller äfven *taa*, *taan*, *naa* (*toa*, *toan*, *noa*, hvilka i betydelsen något närma sig till *tuo*). Vidare i Gen. Pl. *näien* l. *näihen*, *noien* l. *noihen* (eller äfven *nuien* o. s. v.); *niien* l. *niihen*.

b) Kustdial.: *tai* för (*tää*, *taa*) *tämä*; *toi*, *noi* för *tuo*, *nuo*.

3. Reflexiva.

5. *Itse*, med egentliga betydelsen *sjelf*, är det enda sjelfständiga Pronomen som kan reflexivt begagnas; och äfven detta sker *blott i förening med pronominal-suffixer* (se nedan §. 76, 78). I *Nomin. Sing. och Plur.*, som äro hvarandra lika och hvarken antaga egentligen reflexiv betydelse, ej heller kunna få suffix, närmar sig *itse* betydelsen af ett *Pron. Demonstrativum*; t. ex. *itse vanha Wäinämöinen* sjelf den gamle Wäinämöinen.

Ann. Jfr. om *itse* §. 19: 4 Anm. 1.

4, 5. Relativa, Interrogativa.

6. *Kuka*, *mikä*, *ken* förekomma blott i vissa talesätt uti relativ betydelse, hvilken alltså företrädesvis tillkommer *joka*, medan de förstnämnda egentligen äro att betrakta såsom *interrogativa*. Alla fyra äro urspr. enstafviga ordstammar: *jo*, *ku*, *mi*, *ke*, hvartill i vissa kasus fogats enklitiska partikeln *ka*, *kä*, medan stammen böjes regelrätt, undantagande blott i Genit. Sing. af *ken*, som blir *kenen* (*-kä*), och Instr. af samma *Pron.*, som saknas.

7. Enklitikan behålles i *Nom. Sing.* af *joka* alltid, af *kuka* och *mikä* vanligtvis, samt af alla fyra oftast ock i *Gen. Sing.* I *Nom. Pl.* behålles den alltid af alla fyra: *jotka*, *kutka*, *mitkä*, *kethä*. Deremot kan den icke vidfogas de kasus, som ändas på *a*, *ä*, men i alla öfriga fall efter behag både nyttjas och bort-

lemnas, allt efter det man vill ge ordet större eller mindre eftertryck. Såvida *joka*, *kuka* och *mikä* i alla delar böjas lika, bifogas *exx.* blott af *joka* och *ken*.

Singularis.

Pluralis.

Nomin.	Joka	Ken (-kä)	Jotka	Ketkä
Genit.	jonka	kenen (-kä)	(joiden (-ka))	keiden (-kä)
Infin.	jota	ketä	(joitten (-ka))	keitten (-kä)
Essiv.	jona	kenä o. s. v.	joita	keitä
			joina	keinä o. s. v.

Ann. Dialekt-skillnader:

a) Af *ken* bruka somliga ifrån och med Ess. en längre form, med samma stam (*kene*) som Gen. Sing.; således *kenenä*, *kenellä* o. s. v. — I Sav. heter G. S. *kennen*.

b) Sav. Kar. Genit. Pl. *joien*, *kuien*, *mien*, *keien* l. *joihen*, *kuihen* o. s. v.

6. Indefinita.

8. *Joku*, egentligen en sammansättning af *jo* (*ka*) och *ku* (*ka*), böjer regelrätt båda orden: Gen. *jonkun*, Inf. *jotakuta*, Ess *jonakuna* o. s. v.

9. *Kukaan*, *mikään*, *kenkään* och *jokin*, *kukin*, *mikin* böja regelrätt sina pronominal-stammar (*jo*, *ku*, *mi*, *ke*, ofvan mom. 6), med vidfogande af *enklit. kaan* l. *kään* och *kin* genom alla kasus.

10. *Jokainen*, äfvensom *jompi*, *kumpi*, Gen. *jomman*, *kumman*, m. fl., böjas såsom vanliga nomina. I *jompikumpi* böjes hvardera ordet.

Ann. 1. *Moniahta* (*monikahta*) är i Genit. och följande kasus mindre brukligt, än motsvarande former af det kortare *monias* (*moniaa*), G. *moniaan*. — Af *kaikki* brukas sällan N. Pl. *kaiket*, och detta i betydelse af hel; t. ex. *oli kaiket päivät kylässä* var hela dagarna (ute) i byn; utan tjenar N. Sing. vanligen ock för Pl.

Ann. 2. Ö. Kar. dial. har de egna formerna *setys*, *kutus*, *mitys*, dimin. *settyinen*, *kuttuinen*, *myttyinen*, i betydelsen af *sellainen*, *kullainen*, *millainen*. — Om härledda och sammansatta adjektiva pronominalia ses vidare i Ordbildningsläran, §. 124: 20, 29; 128.

Pronomina Suffixa.

76. Finska språket saknar särskilda *possessiva* (egande) och *reflexiva* pronominer (jfr. §. 75: 5).

De förra ersättas till en del genom genitiverna af Pron. Person., *minun*, *sinun*, *hänen*, *min*, *din*, *hans*, Pl. *meidän*, *teidän*, *heidän*, *vår*, *eder*, *deras*; t. ex. *tämä hevonen on minun* denna häst är min; för öfrigt genom *pronominal-suffixer*, oböjliga tillägg, som vidfogas orden i slutet för att dervid fästa samma begrepp af *min*, *din* o. s. v.; t. ex. *katso' hevosta-ni* se (efter) min häst; *löi hevose-nsa* han slog sin h.; *otin hänen hevosen* j. tog hans h. — Med samma suffixer vidfogade, får pron. *itse* reflexiv betydelse. — Första och Andra Person i Siug. och Plur. hafva hvar sitt särskildta, Tredje Person i båda Numeri ett gemensamt suffix:

	I.	II.	III.
Sing.	<i>-ni</i> min, mitt, mina.	<i>-si</i> din, ditt, dina.	} <i>-nsa</i> (<i>-nsä</i>) hans, hennes, dess, deras; eller sin, sitt, sina.
Plur.	<i>-mme</i> vår, vårt, våra.	<i>-nne</i> eder, edert, edra.	

Anm. 1. Ännu i sin närvarande form röja dessa suffixer, isynnerhet de för 2:a Pers. Sing. och 1:a Pers. Pl. (jfr. §. 75: 2. Anm. 1) sin förvandtskap med Pr. Personalia, hvarur de troligen bildat sig.

Anm. 2. I Bibelfinskan förekommer det märkliga bruk, att sjelfva personalpronomen ytterligare förstärkes af motsvarande persons suffix; t. ex. *teidänne*, *heidänsä* o. s. v.

77. Då suffix vidfogas ett ord, iakttages följande:

1. I ändelsen återtaga *Nominativi* i båda Numeri ordets rena stam; *Genit.* och *Illativ.* af båda Numeri bortkasta slutbokstafven *-n*, hvilken deremot *Instr. Pl.* behåller, derefter ännu tilläggande ett *e* framför suffixet, hvaraf blir en följd, att *Instr.* får ingen konsonantförmildring i stammen; *Translat.* återtar framför suffix sin urspr. ändelse *kse* (i st. f. *ksi*).

2. I stafvelsen näst framför suffixet sker ingen konsonantförmildring, der §. 31 annars skulle sådant fordra, i följd hvaraf ock *Gen. Sing.* alltid blir lika med *Nom. Sing.* och *Pl.*

Till exempel må tjena orden *pata gryta*, Gen. *padan*; *tarve* (*tarvet*, *tarvis*) behof, Gen. *tarpeen*; *ru'is råg*, Gen. *rukiin*, jemte dertill fogade suffixer.

Singularis.

Nomin.	Pata-	Tarpee-	Rukii-	Suffixer: För <i>Person.</i> <i>i Sing.</i> - <i>ni</i> min - <i>si</i> din - <i>nsa</i> hans (hennes, dess), sin. För <i>Person.</i> <i>i Plur.</i> - <i>mme</i> vår - <i>nne</i> eder - <i>nsa</i> deras, sin.
Genit.	pata-	tarpee-	rukii-	
Infinit.	pataa-	tarvetta- (tarvista)	ruista-	
Essiv.	patana-	tarpeena-	rukiina-	
Adess.	padalla-	tarpeella-	rukiilla-	
Iness.	padassa-	tarpeessa-	rukiissa-	
Abess.	padatta-	tarpeetta-	rukiitta-	
Allat.	padalle-	tarpeelle-	rukiille-	
Illat.	pataba-	tarpeese-	rukiise-	
Ablat.	padalta-	tarpeelta-	rukiilta-	
Elat.	padasta-	tarpeesta-	rukiista-	
Transl.	padakse-	tarpeekse-	rukiikse-	
Prolat.	padatse-	tarpeetse-	rukiitse-	
Komit.	patane-	tarpeene-	rukiine-	
Instr.				

Pluralis.

Nomin.	Pata-	Tarpee-	Rukii-	För Person. <i>i Sing.</i> - <i>ni</i> mina - <i>si</i> dina - <i>nsa</i> hans (hennes, dess) sina. För Person. <i>i Plur.</i> - <i>mme</i> våra - <i>nne</i> edra - <i>nsa</i> deras, sina.
Genit.	{patoje- patai-	{tarpehie- tarpeitte- tarvette- (tarviste-)	{rukiihie- rukiitte- ruiste-	
Infinit.	patoja-	{tarpehia- tarpeita-	{rukiihia- rukiita-	
Ess.	patoina-	tarpeina-	} Likasom i Singul.	
Adess.	padoilla-	tarpeilla-		
Iness.	padoissa-	tarpeissa-	} Likasom i Singul.	
Abess.	padoitta-	tarpeitta-		
Allat.	padoille-	tarpeille-	} rukiisi-	
Illat.	patoih-	tarpeisi-		
Ablat.	padoilta-	tarpeilta-	} Likasom i Singul.	
Elat.	padoista-	tarpeista-		
Transl.	padoikse-	tarpeikse-	} rukiine-	
Prolat.	padoitse-	tarpeitse-		
Komit.	patoine-	tarpeine-		
Instr.	patoine-	tarpeine-		

Ann. Dialekt-skillnader:

a) Ett isynnerhet i Sav. och Kar. och äfven i Bib. F. gängse bruk är att efter två- och flerstaviga ord *omkasta 1:a och 2:a pers. suffixer i Sing. till -in, -is*; föregår lång vokal, sammandras den (§. 22. 23) framför *i* till kort; t. ex. *taloïn, talolleis, hampain, hampais*, i st. f. *taloni, talollesi, hampani, hampaasi*.

b) Öfta brukas i tal och skrift *sammandragning af 3:e persons suff. -nsa* till blott *-n* med föregående vokals förlängning; t. ex. *talolleen, sanassaan*, för *talollensa, sanassansa*. Detta sker dock ej, om ordets slutstavelse förut är lång, ej heller i de med hvarandra lika Nom. Sing. och Plur. samt Gen. Sing., hvilka dymedelst skulle förblandas med Illat. utan suffix; t. ex. *veneensä* sin båt, alldrig *veneën*; *talonsa*, hans (deras) gård, gårdar l. gårds. alldrig *taloon*.

c) Kar. dialekter förkorta gerna 3:e p. Sing. suff. till *sa* (*sä*) eller *se*: *talollesa, jalollese*, och 1:a, 2:a p. Pl. till *-me, -ne*: *talossame, isälläne*; några förbyta *-mme, -nne* till *-mma, -nna*. — En annan, i Kustdial. och äldre bokspråket (t. ex. i Psalmboken) ganska vanlig förkortning är den af *-ni, -si, -nsa, -mme* till *-n', -s', ns', -m'*; t. ex. *sielun', sielus', sielullens', sielum'* (af *sielu* själ).

78. Genom fogande af personal-suffixerna till pron. *itse*, i alla kasus utom Nom. Sing. och Pl. (§. 75: 5), bildas ett reflexivt pronomen, som alltså ej blott (med 3:e pers. suff.) motsvarar det Svenska pron. *sig*, utan äfven för 1:a och 2:a pers. (med deras suffixer), d. ä. för mig, dig, oss, eder återger det reflexiva begreppet. *Itse böjes härvid regelrätt enligt §. 77, dock så att alla kasus i Plur. bli lika med dem i Sing.*; t. ex. Sing. Gen. *itseni, itsesi, itsensä*, Inf. *itseäni, itseäsi, itseänsä*, mig, dig, sig själ; Plur. lika: oss, er, sig sjelfva.

Ann. Delvis brukas ock särskild regelrätt böjning af *itse* i Plur.; äfven kan det såsom demonstrativt pron. böjas fullständigt utan suffix, ehuru sådant bruk utom i Nomin. Sing. och Pl. sällan förekommer.

2. *Verbum.*

79. Till betydelsen är *Verbum* af tre slag:

1. *VERBUM TRANSITIVUM*, uttryckande en föremålets (personens) handling, som öfvergår till eller verkar på ett annat föremål, eller ett dess lidande, som af ett annat föremål beror; t. ex. *ampui linnun* sköt fogeln; *ammuttiin viholliselta* sköts af fienden.

2. *V. INTRANSITIVUM* eller *NEUTRUM*, som uttrycker att föremålet gör något eller är i ett tillstånd, utan inverkan på eller af något annat föremål; t. ex. *käyn* jag går; *olin* jag var; *olin onnellisna* jag var lycklig.

3. *V. REFLEXIVUM*, uttrycker en handling, hvori föremålet verkar på sig sjelft tillbaka; t. ex. *muuttain* jag förändrar mig; *muutattiin* man förändrade sig.

Ann. En del *Transitiva* kunna brukas som *Intransitiva*, när de stå *absolute*, d. ä. utan utsatt objekt; t. ex. *olin ampumassa* jag var (stadd uti) att skjuta. Likaså kunna ock vissa *Intransitiva* begagnas såsom *Transitiva* och styra ett objekt: *kävin kymmenen virstaa* jag gick tio verst.

80. För böjningen äger *Finska Verbum* tvenne former: *Aktivum* och *Passivum*. *Transitiva* och *Intransitiva* bilda hvardera formen på samma sätt; men *Reflexiva*, som likaledes ha både aktiv och passiv böjningsform, afvika derutinnan från de förra. Alltså måste för böjningen af *Finska* verber uppställas tvenne konjugationer, hvilka, emedan den förstnämnda inbegriper det vida större antalet verber, betecknas med namnen

a) <i>Allmän</i>	} <i>Konjugation.</i>
b) <i>Reflexiv</i>	

Dessutom äger *Finska* språket en särskild böjningsform för att uttrycka förnekning af hvilket *verbum* som helst, d. ä. en

- c) *Negativ Konjugation.*

81. *Modus* kallas sättet, huru en handling (lidande, tillstånd o. s. v.) säges ske, hafva skett eller skola ske. *Finska* *verbum* eger följande 7 *Modi*:

Anm. För korthetens skull betecknas nedanföre verbets innehåll eller betydelse blott såsom handling (i st. f. handling, lidande, tillstånd o. s. v.

1. *Indikativus*, hvori handlingen utsäges såsom verklig: *sanon* jag säger, *sanoin* jag sade.

2. *Koncessivus*, betecknar handlingen såsom sannolik, möjlig, men af villkor beroende: *sananen* jag tör säga. (Benämnes af andra ock *Konjunktivus* eller *Subjunktivus*.)

3. *Optativus*, betecknar äfven villkorlig handling, men som ännu är blott tänkt, eger rum i föreställningen (l. i förmodan, önskan, hopp): *tulisi* (*jos*) *pääsisi* han skulle (önskade) komma, (om) han skulle slippa. (Har af många orätt blifvit förd till Mod. *Koncess.* såsom ett dess *Praeteritum*.)

4. *Rogativus*, uttrycker en bestämdare önskan l. begäran, att handlingen måtte ske: *käy'ös* ville du gå, var god och gå. (Af en del benämnd *Optativus*.)

5. *Imperativus*, uttrycker en befallning, bestämd vilja, att handlingen må ske: *sano'* säg! *sano-kaan* säge han!

6. *Substantivus*, som blott nämner handlingen, på ett obestämdt och allmänt sätt: *sanoa'* att säga; *sanomaan* till att säga. (Upptages i äldre läroböcker under namn af Mod. *Infinitivus*.)

7. *Adjektivus*, nämner handlingen lika obestämdt, men såsom en egenskap, tillkommande föremål: *sanova* sägande, den som säger; *sanonut* som har sagt. (Äfven benämnd *Participium*.)

Af dessa modi räknas de fem första, äfven *Personal-modi* kallade, till *Verbum Finitum*, det i afseende å föremålen bestämda verbum; de två sednare eller *Nominal-modi* (så kallade, emedan de till betydelse och böjning stå *Nomen* nära) till det obestämda, *V. Infinitum*.

82. *Tempus* uttrycker tiden, då handling säges ske, skett eller skola ske. Finska språket äger i Verb. Finitum blott tvenne enkla tidsformer, af hvilka den sednare ock tillkommer endast Indikativus, nemligen:

1. *Praesens*, som uti oförfluten (d. ä. antingen närvarande l. tillkommande) tid betecknar påstående handling; t. ex. *sanon* jag säger; *huomena sanon* i morgon (säger jag) skall jag säga.

2. *Imperfektum*, för förfluten tid (*tempus praeteritum*) och en då påstående handling; t. ex. *sanoin* jag sade.

Öfriga tidsbestämningar i hela V. Finitum uttryckas genom omskrifning med hjälpverbum *olen* jag är (nedan §. 107), hvarmedelst bildas tvenne *Praeterita* att beteckna fulländad, och tvenne *Futura* att beteckna förestående handling, ett af hvardera för den oförflutna, och för den förflutna tiden; alltså:

3. *Perfektum*, för fulländad handling i oförfluten tid; t. ex. *olen sanonut* har sagt; *lienen sanonut* jag tör hafva sagt.

4. *Plusquamperfektum*, för fulländad handling i förfluten tid; t. ex.; *olin sanonut* jag hade sagt (då någonting annat redan skedde).

5. *Futurum I:um* (l. *Praesentis*), som betecknar en förestående handling i oförfluten tid; t. ex. *olen sanova* jag varder sägande, skall säga; *lienen sanova* jag tör komma att säga.

6. *Futurum II:um* (l. *Praeteriti*) för förestående handling i förfluten tid; t. ex. *olin sanova* j. var i beråd att l. ämnade säga.

Dessa fyra *perifrastiska Tempora* bilda alltså icke några sjelfständiga böjningar i verbum, utan kunna anses såsom särskildta ordasätt (*syntaktiska konstruktioner*): de skola dock nedanföre i korthet upptagas efter läran om hjälpverbum.

Ann. 1. Emedan med Praesens ock kan uttryckas en handling, som tänkes påstå eller fortvara i en tillkommande tid, hafva somliga gifvit detta Tempus den mindre beqväma benämningen *Praesens-Futurum*. Lämpligare vore den äfven föreslagna benämningen *Praeteriens*.

Ann. 2 Genom åtskiljande af den tid (*Tempus* i egentlig mening), hvori den handlande personen försättes, har alltså språket för Mod. *Indikativus* tvenne hufvudklasser af Tempora, en för oförfluten tid: Praesens, Perfektum, Fut. I., och en för den förflutna: Imperf., Plusquamperf. och Fut. II., hvilka Tempora åter, hvar i sin klass, utsäga huruvida sjelfva handlingen (*Actio*), på den tid hvarom fråga är, tänkes fortvara, hafva försiggått eller förestå. De fyra öfriga Personal-modi ega blott den förra klassen af Tempora, så att den handlande personen uti dem icke kan försättas i en bestämdt förfluten tid, hvilket låter sig deraf förklara, att de särskilda modifieringar af sättet, hvarpå handlingen här tänkes ega rum, fastner i afseende å personen hänföra sig till en tillkommande (tänkt, förutsatt, önskad o. s. v.) eller åtminstone alldeles obestämd tid, och endast tillåta bestämning af handlingens tidsmoment; t. ex. *sanoisin, jos saisin* jag skulle säga, om (och således på den tid) jag finge; *olisin sanonut, jos olisin saanut* jag skulle hafva sagt, om (och således då) jag fått. — Af samma orsak eger t. ex. Grekiskan icke heller något Imperf. och Plusquamperf. i Mod. Konj., Opt. och Imperat.

83. *Numerus*, för att uttrycka antalet af föremål (l. personer), hvilka äro i handlingen delaktiga, är i hvarje tempus antingen *Singularis*, för ental, eller *Pluralis*, för flertal.

84. Verb. Finitum har i båda Numeri skilda böjningar för *tre Personer*:

1. den eller de talande (jag, vi),
2. den eller de tilltalade (du, j),
3. den eller de omtalade (han, hon, det; de).

I Passivum har dock Transitiva verbers Indik. blott en gemensam böjning för alla tre personerna, nemligen 3:e pers. Sing.; detsamma gäller om hela Pass. af Intransitiva och Reflexiva. Ett sådant böjningsätt, med blott en personal-ändelse, kallas imper-

sonelt. T. ex. *sanotaan* det säges (man säger); *sannottiin* det sades; *juostaan* man springer; *muutataan* man förändrar sig.

85. Af verb. Infinitum saknar Mod. *Substantivus* enkla Tempora, hvaremot *Adjectivus* i sina båda böjningsformer innehåller tidsbestämning. *Båda dessa modi sakna ock andra personal-ändelser, än bifogade suffixer, och böjas genom kasus, likasom Nomen.*

86. *Substantivus* har fem böjningsformer, med någon skiljaktighet i betydelsen. De tvenne första böjas endast i 2:ne kasus hvardera och ha alltid verbal betydelse; de tre sednare böjas regelrätt genom alla kasus, hvaraf blott några kunna brukas i betydelsen af verbum. För att nedanföre i Paradigmerna icke behöfva upptaga alla dessa böjningar, anföres här ett ex. på hela modus Subst. i Akt., med dess verbala kasus och motsvarande betydelse, hvarvid iakttages, att *Translativus Subst. I* alltid förekommer i förening med personal-suffix, samt att detta ock kan bifogas alla öfriga kasus med undantag af *Instr. Subst. I* och *Illat. Subst. III*.

I.	Sing.	III.	
(Stam. sanota.)	(Stam. sanoma; såsom Nomen: sägen, det som säges.)		
Infinitiv. sanoa' att säga.	Genitiv. sanomaa' att säga.		
Translativ. sanoakse- (ni, si; mme, nne; nsa) för att (jag, du o. s. v.) må säga.	Adessiv. sanomalla med	} att säga.	
	Inessiv. sanomassa uti		
	Illativ. sanomaan till		
	Elativ. sanomasta ifrån		
	Plur.		
	Adessiv. sanomilla	} att säga.	med under
	Inessiv. sanomissa		uti
	Ablativ. sanomilta		under
	Elativ. sanomista		ifrån
			efter
			utur
			efter
II.			
(Stam. sanote.)			
Inessiv. sanoessa i att säga, under sägande.			
Instr. sanoen medelst att säga.			

IV.		V.
(Stam. sanomise.)		(Stam. sanomaise.)
<i>Sing.</i>		<i>Plur.</i>
Nom. sanominen (att säga, sägning.)		Adess. sanomaisilla { med under
Genit. sanomisen sägningens (sägningen).		Iness. sanomaisissa { uti under
Infin. sanomista sägning, att säga,		Ablat. sanomaisilla { ifrån efter
<i>Plur.</i>		Elat. sanomaisista { utur efter
Nom. sanomiset (sägningar) att säga (flere gånger).		

begrepp (beråd)
att säga.

Af detta ex. ses, att Infin. Subst. I och Genit. Subst. III motsvara andra språks *Infinitivus modus*, men hela Subst. för öfrigt de verbalformer, som t. ex. i Latinska Grammatiken bära namn af *Gerundia*, *Gerundiva* och *Supina*.

Anm. Utom de nämnda har man antagit ännu en böjningsform för Subst., nemligen en *Illativus*, bildad från verbalstammen, t. ex. *sanohon* (Subst. I. i Hr EURÉNS Formlära), hvilken dock åtminstone i vanligt tal icke höres, ej heller förekommer i skrift. Väl säges i Österbotten och delvis i Tavastl. t. ex. *läksi hevosta ottaan* (gick att hemta häst) o. s. v.; men dylika former äro synbarligen ingenting annat än sammandragningar af *Illat. Subst. III*, här således af *sanomaan*, helst de af enstafviga verba (t. ex. *syöhön*) äro alldeles otänkbara. — En äfvenledes ifrågasatt förkortad form af *Transl. Subst. I*, hvilken, med bortkastande af kasus-ändelsen *-ksi*, alltså blefve lika med Inf af samma modus, behöfver väl icke i Paradigmerna såsom särskild böjning upptagas, äfven om den i verkligt språkbruk skulle hafva sin grund, hvilket torde vara tvifvelaktigt. Om man t. ex. kan säga ej blott *taisi hakata'*, utan äfven *otti hakata'*, så är sistnämnda talesätt ej blott att anses för ett sämre språkbruk i st. f. *otti hakataksensa*, utan kan ock i alla fall förklaras såsom en *enallage casuum* af Subst. I. (Jfr *Suomē* 1842: IV. 38 not, och v. BECKER, *Finsk Gr.* s. 242).

§7. *Adjektivus* har tvenne former, som till betydelsen motsvara ett *Praesens* och ett *Praeteritum Participii* och böjas fullständigt i båda Numeri; den förra bildar dessutom en *diminutiv böjningsform*, t. ex.

sanovainen, af *sanova*. — I likhet med Nomen Adjektivum kan både Modus Adj. I och II såväl i Akt. som Pass. kompareras, der betydelsen sådant medger; t. ex.

		Komparativ.	Superlativ.
Akt. Adj. I.	<i>taitava</i> (som kan) kunnig	<i>taitavampi</i>	<i>taitavin.</i>
	<i>joutava</i> (som är) ledig	<i>joutavampi</i>	<i>joutavin.</i>
	II. <i>oppinut</i> (som lärt sig) lärd	<i>oppineempi</i>	<i>oppinein.</i>
	<i>väsinyt</i> (som är) trött	<i>väsineempi</i>	<i>väsinein.</i>
Pass. Adj. I.	<i>uskottava</i> trovärdig	<i>uskottavampi</i>	<i>uskottavin.</i>
	<i>kiitettävä</i> prisvärd	<i>kiitettävämpi</i>	<i>kiitettävin.</i>
	II. <i>valaistettu</i> upplyst	<i>valaistetumpi</i>	<i>valaistetuin.</i>
	<i>ylistetetty</i> upphöjd	<i>ylistetetympi</i>	<i>ylistetetyin.</i>

Anm. Subst. V på *-mainen* och den diminutiva Adj. I på *-vainen* kunna egentligen anses såsom härlednings-former, den förra af Subst. III på *-ma*, den sednare af Adj. I på *-va*.

a) Allmän Konjugation.

§§. För att kunna böja ett Verbum fordras, att man känner dess stam, jemte ändelsen för hvarje böjning. *Indikativus Praesens Akt.* återger verbets *allmänna* — och derur bildas för *Passivum* en egen stam. *Tempus Imperfektum* och vidare hvarje annan *Modus* fogar till stammen i *Akt.* och *Pass.* ett särskildt tillägg, samt ett annat för hvarje person; t. ex. uti *sano-i-n*, *sano-i-t*, *sano-ne-n*, *sano-ne-t*, är *sano* verbalstam, *i* tillägg för *Temp. Imperf.*, *ne* för *Mod. Koncess.*, och *-n*, *-t* för 1:a och 2:a pers.; uti *otetta-ne-n*, jag tör tagas, är *otetta* *Passivi* stam, *ne* likaledes tillägg för *Koncess.*, *n*, *-t* för 1:a och 2:a pers. Sing. — *Modus-* (1. *Tempus-*) och *personal-tillägg*, samt i *Verb. Infinitum Modus-* och *Kasus-tillägg tillsammans bilda alltså böjnings-ändelsen* i hvarje särskildt fall; men i afseende å böjningen af de sex sednare *Modi* i och för sig kan man ock anse stam och *Modus-tillägg* tillhopa såsom särskild *Modus-stam*.

89. Verbal-ändelserna ses af följande tabell:

Modus och Tempus.		Modus- o. Tempus- tillägg.	Personal - tillägg.					
			Singularis.			Pluralis.		
			1.	2.	3.	1.	2.	3.
Vb. Finitum.	Indikat. { Praes. Imperf.	— -i	n.	t.	—	mme.	tte.	vat.
	Koncessivus	-ne						
	Optativus	-isi						
	Rogativus	-ko	n.	s.	—	me.	te.	het.
	Imperativus	-ka						
Vb. Infinitum.	Substantivus	I. -ta II. -te III. -ma IV. -mise V. -maise	Adjektivus.			Modus- tillägg.		
			I. - - - -			{ va vaise		
			II.			nut		
						(nehe).		

90. Tredje personens tillägg i Sing., som i tabellen ej upptagits, har tvenne former:

1. *-he* eller, i Rogat., Imperf. och i hela Passiv., *hen*, hvare dock vokalen *e* rättar sig efter vokalen i stammen nästföre *h* (§. 21) samt vidare sammandragning eller bortkastning sker (§. 22, 23), i det *h* bortfaller (§. 34); t. ex. af *saa-he*, *tuohe*, *sano-he*, *anta-he*, *herkeä-he*) *saa* får, *tuo* hemtar, *sano* säger, *antaa* gifver, *herkiää* upphör. — Enahanda vokal-ombyte och sammandragning sker ock med tillägget *het* för 3:e p. pl. i Rogat. och Imper.; t. ex. (*sanoko-het*, *sanoka-het*) *sanokoot*, *sanokaat*.

2. *-pi* eller, efter kort oaccentuerad vokal, *-vi* (§. 32: 2); t. ex. *saupi* han får, *sanovi*, *antavi*, *herkeäpi* eller *herkeävi*. Denna ändelse brukas endast i Indik. Praes. samt i Koncess., och äfven detta mindre allmänt.

Anm. Pers. tilläggen i verba röja, likasom pers. suffixerna, tydlig förvandtskap med Pron. Personale (jfr. §. 75: 1 Anm. 1; 76 Anm. 1). Det dubbla *m*, *t* i 1 och 2 person pl. af de fyra första modi tyckes hafva uppkommit sålunda, att dessa former bildats ur 3:e pers. Sing. medelst tillägg af *me*, *te*,

hvarvid 3:e personens *h* assimilerats af *m*, *t*. Så skulle af (*sanohe-me*, *-te*) *sanohme*, *sanohte* bildats *sanomme*, *sanotte*; ur samma 3:e pers. Sing. har dialektvis ock bildats en längre form för 3:e pers. Plur. Praes. Ind. och Koncess., såsom *sanoo-vat*, *sanoneevat*, för det brukligare *sanovat*, *sanonevat*. Ett lika bildningssätt ur den längre ändelsen *-hen* för 3:e p. är i sjelfva verket det allmännaste i 1 och 2 pers. Pl. Rogat. och Imperat. (nedan §. 93: 2. b). Å andra sidan förekommer dialektvis i Imperf. 1 och 2 p. Sing. enkelt *m*, *t*, om kort accentlös bindstafvelse föregår; t. ex. *tulima*, (*tulitta*) *tulia* (med Sav. Kar. ändelsevokal *a*), för *tulimme*, *tulitte*; den förra formen är tydligen äfvenså bildad ur 3 p. Sing., hvilken i denna modus intet personal-tillägg fogar till stammen (§. 93).

Aktivum.

Stammen.

91. *Indikativus* fogar i Praesens intet särskildt tillägg till verbets allmänna stam. Denna skulle således alltid återfinnas i 1:a pers. Praes., genom bortkastande af personal-tillägget *-n*, så framt ej den slutna ändelsen här (likasom i Gen. Sing. af Nomina) skulle föranleda konsonantförmildringar i stammen. Denna måste då uppsökas med tillhjälp af kasus *Infinitivus Subst. I*, hvilken ock derföre, jemte 1:a pers. Praes. Ind., alltid i Lexika upptages. Till ledning härvid tjena följande regler:

1. *Enstafviga ord*, hvilka alltid ha långt vokalljud, återgifva stammen oförändrad i 1:a pers., då *-n* bortkastas; likaså alla två- och flerstafviga med bindvokal *e* och nästföregående liquida *s*, *r*, *l*, *n*; t. ex.

Ind. Praes. 1:a Pers.		Stammar.	
<i>saan</i> jag får	<i>pesen</i> tvättar	<i>saa</i>	<i>pese</i>
<i>tuon</i> hemtar	<i>juoksen</i> springer	<i>tuo</i>	<i>juokse</i>
<i>käyn</i> går	<i>tarvitsen</i> behöver	<i>vie</i>	<i>tarvitse</i>
<i>uin</i> simmar	<i>askaroitsen</i> bestyr	<i>ui</i>	<i>askaroitse</i>
<i>puren</i> biter	<i>panen</i> lägger	<i>pure</i>	<i>pane</i>
<i>tulen</i> kommer	<i>paranen</i> bättras	<i>tule</i>	<i>parane</i>
<i>kyselen</i> frågar	<i>kapenen</i> smalnar	<i>kysele</i>	<i>kapene</i>
<i>työskentelen</i> arbetar	<i>kykenen</i> mäktar	<i>työskentele</i>	<i>kykene</i>

Ann. Verba *nä'en* ser, *te'en* gör, hafva mellan vokalerna förmildrat *k*, hvilket väl i Subst. I, *nähdä*, *tehdä*, återkommer, men (enligt §. 38: 2) försvagadt till *h*; deras stammar äro följaktligen *näke*, *teke*. Analogt är fallet med *pur'en*, *purkea'* lösa; *syl'en*, *sylkea'* spotta, st. *purke*, *sylke*, o. d. Detta bör anmärkas derföre, att förstnämnda ord oftast, ehuru orätt, skrivas *teen*, *näen*, medan man i de sednare plägar ersätta *k* med *j*: *purjen*, *syljen* (jfr. §. 31: 4).

2. *Två- och flerstaviga verba med bindvokal a, ä, som föregås af annan vokal, hafva mellan båda vokalerna ursprungligen egt en (med t l. d beslägtad) aspiration, som uti Indik., Praes. blifvit genom bruket bortnött. För korthets skull benämnas dessa nedanför verba aspirata. T. ex.*

Ind. Praes. 1:a Pers.		Stammar.
<i>arvaan</i> jag gissar	<i>lupaan</i> lofvar	<i>arva'a</i> <i>lupa'a</i>
<i>makaan</i> sofver	<i>kiroon</i> svärjer	<i>maka'a</i> <i>kiro'a</i>
<i>vastaan</i> svarar	<i>herkeän</i> upphör	<i>vasta'a</i> <i>herke'ä</i> .

Då i dylika fall *oa*, *ea*, *eä* sammandras till *oo*, *ec* (§. 22: 3), såsom man delvis både talar och skrifer t. ex. *kiroon*, *herkeen*, bör detta icke lända till förblandning af verbets egentliga stam.

3. *I alla andra två- och flerstaviga verba fås stammen ur Ind. Praes 1:a pers., men sålunda förändrad, att konsonanterna nästföre bindvokalen bli lika med dem i Inf. Subst. I, om de här afvika från Ind. Praes 1:a p. T. ex.*

Ind. Praes. 1:a Pers.	Inf. Subst. I.	Stam.
<i>sanon</i> jag säger	<i>sanoa'</i>	<i>sano</i>
<i>lu'en</i> läser	<i>lukea'</i>	<i>luke</i>
<i>nukun</i> somnar	<i>nukkuä'</i>	<i>nukku</i>
<i>huudan</i> ropar	<i>huutaa'</i>	<i>huuta</i>
<i>otan</i> tager	<i>ottaa'</i>	<i>otta</i>
<i>lähden</i> går	<i>lähteä'</i>	<i>lähte</i>
<i>annan</i> gifver	<i>antaa'</i>	<i>anta</i>
<i>vältän</i> undviker	<i>välttää'</i>	<i>välttä</i>
<i>revin</i> rifver	<i>repiä'</i>	<i>repi</i>
<i>ryypin</i> super	<i>ryyppiä'</i>	<i>ryyppi</i>
<i>kumarran</i> bockar	<i>kumartaa'</i>	<i>kumarta</i>
<i>hätyytän</i> anfäktar	<i>hätyyttää'</i>	<i>hätyyttä</i>

Böjning genom Personal- och Nominal-ändelser.

92. *Stammens förändringar*, der bindvokalen ej är oföränderlig (enkelt o, ö, u, y), framför modus- (l. tempus-) tilläggen beror af dessas begynnelsebokstaf, antingen den är i, n, k eller t (§. 89 Tab.); ty framför m, v i Subst. III, IV, V och Adj. I förändas stammen alldrig. Följande regler med hänvisning till bokstafsläran ge af dessa förändringar en öfversigt:

1. *Enstafviga ordstammar förkorta lång vokal och egentlig diftong enligt §. 23: 1, samt oegentlig diftong enligt §. 23: 2; t. ex. af saa, tuo, käy, ui* blir med tillägget för Imperf. Ind. samt för Mod. Optat.: *sa-i, sa-isi; toi, toisi; kävi, kävisi; uji, ujisi.*

2. *Tvåstafviga verbalstammar på a, ä bortkasta framför i, när ej annat i följer, ä alltid, men a blott då föregående stafvelsen har o eller u, enkelt eller såsom förljud i diftong, men förbyta a i öfriga fall till o (§. 21: 2); t. ex. af st. otta, välttä: Imperf. otti, vältti, men af anta: antoi. — När i förra fallet enkelt t, mellan vokaler eller efter r, l, n, kommer att stå nästför i, öfvergår det gerna till s (§. 33), men kan äfven bibehållas; t. ex. af st. huuta, souta, pyytä, murta, kieltä, kääntä: Imperf. huuti, souti, pyyti, murti, kielti, käänti, eller huusi, sousi o. s. v.*

Anm Äfven utan att o, u på förenämndt sätt finnes i penultima, kan a framför i bortkastas, om penultima har långt vokalljud; t. ex. af kaadan, saatan, jag stjelper, leder, fås Imperf. både kaatoi, saattoi (Sav. Kar. kaato, saatto) och kaati (l. kaasi), saatti. — Likaså har autan (l. avitan) jag hjälper, urspr. avutan, både autti och auttoi.

3. *Aspirerade verbalstammar på a'a, ä'ä, o'a, e'ä (§. 91: 2) bortkasta bindvokalen a, ä framför i, n, k, t, hvarvid aspirationen framför i uti Imperf. förvandlas till s, men i Optat. alldeles bortfaller, framför n, t i Koncess. och Subst. assimile-*

ras till *n*, *t* (likasom slut-aspirationen, §. 37), samt framför *k* i Rog. och Imperf. förstärkas till *t*. I alla öfriga fall har, med bibehållande af bindvokalen, aspirationen nästföret blifvit genom bruket bortnött, d. ä. i Ind. Praes., Subst. III, IV, V och Adj. I. Dessa slags verbalstammar, som höra till de mest föränderliga, förenas alltså med modus-tilläggen på följande sätt:

Stam.	arva'a	lupa'a	Subst. I.	arvatta	luvatta.
Ind.	{ Praes. arvaa	lupaa	II.	arvatte	luvatte.
	{ Imperf. arvasi	lupasi	III.	arvaama	lupaama.
Koncess.	arvanne	luvan ^{ne}	IV.	arvaamise	lupaamise
				(-minen)	(-minen).
Optat.	arvasi	lupasi	V.	arvaamaise	lupaamaise
				(-mainen)	(-mainen).
Rogat.	arvatko	luvatko	Adj. I.	arvaava	lupaava.
Imper.	arvatka	luvatka	II.	arvannehe	luvan ^{ne} he
				(.nnut)	(-nnut).

Anm. Att dessa förändringar i stammen i sjelfva verket häntyda på ett ursprungligt *t*, som dels mellan stammens vokaler alldeles bortfallit (jfr §. 32 Anm.), dels framför *k*, *t* återkommer, af *n* assimileras och framför *i* åtminstone i Imperf. öfvergår till *s* (§. 33), bestyrkes af Wepsiska dial. (jfr §. 31. 4 Anm. 3), som i 1:a pers. Ind. har *t*. ex. *arvadan*, *lupadan*, d. ä. med stammens *t* regelrätt förmildrad till *d*.

4. *Andra flerstafviga verbalstammar på a, ä bortkasta dessa vokaler endast i Imperf. (§. 19: 2 b), hvarvid ett föregående t, som följer på r, l eller n, likasom i mom. 2 kan förvandlas till s framför i; t. ex. af st. rakasta, hätyyttä: Imperf. rakasti, hätyytti; af st. kumarta, puhalta, kustanta: Imperf. kumarti o. s. v., men hellre kumarsi o. s. v.*

5. *Stammar på e bortkasta bindvokalen framför i (§. 19: 5); likaså framför n, k, t alla flerstafviga och de tvåstafviga stammar, som framför e hafva lätt konsonant, hvarvid nödig förvandling och assimilation af konsonanterna iakttages. Följande exx. upplysa hithörande fall:*

	I.	II.	III.
Stam.	luke	pure	sanele.
Ind.	{ Pr. luke	pure	sanele.
	{ Imp. luk <i>i</i>	pur <i>i</i>	sanel <i>i</i> .
Koncess.	lukene	purre	sanelle.
Optat.	luk <i>isi</i>	pur <i>isi</i>	sanel <i>isi</i> .
Rogat.	lukeko	purko	sanelko.
Imper.	lukeka	purka	sanelka.
Subst. I.	luketa	purta	sanelta.
	II. lukete	purte	sanelte.
	III. lukema o. s. v.	purema o. s. v.	sanelema o. s. v.
Adj. I.	lukeva	pureva	saneleva.
	II. lukenehe (-nut)	purrehe (-rrut)	sanellehe (-llut).

	IV.	V.	VI.
Stam.	kapene	juokse	taritse.
Ind.	{ Pr. kapene	juokse	taritse.
	{ Imp. kapeni	juoksi	taritsi.
Koncess.	kavenne	juosne I. -se	tarinne.
Optat.	kapen <i>isi</i>	juoks <i>isi</i>	tarits <i>isi</i> .
Rogat.	kavetko	juosko	taritko.
Imper.	kavetka	juoska	taritka.
Subst. I.	kavetta	juosta	taritta.
	II. kavette	juoste	taritte.
	III. kapenema o. s. v.	juoksema o. s. v.	taritsema o. s. v.
Adj. I.	kapeneva	juokseva	taritseva
	II. kavennehe (-nnut)	juossehe (-ssut)	tarinnehe (-nnut).

I exx. IV, V, VI äro konsonantförvandlingarna de svåraste:

a) Uti IV uppkomma de på följande sätt: Rog., Imp. *kapen-ko*, *-ka*, deraf *kaven-ko*, *-ka*: *kuvetko*, *kavetka* (§. 36: 2), Subst. I *kaventa*, *kavetta* o. s. v. Lika böjes t. ex. *kykenen*, *kye'tä* mäktä; *tarken*, *tar'eta'* (*tarjeta'*) uthärda köld.

b) V. Koncess. *juoks-ne*; *juos-ne* I. *juosse* (§. 30, 36: 1); Rog., Imper. *juoks-ko*, *juoks-ka*: *juosko*, *juoska* o. s. v.

c) Enligt §. 30 borde i verba på *-tse*, sådana som ex. VI, den förra konsonanten bortfalla, när *h*, *k*, *t* möta (såsom ock i V var fallet). Men stammen har här ursprungligen *ht* eller *tt*, ehuru bruket af *ts*

i deras ställe blifvit både i tal och skrift allmänne (jfr. §. 36 Anm.). Verba på *-tse* hafva derföre ock samma konsonantförvandlingar, som om stammen lyktades på *-tte*: sålunda fås af *taritse* (*taritte*) Koncess. *tarit-ne*, *tarinne* o. s. v.

Ann. 1. En del verbalstammar på *-tse* (*-itse*, *-oitse*, *-öitse*) antaga äfven en kortare form på *-i*, *-oi*, *-öi*; t. ex. för *hankitsen* jag skaffar, *tulkitsen* tolkar, *askaroitsen* bestyr, *kapaloitsen* lindar, *satuloitsen* sadlar, brukas äfven *hankin*, *tulkin*, *askaroin* o. s. v., Subst. I. *hankkia'*, *askaroida'* o. s. v. Dessa böjas som andra stammar på *-i* (nedan mom. 6). — *Kaitsen* j. vallar, har i Subst. I både *kaita'* och *kaitsea'*; framför *-n*, *-k*, *-t* bibehålles vanligast stammen oförändrad.

Ann. 2. Efter ex. I. böjas t. ex. *koskea'* röra, *laskea'* släpa, *kokea'* försöka, *purkea'*, *sylkeä'*, *kulkea'* vandra o. s. v. De fyra sistanförda och dylika med *k* enkelt eller ock föregånget af *r*, *l*, nästföre *e*, bortkasta gerna *k* i Rog. och Imperf., till undvikande af missljud i följd af modustilläggets straxt påföljande *k*, hvaremot ett *t* plär inskjutas nästefter *e*; man säger derföre t. ex. *lu'etkoon*, *ko'etkoon*, *pur'etkoon* (*purjetkoon*) o. s. v. hellre än *lukekoon* o. s. v. — Verba *nä'en* och *te'en* (§. 91: 1 Anm.) bortkasta bindvokalen framför *n*, *k*, *t*, hvarvid stammen *k* förbytes till *h*. — *Lähden*, *lähteä'* fara (bortgå) hafva i Imperf. och i Opt. hellre *läksi*, *läksisi* än *lähti*, *lähtisi* (jfr §. 38: 1).

6. *Stammar på i bortkasta denna vokal framför i uti Imperf. och i Mod. Opt.*; t. ex. af *etsin* j. söker, *kuorin*, *murehdin* j. sörjer, Imperf. *etsin*, *kuorin*, *murehdin*, således lika med Praes.; Optat. *etsisin*, *kuorisin*, *murehtisin*. Somliga förvandla dock i detta fall *i* till *e* och skrifva t. ex. *etsein*, *kuorein*, *etseisin*, *kuoreisin* (jfr. §. 19: 8. b).

93. Vidfogandet af personal-tilläggen i Verb. Finitum medför vidare, utom vanlig konsonantförmildring jemte vokal-ombyte och sammandragning i tillägget för 3:e pers. Sing. (§. 90: 1), *ingen annan förändring i de tre första modi, än att Imperf. och Mod. Optat. Akt. alldrig få något personal-*

tillägg för 3:e pers. Sing.; s. ex. af *sanon*, *tulen*: *sanoi*, *sanoisi*, *tuli*, *tulisi*.

I *Rogat.* och *Imperat.* iakttages följande, som gäller äfven för *Passivum* samt för hela *Reflexion Konjugationen*:

1. Första pers. Sing. är i *Rog.* och särdeles i *Imper.* sällan bruklig; dock höras någon gång talesätt sådana som *parantakan* (*parantakani*) *ilsemi* jag skall förbättra mig!, eller i poësi: *läkkän* (*lähkän*) *musta muille maille* jag (svarta, fula) olyckliga skall gå i fremmande land! Äfven märkea, att då enligt §. 32: 1. *k* framför modus-tillägget i *Imper.* 1:a pers. Sing. borde förmildras till aspiration, eller af *r*, *l*, *n* assimileras, detta likväl icke sker utan *k* kvarstår, sannolikt emedan denna ordform vanligen uttalas med ett lent (suffixivt) *i* uti slutet (*sanokan'*, *sanokani*).

2. Första och andra personernas tillägg i *Plur.* hafva ett dubbelt bildningssätt, så att de fogas a) till modus-stammen, såsom: *sanoko-me*, *sanoko-te*, *sanokame*, *sanoka-te*; b) till 3 pers. Sing., hvars *n* i slutet då assimileras af *m*, *t*, såsom: *sanokoom-me*, *sanokoot-te*; *sanokaam-me*, *sanokaat-te*. Sistnämnda former hafva i allmänt bruk nästan helt och hållet utträngt de förra.

3. Särskildt *Imperativi* 2:a pers. Sing. har, kanske i följd af det täta bruket, förlorat både *personal-* och *modus-tillägg*, så att *deraf endast aspiration* kvarstår efter stammen; t. ex. *sano* säg! *tule'* kom! i st. f. *sano-kas*, *tule-kas*; äfvenså: *lupaa'* lofva! icke *luvat-kas* (af *lupaa-kas*, jfr. §. 92: 3).

94. Kasus-tilläggen i Verb. Infinitum fogas till modus-stammen regelrätt såsom i *Nomina*, blott att *Infinit. Subst. I.* bortkastar kasus-tillägget *ta*, så att endast *aspiration* kvarstår, alldeles såsom

fallet är med 2:a p. Sing. Imper. — Infinit. Subst. I upptages väl jemte 1:a pers. Praes. Ind. uti Lexika; men emedan den uti dessa ej alltid rätt skrives och samma ordform är af högsta vigt att känna (se §. 91), må följande exx., jemförda med bokstafs-läran (särdeles §. 32: 1, 36) tjena till upplysning af sättet för dess bildning ur modus-stammen:

V. stam. Mod. st. Inf. Subst. I.	Verb. stam. Mod. st. Inf. Subst. I.
I. Enstafviga verbalstammar.	
saa saata saada'	
tuo tuota tuoda'	
ui uita uida'	
II. Aspirerade verbalstammar.	
arva'a arvatta arvata'	
maka'a ma'atta ma'ata'	
herke'ä her'että her'etä'	
lupa'a luvatta luvata'	
III. Andra två- och flerstafv. utom de på -e.	
otta ottata ottaa'	
sano sanota sanoa'	
kustanta kustantata kustantaa'	
hätyyttä hätyyttätä hätyyttää'	
murehti murehtita murehtia'	
askaroi askaroita askaroida'	
	IV. Verbalstammar på e.
	laske lasketa laskea'
	pure purta pürä'
	tule tulta tulla'
	pane panta panna'
	juokse juosta juosta'
	kysele kyseltä kysellä'
	parane paratta parata'
	kykene ky'että ky'etä'
	kapene kavetta kaveta'
	taritse(-tte) taritta tarita'
	työsken- työsken- työsken-
	tele neltä nellä'
	askaroitse askaroitta askaroita'

Passivum.

95. Genom fogande af tillägget *ta, tä* till verbalstammen bildas för Passivum en särskild stam, hvilken alltså blir lika med den för Subst. I i Akt, dock med iakttagande deraf, att:

1. Bindvokal *a, ä* framför Passiv-tillägget förvandlas till *e* (§. 19: 3), utom i aspirerade stammar, der den bortfaller och aspirationen assimileras

af tilläggets *t*, hvaremot *e* såsom bindvokal bortkastas i samma fall, som uti Subst. I (§. 92: 5).

2. *Passiv-tilläggets t för dubblas, så snart kort vokal föregår* (jfr. §. 32: 1).

3. Den så bildade Passiv-stammen får dock i *Ind. Praes. tt förmildradt till t och t till d*, hvarjente dess *slutvokal a, ä uti Ind. Imperf. och Adj. II bortfaller framför dessas tillägg i, u*.

T. ex.

	I.	II.	III.
Verb. Stam.	saa	arva'a	otta.
Pass. Stam.	saa-ta	arvat-ta	ote-tta.
Ind.	{ Praes. saada	arvata	oteta.
	{ Imperf. saati	arvatti	otetti.
Koncess.	saatane	arvattane	otettane.
Optat.	saataisi	arvattaisi	otettaisi.
Rogat.	saatako	arvattako	otettako.
Imper.	saataka	arvattaka	otettaka.
Subst. I.	saatata	arvattata	otettata.
	II. saatate	arvattate	otettate.
	III. saatama O. S. V.	arvattama O. S. V.	otettama O. S. V.
Adj.	I. saatava	arvattava	otettava.
	II. saatu	arvattu	otettu.

96. *Likasom Modi* (undant. Adjekt. II) *hafva äfven Personerna i Pass. lika tillägg, som i Akt.* (§. 89), dock blott i de modi af Transitiva verbers Pass., hvilka böjas genom alla Personer (§. 84). Gemensamt för alla Modi af Pass. är deremot impersonela tillägget *-hen*, hvilket i Transitiva verbers Indik. äfvensom i hela Verb. Finitum af Intransitiva och Reflexiva är *det enda* och nyttjas för alla personer i båda Numeri.

Verbum Infinitum böjes alldeles såsom i Aktivum, dock så att Adj. II deklineras regelrätt ifrån sin särskilda stam.

97. Paradigmer.

		I.	II.	Betydelse.	
<i>Aktivum.</i>					
Stam.		<i>Tuo.</i>	<i>Muutta.</i>	I. Hemta. II. Förändra.	
Indikativus.	Præsens.	S. 1. Tuon	Muutan	jag	} hemtar förändrar
		2. tuot	muutat	du	
		3. tuo(-pi)	muuttaa	han	
	Imperfektum.	Pl. 1. tuomme	muutamme	vi	} hemta (-en) förändra
		2. tuotte	muutatte	J	
		3. tuovat	muuttavat	de	
Koncessivus.	Imperfektum.	S. 1. toin	muutin	jag	} hemtade förändrade
		2. toit	muutit	du	
		3. toi	muutti	han	
	Præsens.	Pl. 1. toimme	muutimme	vi	} hemta (-en) förändra
		2. toitte	muutitille	J	
		3. toivat	muuttivat	de	
Optativus.	Imperfektum.	S. 1. tuonen	muuttanen	jag	} mâ (tör, -a, -en) } hemta förändra
		2. tuonet	muuttanet	du	
		3. tuonee	muuttanee	han	
	Præsens.	Pl. 1. tuonemme	muuttanemme	vi	} hemta (-en) förändra
		2. tuonette	muuttanette	J	
		2. tuonevat	muuttanevat	de	
Rogativus.	Imperfektum.	S. 1. toisin	muuttaisin	jag	} skulle (-en)
		2. toisit	muuttaisit	du	
		3. toisi	muuttaisi	han	
	Præsens.	Pl. 1. toisimme	muuttaisimme	vi	} hemta förändra
		2. toisitte	muuttaisitte	J	
		3. toisivat	muuttaisivat	de	
Impepativus.	Imperfektum.	S. 1. (tuo'on)	1. (muutta'on)	jag	} hemta förändra
		2. tuo'os	2. muutta'os	du	
		3. tuokoon	3. muuttakoon	han	
	Præsens.	Pl. 1. tuokoomme	1. muuttakoomme	mätte (ville)	} vi J de } hemta förändra
		2. tuokootte	muuttakootte		
		3. tuokoot	muuttakoot		
Impepativus.	Imperfektum.	S. 1. (tuokan)	1. (muuttakan)	(jag skall hemta, förändra!)	
		2. tuo'	2. muuta'	hemta! förändra!	
		3. tuokaan	3. muuttakaan	hemte, förändre han!	
	Præsens.	Pl. 1. tuokaamme	1. muuttakaamme	hemtom, förändrom!	
		2. tuokaatte	2. muuttakaatte	hemten, förändren!	
		3. tuokaat	3. muuttakaat	hemte, förändre de!	

I.

II.

Substantivus.	I.	(Stam. tuota) S. Inf. tuoda' Transl. tuodakse-	(muuttata) muuttaa' muuttaakse-	att hemta, förändra; för att (jag du, han o. s. v. må) hemta, förändra.
	II.	(Stam. tuote) S. Iness. tuodessa Instr. tuoden	(muuttate) muuttaessa muuttaez	under det man (jag, du, han o. s. v.) hemtar, förändrar; medelst att hemta, förändra.
	III.	(Stam. tuoma) S. Gen. tuoman O. S. V.	(muuttama) muuttaman O. S. V.	att hemta, förändra.
	IV.	(Stam. tuomise) S. Nom. tuominen O. S. V.	(muuttamise) muuttaminen O. S. V.	hemtande, förändrande.
	V.	(Stam. tuomaise) Pl. Adess. tuomais- illa O. S. V.	(muuttamaise) muuttamaisilla O. S. V.	i beråd att hemta, förändra.
Adjektivus.	I.	{St. S. Nom. tuova Dim. tuovainen	{muuttava muuttavainen	som hemtar, förändrar.
	II.	(Stam. tuonehe) S. Nom. tuonut	(muuttanehe) muuttanut	som hemtat, förändrat.

Dialekt-skillnader.

Aktivum.

Indik.	} Praes. Sav. Kar. Sing. 3. tuopi, muuttavi l. muuttaapi. — Pl. 1, 2, 3: -mma, -tta, (älfven -tten), -vatten. Pl. 3. älfven muuttaavat. (Jfr §. 90. Ann.)
Koncess.	} Sing. 3. Sav. Kar. -neepi. — Pl. 1, 2, 3, -nemma, -netta, (l. -netten), -nevatten; 3. älfven -neevat.
Rogat.	} Kar. Pl. 1, 2, -kome, -kote (l. -kootten); -kame, -kate (l. kaat-
Subst.	} Sav. Kar. I. Inf. tuua', tuuva'; muuttoo'; Transl. tuuakse-, tuu- vakse-; muuttookse-, l. muuttoakse-.
} Adj. I. Sav. Kar. tuopa.	

<i>Passivum.</i>				
Stam.	<i>tuota</i>	<i>muutetta</i>		
Impersonelt.	Indikativus.	Praes. <i>tuodaan</i>	<i>muutetaan</i>	} (jag, du o. s. v.) hemtas, förändras, l. man hemtar, förändrar.
		Imp. <i>tuotiin</i>	<i>muutettiin</i>	
	Konc. <i>tuotaneen</i>	<i>muutettaneen</i>	<i>mâ</i> (tör) hemtas, fs.	
	Optat. <i>tuotaisiin</i>	<i>muutettaisiin</i>	skulle hemtas, fs.	
	Rog. <i>tuotakoon</i>	<i>muutettakoon</i>	måtte (ville) h:s, fs.	
	Imper. <i>tuotakaan</i>	<i>muutettakaan</i>	skall hemtas, förändras!	
Med personal-ändelser.	Konc.	S. 1. <i>tuotanen</i> 2. <i>tuot Janet</i> o. s. v.	<i>muutettanen</i> <i>muutett Janet</i> o. s. v.	jag, du o. s. v. <i>mâ</i> (tör) hemtas, förändras.
	Optat.	S. 1. <i>tuotaisin</i> 2. <i>tuotaisit</i> o. s. v.	<i>muutettaisin</i> <i>muutettaisit</i> o. s. v.	jag, du o. s. v. skulle hemtas, förändras.
	Rogat.	S. 1. (<i>tuota'on</i>) 2. <i>tuota'os</i> o. s. v.	(<i>muutetta'on</i>) <i>muutetta'os</i> o. s. v.	måtte (ville) jag, du o. s. v. hemtas, förändras.
	Imp.	S. 1. (<i>tuotakan</i>) 2. <i>tuoda' o. s. v.</i>	(<i>muutettakan</i>) <i>muuteta' o. s. v.</i>	(jag) du o. s. v. skall hemtas, förändras!
Substantivus.	I.	(Stam. <i>tuotata</i>) S. Inf. <i>tuotaa'</i> Transl. <i>tuotaakse-</i>	(<i>muutettata</i>) <i>muutettaa'</i> <i>muutettaakse-</i>	att } hemtas, förändras. för att }
	II.	(Stam. <i>tuotate</i>) S. Iness. <i>tuotaessa</i> Instr. <i>tuotaen</i>	(<i>muutettate</i>) <i>muutettaessa</i> <i>muutettaen</i>	under det } man (l. jag, du o. s. v.) medelst att } hemtas, fs.
	III.	S. Gen. <i>tuotaman</i> o. s. v.	<i>muutettaman</i> o. s. v.	att hemtas, förändras.
	IV.	S. Nom. <i>tuotaminen</i> (st. <i>-ise</i>) o. s. v.	<i>muutettaminen</i> o. s. v.	att (man) hemtas, förändras.
	V.	Pl. Adess. <i>tuotamaisilla</i> (st. <i>-aise</i>) o. s. v.	<i>muutettamaisilla</i> o. s. v.	i beråd att hemtas, förändras.
Adjekt.	I.	{ St. S. Nom. <i>tuotava</i> Dim. <i>tuotavainen</i>	<i>muutettava</i> <i>muutettavainen</i>	som hemtas, förändras (bör hemtas, förändras).
	II.	S. Nom. <i>tuotu</i>	<i>muutettu</i>	hemtad, förändrad.

Dialekt-skillnader: Lika med de motsvarande uti personal-ändelserna i Aktivum.

III.		IV.		Betydelse.	
<i>Aktivum.</i>					
Stam.	<i>Lupa'a.</i>	<i>Pane.</i>	III. Lofva. IV. Lägga (sätta, ställa).		
Indikativus.	Præsens.	S. 1. Lupaan 2. lupaat 3. lupaa Pl. 1. lupaa ^{mm} e 2. lupaa ^{tt} e 3. lupaa ^{vat}	Panen panet panee panem ^{me} panette panevat	jag du han vi J de	} lofvar } lägger } lofva } (-en) } lägga
	Imperfektum.	S. 1. lupasin 2. lupasit 3. lupasi Pl. 1. lupasim ^{me} 2. lupasitte 3. lupasivat	panin panit pani panim ^{me} panitte panivat	jag du han vi J de	
Koncessivus.	S. 1. luvannen 2. luvannet 3. luvannee Pl. 1. luvannem ^{me} 2. luvannette 3. luvannevat	pannen pannet pannee pannem ^{me} pannette pannevat	jag du han vi J de	} må } (tör, } -a, -en)	} lofva } lägga
Optativus.	S. 1. lupaisin 2. lupasit 3. lupasi Pl. 1. lupasim ^{me} 2. lupasitte 3. lupasivat	panisin panisit panisi panisim ^{me} panisitte panisivat	jag du han vi J de		
Rogativus.	S. 1. (luvatkon) 2. luvatkos 3. luvatkoon Pl. 1. luvatkoom ^{me} 2. luvatkootte 3. luvatkoot	(pannon) pannos pankoon pankoom ^{me} pankootte pankoot	mätte (ville)	} jag } du } han } vi } J } de	} lofva } lägga
Imperativus.	S. 1. (luvatkan) 2. lupaa' 3. luvatkan Pl. 1. luvatkan ^{me} 2. luvatkan ^{tte} 3. luvatkan	(pankan) pane' pankaan pankaan ^{me} pankaatte pankaat	(jag skall lofva, lägga!) lofva! lägg! lofve, lägge han! lofvom, läggom! lofven, läggen! lofve, lägge de!		

	III.	IV.	
Substantivus.	I. (Stam. <i>luvatta</i>) S. Inf. <i>luvata'</i> Transl. <i>luvatakse-</i>	(<i>pana</i>) <i>panna'</i> <i>pannakse-</i>	att lofva, lägga; för att (jag, du, han o. s. v. må) lofva, lägga.
	II. (Stam. <i>luvatte</i>) S. Iness. <i>luvatesa</i> Instr. <i>luvaten</i>	(<i>pante</i>) <i>pannessa</i> <i>pannen</i>	under det man (jag, du, han o. s. v.) lofvar, lägger; medelst att lofva, lägga.
	III. (Stam. <i>lupaama</i>) S. Gen. <i>lupaaman</i> o. s. v.	(<i>panema</i>) <i>paneman</i> o. s. v.	att lofva, lägga.
	IV. (Stam. <i>lupaamise</i>) S. Nom. <i>lupaaminen</i> o. s. v.	(<i>panemise</i>) <i>paneminen</i> o. s. v.	lofvande, läggande.
	V. (St. <i>lupaamise</i>) Pl. Adess. <i>lupaamaisilla</i> o. s. v.	(<i>panemaise</i>) <i>panemaisilla</i> o. s. v.	i beråd att lofva, lägga.
Adjektivus.	I. { St. S. Nom. <i>lupaava</i> Dim. <i>lupaavainen</i>	{ <i>paneva</i> <i>panevainen</i>	som lofvar, lägger.
	II. (St. <i>luvannehe</i>) S. Nom. <i>luvannut</i>	(<i>pannehe</i>) <i>pannut</i>	som lofvat, lagt.

Dialekt-skillnader.

Aktivum.

- Indik.* { *Praes. Sav. Kar. Sing. 3.* *lupaapi, panevi* l. *paneepi*; äfven *Sav. pannoo, pannoopi. Pl. 1, 2, 3: -mma, -tta* (l. *-tten*), *-vatten. Pl. 3* äfven *paneerat*, l. *Sav. pannoovat.*
 { *Imp. Pl. 1, 2, 3: -imma, -itta* (l. *-itten*), *-ivatten*. — 1, 2 äfven *-ima, (-ita) -ia*; 3. *Kustdial. -it.*
- Koncess. Sav. Kar. Sing. 3. -neepi.* — *Pl. 1, 2, 3: -nemma, -netta* (l. *-nevatten*); 3. äfven *-neevat.*
- Optat. Pl. 1, 2, 3: -isimma, -isitta* (l. *-isitten*), *-isivatten*; 1, 2 äfven *-isima, -isia* (*isita*); 3. *Kustdial. -isit.*
- Rogat. Imper. Kar. Pl. 1, 2 -kome, -kote* (l. *-kootten*); *-kame, -kate* (l. *-kaat-*
ten); *Sav. Pl. 2. äfven -koob, -kaa*, l. *-kee.*

Passivum.

Stam.		luvatta.	panta.	
Impersonelt.	Indikativus.			} (jag, du o. s. v.) lof- vas, lägges, l. man lof- var, lägger.
	Praes.	luvataan	pannaan	
	Imp.	luvattiin	pantiin	lofvades, lades.
	Konc.	luvattaneen	pantaneen	må (tör) lofvas, läggas.
	Optat.	luvattaisiin	pantaisiin	skulle lofvas, läggas.
	Rog.	luvattakoon	pantakoon	mätte (ville) lofvas, läggas.
Imper.	luvattakaan	pantakaan	skall lofvas, läggas!	
Med personal-ändelser.	Konc.	S. 1. luvattanen 2. luvattanet o. s. v.	pantanen pantanet o. s. v.	jag, du o. s. v. må (tör) lofvas, läggas.
	Opt.	S. 1. luvattaisin 2. luvattaisit o. s. v.	pantais pantaisit o. s. v.	jag, du o. s. v. skulle lofvas, läggas.
	Rog.	S. 1. (luvatta'on) 2. luvatta'os o. s. v.	(panta'on) panta'os o. s. v.	mätte (ville) jag, du o. s. v. lofvas, läggas.
	Imp.	S. 1. (luvattakan) 2. luvata'o. s. v.	(pantakan) panta' o. s. v.	(jag) du o. s. v. skall lofvas, läggas.
Substantivus.	I.	(Stam. luvattata) S. Inf. luvattaa' Transl. luvattaakse-	(pantata) pantaa' pantaakse-	att } lofvas, för att } läggas.
	II.	(Stam. luvattate) S. Iness. luvattaessa Instr. luvattaen	(pantate) pantaessa pantaen	under det } man (l. jag, du medelst att } o. s. v.) lofvas, lägges.
	III.	S. Gen. luvattaman o. s. v.	pantaman o. s. v.	att lofvas, läggas.
	IV.	S. Nom. luvattaminen (st. -ise) o. s. v.	pantaminen o. s. v.	att (man) lofvas, lägges.
	V.	Pl. Adess. luvattamaisilla (st. -aise) o. s. v.	pantamaisilla o. s. v.	i beråd att lofvas, läggas.
Adjekt.	I.	{ S. Nom. luvattava Dim. luvattavainen	pantava pantavainen	som lofvas, lägges (bör lofvas, läggas).
	II.	S. Nom. luvattu	pantu	lofvad, lagd.

Dialekt-skillnader: Lika med de motsvarande uti personal-ändelserna i Aktivum

Ann. 1. Personal-ändelsernas dialektskillnader äro för alla slags verbalstammar analoga med de i Paradigmerna upptagna. Närmare inhemtas för särskildta fall de på mångahanda sätt dialektvis skeende ombyten och sammandragningar m. m. af långa vokaler och diftonger uti Ind. Praes. 3:e p. Sing. och 1, 2, 3 p. Pl. samt i ändelserna för Subst. I och II ur Bokstafsläran, §. 21 Anm., 22: 3. Anm. 1, 2, 3.

Ann. 2. Ytterligare märkas följande dialektskillnader:

a) Uti Sav. dial. brukas ganska ofta den impersonela 3:e pers. Passivi i st. f. 1:a och 2:a pers. i Aktivum; t. ex. (*myö*) *muutetaan*, *-ttiin*, för (*me*) *mutamme*, *-imme*; likaså stundom 3:e pers. Sing. för 3:e pers. Plur.; t. ex. (*hyö*) *sanoo*, *sanonee*, för (*he*) *sanovat*, *sanonevat*.

b) Då uti två- och flerstafv. ord bindvokalen framför Ind. Imperf. och Optat. modustillägg *-i*, *-isi* kvarstår (§. 92), plägar i Sav. dial. ej sällan det nästföljande *i* bortkastas; t. ex. Imperf. *sanon*, *-ot*, *-o*, Pl. *-omme*, *-otte*, *-vat*; *riisun*, *-ut* o. s. v.; *väsyn*, *-yt* o. s. v. (således lika med Ind.); Opt. *sanosin*, *-osit* o. s. v., *riisusin*, *väsysin*, *ottasin*, *heittäsin*, *kiroasin*, *-oosin* o. s. v. — De verba aspirata, hvilkas stam ändas på tvenne lika vokaler (*a'a*, *ä'ä*), antaga dock ej denna bortkastning i Opt., till undvikande af likhet med Imperf.; t. ex. af *luvata* Opt. alltid *lupaisin*, icke *lupasin*.

c) Imperat. 2 p. Sing. uttalas delvis ock, i förtroligare ton, med aspirationen i slutet utbildad till *s*; t. ex. *otas*, *tules!* tag, kom (kära du). — Af den kortare formen för 2 p. Pl. Rogat. och Imperat. (§. 93: 2), t. ex. *sanokote*, *-kate*, *heittaköte*, *-käte*, hafva de dialektvis brukliga *sanokoo*, *-kaa* l. *-kai*, Sav. *-kee*, *heittaköö*, *-kää*, Sav. *-kee* uppkommit genom bortkastning af *t* och vokalernas sammandragning, hvarvid slutvokalen *-e* (emot regeln §. 22: 2) icke öfvergår till *i*, utan assimileras af föregående vokal. — I allmänhet hafva Rogativus och Imperativus Modus blifvit af dialekterna mycket med hvarandra förblandade, så att äfven i samma dialekt kunnat begagnas för 3:e pers. Sing. ändelsen *-koon*, *-koot*, för 1:a och 2:a pers. Plur. *-kaamme*, *-kaatte* l. *-kaa* o. s. v., antingen detta då skett i *imperativ* eller *rogativ betydelse*. Öfverhufvud har modus-tillägget *ko* för båda fallen blifvit det förherrsande i de östra, *ka* i de vestra dialekterna. Dessa vexlingar i talspråket hafva åter haft till följd, att skriftställare ända till sednare tider hänfört alla hithörande former till *en* Modus, nemligen Imperativus, såsom den hvilken i Latinska Grammatiken hade sin motsvarighet.

d) Ändelsen för Infin. Subst. I, hvaraf i vanligt språkbruk blott aspirationen kvarfinnes, har i Norra Österb. ännu bibehållit ett *t* i slutet: *muuttaat*, för *muuttaa'* (*muuttaah*, *-k*). — Ut i Instr. Subst. II förmildrar Bibelfinskan *t* till *d* äfven i sådana verba, der *t* enligt allmännaste bruket bortfaller (§. 32: 1); t. ex. *sanoden* för *sanoen*. — Om den dialektvis brukliga sammandragningen af Illat. Subst. III se §. 86. Anm.

b) Reflexiv Konjugation.

98. Reflexiva verba bildas endast ur Transitiva, de enda som kunna antaga reflexiv betydelse. Man kan sålunda säga t. ex. *muutain* jag förändrar mig (af *muutan*), men icke *eläin* jag lefver mig (af *elän*).

99. En del verba med reflexiv betydelse skilja sig uti böjningen alldeles icke från den allmänna konjugationen. Dessa äro de, som till transitiva verbets stam foga tilläggen

u, *y*; *utu*, *yty*, eller *untu*, *ynty*,
hvarvid endast verba aspirata framför reflexiva tillägget bortkasta bindvokalen (*a* l. *ä*) jemte aspirationen. Sålunda fås t. ex. af *annan*, *muutan*, *kokoan* (sdr. *kokoon*) jag samlar, *likoan* (sdr. *likoon*) jag orenar, *lisään* jag tillöker, *lasken* jag fäller l. släpper, *te'en*, (st. *anta*, *muutta*, *koko'a*, *liko'a*, *lisä'ä*, *laske*, *teke*) de reflexiva stammarna: *anta-u*, *muutta-u*, *koko-u*, *liko-u*, *lisä-y*, *laske-u*, *teke-y*; *anta-utu*, *muutta-utu*, *koko-utu*, o. s. v.; *anta-untu*, o. s. v. Med *i* uti Imperf. Ind. och Opt. bildar refl. bindvokalen *u* diftongen *ui*, t. ex. *anta-ui* han gaf sig, *anta-uisi* h. skulle gifva sig; *k* uti Rogat. förmildras till aspiration framför kort slutet stafvelse (§. 32: 1), t. ex. *antau'os* måtte du gifva dig; *t* i Subst. I mildras till *d* efter diftong, t. ex. *antau-da'* att gifva sig, men bortfaller efter enkelt *u*, t. ex. *antautu-a* o. s. v.

Anm. 1. Dessa reflexiv-former tyckas vara, om ej uppkomna af, så åtminstone beslätade med Lappska passiva former; t. ex. af *addam* jag gifver: *addujvam* jag gifves o. s. v.

Anm. 2. Till undvikande af tre konsonanters möte (§. 23) inskjutes uti refl. verba på *-u* dialektvis ett *s* framför tilläggen *i*, *isi* uti Ind. Imperf. och Opt.: *antausi*, *antausisi*, likasom vore bindvokalen aspirerad; analogt dermed får äfven Koncess. dubbelt *n*, t. ex. *antaunnen* (liksom af *antau'-nen*. — I verba på *-utu*, *-yty* förmildras *t* uti Sav. Kar. dial. till *h* i st. f. *d*: *muuttauhun*, *kokouhun* o. s. v. — I verba på *-untu*, *-ynty* sammandrar Tav. dial. den af allmänna stammens slutvokal och reflexiv-tilläggets begynnelse-vokal uppkomna oeg. diftong till lång vokal, hvarvid förljudet blir det rådande. Sålunda fås *antaannun*, *kokoonnun*, *lääännyn* o. s. v. (§. 22: 3. Anm 1).

Anm. 3. Största delen af verba på *-un*, *-yn* bildas icke ur verba, utan ur nomina; men de äro då vanligen rena Neutra, eller ock s. k. Neutra Passiva; t. ex. *loppua'* bli slut, *hukkua'* förgås. Jfr. nedan §. 125: 11.

Aktivum.

100. Till en särskild konjugation föras deremot de verba reflexiva, hvilka till allmänna verbalstammen foga tillägget *i'* (*ih*). Den sålunda bildade reflexiva stammen antager vanliga modus-, tempus-, personal- och katus-tillägg; för öfrigt iakttagas följande egenheter:

1. Reflexiva tillägget *i'* bildar med föregående olika bindvokal (utom i verba aspirata, jfr nedan mom. 4) kort stafvelse (§. 42: 2), hvaraf följer förmildring af hård konsonant nästföret, när stafvelsen är slutet; t. ex. *muutain* jag förändrar mig, af allm. stammen *muutta*.

2. Aspirationen näst efter reflex. tillägget

a) assimileras af påföljande *n*, *k*, *t*, när de börja ny stafvelse (§. 37), d. ä. uti Koncess., Rogat., Imperat. och Subst. I, II, dock öfvergår den framför *k* hellre till *t*, och framför Optativi modus-tillägg *isi'* likaså till (*t*) *s* (§. 33); t. ex. *muutainnee*, *muutaisisi*, *muutainkoon*, *-kaan* (*mutaik-koon*, *-kaan*) han tör, skulle, måtte, skall förändra sig; (*muutait-ta*) *muutaita'* att f. s., o. s. v.

b) I 3:e pers. Sing. Praes. och Imperf. Akt. föranleder samma aspiration ändelsens förstärkning till *kse*; t. ex. *muutaikse*, *muuttiikse*. — I öfriga fall,

d. ä. framför *m*, *v* i Subst. och Adj. försvinner aspirationen.

3. Verbalstammens bindvokaler *a*, *ä*, *e*, *i* bortfalla emot vanligheten (§. 19) framför *i* uti Imperf. der dock annat *i* följer, men icke i Praes. Ind. och Optat. Härigenom undvikas likhet mellan reflex. verbets Praes. och Imperf. Ind. å ena, samt allmänna verbets Imperf. och Opt. modus å andra sidan; t. ex. *muutai-n* (icke *muutin*); *muutti-in* (icke *muutta'-in*, *muuttaisin*); Opt. *muuttais-isin*. Likaså: *heitäin*, *heittäin*, *heittäisisin*, jag lemnar, lemnade, skulle lemna mig: *kätkein*, *kätkiin*, *kätkeisisin*, jag gömmer, gömde, skulle gömma mig; *repiin* (lika i Ind. Praes. och Imperf.), *repüisisin*, jag rifver, ref, skulle r. mig. — Verbalstammar med oföränderlig bindvokal få naturligtvis Ind. Praes. och Imperf. alltid lika; t. ex. *rüsuin*, jag afkläder, afklädde mig.

4. Alla nyss anförda förändringar före och efter *i* gälla äfven *verba aspirata*, blott att dessa i alla händelser bortkasta allm. stammens bindvokal och aspiration (aldeles såsom framför refl. tilläggen *u*, *y* o. s. v., §. 99), hvarvid den nästföregående vokalen med tillägget *i* bildar lång diftong; t. ex. af *salaan* jag fördöljer (st. *sala'a*): *salain*, *salainnen*, *salaisisin*, *salaitkoon*, *salaitkaan*; *salaita'*, *salaiman*; *salaiva*, *salainnut*. Imperf. blir för dessa verba lika med Praes. Ind. (såsom ock fallet var med verbalstammar på *i*, ofvan mom. 3), emedan icke båda ändelsevokalerna i allm. stammen kunna bortkastas framför *i*; således Imperf. icke *sal-iin*, utan *salain* jag fördolde mig.

5. Enstafviga verbalstammar antaga icke gerna reflexiv konjugation, vidare än i 3:e pers. Ind. Praes. och Imperf., och äfven der vanligen oregelbundet; t. ex. *itse löihen lohtiaksi* (Kalev. VI. 216), sjelf (slog) gjorde han sig till besvärjare.

Ann. 1. Reflexiva konjugations-formen, numera föga bruklig i andra än de östra dialekterna, har ännu ej blifvit med

tillräcklig fullständighet afhandlad och utredd. Här upptagas de böjningar, hvilka synts vara följdriktigast. Analogt med Opt. skulle väl äfven Imperf. genom bindvokalens bibehållande framför *i'* och aspirationens förvandling till *s* regelrätt bli t. ex. *muuttaisin*, *heittäisin*, *kälkeisin* hvilka former ock skola höras i trakten kring Viborg, i st. f. *muuttiin* o. s. v.; men sistnämnde kortare form, som äfven är mera allmänt känd, torde isynnerhet derföre böra föredragas, att den på ett karakteristiskt sätt skiljer sig från och sålunda ej kan förblandas med Optat. af allm. verbum. — För öfrigt har konsonantförmildring framför bindvokalen (ofvan mom. 1) icke antagits i äldre läroböcker, der man skrivit t. ex. *muuttain*, *polltain*. En följdriktig tillämpning af Bokstafslärau tyckes rättfärdiga upptagandet af förstnämnda bruk äfven i skrift, nemligen *i de fall, då bindstafvelsen är sluten*.

Anm. 2. En Karelsk munart (Viborgs dial.) bortkastar (i strid med mom. 2) aspirationen framför *n*, *k*, *t*, ehuru den framför Imperf. och Opt. *-i*, *-isi* bibehålles, förvandlad till *s*. Sålunda blir Koncess. *muutainen*, Rog. (*muutaikon*) *muutainon*, Imperat. *muutaikan*, Subst. I *muutaia'*, II *muutaien* o. s. v., hvarvid ock ständig konsonantförmildring sker äfven framför slutten bindstafvelse.

Anm. 3. Ändelsen för 3:e p. Sing. Ind. Praes. och Imperf. *kse* (med eufoniskt *n*: *ksen*) varierar med *hen*, t. ex. *muuttaihen*, *muuttiihen*; *laski*hen *Lapista lintu*, en fogel fälde sig (ned) från Lappland (Kalev. I. 271). I Tav. dialekten äro nämnda två reflexiva böjningar äfven de enda brukliga.

Passivum.

101. Reflexiva konjugationens Passivum är impersonelt (§. 84). Böjningen är lika med den i allmänna konjugationen (§. 95, 96), så att (*utan vidare inverkan af aspirationen efter i'*) till reflexiva stammen fogas uti Praes. Ind. passiv-tillägget *-ta* och i öfriga fall *-tta*, hvarvid äfven Imperf. bortkastar samma tilläggs *a* (*ü*) framför tillägget *-i*. Detta upp-lyses närmare af nedanstående Paradigmer.

102. Paradigmer.

		I.	II.	Betydelse.		
<i>Aktivum.</i>						
Stam.	<i>Riisui'</i> .	<i>Muuttai'</i> .	I. Afkläda sig. II. Förändra sig.			
Indikativus.	Præsens.	S. 1. Riisui <i>n</i> 2. riisui <i>t</i> 3. riisui <i>kse</i> Pl. 1. riisui <i>mme</i> 2. riisui <i>tte</i> 3. riisui <i>vat</i>	Muutain muutait muutai <i>kse</i> muutai <i>mme</i> muutai <i>tte</i> muutai <i>vat</i>	jag du han vi j de	afkläder föran- drar afkläda (-en) förändra	mig. dig. sig. oss. er. sig.
	Imperfektum.	Lika med Præsens.	S. 1. muuti <i>n</i> 2. muutti <i>t</i> 3. muutti <i>kse</i> Pl. 1. muutti <i>mme</i> 2. muutti <i>tte</i> 3. muutti <i>vat</i>	jag du han vi j de	afklädde föran- drade afklädde (-en) förändr.	mig. dig. sig. oss. er. sig.
Koncessivus.	S. 1. riisui <i>nneu</i> 2. riisui <i>nnet</i> 3. riisui <i>nee</i> Pl. 1. riisui <i>nnemme</i> 2. riisui <i>nnette</i> 3. riisui <i>nnevat</i>	muutainnen muutainnet muutainnee muutainnemme muutainnette muutainnevat	jag du han vi j de	må (tör, -a, -en) afkläda förändra	mig. dig. sig. oss. er. sig.	
Optativus.	S. 1. riisui <i>sisin</i> 2. riisui <i>sisit</i> 3. riisui <i>sisisi</i> Pl. 1. riisui <i>sisimme</i> 2. riisui <i>sisitte</i> 3. riisui <i>sisivat</i>	muuttaisisin muuttaisisit muuttaisisi muuttaisisimme muuttaisisitte muuttaisisivat	jag du han vi j de	skulle afkläda förändra	mig. dig. sig. oss. er. sig.	
Rogativus.	S. 1. (riisui <i>tkon</i>) 2. riisui <i>tkos</i> 3. riisui <i>tkoon</i> P. 1. riisui <i>tkoomme</i> 2. riisui <i>tkoote</i> 3. riisui <i>tkoot</i>	(muutaitkon) muutaitkos muutaitkoon muutaitkoomme muutaitkoote muutaitkoot	mätte (ville)	jag du han vi j de	afkläda, förändra mig, dig o. s. v.	
Imperativus.	S. 1. (riisui <i>tkan</i>) 2. riisui' 3. riisui <i>tkaan</i> P. 1. riisui <i>tkaamme</i> 2. riisui <i>tkaatte</i> 3. riisui <i>tkaat</i>	(muutaitkaan) muutai' muutaitkaan muutaitkaamme muutaitkaatte muutaitkaat	(jag skall a., f. mig!) afkläd, f. dig! afkläde, f. (han) sig! afklädom, f. oss! afkläden, f. er! afkläde, f. (de) sig!			

I.

II.

Substantivus.	I.	(Stam. riisuitta) S. Inf. riisuita' Transl. riisuitakse-	(muutaitta) muutaita' muutaitakse-	(att) afkläda, förändra sig; för att (jag, du, han o. s. v. mä) afkläda, förändra sig.
	II.	(Stam. riisuite) S. Iness. riisuiteessa Instr. riisuiten	(muutaitte) muutaitessa muutaiten	under det man a., f. sig; medelst att a., f. sig.
	III.	(Stam. riisuima) S. Genit. riisuiman o. s. v.	(muuttaima) muuttaiman o. s. v.	att afkläda, förändra sig.
	IV.	(Stam. riisuimise) S. Nom. riisuiminen o. s. v.	(muuttaimise) muuttaiminen o. s. v.	afklädande, förändrande (af sig sjelf).
	V.	(Stam. riisuimaise) Pl. Adess. riisuimaisilla o. s. v.	(muuttaimaise) muuttaimaisilla o. s. v.	i beråd att afkläda, förändra sig.
Adjektivus.	I.	St. S. Nom. riisuiva Dim. riisuivainen	muuttaiva muuttaivainen	som afkläder, förändrar sig.
	II.	(Stam. riisuinnehe) S. Nom. riisuinnut	(muutainnehe) muutainnut	som afklädt, förändrat sig.

Dialekt-skillnader.

- Indik.** { **Praes. Sing. 3.** Sav. Kar. riisuiksen, riisuksen; muutaiksen, muutaksen; Tav. riisuihen, muuttaiken.
Imp. Kar. riisuisin, -sit, -si o. s. v.; muuttaisin o. s. v. **Sing. 3.** Tav. riisuihin, muuttihin; Sav. S. 3 äfven muuttiinsa, -ttiisa.
- Optat.** Äfven brukas: riisuisiin, muuttaisiin -iit, -iin, -iimme, -iitte, -iivat.
- Rogat.** Sav. Kar. **Sing.** (1 riisuiton, riisuion). 2. riisuitos, riisuios. 3. riisuikoon. **Pl.** 1. riisuitome, riisuioime o. s. v. Lika i mutain. **Pl.** 2 äfven: -koo, kee.
- Imperat.** Sav. Kar. **Sing.** (1. riisuikan). 3. riisuikaan. **Pl.** 1. riisuikame o. s. v. Lika i mutain. **Pl.** 2. äfven: -kaa, -kee.
- Subst.** I. Östr. Kar. **S. Inf.** riisuia', muutaia'. **Transl.** riisuiaakse-, muutaiaakse-
 II. **S. Iness.** riisuieessa, muutaieessa. **Instr.** riisuien, muutaien.
 III. **S. Genit.** muuttaiman o. s. v.
 IV. **S. Nom.** muuttaiminen o. s. v.
 V. **Pl. Adess.** muuttaimaisilla o. s. v.
- Adj.** I. **S. Nom.** muutaiva. — II. **S. Nom.** muuttainut.

<i>Passivum.</i>			
Stam.	riisuitta.	muutaitta.	
Indik.	Præs. riisuitaan	muutaitaan	man afkl., förändrar sig.
	Imp. riisuittiin	muutaittiin	man afkläde, f. sig.
Kone.	riisuittaneen	muutaittaneen	man må (tör) a., f. sig.
Optat.	riisuittaisiiin	muutaittaisiiin	man skulle a., f. sig.
Rog.	riisuittakoon	muutaittakoon	mätte (ville) man a., f. sig.
Imp.	riisuittakaan	muutaittakaan	afkläde, förändre man sig!
Substantivus.	I. (Stam. riisuittata) S. Inf. riisuittaa' Transl. riisuittaakse-	(muutaittata) muutaittaa' muutaittaakse-	att, för att man afkläder, förändrar sig.
	II. (Stam. riisuittate) S. Iness. riisuittaessa Instr. riisuittaen	(muutaittate) muutaittaessa muutaittaen	under det } man afkläder, medelst att } förändrar sig.
	III. S. Gen. riisuittamaz o. s. v.	muutaittamaz o. s. v.	att afkläda, förändra sig.
	IV. S. Nom. riisuittaminen o. s. v.	muutaittaminen o. s. v.	afklädande, förändrande (af sig sjelf).
	V. Pl. Adess. riisuittamai- silla o. s. v.	muutaittamaisil- la o. s. v.	i beråd att a., f. sig.
Adjekt.	I. St.S.Nom. { riisuittava riisuittavai- Dim. nen	muutaittava muutaittavainen	som afkläder, f. sig.
	II. S. Nom. riisuittu	muutaittu	(Brukas endast perifrastiskt.)

		III.	IV.	Betydelse.		
<i>Aktivum.</i>						
Stam.		<i>Kätkei'.</i>	<i>Repii'.</i>	III. Gönma sig. IV. Rifva sig.		
Indikativus.	Præsens.	S. 1. <i>kätkein</i> 2. <i>kätkeit</i> 3. <i>kätkeikse</i> Pl. 1. <i>kätkeimme</i> 2. <i>kätkeitte</i> 3. <i>kätkeivät</i>	<i>Repiin</i> <i>repiit</i> <i>repiikse</i> <i>repiimme</i> <i>repiitte</i> <i>repiivät</i>	jag du han vi j de	{ gömmer rifver gönma (-en) rifva	{ mig. dig. sig. oss. er. sig.
	Imperfektum.	S. 1. <i>kätkiin</i> 2. <i>kätkiit</i> 3. <i>kätkiikse</i> Pl. 1. <i>kätkimme</i> 2. <i>kätkitte</i> 3. <i>kätkivät</i>	Lika som i Præsens.	jag du han vi j de	{ gömde ref gönma (-en) refvo	{ mig. dig. sig. oss. er. sig.
Koncessivus.	S. 1. <i>kätkeinnen</i> 2. <i>kätkeinnet</i> 3. <i>kätkeinnee</i> Pl. 1. <i>kätkeinnemme</i> 2. <i>kätkeinnette</i> 3. <i>kätkeinnevät</i>	<i>repiinnen</i> <i>repiinnet</i> <i>repiinnee</i> <i>repiinnemme</i> <i>repiinnette</i> <i>repiinnevät</i>	jag du han vi j de	{ mä (tör, -a, -en) gönma rifva	{ mig. dig. sig. oss. er. sig.	
Optativus.	S. 1. <i>kätkeisisin</i> 2. <i>kätkeisisit</i> 3. <i>kätkeisisi</i> Pl. 1. <i>kätkeisisimme</i> 2. <i>kätkeisisitte</i> 3. <i>kätkeisisivät</i>	<i>repiisisin</i> <i>repiisisit</i> <i>repiisisi</i> <i>repiisisimme</i> <i>repiisisitte</i> <i>repiisisivät</i>	jag du han vi j de	{ skulle gönma rifva	{ mig. dig. sig. oss. er. sig.	
Rogativus.	S. 1. (<i>kätkeikön</i>) 2. <i>kätkeikös</i> 3. <i>kätkeiköön</i> Pl. 1. <i>kätkeiköömme</i> 2. <i>kätkeiköötte</i> 3. <i>kätkeikööt</i>	(<i>repiitkön</i>) <i>repiitkös</i> <i>repiitköön</i> <i>repiitköömme</i> <i>repiitköötte</i> <i>repiitkööt</i>	mätte (ville) jag du han vi j de	{ gömma, rifva mig, dig. 0. s. v.		
Imperativus.	S. 1. (<i>kätkeikän</i>) 2. <i>kätkei'</i> 3. <i>kätkeikään</i> Pl. 1. <i>kätkeikäämme</i> 2. <i>kätkeikäätte</i> 3. <i>kätkeikäät</i>	(<i>repiitkän</i>) <i>repii'</i> <i>repiitkään</i> <i>repiitkäämme</i> <i>repiitkäätte</i> <i>repiitkäät</i>	(jag skall g., r. mig!) gön, rif dig! gömme, r. han sig! gömmom, r. oss! gömmen, r. er! gömme, r. de sig!			

III.

IV.

Substantivus.	I.	(Stam. kätkeittä) S. Inf. kätkeittä? Transl. kätkeitäkse	(repiittä) repiittä? repiitäkse	(att) gömma, rifva sig; för att (jag, du, han o. s. v. mä) gömma, rifva sig.
	II.	(Stam. kätkeitte) S. Iness. kätkeitessä Instr. kätkeitenz	(repiitte) repiitessä repiiten	under det man g., r. sig; medelst att g., r. sig.
	III.	(Stam. kätkeimä) S. Genit. kätkeimän o. s. v.	(repiimä) repiimän o. s. v.	att gömma, rifva sig.
	IV.	(Stam. kätkeimise) S. Nom. kätkeiminen o. s. v.	(repiimise) repiiminen o. s. v.	gömmande, rifvande (af sig sjelf).
	V.	(Stam. kätkeimäise) P. Adess. kätkeimäi- sillä o. s. v.	(repiimäise) repiimäisillä o. s. v.	i beråd att gömma, rifva sig.
Adjektivus.	I.	St. S. Nom. kätkeivä Dim. kätkeiväinen	repiivä repiiväinen	som gömmer, rifver sig.
	II.	(Stam. kätkeinneh)	(repiinnehe) repiinnyt	som gömt, rifvit sig.

Dialekt-skillnader.

Indik.	Praes. Sing. 3: Sav. Kar. kätkeiksen, kätkeksen; repiiksen, reviksen; Tav. kätkeihen, repiihen.
	Impf. Kar. kätkeisin, -sit, -si o. s. v.; repiisin, o. s. v. — Sing. 3: Tav. kätkeihin, repihin. Sav. S. 3 äfven -iinsa, iisa.
Optat.	Äfven brukas: kätkeisiin, -siit o. s. v.; repiisin l. repisiin, repiisit l. repisiit o. s. v.
Rogat.	Sav. Kar. Sing. (1 kätkeitön, kätkeiön; repiitön, repiön). 2. kätkei- tös, -iös; repiitös, -iös; 3. kätkeiköön, repiköön; Pl. 1. kätkeitöme, -iöme o. s. v. Pl. 2 äfven -köö, -kee.
Imperat.	Sav. Kar. Sing. 1. (kätkeikän, repikän); 3. -ikään. Pl. 1. -ikäme, o. s. v. — Pl. 2. äfven -kää, -kee.
Subst. I.	Östra Kar. S. Inf. kätkeiä. Transl. kätkeiäkse, o. s. v.
II.	S. Iness. kätkeiessä. Instr. kätkeien, o. s. v.
Adj. II.	S. Nom. kätkeinyt, repiinyt.

<i>Passivum.</i>				
Stam.	katkeittä.	repiittä.		
Indik.	Præs.	kätkeittään	repiittään	man gömmer, rifver sig.
	Imp.	kätkeittäin	repiittäin	man gömde, ref sig.
Konc.	kätkeittäneen	repiittäneen	man må (tör) g., r. sig.	
Optat.	kätkeittäisiin	repiittäisiin	man skulle g., r. sig.	
Rogat.	kätkeittäköön	repiittäköön	mätte (ville) man g., r. sig.	
Imper.	kätkeittäkään	repiittäkään	gömmе, rifve man sig!	
Substantivus.	I.	(Stam. kätkeittää) S. Inf. kätkeittää Transl. kätkeittäakse	(repiittää) repiittää repiittäakse	att, för att man gömmer, rifver sig.
	II.	(Stam. kätkeittäte) S. Iness. kätkeittäessä Instr. kätkeittäenz	(repiittäte) repiittäessä repiittäenz	under det } man gömmer, medelst att } rifver sig.
	III.	S. Genit. kätkeittämän o. s. v.	repiittämän o. s. v.	att g., r. sig.
	IV.	S. Nom. kätkeittäminen o. s. v.	repiittäminen o. s. v.	gömmande, rifvande (af sig sjelf).
	V.	Pl. Adess. kätkeittämäi- sillä o. s. v.	repiittämäisillä o. s. v.	i beråd att g., r. sig.
Adjektivus.	I.	St. S. Nom. kätkeittävä Dim. kätkeittäväinen	repiittävä repiittäväinen	som gömmer, r. sig.
	II.	S. Nom. kätkeitty	repiitty	(Brukas endast perifrastiskt).

Ann. 1. Denna reflexiva konjugation har synbarligen uppkommit genom sammansättning af allmänna verbalstammor med pronomen *itse* (*itte*, *ite*, *ihte*, *ihe*), så att enligt allmänna bokstafslagar t. ex. af *muutta-ihe-n*, *muutta-ihe-t* o. s. v. bildats: (*muutta-ih-n*, *muutta-ih-t*) *muutain*, *muutait* o. s. v.; af *salaa-ihe-n*, *salaa-ihe-t* o. s. v.: *salain*, *salait* o. s. v. — I Savolaks och Karelen brukas en särskild varietet deraf, hvars reflexiva tillägg icke är *i'* utan *ite* (urspr. *itte*) och hvilket endast framför sådana modus-tillägg förkortats, der ett mötande *n*, *k*, *t* föranledt bortkastning af reflexiv-tilläggets *e* och assimilation af dess nästföregående *t* (eller ock dettas kvarstående, framför *k*). I *Koncess.*, *Rogat.*, *Imper.* och *Subst. I, II* har derföre äfven denna böjning öfvergått till likhet med den ofvanföre i Paradigmerna uppställda eller ock (oregelrätt) till de derunder upptagna Sav. Kar. dialekt-skillnader. De öfriga, ännu afvikande formerna, hvartill särskildt höra 3:e pers. Sing. och Plur. i Praes. Ind. samt 2:a pers. Sing. Imper., hafva ej blifvit upptagna bland dialekt-skillnaderna i nämnda Paradigmer, för att såsom viktigare här få sin plats.

<i>Ind. Pr. S. 1.</i>	<i>muutaiten</i>	<i>Opt. S. 1.</i>	<i>muutaiteisin</i> l. <i>-tisin</i> o. s. v.
	2. <i>muutaitet</i>	<i>Imp. S. 2.</i>	<i>muutaite'</i> o. s. v.
	3. <i>muutaksen</i>	<i>Subst. III. S. Gen.</i>	<i>muutaitemen</i> o. s. v.
<i>Pl. 1.</i>	<i>muutaitemme</i>	<i>IV. S. Nom.</i>	<i>muutaitemenin</i> o. s. v.
	2. <i>muutaitette</i>	<i>V. S. Ad.</i>	<i>muutaitemaisilla</i> o. s. v.
	3. <i>muutaksevat</i>	<i>Adj. I. S. Nom.</i>	<i>muutaiteva.</i>
<i>Imperf. S. 1.</i>	<i>muutiten</i> o. s. v.	<i>II. S. Nom.</i>	<i>muutaitenut.</i>

Till denna reflexiva form tyckas äfven sådana böjningar böra hänföras, som t. ex. de för 2 p. Imperat. i Kalev. VII. 329, 330: *lyöte lykkyvaattehisin*, *antipaitohin panete*: kasta dig i lyckokläder, lägg (kläd) dig i gifvare-skjorta! (Jfr. §. 100: 5).

Ann. 2. Passiva formen af verbum refl. brukas mera sällan, särdeles i Nominal-modi, hvilka endast ganska obetydligt skilja sig i betydelsen från motsvarande böjningar i Aktivum.

c) Negativ Konjugation.

103. När den handling, som ett verbum utsäger, skall sägas icke ske, förnekas, böjas alla Finska verba i Personal-Modi på det egna sätt, att *personal-ändelserna fogas efter neknings-ordet (ei icke) och sjelfva verbum blir dem förutan, så att endast aspiration följer efter modus-stammarna; t. ex. en sano' jag säger icke, et sanone' du må (tör)*

icke säga, o. s. v. Endast Imperfektum Ind. afviker härutinnan från alla Praesentia på det sätt, att det efter nekningsordet *icke får sin egen tempusform* med personal tilläggens bortkastande, utan *Nominat. Adj. II af det nekade verbum*; i Akt. brukas härvid både Nomin. Sing. och Plur., i Pass. Nomin. Sing. gemensamt för båda Numeri; t. ex. *en, et, ei sanonut* jag du, han sade icke; Pl. *emme o. s. v. sanoneet* vi o. s. v. sade icke; Pass. *en, et, ei sanottu* jag, du, han eades icke; Pl. *emme o. s. v. sanottu*, vi o. s. v. sades icke.

104. Den sålunda bildade Verbal-Negationen är för de tre första Modi gemensamt af tvenne slag: en ovillkorlig och en villkorlig; t. ex. *en tule'* jag kommer icke, *ellet tule'* om du icke kommer. Rogativus och Imperativus hafva hvar sin Verbal-Negation. Se härom vidare Paradigmet nedanføre.

105. Paradigma.

	Verbal-Negation.	Nekadt Verbum.
Optat. Concess. Indikat.	<p>S. 1. en 2. et 3. ei Pl. 1. emme 2. ette 3. eivät</p>	<p>icke } jag } du } han } vi } j } de</p> <p><i>Allmänna Verbum.</i> <i>en, et, ei</i> o. s. v. eller <i>ellen, ellet, ellei</i> o. s. v. <i>Akt. -muuta'</i>, <i>muuttanut</i> (Pl. <i>-neet</i>), <i>muuttane'</i>, <i>muuttaisi'</i>, jag, du, han, vi, j, de förändrar (förändra) icke; förändrade icke; tör, skulle ej f., eller om jag o. s. v. icke förändrar, förändrade, torde f., skulle f. <i>Pass. -muuteta'</i>, <i>muutettu, muutettane'</i>, <i>muutettaisi'</i>, jag o. s. v. förändras icke o. s. v., eller: <i>om j. i. f.</i></p>
	<p>S. 1. ellen 2. ellet 3. ellei Pl. 1. ellemme 2. ellette 3. elleivät</p>	<p>om } jag } du } han icke } vi } j } de</p> <p><i>Reflexiva Verbum.</i> <i>Akt. -muutai'</i>, <i>muutainnut</i> (Pl. <i>-neet</i>), <i>muutainne'</i>, <i>muuttaisi'</i>, jag förändrar mig icke, förändrade mig icke o. s. v., eller: <i>om j. icke f. mig</i> o. s. v. <i>Pass. Impers. (ei, ellei) muutaita'</i>, <i>muu-</i> <i>taittu, muutaittane'</i>, <i>muutaittais'</i>, man f. sig icke o. s. v., eller: <i>om man icke</i> <i>f. sig</i> o. s. v.</p>
Rogativus.	<p>S. 1. ellön 2. ellös 3. elköön Pl. 1. elköömme 2. elkötte 3. elkööt</p>	<p>icke } jag } du } han } vi } j } de</p> <p><i>Allm. Verbum.</i> <i>Akt. -muuttako'</i> måtte jag, du o. s. v. icke förändra. <i>Pass. -muutettako'</i> måtte j. o. s. v. icke f. s.</p> <p><i>Reflexiva Verbum.</i> <i>Akt. -muutaitko'</i> måtte jag o. s. v. i. f. mig. <i>Pass. Impers. (elköön) muutaittako'</i> måtte man icke f. sig.</p>
Imperat.	<p>S. 1. (elkän) 2. elä' 3. elkään Pl. 1. elkäämme 2. elkäätte 3. elkääät</p>	<p>icke } jag } du } han } vi } j } de</p> <p><i>Allm. Verbum.</i> <i>Akt. -muuttaka'</i> förändra (du o. s. v.) icke! förändrom (vi o. s. v.) icke! <i>Pass. -muutettaka'</i> förändras (du o. s. v.) i!</p> <p><i>Reflexiva Verbum.</i> <i>Akt. -muutaitka'</i> förändra dig (f. han sig) icke! o. s. v. <i>Pass. Impers. (elkään) muutaittaka'</i> för- ändra man sig icke!</p>
Dialekt-skillnader i Verbal-Negationen.		
För <i>eivät, elleivät</i> brukas stundom 3:e p. Sing. <i>ei, ellei</i> .		
<i>Rogat.</i> Sav. Kar. S. 1. el'ön. 2. el'ös. Pl. 1. elköme. 2. elköte (elk'ö'e) elköö, elkee.		
Tav. S. 1. ällön, ä'l'ön, älvön. 2. ällös, ä'l'ös, älvös. 3. älköön. Pl. älköömme o. s. v.		
<i>Imper.</i> Sav. Kar. S. 1. elkäme. 2. elkäte (elkä'e), elkää, elkee.		
Tav. S. 1. (älkän). 2. älä'! 3. älkään. Pl. älkäämme o. s. v.		

106. Af nominalmod! kan Inf. Subst. I stå tillsammans med nekningsordet *ei*, men blir dervid oförändrad; t. ex. *ei muuttuu'* (att) icke förändra, *ei muutettuu'* icke förändras; *ei muutuu'* icke förändra sig; *ei muuttuu'* att man icke förändrar sig. *I Subst. III* sker förnekningen enkelt genom dess *Abessivus* på *-tta*, *-ttä* och ur samma modi stam uppå *-ma* bildas genom tillägg af negativa härledningsändelsen *ton*, *tön* (urspr. *ttoma*, *ttömä*) en särskild negativ form äfven för *Adjektivus I*. T. ex.

Subst. III. Abessiv.

Negativ Adj. I.

Allm. Verbum.

Akt. muuttamatta
utan att förändra.

muuttamaton
som icke förändrar.

Pass. muutettamatta
utan att förändras.

muutettamaton
som icke förändras.

Reflex. Verbum.

Akt. muuttaimatta
utan att förändra sig.

muuttaimaton
som icke förändrar sig.

Pass. muuttaittamatta
utan att man f. sig.

muuttaittamaton
som (man) icke f. sig.

d) *Hjelpverbum. Perifrastiska Tempora.*

107. *Verbum Neutrum olen* jag är, *Subst. I. Inf. olla'* vara, jemte det endast i *Koncess. brukliga lienen* jag må (tör) vara, begagnas i *Finskan* likasom verb. *esse* i *Latinet*, för att genom omskrifning bilda de s. k. *perifrastiska Tempora: Praeterita* och *Futura* (se ofvan §. 82). — *Hjelpverbets regelbundna Koncessivus ollen* jag tör vara, *ollet*, *ollee* o. s. v., brukas sällan, och till bildande af *perifr. tempora* högst sällan. För öfrigt böjes *verbum olen* regelbundet, med undantag af 3:e pers. *Indik. Praes.*, som i *Sing. heter on*, i *Plur. ovat* (icke *olee*, *olevat*).

Anm. *Olee* och *olevat* höras ännu dialektvis i östra landsorterna: af *Koncess. ollen* förekommer 3:e p. *Sing. t. ex. i Kalev. VII. 24.*

108. Bildningen af alla såväl allmänna som reflexiva äfvensom hjälpverbets egna perifrastiska tempora sker på följande sätt.

1. *Perfektum*, eller det för alla modi gemensamma *Tempus Praeteritum*, bildas för hvarje *Modus Akt. och Pass.*, af hjälpverbets motsvarande *Praesentia samt Inf. Subst. I och Nomin. Adj. II i Aktivum*, jemte *Nominat. Adj. II af det andra verbum*, hvarvid *Nom. Sing.* gemensamt begagnas för alla tre personerna i *Sing.*, och *Nom. Plur.* för personerna i denna *Numerus*.

2. *Plusquamperfektum* bildas (blott uti *Indikativus*) af hjälpverbets *Imperfekt*, med det andra verbets *Adj. II*.

3. *Futurum I* bildas af hjälpverbets *Praesentia*, *Inf. Subst. I* och *Nomin. Adj. II*, med det andra verbets *Nomin. Adj. I*.

4. *Futurum II* (eller *Praeteriti*, blott uti *Indikat.*), bildas af hjälpverbets *Imperf.* och det andra verbets *Adj. II*.

I nedanstående *Paradigmer* upptages för korthetens skull blott 1:a pers. i hvardera *Numerus* af *perifr. verbum Finitum*.

		Verb. <i>Olen</i> jag är.	Perifr. Tempora i <i>All.</i>	
		Aktivum.	Aktivum.	
		Praesens.	Praeterita.	Futura.
Indikativus.	Praesens.	S. 1. <i>olen</i> jag 2. <i>olet</i> du } är 3. <i>on</i> han) Pl. 1. <i>olemme</i> vi äro 2. <i>olette</i> j ären 3. <i>ovat</i> de äro	Perfektum. - <i>muuttanut</i> jag har förändrat o. s. v. - <i>muuttaneet</i> vi hafva f. o. s. v.	Futurum I. - <i>muuttava</i> jag (varder förändrande) skall f. o. s. v. - <i>muuttavat</i> vi skola f. o. s. v.
	Imperfektum.	S. 1. <i>olin</i> jag 2. <i>olit</i> du } var 3. <i>oli</i> han) Pl. 1. <i>olimmo</i> vi voro 2. <i>olitte</i> j voren 3. <i>olivat</i> de voro	Plusquamperf. - <i>muuttanut</i> jag hade f. - <i>muuttaneet</i> vi hade f.	Futurum II. - <i>muuttava</i> jag (var förändrande) skulle f. - <i>muuttavat</i> vi skulle f.
Koncessivus.	S. 1. <i>lienen</i> jag } 2. <i>lienet</i> du } tör 3. <i>lienes</i> han } vara Pl. 1. <i>lienemme</i> vi } torde 2. <i>lienette</i> j } (-en) 3. <i>lienevät</i> de } vara	- <i>muuttanut</i> jag må (tör) hafva f. - <i>muuttaneet</i> vi må (töra) hafva f.	- <i>muuttava</i> jag må (tör) komma att f. - <i>muuttavat</i> vi må (töra) komma att f.	
Optativus.	S. 1. <i>olisin</i> jag } 2. <i>olisit</i> du } skulle 3. <i>olisi</i> han } Pl. 1. <i>olisimme</i> vi } vara 2. <i>olisitte</i> j } 3. <i>olisivat</i> de }	- <i>muuttanut</i> jag skulle hafva förändrat - <i>muuttaneet</i> vi skulle hafva f.	- <i>muuttava</i> jag skulle komma att förändra - <i>muuttavat</i> vi skulle komma att f.	
Rogativus.	S. 1. <i>ollon</i> jag } 2. <i>ollos</i> du } mätte 3. <i>olkoon</i> han } (ville) Pl. 1. <i>olkoomme</i> vi } vara 2. <i>olkootte</i> j } 3. <i>olkoot</i> de }	- <i>muuttanut</i> mätte (ville) j. hafva f. - <i>muuttaneet</i> mätte (ville) vi hafva f.	- <i>muuttava</i> mätte (ville) j. komma att f. - <i>muuttavat</i> mätte (ville) vi komma att f.	
Imperativus.	S. 1. (<i>olkan</i>) vare jag! 2. <i>ole'</i> var (du)! 3. <i>olkaan</i> vare han! Pl. 1. <i>olkaamme</i> varom! 2. <i>olkaatte</i> varen! 3. <i>olkaat</i> vare de!	— (- <i>muuttanut</i> hafve du förändrat! - <i>muuttaneet</i> (låt oss hafva) hafve vi f. t.)	— - <i>muuttava</i> må du k. att f.! - <i>muuttavat</i> (låt oss) må vi k. att f.	

männa Konjugationen.		i Reflexiva Konjugationen.	
Passivum.		Aktivum och Passivum.	
Praeterita.	Futura.	Praeterita.	Futura.
Perfektum. - <i>muutettu</i> jag har blifvit förändrad - <i>muutetut</i> vi hafva blifvit förändrade	I. - <i>muutettava</i> j. (varderförändrad) skall f:s - <i>muutettavat</i> vi skola f:s	Perfektum. - <i>muutainnut</i> Pl. - <i>neet</i> jag har f:t mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (on) <i>muutaittu</i> man har f:t sig	I. - <i>muuttaiva</i> Pl. - <i>vat</i> j. skall f. mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (on) <i>muutaittava</i> man skall f. sig
Plusquamperi. - <i>muutettu</i> j. hade blifvit förändrad - <i>muutetut</i> vi hade blifvit förändrade	II. - <i>muutettava</i> j. skulle förändras - <i>muutettavat</i> vi skulle förändras	Plusquamperi. - <i>muutainnut</i> j. hade f:t mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (oli) <i>muutaittu</i> man hade f:t sig	II. - <i>muuttaiva</i> j. skulle f. mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (oli) <i>muutaittava</i> man skulle f. sig
na - <i>muutettu</i> jä må (tör) blifvit förändrad - <i>muutetut</i> vi jä må (töra) blifvit förändrade	- <i>muutettava</i> j. jä må (tör) komma att f:s - <i>muutettavat</i> vi jä må (töra) komma att f:s	- <i>muutainnut</i> j. jä må (tör) hafva f:t mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (lienee) <i>muutaittu</i> man jä må (tör) h. f. sig	- <i>muuttaiva</i> j. jä må (tör) komma att f. m. <i>Pass. Impers.</i> (lienee) <i>muutaittava</i> man jä må (tör) komma att f. sig
ati - <i>muutettu</i> j. skulle blifvit förändrad - <i>muutetut</i> vi skulle blifvit förändrade	- <i>muutettava</i> j. skulle (borde) komma att f:s - <i>muutettavat</i> vi skulle (borde) o. s. v.	- <i>muutainnut</i> j. skulle förändrat mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olisi) <i>muutaittu</i> man skulle f:t sig	- <i>muuttaiva</i> j. skulle komma att f. mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olisi) <i>muutaittava</i> man skulle o. s. v.
na - <i>muutettu</i> mätte jag blifva förändrad - <i>muutetut</i> mätte vi blifva förändrade	- <i>muutettava</i> mätte j. komma att förändras - <i>muutettavat</i> mätte vi o. s. v.	- <i>muutainnut</i> mätte j. f:t mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olkoon) <i>muutaittu</i> mätte man f:t sig	- <i>muuttaiva</i> mätte j. k. att f. mig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olkoon) <i>muutaittava</i> mätte man o. s. v.
- - <i>muutettu</i> blifve du f:d! - <i>muutetut</i> (låt oss bli) blifve vi förändrade!	- - <i>muutettava</i> komme du att f:s! - <i>muutettavat</i> (låt oss) må vi komma att f:s!	- - <i>muutainnut</i> hafve du f. dig! o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olkaan) <i>muutaittu</i> må man hafva f:t sig!	- - <i>muuttaiva</i> komme du att f. dig o. s. v. <i>Pass. Impers.</i> (olkaan) <i>muutaittava</i> må man o. s. v.

Substantivus.	I.	S. Inf. olla' (att) vara Transl. } ollakse { för att (jag, du o. s. v.) må vara	Perifr. Praeterita: olla' muuttanut, muutettu, muuttainnut hafva fit, fits, fit sig; -muuttaittu att man har fit sig. Perifr. Futura: olla' muuttava, muutettava, muuttaiva att skola f., fis, f. sig; -muuttaittava att man sk. f. sig.
	II.	S. Iness. ollessa under det Instr. ollen medelst att man är.	IV. S. Nominat. oleminen varande o. s. v.
	III.	S. Genit. oleman att vara o. s. v.	V. S. Adess. olemaisilla i beråd att vara o. s. v.
Adj.	I.	S. Nom. oleva som är	Perifr. Praeterita: ollut muuttanut, muutettu, muuttainnut, muuttaittu, som förändrat, blifvit förändrad o. s. v.
	II.	S. Nom. ollut som varit.	Perifr. Futura: ollut muuttava, -tettava o. s. v., som bordt förändra, förändras, o. s. v.

Passivum.

Stam: olta.

Indikat.	Præs.	ollaan man är.	Substantivus.	I. S. Inf. oltaa' att man är o. s. v.
	Impf.	oltiin man var.		II. S. Iness. oltaessa under det man är o. s. v.
Konc.	lietäneen man tör vara.		III. S. Gen. oltaman a. m. är.	
Optat.	oltaisiin m. skulle v,		IV. S. Nom. (oltaminen).	
Rogat.	oltakoon måtte m. vara.		V. S. Nom. (oltamainen).	
Imper.	oltakaan vare man!		I. oltava som (man) bör vara.	
			II. oltu som (man) varit.	

Dialekt-skillnader i v. olen.

Præs. Sav. Kar. S. 1. oon (oun). 2. oot (out). 3. ompi. Pl. 1. oomme, 2. ootte, (oomme, outte), 3. oovat.
Impf. Sav. Sing. 3. oil (ol'). Tav. Pl. 3. olit.
Konc. Kar. (ollen, ollet o. s. v.) — Lieneen o. s. v. sammandras dialektvis till lien, liet, lie; liemme, liette, lievät.
Optat. sammandr. oisin, oisit, oisi o. s. v.

Anm. 1. Mera sällsynt är bruket af perifr. tempora i Refl- Verbets Passivum. I Substant. af v. *olen* kunna ej andra kasus än Inf. Subst. I, utom i rent syntaktiska konstruktioner, sammanställas med andra verber. Passivum af v. *olen* brukas ej heller såsom hjälpverbum, utan kan man i stället uttrycka sig impersonaliter i Praeterita och Futura medelst 3:e pers. Sing. af Modi i Akt., t. ex. *on, oli*, o. s. v. *muutettu, muutettava*, icke *ollaan, oltiin m.* (se Parad.)

Anm. 2. Medelst hjälpverbets egna perifr. Praeterita: *olen ollut, oli ollut* o. s. v. kan uti Transitiva verbers Passivum bildas ett *Perfektum* och (i Ind.) ett *Plusquamperfektum II:dum*; t. ex. *olen ollut muutettu* jag har varit förändrad; *olin o. m.*, jag hade v. f.; *lienen o. m.*, jag tör hafva varit f., o. s. v. — Neutra med passiv betydelse (Neutralia Passiva), som *syntyä* födas, *loppua* slutas o. s. v., hafva detta Praeter. i Aktivum, men sakna det i Passiv., t. ex. *olin ollut syntynyt* jag hade blifvit född. — På samma sätt kan med hjälpverbets perifr. Praeterita ock bildas ett *Futurum exactum* för hvilket verbum och i hvilken Modus som helst; t. ex. *olen ollut sanova* jag skall hafva sagt; *olisi ollut muutettava* skulle hafva bordt förändras. Dessa talesätt, särdeles i Akt. mindre brukliga, kunna anses helt och hållet tillhöra Syntaxens område.

Anm. 3. Savolaks-Karelska dialekterna bruka ganska allmänt. i perifr. Praeterita *Essivus Sing.* i st. f. Nominat. Sing. och Plur. af dithörande Adj. II Aktivi och Passivi, på *nut, nyt* och *tu, ty*, hvarvid de förra alltid få den kortare Sing. Essivändelsen! *-nunna, -nyynnä*, i st. f. den regelbundna *-neena, -neenä* (§. 61: 6). T. ex. i st. f. *olen muuttanut, muutettu* säges alltså: *olen muuttanunna, muutettuna*; Plur. i st. f. *olimme muuttaneet, muutetut: olimme muuttanunna, muutettuna*. Likaså i Refl. verba. Härvid pläga fyrstafviga och längre Essiver af detta slag jemväl förkortas, så att nemligen *nu, ny* nästefter stammen bortfaller; t. ex. *muuttanna, muuttainna* i st. f. *muuttanunna, muuttainunna*. — För öfrigt tillhör ifrågavarande bruk af Essivus i st. f. Nominativus Adj. II ej blott talspråket, utan äfven folkpoesien i östra landsorterna. Likasom denna form öfverhufvud är mera fyllig och afrundad, än den andra, samt äfven i etymologiskt afseende ingalunda origtig, så är den för skriftspråket äfven i prosa ej att förakta, särdeles då man dymedelst kan undvika att få tvenne rimmande Nominativer af Adj. efter hvarandra, såsom t. ex. i de negativa talesätten *en ollut tullunna* jag hade ej kommit; *emme olleet sanonunna* vi hade ej sagt, i st. f. *en ollut tullut, emme olleet sanoneet*.

e) Verba Defektiva och Impersonalia.

110. Tvenne verberj böjas icke fullständigt. Dessa äro:

1. *Lienen*, brukligt blott såsom Koncess. Akt. och Pass. till hjälpverbet *olen*. Se Parad. §. 109.

2. *Se'* tag, se der!, Plur. *sekäätte* (*sekäüt*) tagen, sen der!, hvaraf blott denna 2:a pers. Imperat. är bruklig, vanligast i föraktlig betydelse, hvarföre ordet mest begagnas vid tilltal åt hundar.

111. Några andra verba, som väl kunna fullständigt böjas, förekomma dock i följd af sin betydelse vanligast blott i 3:e pers. Sing., hvarföre de på visst sätt äfven i Aktivum kunna betraktas såsom impersonalia (jfr. §. 84); t. ex. *sataa* det regnar, *tuiskuu* det snögar (yr), Imperf. *satoi*, *tuiskui* o. s. v. Likaså brukas några andra, för öfrigt alltid fullständiga verba, i en viss särskild betydelse impersonelt; t. ex. af *pidän*, *täydyn*, *tulen*, *kelpaan*, *sovin*, *autan*, *tarvitseen*, *synnyn*, vid impersonelt bruk: *pitää* skall, måste, bör; *täytyy* måste; *tulee* tillkommer, bör; *kelpaa* duger; *sopii* passar; *auttaa* hjälper; *tarvitsee* behöfver; *syntyy* går an. Härom mer i Syntaxen.

Anm. Impersonelt brukas ofta ock sådana härledda (*faktitiva*) verba, som antyda sinnliga affektioner; t. ex. (*minua*) *unettaa*, *janottaa*, *kuodittaa*, *kututtaa*, *hirvittää*, *pelottaa*, *vapistaa*, *rasittaa*, (mig) söfver (i. jag är sömnig), törstar, äcklar, kittlar, ryser, rädes, bäfvar, plågar o. s. v.

3. Partiklar.

112. Sådana tanke-bestämningar, förhållanden eller uttryck, hvilka ej genom böjningar af Nomen eller Verbum kunna återges, uttryckas genom Partiklar, hvilka i Finskan äro af följande fyra slag:

a) **POSTPOSITIONER**, så benämnda, emedan de nästan alltid ställas efter det ord, till hvilket de uttrycka ett förhållande; t. ex. *taivaan alla* under himmelen. Motsvara andra språks *Praepositioner*.

b) **ADVERBIER**, tilläggas ett annat ord för att uttrycka en omständighet eller närmare bestämning; t. ex. *jo tulen* redan kommer jag, *hyvin tehty* väl gjord.

c) **KONJUNKTIONER**, som förbinda ord och sätter; t. ex. *sinä ja minä* du och jag; *suu nauraa, vaikka sydän itkee* munnen ler, ehuru hjertat gråter.

d) **INTERJEKTIONER**, ljud eller utrop, som omedelbart återgifva en känsla (glädje, sorg o. s. v.); t. ex. *hei! voi!*

113. Nästan alla *Postpositioner* och de flesta *Adverbier* äro ursprungligen icke särskildta ord, utan kasus af vissa *Nomina*, *Pronomina* eller *Verbers Nominalmodi*, vanligast sådana, som innebära betydelsen af rum, tid eller sätt. När nemligen, vid språkets vexande utbildning, kasus-ändelserna i och för sig icke mer blefvo tillräckliga att uttrycka en större mångfald af förhållanden, har man sålunda nödgats taga tillflykt till omskrifning medelst andra ord, hvilka så småningom antagit karakteren af Partiklar. I ordstammar, som begagnas till *Postpositioner*, är ock vanligast *Nominativen numerä obruklig annorledes än i sammansättningar*, hvilket till en del ock gäller om nominal-adverbier; sådana ordstammar anföras nedan (§. 115) inom *parenthes*. Till betydelsen motsvara alla hithörande partiklar, med få af bruket uppkomna afvikelser, betydelsen af sin motsvarande kasus (§. 57) i den ordstam, hvarur de uppstått.

114. Partiklarna äro såsom sådana hvar för sig oböjliga; dock antaga *Postpositioner* och *Adverbier*, der betydelsen sådant medger, personal-suffixer, t. ex.

pani allensa han lade under sig, och komparation, t. ex. *nousi ylemmälle* steg högre upp. De af nominal-kasus uppkomna partiklar (§. 113) kompareras såsom nomina adjektiva; om härledda adverbiers komparation se nedan §. 116. 4. I de hithörande ordstammar, som antaga komparationsgrader, kunna dessa vanligen begagnas såsom partiklar i de flesta kasus af Sing., utom Nomin.

a) Postpositioner.

115. Af följande ord och ordstammar bildas de vanligast förekommande postpositioner:

1. (*Ala* 1. *ali* det underbelägna). Adess. *alla*, Allat. *alle*, under, Abl. *alta* underifrån, Transl. *alas* l. *ala'* (äfven *ales* l. *ale'* mindre brukl., för *alaksi* l. *aleksi*), mest i den adverbiala betydelsen ner, Prol. *alatse*, *alitse* (*alate'*, *alite'*) ned under. — Kompar. *alempi*, Superl. *alin*: *alempaa*, *alimpaa*, *-mpana*, *-mmalla* o. s. v.

2. (*Ensi*, stam *ente*, den förste). Gen. *ennen* före, förrän (såsom Adv.: förut).

3. (*Esi*, st. *ete*, det framförbelägna). *Edellä*, *edessä*, *edelle*, *eteen*, *edeltä*, *edestä*, *edes* (l. *ees*, för *edeksi*); Plur. *esinä*, *esillä*, *esissä*, *esille*, *esiin*, *esiltä*, *esistä*, *esiksi*, *esin*. — Komp. *edempi*, Sup. *esin*: *edempää*, *esimpää*, *-mpänä* o. s. v.

4. *Ilma* luft. Gen. *ilman* utan (säs. adv.: till skänks).

5. *Jälki* (*jälke*) spår, hvad s. är efter. *Jäl'ellä* efter, bakom o. s. v. — Komp. *jäl'empi*, Sup. *jäl'in*.

6. *Kansa*, menighet, hop. *Kanssa* (f. *kansassa*) med, i sällskap med.

7. (*Kausi*, st. *kaute*, förlopp). *Kautta* igenom.

8. (*Kera* följje). *Keralla* i följje med, *keralle*, *keralta*.

9. (*Keski*, st. *keske*, midt). *Kesken*, *keskenä*, *keskellä*, emellan, midtpå o. s. v.

10. *Kohta* ställe midt emot, nära till. *Kohtaa* emot, åt; *kohdalla* emot, nära (på) stället; *kohdalle*, *kohtaan*, *kohdalta*, *kohdasta*.

11. *Kohti* (st. *kohte*). Nom. emot. Gen. *kohden* emot, åt.

12. (*Luo* närhet). *Luota* ifrån (närheten); *luana* (nära) hos; *luo'*, *luokse* l. *luoksi* till.

13. (*Lähi* hvad s. är nära). *Läsnä* l. *lässä* i närhet, närvaro; *lähellä*, *lähelle*, *läheltä*, *lähes* (f. *läheksi*). — Komp. *lähempi*, Sup. *lähin*.

14. *Läpi* hål. Nom. igenom. Prol. *lävitse* (*lävite*) igenom.

15. *Muka* hvad s. är passligt, enligt. *Mu'assa* hos; *mukaan* i enlighet med l. tillsammans med.

16. (*Myösi*, st. *myöte*, som lutar till, böjd, benägen.) *Myöden* (vanl. *myöten*) längsefter, utmed, enligt; *myötä* utmed, nerför.

17. *Ohi* (st. *ohe*) l. *ohe*, rum vid sidan. *Ohella*, *ohessa* bredvid; *ohelle*, *oheen* l. *oheesen*, *ohelta*, *ohesta*, till, ifrån sidan; *ohitse* (*ohite*), förbi.

18. *Perä* rum bakefter (bakdel, grund o. s. v.) *Perällä*, *perässä* bakom, *perälle* o. s. v.

19. (*Poikki* som är tvärsides l. afbruten.) Nom. tvärsöfver, igenom.

20. *Puoli* hälft, sida. *Puoella*, *puolessa* o. s. v.; *puoleksi* till hälften; Instr. *puolen* l. *puolin*.

21. *Pää* hufvud, öfre del m. m. *Päällä* på, *päälle* upp på o. s. v.; Pl. Instr. *päin* emot, åt.

22. (*Sisä* det inre). *Sisää* inifrån, *sisänä*, *sisällä* o. s. v. — Komp. *sisämpi*, Sup. *sisin*.

23. *Sivu* sida. *Sivulla* o. s. v.; Transl. *sivutse* (*sivute*) förbi.

24. *Suhdet* (*suhtehe*) mått, mätta, förhållande. *Suhteen* i anseende till, för skull.

25. (*Taka* rum bakom). *Takaa* bakom ifrån, *takana* bakom, *ta'aksi* l. *ta'akse* (äfven Nom. *taka*) bak(om), tillbaka, *ta'atse* baktill förbi. — Komp. *ta'empi*, Sup. *ta'in*.

26. (*Tykö* närhet). Nom. och Illat. *tyköön* till; *tyköä* sdr, *tyköö* ifrån (närheten); *tykönä* hos.

27. (*Tähti* l. *tähde*, st. *-hte*, *-htehe*, återstod, behållning). *Tähden* l. *tähteen* för skull.

28. *Varon*, *varoa'* gifva akt. *Varten* (f. *varoten*, Instr. Subst. II) för skull.

29. (*Vasta* det motsatta). *Vastaan*, *vastoin* till möte, emot; *vastassa* i möte.

30. *Vuo* strömfåra. *Vuoksi* för skull.

31. *Väli* mellanrum. *Välillä*, *välissä* emellan o. s. v.

32. (*Yli* det som är öfver). Nom. och Prol. *ylitse* (*ylite*), öfver. — Komp. *ylempi*, Sup. *ylin*.

33. (*Ympäri* det s. är omkring). Nom. och Gen. *ympärin* omkring, *ympärillä*, *-lle*, *-ltä*, *-tse*. Sällsyntare: *ympärissä*, *-iin*, *-stä*.

34—38. *Asti* och *saakka* ända till, ända ifrån, *paitsi* (*paitti*, *pait'*) förutan, utom; *taki* l. *takia* (äfvén adverb.) och *tautta* för skull, äro de enda rena postpositioner, eller hvilka ej utgöra kasus af någon känd ordstam.

Ann. 1. Genom derivation och sammansättning fås ännu flere postpositioner; t. ex. *päälitse* l. *päälite* öfver; *poikki-
puolin* tvärsöfver; *sisäpuolin*, *ulkopuolin*, på inre, yttre sidan o. s. v.

Ann. 2. *Ennen*, *ilman*, *myötä*, *poikkipuolin*, delvis ock *paitsi* nyttjas framför det styrda ordet. Detsamma är i poesi fallet med några andra postpositioner.

b) Adverbier.

116. Adverbierna äro antingen sjelfständiga eller enklitiska (anhangs-) partiklar, de förra åter dels ursprungliga, dels härledda.

Sjelfständiga Adverbier.

1. Af dessa äro blott några få primitiva rena partiklar; de flesta, som ej äro härledda, utgöra likasom Postpositionerna kasus (§. 113), till en del af samma ordstammar som de. Äfvén många af ofvan uppräknade Postpositioner antaga adverbial betydelse, när de icke sättas att styra något ord; t. ex. *astuu eteen* stiger fram; *istuu takana* sitter bakom.

2. Rena Adverbier:

Aina alltid, *ehkä* (äfvén konjunkt.) kanske, *ei* icke, *eikä* och icke, ej heller; *eilen* (*eulen*) i går; *ihdan* l. *ihan iki*, *perki*, *ratki*, *siki*, alldeles; *heti* straxt; *jo* redan, *julki* uppenbart, *koska* när, *nyt* nu, *paki* just, *sangen* och *taki* l. *takia* ganska, *siki-soki* blindvis, huller om buller; *suinkin* isynnerhet; *tokko* (*toki ko*) männe, *vielä* ännu, *vihdoin* omsider.

3. Kasus a) af Nomina:

Aivan alldeles (*aiva* idel); *alas* ner (*ala*, se Postp.); *alalla* nere, *alalta* nerifrån o. s. v. (*alaha* det s. är under, Komp. *alahampi*, Sup. *alahin*); *ennen* förut, *ensiksi*, *ensin* till först (*ensi*); *enää* (Sav. *enee*) mera, *enemmiten* mestadels (*enä* l. *ene*, *enämpi*); *etäänä*, *etäällä* långt borta o. s. v. (*etää*); *harvoin* sällan (*harva* gles); *ikänänsä* l. *ikään* någonsin, alldeles, *ilman* till skänks, *ilmi*, *ilmeen* i dagen (*ikä* ålder, *ilma*, *ilmi*); *juuri* (Nom. rot) särdeles, i grund; *kau'an* länge, *kaukaa* långt ifrån,

kaukana långt borta o. s. v. (*kauka* aflägsenhet, Komp. *kau'empä*, Sup. *kau'in*); *kerran* engång (*kerta*); *kohta* snart (Nom. ställe midt emot); *kosolta* rundligen (*koso* frikostig); *kotoa* hemifrån, *kotona* hemma, *kotiin* hem (*koto*, *koti*); *kovin*, *lii'an* alltför (*kova*, *liika*); *kyllä*, *kyllältä*, *kylläksi* l. *-iksi*, *kyllin*, nog (*kyllä* det s. är nog); *laimin*, *laimiin* förgäfves (*laimi* fåfängt försök); *Maaria* l. *totta Maaria*, vid Maria, så sannt Maria (Iefver, hjälper?); *muinon* l. *muinain* fordom, engång (*muina* förfluten tid); *perin*, *peräti* i grund; *pi'an* hastigt, *pikemmin* (f. *pi'emmin*) hastigare, *pikimmältä* (f. *pi'immältä*) som hastigast (*pika* det s. är hastigt); *paljo*, *paljon* mycket; *poikki* (se Postp.) afbrustet, i sär, *poikessa* borta, *poikkeen*, (*po'es*) *pois* bort o. s. v.; *puhki* tvärs igenom; *salaa* hemligen (*sala*); *ta'as* (f. *ta'aksi*, se Postp.) l. *ta'asen* återigen; *takaisin* tillbaka (*takainen*); *tallella*, *tallessa* i förvar o. s. v. (*talte* förvar); *tarkkaan* noga (*tarkka*); *totta*, *todella*, *tosin*, *tosiaan*, i sanning (*tosi*); *tähdellä*, *tähdessä* i behåll o. s. v. (*tähde* hvad s. är öfrigt); *tänäpäinä*, *tänäin* i dag, (*tänä päivänä*); *ulkoa* utifrån, *ulkona* ute, *ulos* (f. *uloksi*) ut, (*ulko* hvad s. är ute, Komp. *ul'oppi*, Sup. *ul'oin*); *usein* ofta, *useammin* oftare, *useimmin*, *useimmiten* oftast (*usea* l. *usia* mängden, de flesta); *varmaan* säkert (*varma*); *varsin* alldeles, högeligen, *varteen* i lag (*varsi* skaft); *vasta* framdeles (se Postp.); *viimeeksi* l. *viimeiseksi* till sist, *viimein* slutligen, omsider (*viime* l. *viimme* det sista, *viimeinen* den sista); *vähä*, *vähän* litet, *vähemmin* mindre, *vähimmin*, *vähimmiten* minst (*vähä*); *vältein* snart, *väleemmin* (f. *väleämmin*) snarare, *väleimmin* l. *-miten* som snarast (*väleä* l. *väliä* vid, rymlig, l. snar); *ylen* l. *ylön* öfver höfvan, *yles* l. *ylös* (f. *ylöksi*) upp, uppåt o. s. v., (*ylä* l. *ylö* det s. är öfver, Komp. *-mpi*, Sup. *ysin*, *ylöin*); *yläältä* ofvan, uppe, *yläältä* ofvan-, uppifrån o. s. v. (*ylähä* det s. är ofvanför). — Hit höra ock några alltid med negation (*ei*, *en*, *et* o. s. v.) förenade, såsom: *ei ikään*, *ei koskaan*, alldrig, *ei milloinkaan* alldrig någonsin, *ei ensinkään*, *ei ollenkaan* alldeles icke, *ei suinkaan* ingalunda (jfr ofvan 2, 3: a; nedan b, c).

b) af Pronomina, särdeles Demonstrativa, Relativa och Interrogativa, begagnas ganska många kasus adverbialt; t. ex.

Täällä, *tässä* här, *tähän* hit, *täältä* härifrån (*tää* l. *tämä*); *tuolla*, *tuossa*, *siellä*, *siinä* der, *tuohon*, *siihen* (siihen) dit; *tuolta*, *sieltä* derifrån; *siksi* (*siis*) därför; *sitten* (Prolat.) sedan; *jossa* hvar, *jossakussa* någonstädes; *johon* hvart, *johonkukun* någonhvar, *jotenkin* någonlunda, *jotenkuten* någonledes o. s. v.; *kussa*, *kukun* (-ka), *missä*, *mihin* (-kä), hvar, hvar!; *kusta*, *mistä* hvarifrån; *miksi* hvarföre; *miten* (-kä) hur; *kuin* som,

såsom, då; *näin* så här, *noin* (*nuin*) så der, *niin* så, alldeles; *samaten* sammaledes; *muualla* annorstädes, *muuten* annars o. s. v.

c) Af Verba brukas Instr. Subst. II ofta som adverbium; t. ex.:

Nimittäin nemligen, (*ei*) *ollen* (-*kaan*) alldeles icke, *vähittäin* l. *vähitellen* småningom, *välittäin* l. *välitellen* emellanåt (*nimitän* jag nämner; *olen* är, *vähitän*, freqv. *vähittelen* förminskar; *välitän*, freqv. *välittelen*, förmedlar, jfr *postpp.* af hithörande nominal-rot *väli*, ofvan §. 115). — Särdeles förekommer denna ordform af verba, bildade ur *räkneord* eller sådana som uttrycka mått, mål, vikt; t. ex. *yksittäin*, *kaksittain*, *kymmenittäin*, en, två, tio i sender; *kyynärittäin* alntals, *tynnyrittäin* tunnals, *punnittain* skålpundtals.

Ann. Några kasual-adverbier brukas blott med personalsuffix, särdeles för 3:e pers.; t. ex. *ainoastaan* allenast, *kokonaan*, *tykkänään* (-*nsä*) helt och hållet, *yleensä* öfverhufvud; *pidän vaatteet ylläni* (f. *ylelläni*) j. håller kläderna på mig, *pane' yllesi* (f. *ylleesi*) kläd på dig (Sav. *päälläni*, *päällesi*).

4. Härledda adverbier bildas:

a) Genom fogande af tillägget *-sti*, om sätt, till stammen af nomina och modi adjektivi af alla grader; t. ex.:

Ahkerasti träget, *ahkerammasti* trägnare, *ahkeraimmasti* trägnast (*ahkera*); *erinomaisesti* synnerligen (*erinomainen*); *hyvästi* (= *hyvin*, af *hyvä*) väl, *paremmasti* (= *paremmin*) bättre, (*parempi*); *pahasti* (= *pahoin*, af *paha*) illa, *pahemmasti*, *pahimmasti*; *julkisesti* offentligen (*julki*, *julkinen*), *julkisemmasti*, *julkisimmasti*; *kiireesti* l. *kiiruusti* brådt, fort (*kiiruus*, brådska); *kiireemmästi*, *kiireimmästi*; *kohtuullisesti* lagom, *näpiästi* knappt, *runsaasti* rundeligen, *salaisesti* = *salaa* (*kohtuullinen*, *näpiä*, *runsas*, *sala*); *huolimattomasti* vårdslöst; *nähtävästi* ögonskenligen (*näen*, *nähdä*); *oppineesti* lärdt, Komp. *-mmasti*, Sup. *-immasti*; *taitavasti* skickligen, *taitavamasti*, *taitavimmasti* (*taidan*) o. s. v. — Likaså ur Räkneord och Pronomina; t. ex. *yhdesti*, *kahdesti*, *tuhannesti*, en, två, tusen gånger, o. s. v.; *monesti*, *moniaasti* ofta o. s. v.

b) Af en del Pronomina genom tillägget *-nne* (*nnē*) om rörelse till ort, och *-lloin*, *-llöin*, om tid, med komparation såsom i Nomen; t. ex.:

Tänne hit, *tuonne*, sinne dit, *jonne*, *kunne*, *minne* hvar, *jonnekunne* någonhvar; Komp. (*tännempi*, *tuonnempi*) *tännempää*, *tuonnempää*, *-mpana*, *-mmalla* o. s. v.; *sännempää* o.

8. v. — *Tällöin nu, tuolloin, silloin då, jolloinkulloin någon gång; kulloin, milloin, när o. s. v.*

Enklitiska Adverbier.

Dessa äro: *han, hän ju, dock; ko, kö* manne; *pa, pä ju*, samt de deraf sammansatta: *kohan, kohän* manne tilläfventyrs; *pahan, pähän ju dock*, visst. *De kunna fogas till alla slags ord; om dessa slutas på aspiration*, och helst om denna uppkommit af bortfallen konsonant vid ords förkortning, assimileras den af *k, p* (§. 37. Anm. 2). T. ex. *talohan se on*, det är ju en gård; *onkohan sinä* manne han är der? *ompahan* visst är han; *tännekö (tännekkö) tulet* kommer du hit? *tuleppa kom! etpähän tule* du kommer ju icke.

Anm. 1. Likasom 2:a pers. Imper. (§. 97 Anm. 2: c) kunna äfven *ko, kö, pa, pä*, vid direkt tilltal, i slutet få ett eufoniskt *s*, uppkommet af kontr. pron. *sa, sä (sinä)*; t. ex. *tuletkos, tuleppas*; detsamma är fallet med några (frågande) pronominal-adverbier äfvensom rena pronomina, lyktade på vokal; t. ex. *missäs olet* hvar är du? *mistäs tulet* hvarifrån kommer du? I Tav. dial. förstärkes detta tillägg stundom till *sta, stü*; t. ex. *mitästä nauraat* hvad skrattar du åt?

Anm. 2. Till enkla partiklar kunna äfven föras: *-kkain, -kkäin, -ttain, -ttäin, -tusten* l. *-tuksin (tysten, tyksin)*, som uttrycka gent emot, i bredd; t. ex. *västakkain, västättain, västatusten* l. *vastyksin (västa och yksin?)* midt emot (hvarann); *rinnakkain, rinnattusten* o. s. v. i bredd; *päätysten, päätyksin* med (hufvuden) ändorna mot hvarann.

c) Konjunktioner.

117. Äfven dessa äro af tvenne hufvudslag, efter som de kunna stå särskildt för sig, eller icke:

Sjelfständiga Konjunktioner.

1. Rena partiklar äro:

Eli, elikkä, tahi, tahikka l. *tai, taikka, vai*, eller; *tahi . . . tahi* (äfven *joko . . . tahi* l. *eli*) antingen . . . eller; *että, jotta*, att, på det; *ja* och; *jos* om; *jahka, joska* om blott, så snart som; *jos* om; *koska* emedan; *mutta, mut, vaan* men; *myös, myöskin (kanssa)* äfven; *saaten, saati, saatikka* om blott, så mycket mer (mindre); *sekä . . . että* både . . . och; *toki* likväl; *vaikka* ehuru.

2. Af kasus bildade:

Kuitenkin, kumminkin, yhtähyvin, likväl (*kuka, kumpa* o. s. v.); *kun*, då, *kyllä* nog, visst; *niin . . . kuin* såväl . . . som (jfr §. 116: 3. b); *sen takia, -tautta, -tähden* fördenskull; *siis (siksi)* alltså; *sillä* ty; *tosin* visserligen. — Deriverade adv. *seuraa-vasti*, på följande sätt, kan ock begagnas såsom konj.: följaktligen.

Enklitiska Konjunktioner.

3. a) *Ka, kä*, i slutet af nekningsord, betyda för sig: och, heller; äfven (i svar på fråga) blott en förstärkning af negationen; t. ex. *eikä tullut* och han kom icke (heller), eller ock: nej han kom icke; vid upprepad negation åter betyder t. ex. *eikä . . . eikä*: hvarken . . . ej heller; *enkä minä, etkä sinä* hvarken jag eller du. — b) *Kaan, kään* (*kan, kän, kana, känä*), heller, ens, fogas till ord som föregås af en negation, att dermed förknippa dem, t. ex. *ei Jumalakaan* icke heller (ens) Gud; *ei yhtäkään (ei yhtään)* icke ens en eller ett, allsintet, *ei kuitenkaan* likväl icke. — c) *Kin* äfven; t. ex. *muutkin ihmiset*, äfven andra menniskor. — Angående dessa partiklars begynnelsekonsonant *k* efter aspirerad vokal iakttages hvad ofvan §. 116: 5 är sagdt om *ko* o. s. v.

d) Interjektioner.

118. Uttryck för:

Glädje: *aha! ahaa! hei!*

Löje: *haha! hihhi! hoho!*

Sorg: *ai! aiai! ahha! jaaja! voi! voivoi!*

Missbelåtenhet: *oi! oi oi! ui! uiui!*

Vägran: *hui! hai!*

Anrop: *hoi!*

Uppmärksamhet: (fråga) *ha? hä?* (svar) *no! nono!*
hoihoi!

Förundran: *hah! hei; hoh! hohhoh! kah! noh! seh!*

Hämnd: *kutti! piti! pitipiti! ähäh!*

Afsky: *hyi! hyhhyh! ohhoh! ääh!*

B. Ordens Bildning.

119. Huru språken öfverhufvud uppstått, är en hemlighet, som tillhör folkens tidigaste barndom; så mycket ligger för oss i dagen, att Tanken, på olika sätt och till olika grad af fullkomlighet hos olika nationer, sökt och funnit uti Språket sin yttre form, sitt uttryck i artikulerade ljud (§. 1). Beståndsdelarna af Finska språkets organism, sådan den nu finnes förhand, äro i det föregående framställda, uti läran om de enkla bokstafsljuden och stafvelserna samt deras inbördes förhållande i orden, om särskildta slag af ord såsom uttryck för olika slags begrepp, samt om de böjningar, hvarmedelst begreppen försättas i olika förhållanden. Man kan likväl gå ännu ett steg längre i undersökningen och utreda, huru språket dels ur en viss mängd ord, hvilka äro att betraktas såsom gifna och ursprungliga (*primitiva*), bildat andra ord genom att foga till de förra vissa härlednings-tillägg med egen betydelse, dels ock af två eller flere enkla fått sammansatta ord (jfr. §. 52). Tillgången i hvardera fallet skall nedanföre särskildt afhandlas.

120. Att de primitiva eller rotorden i Finskan mestadels äro tvåstafviga, är ofvanföre (§. 40) nämndt, äfvensom att grundformen för ordens böjning, d. ä. deras stam alltid ändas på vokal (§. 14: 1). I tvåstafviga ord anser man likväl äfven denna vokal hafva tillkommit blott för välljudets skull, så att rotorden i sin ursprungligaste form skulle varit enstafviga; och emedan Finska ord såväl vid böjning som härledning antaga tillägg och förändringar blott i slutet, men alldrig genom s. k. praefixer framtill förändras, benämner man första stafvelsen i alla Finska ord *rotstafvelse*, dock så att häri äfven *inbegripas konsonanterna närmast efter första stafvelsens vokalljud*, de må vara en, två eller tre. Så t. ex. äro *tal*, *halk*, *myrsk* rotstafvelser till *talo*, *halko*, *myrsky*.

Anm. Denna ordens rotstafvelse, hvilken innehåller likasom deras grundbetydelse, sträfvär språket äfven på allt sätt att framhålla såsom den vigtigaste och liksom herrskande i ordet, nemligen: 1:o genom första stafvelsens starka accent (§. 45); 2:o genom att alldrig (utom vid tre vokalers möte i enstafviga ord, §. 23: 1) tillåta förändring af dess vokalljud, hvilket äfven 3:o är det enda som kan vara ursprungligen långt (§. 40) och 4:o inverkar på ljudstyrkan af vokalerna i alla följande stafvelser (jfr. §. 19), samt 5:o både före och efter sig i alla händelser tål hård konsonant (§. 31, 32 Anm.; jtr. §. 30.)

121. Ett slags primitiva ord finnas, hvilkas bildningssätt, såsom icke beroende af tankens fria verksamhet, ännu är lätt att utgrunda. Dessa äro de s. k. *onomatopojetiska* orden, hvilka tyckas höra till de äldsta i språket och äro *efterhärmingar* 1:o af ljud, såsom *ahkaa* jemrar, *röhüjää* grymtar, *rosslar*, *sohojaa* sorlar; 2:o äfven af rörelse, *helst om den är med eget slags ljud förenad*, t. ex. *heiluu* gungar, *hyppi* hoppar, *tepastaa* trippar. Finska språket är särdeles rikt på ord af detta slag, i första rummet verba, som skola uppgå till en tredjedel af verbalförrådet, samt vidare af dem härledda nomina och partiklar eller tvärtom.

Anm. 1. I bildningen af dessa ord röjer sig den regel, att *rotstafvelsen*, som oftast både börjar och slutar med *konsonant*, men äfven (helst vid uttryck af djur- och menniskoläten) kan börja med *vokal*, vanligen helt och hållet uttrycker det ifrågavarande ljudet (rörelsen), medan den eller de stafvelser, som tillkomma i slutet, tjena att antyda ordets särskilda art såsom verbum, nomen eller partikel. Härvid tyckas merendels *rotstafvelsens konsonanter härma ljudets allmänna kvalitativa beskaffenhet eller tonart* (t. ex. huruvida det är eller liknar ett dån, brusande, sus, eller tjut, skri, o. s. v.), *rotvokalen deremot*, allt eftersom den är hårdare eller vekare, *antyyda dels ljudets tonhöjd, dels huruvida det är kvantitativt starkare eller svagare*. Till upplysning tjena följande ex., mest valda bland de slags hithörande primitiva verbalstammar, som allmännast förekomma, d. ä. de som ändas på *-a'a*, *-ää*, vanligare förstärkt *-aja*, *-ää*, samt

ise, hvilka former ock oftast båda två kunna fås af samma rotstavelse. Emedan onomatop. verber vanligast brukas impersonelt, särdeles då det gäller liflösa tings läten, anföras exemplen i 3:e pers. Sing.

I.

Kah-ajaa prasslar (hårdt).
Koh-ajaa sjuder, brusar.
Kuh-ajaa surrar (bin).
Käh-äjää stänkar.
Köh-äjää stönar.
Kyh-äjää andas tungt.
Kih-ajaa hväser, stinmar.

II.

Soh-ajaa sorlar.
Suh-ajaa } fräser, hväser (mer
Säh-äjää } eller mindre starkt).
Sih-ajaa }

III.

Hol-isee dånar, brusar..
Hul-isee susar (flyter med sus).
Häl-isee väsnar.
Hel-isee klingar (klart).

IV.

Hor-ajaa munlar.
Hur-ajaa sorlar (surrar)
Här-isee l. -*äjää* morrar
Hör-isee gnolar.
Hyr-isee gnolar saktare.

V.

Por-ajaa ryter, ropar.
Pur-ajaa sorlar.
Pär-äjää skräller.
Pör-äjää brummar.
Pyr-äjää (om dallrande ljud l. rörelse).
Pir-ajaa droppar med ljud.

VI.

Parsk-uu sprutar
Pörsk-uu qväker (s. grodan).
Pursk-uu } frustar,
Pärsk-yy } fräser.
Pörsk-yy }
Pyrsk-yy stänker.
Pirsk-uu dryper, sipprar.

VII.

Ahk-aa }
Ohk-aa } känsloljud för klagan.
Ahk-ää }
Öhk-ää }

VIII.

Ur-isee } känsloljud för vrede,
Är-isee } hetta m. m. (ryta, hu-
Ör-isee } ta, fräsa till).
Yr-isee }

Ann. 2. Det är klart, att skillnaden i betydelse mellan dylika ord, med antingen blott rotkonsonanterna eller blott rotvokalen olika, ofta blir ganska fin och i de flesta fall ej kan med motsvarande ord på annat språk återges utan omskrifning. — För att uttrycka, det ljudet är plötsligt, brukas ändelsen *-hta*, *-htä*, t. ex. *ukko uunilta urahti* gubben röt till (plötsligt) från ugnstaket; *suo järähti*, *maa tärähti*, *kangas vastahan kalahti* (*Kalev*. XIX: 495,6); för ett sådant oftare upprepadt ljud begagnas ändelsen *-htele*, t. ex. *kilahteles* klingar tätt, ofta. Jfr. nedan §. 125: 1, 4.

Ann. 3. Onomatop. verba som beteckna (ljudlig) rörelse äro jemförelsevis få. Några äro anförda. Dylika äro: *kuhajaa*, *kuhisee* kryper (med prassel, t. ex. *kusiainen ku-*

hisee, om myran); *tippuu* droppar, *tipahtaa* droppar hastigt, *tipahtelee* droppar hastigt och ofta; äfvenså de i *Klv.* förekommande: (*astua'*) *taputtelevi* skrider raskt, bullersamt fram; (*ajoa'*) *suhuttelevi* kör fram med dån; (*lyödä'*) *lynnähyttelevi* smider så att det klingar; (*lensi*) *lehahti*, *löyhytteli*, *siuotteli* flög hastigt fram (hvinande, susande); *helähytti helmisvyöllä* viftade med perlesnärtan. För öfrigt må man ej tro, att *serien af onomatop. ord är obegränsad, så att lika många kunna bildas ur en rotstafvelse med hvad slags konsonanter eller vokal som helst*; men den lag, som språket härutinnan följer, kan lättare kännas af ett Finskt öra, än i bestämda regler utföras, just emedan dessa ord mera äro känslans, än tankens uttryck. Så t. ex. förekommer *e* ganska sällan såsom rotvokal, *m* och *v* ännu mera sällan i slutet af rotstavelsen o. s. v.

1. Härledning.

122. Hvarje härlednings-tillägg, som fogas till ett rotord, innebär sin egen modifikation af det med rotordet uttryckta grundbegrepp. Så t. ex. fås af *pidän* (st. *pitä*) jag håller: *pit-elen* (håller ofta) bebrukar, *pidä-tän* (bringar att hållas) hämmar, hindrar; freqv. deraf: *pidätt-elen*; *pid-e* hvad s. hålles, *pid-in* verktyg att hålla med, handtag, *pito* = *pidä-ntä* l. *-ntö* hållande, bruk, *pidüs* l. *pitäjä* (hvad s. hålles ihop), församling; *pidät-ys* hindrande, *pito-inen* begagnad, nött. Såsom dessa exx. till en del upplysa, fogas tillägget *antingen till blotta rotstavelsen (pitä, pit-elen)*, eller, om rotordet genom ett annat härlednings-tillägg förut *blifvit flerstafvigt, till detsamma beröfvadt sin slutvokal (pidütü, pidät-ys)*, eller ock till rotordet helt, med eller utan slutvokalens förändring (*pito, pito-inen; pitäjä, pitäjä-llinen*); de två förra fallen inträffa oftast framför tillägg som börja med vokal, det sistnämnda merendels framför konsonant. Men i alla händelser ske uti roten *vanliga konsonantförändringar*, så när som på de ofvan §. 31: 10 Anm. 3 antydda undantag med onomatopojetiska rotord.

Anm. 1. En riktig uppfattning af ordens härledning är af högsta vigt för språkets vidare utbildning, helst Finskan, i följd af sitt egendomliga skaplymne, hellre genom härledning än

sammansättning återger nya begrepp (ifr. nedan §. 127). Härvid gäller då att iakttaga, hvilken betydelse för hvarje härledningstillägg är den väsendtligaste, ty äfven dessa tillägg, liksom sjelfva orden, variera stundom i betydelsen.

Ann. 2. Icke alla ord, med tydligt igenkännliga härledningstillägg, kunna numera hänföras till bestämda ordröter. Dels har möjligen en rot funnits, som gått förlorad eller icke mera kan bestämdt uppvisas, dels är den af onomatopojetisk eller rättare symbolisk natur, antydande genom blotta ljudet ordets grundbetydelse, hvilken genom tillägget får sin närmare bestämning. Till förra slaget tyckas kunna hänföras t. ex. *apilas* klöfver, *kärläs* kräkla, *sapilas* höbår; *autio* öde, *kaatio* höftben, *kontio* björn; *ikene* tandkött, *kyynele* tår; till det sednare: *askare* bestyr, *jotkale*, *jänkäle* allångt stycke, *kappale* bit, *kämpäle* stycke, *mökkäle* klump, *palmikko* fläta, *sammakko* groda; *karpalo* tranbär, *kaukalo* träg.

a) Nomen.

123. Af de flesta onomatopojetiska verber bildas motsvarande nomina medelst tillägget *na*, *nä*; ordet får alltså samma ändelse, som *Essivus kasus*, hvares betydelse af varande eller tillstånd, i egenkap af det ljud (rörelse), som verbet uttrycker, äfven tillkommer det härledda ordet. Sålunda bildas t. ex. *kahina* prassel, *kohina* sjudande, *sohina* sorl; *holina*, *hulina*, *helinä* o. s. v.

Ann. För onom. verba finnas äfven andra slags motsvarande nomina, som dels fås omedelbart ur verbalstammen och derföre lika gerna sjelfva kunde anses för rotord, t. ex. *hilju* (l. *hiljuna*) gnäggande, *kilju* (l. *kiljuna*) gällt skri (*hiljuu* gnäggar, *kiljuu* skriar), dels till roten foga något af nedan upptagna allmänna härledningstillägg; t. ex. *ahkaus*, *ohkaus*, *ähkäys* o. s. v.

124. För öfrigt bildas nomina på mångahanda sätt dels ur verba, dels ur nomina eller partiklar; med en del tillägg kunna härledningar ske endast från det ena eller andra ordslaget, med andra från flere, såsom af nedanstående förteckning på de brukligaste härledningstillägg kan ses.

1. *as, äs*: betecknar föremål l. begrepp med likhet, egenkap af något; t. ex. a) af verba: *kärkin* jag är girig, *puhelen* språkar: *kärkäs* girig, *puhelias* språksam; b) af nomina *harja* borste, *jalka*, *kieli*, *talvi* vinter, *terva* tjära: *harjas* borst, *jal'as* mede, *kielas* talför, *talvias* vintergammal, *tervas* tjärved.

Anm. Ungefär samma betydelse hafva *kas, käs* och *las, läs*, blott att det sednare vanligen har förklenlig betydelse; t. ex. 1:o af *asuu* j. bor, *elän, istun* sitter (*istutan* planterar), *joudun* skyndar, *paistan* steker: *asukas, elokas*, som bor, lever; *istukas* planta; *joutukas* skyndsam; *paistikas* l. *paistikka* stekt (rofva eller dyl.); af *airo* äre, *eno* brant strömfall, *hauta* grop: *airokas* ål, *enokas* brant, *hautikas* i grop stekt (t. ex. rofva); 2:o af *joudun* hinner, *juon* dricker, *nain* gifter mig (*naitan* har att gifva sig), *podin* tvinar, *saan, syön* äter, *syötän* matar: *joutilas* ledig, *juolas* drinkare, *naittilas* giftvuxen, *potilas* tvinsjuk, *saalas* som får, *syöläs* glupsk, *syötäläs* gödkräk; af *kari* sandbank (pl. *karit* ruiner), *työ* arbete, *vuo* strömfåra: *karilas* utlefvad gubbe, *työläs* arbetsdryg, *vuo-las* (starkt) flytande.

2. *e (eh, e')*, mest a) af verba, betecknar ämnet för handlingen, stundom ock hvad deraf blifvit; t. ex. af *annan, estän, heitän, keitän, kynnän, loistan* glänsar: *anne* det s. gifves, *este* hinder, *heite* lemning, *keite* kok (det s. kokas), *kynne* (den sträcka) som plöjes, *loiste* glans. b) Af nomina, om föremål med likhet, tillhörighet af något; t. ex. af *jalka, kompa* som stappar, *rinta* bröst, *umpi* täppt: (*jal'e* obr., deraf:) *jalkeella* till fötters; *komme* tillstöt, ofall; *rinne* det s. är upphöjdt, *umme* täppt tillstånd (förstoppning).

Anm. Med 2: b) beslägtade äro *ke, le, ne, re, (ke', le', ne', re')*, hvilka mest tilläggas nominalrötter. Begreppet af likhet (eller tillhörighet) framstår i det förstnämnda ännu starkare, ungefär såsom i det svenska -aktig, -aktighet. T. ex. af *kieli, korva, nenä, niemi, saari, silmä*: *kieleke* (tungaktig) flik, *nenäke* spets, topp; *niemeke, saareke*, hvad som liknar en udde, en holme (t. ex. om fastare punkter i kärr), *silmäke* källäder; och äfven af några verba, t. ex. *vülen* skär, *vuolen* täljer: *vüleke* rimsa, band, hänge; *vuoleke* skifva, (t. ex. af smör). — De sällsyntare tillägen *le, re* brukas merendels då fråga är om något aflångt, längsträckt; de flesta af dem sakna rotord; t. ex. *haivale* tunnt hår, *hyrkäle* (= *hyrkkä*) bit, *kaistale* = *kaistare* (= *kaista*) aflångt stycke, (såsom af tyg, åkerjord); *kantele* (l. *kannel*) harpa, (*kansi* läck), *kekäle* eldbrand, *repale* trasa, (*repiä'*), *sipale* flik,

venkale klump (*vengas* otymplig); *liistare* (= *liista*) spjela, *lohkare* aflångt stycke, (såsom af träd). — Betydelsen af *ne* är mera vacklande; t. ex. *ehtone* hvila efter middagen (*ehtoo*), *harine* urskiljning (*hari*, *haro*, det s. är i sär), *ijane* = *ilja* hal. *yläne* (*ylä*) öfra skorpan på is. Jfr §. 122 Anm. 2.

3. *ia*, *iä* eller (mellan vokaler) *ja*, *jä*, tillagdt verbal-stammen, betecknar den som utför en handling och förekommer allmänt; t. ex. *käviä* gångare, *juoksia* springare, *tekiä* görare; *asuja* som bor, *ostaja* köpare, *ottaja* tagare.

4. *in* (*ime*) af verba, om verktyg; t. ex. af *kerin* l. *keritsen* klipper (får), *kovaan* härdar, *pohtaan* dryftar, *puren* biter, *puraan* borrar: *keritsin* färsax, *kovasin* brynsten, *pohdin* dryfta, *purin* tand (bett), *purasin* borr. — Af *alainen* (-se) under belägen: *alaisin* underlag, städ.

5. *inen* (*ise*) af nomina, tillägg *a*) för adjektiva som beteckna ämnet hvaraf något består, eller hvarmed det är försedt (*intensiv*- och *material*-adjektiver); t. ex. *kultainen* gyllne, *pui-**nen* af trä, *rautainen* af jern; *kalainen* fiskig, fiskrik, *verinen* blodig; *iloinen* (glädjefull) glad, *suruinen* sorglig. Brukas ock för egenskapsord i allmänhet; t. ex. *eilinen* gårdags, *julkinen* uppenbar, *nykyinen* nutids.

Detta tillägg borde genom sjelfva skrifsättet skiljas från det diminutiva *-inen*, som man ock börjat skriva blott *-nen* (se nedan 32); ty' dialektvis och i dagligt tal brukas *-inen* och *-nen* om hvarandra i båda betydelserna. Att den förra formen för båda fallen är den ursprungliga, framlyser ur härledningen af Mod. Subst. V på *mainen* från III på *ma*, samt af den diminutiva Mod. Adj. I på *vainen* från den på *va* o. s. v.

6. *io*, *iö*, temligen mångtydigt. a) Härledningar af verba: dels handling, dels dess resultat, dels (vanligen förklenligt) den som handlar; t. ex. af *ansaiten*, *arvaan*, *hävin* förderfvas, *nautin* njuter, bebrukar: *ansio* förtjenst, *arvio* uppskattning, *häviö* undergång, *nauttio* nyttjande; af *panen*, *perkaan*, rensar, *tungen* föser: *pantio* hägnad, *perkiö* hvad s. är rensadt, rensad (odlad) plats, *tunkio* (dyng-) hög; af *heitän*: *heittiö* slarf, och analogt dermed: *hurvio* slösare, *liekkiö* arglistig (person, ande). — b) Af nomina, att antyda egenskap likhet, tillhörighet; t. ex. af *haapa*, *häntä*, *kaava* mönster, *kilpi* sköld, *rauta*, *turma* det s. är oförväget: *haapio* liten aspbåt, *häntiö* besvansad, *kaavio* ungefärlig likhet, *kilpiö* sjöväxt med sköldlika blad, *rautio* jernsmed, *turmio* förderfvadt tillstånd.

7. *isa*, *isä*, ungefär lika med *kas*, *käs* och det intensiva *inen*, men med beständare augmentativ betydelse; t. ex. *jou-*

tuisa = *joutukas*; *satoisa* = *satoinen*, (ymnigt) gifvande, af *sato* skörd; *sanoisa* ordrik, *suotuisa* = *suotuinen*, (väl) unnad.

8. *o*, *ö*, och *u*, *y*, mycket allmänna tillägg, mest för härledning ur rotstafvelsen af verba, att beteckna sjelfva den handling verbet innebär; t. ex. af *huudan* ropar, *jakaan* delar, *kasvan*, *kostan* vedergäller, *loistan* glänsar, *lypsän* mjölkar, *pistän* stücker, stoppar: *huuto*, *jako*, *kasvo* l. *kasvu*, *kosto*, *loisto*, *lypsö* l. *lypsy*, *pisto*; af *itken* gräter, *idän* gror, *ku'en* vandrar, *lu'en*, *pesen* tvättar: *itku*, *itu*, *kulku*, *luku*, *pesu*. — Fogade till rotstafvelsen af verba aspirata förlängas *o*, *u* till *uu*; t. ex. *hakkuu*, *leikkuu* (mindre vanligt *hakkoo*, *leikkoo*), huggning, skärning. — Af nomina fås t. ex. *korvo* så (med öron), *metso* l. *metsäs* orrhane (*korva*, *metsä*).

9, 10. *os*, *ös* och *us*, *ys* (*okse*, *ukse*). a) Af verba, om handlingen såsom objektiv, eller i sin verkan, följd o. s. v. framträdande; fogas till roten med bortlemnande af dess slutvokal. Skillnaden mellan detta tillägg och de dermed närmast beslägtade under Nr:is 2, 8, ses bäst af följande exx.: *kynne* hvad s. plöjes, *kyntö* plöjning, *kynnös* hvad (det stycke) s. är plöjdt; ungefär lika är skillnaden mellan *heite*, *heitto*, *heitos*; *keite*, *keitto*, *keitos*; *pyytö* l. *pyyntö* fångst (neml. sjelfva handlingen), *pyydys* giller; *tunto* känsel, *tunnus* kännemärke. — Doek hafva alla tre slagen stundom ock temligen lika betydelse, t. ex. *puute*, *puutto*, *puutos*, behof (af *puutun*). — b) Af nomina: de på *os*, *ös* äro sällsynna, såsom *emoos* deg (*emä*, *emonen*); de på *us*, *ys* antyda belägenhet, grannskap, tillhörighet, gemenskap; t. ex. *alus* det underbelägna, *edus* det framförbelägna, *jalus* stighögel, *kannus* sporre, *kaulus* halskrage, *rinnus* bröstbetäckning, *seinus* plats vid väggen, *tilus* lägenhet, *tulus* elddon, af *ala*, *esi*, *jalka* o. s. v. — Ganska många egenskapsord, till en del onomatopojetiska, finnas ock på *us*, *ys*, såsom: *kolpus* (*kolpaan*) och *kähtys*, *kähmys*, *kähtys* l. *kährys*, (*kählään*), drölare; *könty* tölp, *lurjus* lymmel; *letus* slarf (*letto* sank, lös, jord, ?); *nahjus*, *nuhjus*, *nuljus*, *rahjus*, drölare (och slarf); *nurjus* ogin (*nuria* förvänd, bakvänd), äfven = *nuljus*; *patus* fuskare (*patto* fel?); *vanhus* gammal stackare.

Ann. Af *alus*, *edus* med n. fl. fås andra likabetydande på *sta*, *stäl*. *stin*; t. ex. *alusta*, *edusta*, *rinnusta* l. *rinnustin*.

11. *uri*, *yri*, om utmärkande egenhet, handtverk m. m.; t. ex. af *kangas* väf, *kaula*, *käsi*, *pata*, *petän* j. bedrager: *kankuri* väfvere, *kauluri* med eget slags hals, *kättyri* = *kättö* enhändt, *paturi* grytsmed, *petturi* bedragare.

12. *us*, *ys* (*ute*, *yte*), allmänt tillägg för namn på egenskaper, motsvarande vanligen Sv. ändelsen -het; tillägges nomi-

nalrötter, hvarvid af tvenne slutvokaler den ena bortlemnas, rent *a*, *ä*, *e* sammansmälter med *u*, *y* till *uu*, *yy*, men *i* framför *u*, *y* gern förvandlas till *e*; t. ex. af *korkea*, *vapaa*, *viekas*, *viisas* (*viekkaa*, *viisaa*): *korkeus* höghet, *vapaus* frihet, *viekkaus* be-
dräglighet, *viisaus* vishet; af *hyvä*, *soma*, *mies*: *hyvyys* godhet, *somuus* nätthet, *miehuus* manlighet; af *kallis*, *kaunis*, *raitis*: *kallius*, *kaunius*, hellre dock *kalleus* dyrhet, *kauneus* skönhet, *raittius* l. *raitteus* friskhet. — Af *jalo*, *kehno*, *tyly* fås deremot: *jalous* storhet, *kehnous* dålighet, *tylyys* bitterhet.

13. *ut*, *yt* (*u'*, *y'*) för några diminutiva och smekord, t. ex. *kätkyt* vagga (liten gömma) af *kätky* gömsel. — Brukas mest i runorna, såsom i Kalevala ofta: *poikueni*, *veljyeni*, *sisarueni*, min kära (lilla) son, bror, syster; *oi päivyt* — *kuuhut* — *tiehyt* *Jumalan luoma* äck du kära (lilla) af Gud skapade sol, måne väg.

14. *kainen*, *käinen* för smekande diminutiver (särdeles i vers), begagnas ungefär som det dimin. *inen* l. *nen*; t. ex. *kau-nokainen* = *kaunoinen*, af *kaunis*; *lapsukainen* af *lapsi*; *pienukainen* af *pieni*.

15. *kas*, *käs* se N:o 1 Anm.

16. *ke* se N:o 2 Anm.

17. *kka*, *kkä*, äfven för diminutiver; t. ex. *haarukka* gaffel, *penikka* l. *-ukka* liten valp, *solmukka* ögla, *sopukka* litet hörn, af *haara*, *peni* l. *penu*, *solmu*, *soppi*.

18. *kko*, *kkö*, om plats eller föremål, hörande till rotor-det eller af dess beskaffenhet; tillägges mest nominalrötter; t. ex. *erakko* särskildt (hemligt) ställe, *esikko* förstuga, förstling, *nelikko* fjerding, *sopukko* hörn-bo; *kanervikko*, *koivikko*, *kuusikko*, *sammalikko*, ställe beväxt med ljung, björk, gran, mossa, af *eri*, *esi*, *kanerva* o. s. v.; *hiilikko* det s. är stekt på glöd, *lammikko* putt (liten insjö), *mesikko* åkerbär, *nimikko* namne, *nurmikko* gräsigt plats (liten äng), *vesikko* vattenödda, af *hiili*, *lampi*, *mesi* honing o. s. v. — Af verba bildas t. ex. *elikkö* föd-
kräk, *etsikkö* = *etsö* sökning, *hulikko* kärl för vätvaror, *hulpakko* pladdrare (*elän*, *etsin*, *hulaan* flyter med sus, *hulpaan* pladdrar).

19. *la*, *lä*, tillagdt nominal-rötter, betecknar hem, gård; t. ex. *Kalevala* Kalevas hem, *Tuonela* Tuonis hem (grafven), *Toivola* hoppets (*toivo*), eller ock Toivonens (släkten T:s) hem, gård; *pappila* prestgård, *seppälä* smedsgård.

20. *lainen*, *läinen*, egentl. adjektivt tillägg härledt af det föregående, brukas för nomina gentilia; t. ex. *heimolainen* beslägtad, inhemsk, *sukulainen* släkting; *Suomalainen* Finsk, Finne, *Hämäläinen* Tavastländsk, — ländning, *Karjalainen* Karelsk, Karelare; *Ruotsalainen* Svensk, *Venäläinen* Rysk, Ryss. — Äfven Pronomina med detta derivationstillägg äro ej sällsynta,

ehuru de följa sitt eget bildningssätt; t. ex. *meikäläinen, teikäläinen, heikäläinen*, en af oss, eder, dem (af vårt, edert, deras slag); *tuokalainen* af sådant der slag; (*min-*) *millainen* hurudan, (*sen-*) *sellainen* sådan o. s. v.

21. *las*, läs se N:o 1 Anm.

22. *le*, se N:o 2 Anm.

23. *llinen (llise)*, tillägg för egande adjektiver, (motsvarande det Sv. -lig); t. ex. *isällinen* (faders) faderlig, *muallinen* jordisk, *sisällinen* invertes, *taivaallinen* himmelsk, *tavallinen* sedvanlig, *ystävällinen* vänskaplig. — Kan ock brukas att antyda visst rymdmått i sender; t. ex. *saavillinen* (med så försedd, men äfven:) en så full; *lusikallinen (rohtoja)*, ett skedblad (droppar) i sender; *kapallinen (jyviä)* ett kappmått (säd).

24. *lloinen, llöinen*, ungefär lika med 20; t. ex. *kivulloinen* sjuklig (*kipu* plåga).

25. *lo, lö*, diminutivt tillägg för Substantiva; t. ex. *koh-talo* lott, öde, *koppilo* litet rum, *kotilo* fodral, *purtilo* ekstock, tråg, *suppilo* qvarntratt, af *kohta*, *koppa* hålighet, *koti* hem (*kota* skjul, hydda m. m.); *pursi* fartyg, *suppu* trängsel. Jfr t. ex. Klv. VII. 459, 460 m. fl. st. — Förklenligt diminutiv häraf är vidare *loinen, löinen*. — Af förklenlig betydelse äro ock t. ex. *hontelo (hontalo, huntelo l. hulttio)* odugling, af *honto* ihålig; *untelo* sömnaktig menniska, af *uni* sömn, m. fl. — Många nomina antaga blott i Pluralis (utom Nominat.) denna derivationsform, äfvenledes i diminutiv eller smekande betydelse; t. ex. *lampiloita, mäkilöitä, tyttölöitä*.

26, 27. *ma, mä* och *minen (mise)*, egentl. ändelser för Mod. Subst. III, IV (§. 86), brukas i alla kasus deraf i Akt. (men sällan i Pass.) såsom rena nomina; *ma, mä* betecknar då den afslutade, *minen* den påstående handlingen; t. ex. *tekemä* arbete, fabrikat, *tekeminen* görning, arbetande; *tehtäminen* det s. bör göras (problem).

28. *mainen, mäinen (-ise)*, brukas såsom ändelse för Mod. Subst. V (jfr ofvan N:o 5 b. och §. 87 Anm.) blott uti de §. 86 nämnda kasus med verbal betydelse. Men äfven nominal-rötter antaga stundom detta tillägg, som då betecknar likhet, egenskap (-aktighet); t. ex. *hyvämainen* temligen god, *pahmainen* elakartad, och — af vissa till partiklar brukade ordrotter — *ensimmäinen, jälkimäinen, keskimäinen, likimäinen, ylimäinen*, den första, sista, mellersta, närmaste, högsta.

29. *moinen, möinen (-ise)*, för *muotoinen*, af *muoto* utseende, beskaffenhet, tillägg för pronominal-adjektiver; t. ex. *kummainen, mimmainen* hurudan, *semmainen* sådan.

30. *nainen, näinen (-ise)*, förekommer i multiplikativa

räkneord; t. ex. *yksinäinen* ensam, *kaksinainen* tvåfalldig, *kolminäinen* trefalldig o. s. v. Jfr. §. 71: 2 Anm. 1: b. — Tillagdt andra ord-rötter uttrycker det en egenskap i allmänhet, och är i sjelfva verket ingenting annat än tillägget N:o 5 (*inen*), fogadt till Essivus Sing. eller Plur. af Nominal-rötter; t. ex. *ulkonainen* yttre, *varsinainen* synnerlig (*ulko*, *ulkona*; *varsi*, adv. *varsin*, Ess. Pl. *varsina*).

31. *ne*, se N:o 2 Anm.

32. *nen*, tillägg 1:o för patronymiska mansnamn, t. ex. *Karhunen*, *Pelkonen*, *Toivonen*; 2:o för diminutiver, t. ex. *kirjanen* liten bok, *kukkanen* liten blomma. Jfr ofvan 5. b).

33, 34, 35. *nta*, *ntä*; *nti*; *nto*, *ntö*, fogade till verbal-rötter (*nti* mest till enstaviga), beteckna handling, ungef. såsom N:o 8, 9; t. ex. *heitäntä* lemnande, lemning, *otanta* tagande, -ning; *syönti* l. *syöntö* ätning; *lyönti* l. *lyöntö* slående; *laulanta* l. -*nto* sjungande, sång, *kaivanto* gräfning, graf (kanal). — Af nominal-rötter komma t. ex. *emäntä*, *isäntä*.

36. *re*, se N:o 2 Anm.

37, 38. *sta*, *stä*; *stin*, se N:o 9, 10 Anm.

39. *sto*, *stö*, tillagdt nominal-rötter, betecknar inbegrepp af många likartade föremål, som finnas på ett ställe l. nära hvarann (*kollektivt* begrepp); t. ex. *kirjasto* boksamling, bibliotek, *laivasto* flotta; *kuusisto*, *lepistö*, gran-, al-skog (jfr N:o 18); *opisto* lärosäte (rättare: inbegrepp af lärar, lärosystem, *oppila* lärosäte); *saaristo* ögrupp, skärgård; *vä'esto* folkhop, trupp.

40. *tar*, *tär* (*ttare*, *ttäre*), för kvinnliga patronymika, motsvarande de manliga på *nen* (N:o 32), t. ex. *Karhutar*, *Pelkotar*, *Toivotar* (synbarligen en förkortning af: *Karhusen tytär* o. s. v.). Brukas ock om kvinnliga sysselsättningar; t. ex. *kankuritar* väfverska, *keträjätär* spinnerska. — Analoga äro de mythiska och poetiska personifikationerna: *Luonnottaret*, *Lemmettären*, *Kivuttaret*, kvinnliga natur-, kärleks-, plågo-andar; *Runotar* sångmö o. s. v.

Anm. Denna lika vackra som uttrycksfulla härledningsform saknas i de vestra dialekterna. Kändt är, att äfven manliga slägtnamn egentligen förekomma blott hos den Savo-Karelska stammen. Med föga rätt hafva många ifrare för det gamla skriftspråket (äfven Renvall) velat utmönstra förstnämnda ordform.

41. *ton*, *tön* (*ttoma*, *ttömä*), tillägg för karitiva adjektiver och negativa Modi Adj. I (§. 109); t. ex. *isätön* faderlös, *rauhaton* fridlös, *naimaton* ogift, *syömätön* s. ej ätit (oäten).

42. *va*, *vä*, tillagdt nominal-rötter, antyder en högre (intensiv) grad af någon egenskap; t. ex. *kaulava* tjockhalsad (jfr N:o 7, 11), *väkevä* (*väkinen*) kraftfull. Diminutiver häraf äro -*vainen*, -*väinen*. — Om dessa tillägg såsom ändelser för Mod. Adj. I se §. 87.

b) *Verbum.*

125. Äfven verba härledas dels af andra, primitiva verba, dels af nomina eller partiklar, medelst följande allmännast förekommande tillägg i Indik. Praes. 1:a person.

1. *ahdan, ähdän, (ahta, ähtä)*, för momentan handling, mest vid härledn. af onomatop. verba, till hvilkas rotstafvelse de fogas; t. ex. af *helisee, jyrisee, tippuu, urisee; helahtaa, jyrähtää, tipahtaa, urahtaa*, klingar, donar, droppar, ryter plötsligt, ett ögonblick, l. då och då (§. 121 Anm. 1); likaså af *seison* l. *seisuan* j. står: *seisahdan* bringar hastigt att stå (äfven = *seisahdun* stadnar hastigt, jfr. nedan N:o 11).

2. *aisen, äisen*, fogadt till rotstafvelsen af verba eller nomina, för ögonblicklig transitiv handling; t. ex. *potkaisen, repäisen*, af *potkin, revin; puhkaisen* j. genomborrar (hastigt), af *puhki*.

3. *an, än* (rättare *'an, 'än*), tillägg för verba aspirata (§. 91: 2), vanligast med transitiv betydelse; t. ex. af *himo* längtan, *lupa* löfte, *vasta* det s. är motsatt: *himoan, lupaan, vastaan*, j. längtar, lofvar, svarar. — Andra verba på *an, än*, när de äro tvåstafviga, äro att anses såsom rotord; t. ex. *elän, ostan, otan* o. s. v.

4. *elen*, för frequentativa, bildas ur de flesta verbalrötter; t. ex. af *kysyn, otan, sanon: kyselen, ottelen, sanelen*, frågar, tager, säger ofta. Stundom antager betydelsen reciprok natur; t. ex. *riütelen, tappelen*, träter, slåss. — En förlängning af detta tillägg är *skelen (kselen), skentelen*, t. ex. *juokselen, juokseskelen* l. *juokseskentelen*, jag löper ofta (af och an), *oleskelen (olekselen)* vistas (är ofta, mycket på något ställe).

5. *enen*, tillägg för de s. k. neutralia passiva; fogas till nominal-rötter, med betydelsen af blifva något; t. ex. af *auki, kapea, lähi, paha, paras, vanha, vähä: aukenen* öppnas (blir öppen), *kapenen* smalnar, *lähenen* närmas, *pahenen* försämraras, *paranen* förbättras, *vanhenen* föråldras, *vähenen* förminskas.

6, 7. *in* och *itsen (itten)*, beteckna vanligen en kontinuerlig handling; t. ex. *nautin* l. *nautitsen* j. njuter, *pyr'in* längtar, sträfvar, *revin* rifver. Icke sällan förekomma båda härledningarna af samma rot. Jfr §. 92: 5 Anm. 1.

8. *isen*, se §. 121 Anm. 1.

9, 10. *oin, öin*, l. *oitsen, öitsen*, = N:o 6, 7; t. ex. *vihe-riöitsen* grönskar, *askaroitsen* bestyr, *suutaroitsen* skomakrerar.

11. *un, yn*, det allmännaste tillägg för intransitiva, ofta med samma betydelse af blifvande, som N:o 5; t. ex. *hukun*

förgås, *viivyn* dröjer, (*hukka, viipy*); *hellyn* blir öm, *juurrun* (-*rtua'*) rotas (blir rotfast), *laihdyn* blir mager, *lopun* blir slut, *toinnun* (-*ntua'*) kommer mig före, *yhdyn* förenas, råkar ihop, af *hellä, juuri* o. s. v.; *vanheyn* (af *vanha*) och *vanhennun* (*vanheunnun*) = *vanhenen*; *väheyn*, *vähennyn*, = *vähenen*. — Huru detta tillägg, fogadt till transitiva verbalstammar, antager äfven reflexiv betydelse, samt om dess förläggningar *udun, ydyn, unnun, ynnyn*, jfr §. 99. — Transitiva äro t. ex. *ammun* skju-ter, *riisun*.

12. *ksun, ksyn*, att bli något; t. ex. *oudoksun, pahak-sun*, j. fremmas, blir ond. Ungef. = N:o 15 nedanföre, men mindre vanligt.

13. *skelen* i. *kselen*, se N:o 4.

14. *stan, stän*, vanligen med den transitiva betydelsen att göra något (till något); t. ex. af *ahdas* trång, *arka* ömtålig, *onne* förebud, *julki*; *kala* fisk, *oma* egen, *paljas* bar, *siviä* hofsam, bildad, *vahva* stark: *ahdistan* betränger, *ar'istan* gör ömtålig, *ennustan* (gör förebud) förebadar, spår; *jul'istan* offentliggör, *kalastan* fiskar, *omistan* (gör till egen) tillegnar, *paljastan* blottar, *sivistän* hyfsar, bildar, *vahvistan* stärker. — Äfven intransitiva förekomma; t. ex. *ar'astan* är känslig, och af *sairas* sjuk: *sairastan* är sjuk; *herrastan* betar sig som herre, o. s. v.

15. *stun, styn*, för neutra (*inchoativa*), som beteckna blifvande (till något), motsvarande de transitiva på *stan, stän*, likasom de på *un, yn* motsvara de på *an, än*; t. ex. *ahdistun* blir trång, *ar'istun* blir ömtålig, *omistun* blir egen, *paljastun* blir naken, *sivistyn* blir hyfsad, bildad, *vahvistun* blir stark; och af *lähi* (*lähes*), *viha* ondska (hat), *vähä*: *lähestyn* närmas, *vihas-tun* blir ond, *vähestyn* = *väheyn* m. m. (jfr N:o 11, 12).

16. *tan, tän* (*tta, ttä*), allmänt tillägg för verba faktitiva. a) Fogadt till verbal-rötter har det betydelsen af att låta göra någonting; t. ex. af *elän, istun, juon, käyn, opin, pahenen, paranen*; *sovin* passar, förlikes; *synnyn, syön, vähenen: elätän* (låter lefva) föder, *istutan* (har att sitta) sätter, planterar, *juotan* (låter) ger dricka, *käytän* (låter gå) använder, *opetan* lärar, *pahennan, parannan* (-*nta*), försämrar, förbättrar; *sovitan* förliker, *synnytän* föder, *syötän* matar, *vähennän* (-*ntä*) förminskar. — b) Härledninggar från nomina betyda att göra sådant, som nomen innebär, eller dermed förse; t. ex. af *kenkä* sko, *küre* (*kiuru*) brädska, *kirja* (det s. är brokigt) skrift, bref, bok, *kuri* aga, *nimi* namn: *kengitän* skor (en häst), *kürutan* påskyndar, *kirjoitan* skrifer, *kuritan* agar, *nimitän* benämner. — Hit höra ock de impersonelt brukliga verba, som antyda sinnliga affektioner; t. ex. (*minua* o. s. v.) *unettaa, vapistaa* o. s. v. Jfr §. 111 Anm.

Tillägg.

Utoin de i §§. 124, 125 upptagna härlednings-tillägg, för-
tjena äfven följande, ehuru ej så brukliga, att anmärkas:

a) Nomen. 1. *ias, iäs (jas, jäs)*, om menighet, sam-
fällighet; t. ex. *pitäjäs (pitäjä)* församling; *pirttiäs* stugu-lag;
Ilomanstias, Ilomants' menighet. — 2. *üe, ye*, äfvenså med
kollektiv betydelse; t. ex. *nuottue* notlag, *ruokue* matlag, *lin-
nue* skock foglar. — 3. *imus, imys* ungefär = *uri, yri*; t. ex.
mäkimys (om häst) ostyrig i backar; *metsimys* (om boskap) som
håller sig i skogen. — *hka, hhä* l. *hko, hkö*, tillägges adjektiver,
med betydelsen temligen, ganska; t. ex. *isohko* temligen stor;
olovahka oksiltansa, leviähkä lehviltänsä (Kalev. XXIV, 118, 9).

b) Nomen. 1. *ksin*, att anse för något; t. ex. *oudok-
sin* anser fremmande; *paheksin* anser dålig (jfr *ksun, ksyn*). —
2. *tutan, tytän* förstärkning af det faktitiva *tan, tän*; t. ex. af
laitan lagar, *puitan* låter tröska: *laitutan, puitutan*, har (någon)
att laga, att lata tröska.

c) Partiklar.

126. De vanligaste hithörande fall äro upptagna
ofvan §. 116: 4. Jfr. §. 115 Anm. 1.

2. Sammansättning.

127. Finska språket, rikt på tillgångar att,
genom anlitaudet af sina många böjnings- och härled-
ningsformer, organiskt eller likasom inifrån bilda ut-
tryck för nya begrepp, plär derföre endast motsträfvigt
och ganska sparsamt för samma ändamål begagna det
mera mekaniska medlet af ords sammansättning. Detta
visar sig särdeles i fråga om den uti många både äldre
och nyare språk förekommande *sammansättningen med
praepositioner*. Då man nemligen, utan afseende på språ-
kets lynne och lagar, velat hjälpa sig med att öfver-
sätta t. ex. "nederstiga, uppenbaras, innehåll, motgång"
med *alasnousta', ilmeentulla', sisällepito, vastoinküy-
minen*, eller "bortlemna, öfvervinna, uppväcka, upp-
fostra" med *poisjättää', ylitsevoittaa', ylösherättää',
ylöskasvattaa'*, så är detta ett våld emot språket, hvilket

i dylika fall dels genom *sjelfständiga ordbildningar återger begreppet*, såsom i fyra förstnämnda exx. med *laskeutua'*, *ilmestyä'*, *ainehisto*, *vastus*, dels ock *uttrycker det tillräckligen tydligt genom det ena af de enkla orden*, såsom i de sednare exx. med *jättää'*, *voittaa'*, *herättää'*, *kasvattaa'*.

128. Med språkets lynne enliga och icke sällsynta äro deremot *sammansättningar af tvenne nomina*, hvarvid det förra ordet ofta är af det slag, att ej annorlunda än på detta sätt eller ock såsom partikel förekomma i *Nomin. Sing.* (§. 113), samt endast det sednare ordet böjes (jfr. §. 65); t. ex. *aikamies* fullvext karl, *elinaika* lifstid, *päämies* hufvudman, *rautakanki* jernstör, *rautalanka* ståltråd, och *esimies* förman, *sisäpuoli* insida, *ulkopuoli* utsida, *vastamäki* uppförbacke o. s. v., *Genit. aikamiehen* o. s. v. — Vanligast står det förra ordet i *Nom. Sing.*, dock så att ord på *nen* dervid behålla stammen på *-se*, med bortkastande af bindvokalen; t. ex. af *hevonen*, *ihminen*, *muinainen*: *hevosruoka* hästmat, *ihmisparka* menniska stackare, *muinaisaika* forntid. Dock kan det förra ordet äfven vara en *Genit. Sing.*, då sammansättningen i sjelfva verket är en syntaktisk ordfogning; t. ex. *isänmaa* fosterlånd, *talonpoika* bonde, och med pronomina: *senkaltainen* så beskaffad, *min-näköinen* af hurudant utseende, *sen-laatuinen* af sådan art.

Anm. Ord som ofta, men endast i sammansättningar begagnas, äro *kausi*, att beteckna förlopp af viss tid, och *kunta* för inbegrepp af flere (tillsammans hörande) enskildheter i rummet; t. ex. *vuorokausi* dygn, *viikkokausi* tid af en vecka, *vuosikausi* ett års tid; *sukukunta* släktlag, *kyläkunta* byalag, *maakunta* land (i betydelse af eget samhälle). — Af *kausi* kommer dock äfven postpositionen *kautta*.

Rättelser och Tillägg.

Sida, Rad.	Står.	Läses.
2. 28.	<i>verta</i> blod	<i>verta</i> jemlik (blod)
5. 7.	svalgöppningen	luftrörshufvudet
„ 12.	svalget	munhalans väggar
„ 20.	svalget	gommen
7. 33.	<i>palatine</i>	<i>palatinae</i> rättare <i>gutturales</i>
14. 11.	<i>likaså</i>	<i>likaså</i> superlativer och
„ 14.	<i>puotan</i>	<i>puodotan</i> (<i>puotan</i>)
19. 18.	<i>sammandras de alltid</i>	<i>kunna de alltid sammandras</i>
21. 22.	uttalas	uttalas i de ö. diall. nästan som
23. 34.	<i>soaha'</i> ; <i>näähän</i>	<i>saaha'</i> l. <i>soaha'</i> ; <i>näähän</i> l. <i>neähän</i>
24. 37.	detsamma. Läses: detsamma, dock ej på långt när i så hög grad, knappt i trakten kring Abo, och så att förkortningarna merendels hänföra sig till <i>vissa ord och talesätt</i> .	
29. 24.	Tillägg: Detta är t. o. m. efter <i>s</i> fallet i ö. Karelen, der det heter t. ex. <i>kos'en</i> , <i>äs'en</i> , <i>ras'as</i> , för <i>kosken</i> , <i>äskén</i> , <i>raskas</i> .	
30. 13.	Tillägg: I ö. Karel. blir <i>t</i> äfven af föregående <i>s</i> assimileradt; t. ex. <i>mussan</i> , <i>issun</i> . för <i>mustan</i> , <i>istun</i> .	
„ 32.	hlott	lott
31. 9.	uttalet	uttalet uti de östra diall.
„ 27.	Tillägg: Också höres i sjelfva de diall., som antaga denna konsonant-förstärkning, en bestämd skillnad mellan sålunda uppkommen, och ursprunglig dubbelkonsonant; t. ex. i <i>hakaan</i> uti hagen, och <i>hakkaan</i> jag hugger; <i>pani lakiin</i> satte i lagen, och <i>pani lakkiin</i> satte i mössan.	
32. 23.	någon	hvilken
33. 14, 15 och 17.	böra orden "föregående eller" och "(tullut-na) tullunna" utgå.	
37. 35.	<i>mina</i> , <i>sinä</i>	<i>minä</i> , <i>sinä</i>
39. 40.	uti vers	uti vers i vissa fall
43. 8.	<i>verdsbyggnaden</i>	<i>versbyggnaden</i>
54. 36.	<i>sukseä</i>	<i>sukseä</i> (dock äfven <i>susta</i>)
55. 10.	<i>topistö-ä</i>	<i>lepistö-ä</i>
57. 21.	<i>menne-nä</i>	<i>mennee-nä</i>

- 59, 22. Tillägg till Anm. 1: — Af de båda hufvudformerna för Gen. Pl. är för öfrigt den förstnämnda, som mera regelrätt antar lika bindvokal med Inf. Pl., brukligast i de östra, den sednare deremot i de västra diall., så att t. ex. de förra hylla former sådana som *sanojen, leipien, tavaroiden (-ihen)*, de sednare *sanain, leipäin, tavarain*. Genitiver med förkortad stam och ändelsen *-ten*, såsom *lohten, nierten, lasten, vierasten* nyttjas allmänt, jemte de längre formerna *lohien, niemien, lapsien* (v. diall. *lohein, niemein, lapsein*, jfr §. 61 Anm. 2), *vieraiden*, och hellre än dessa.
59. 38. *sanotta* *sanatta*
 60. 1. *sanota'* *sanata'*
 71. 1. *ensimmäinen* *ensimmäinen* (l. yhdes)
 „ 2. *toinen* *toinen* (l. kahdes)
 72. 6. *kolme* *kaksi*
 „ 7. *neljälle* *neljällä*
 „ 33. *kaksittaa, kolmittaa* . *kaksittaa', kolmittaa'*
 „ 40. *Neljännes* *Kolmannes, neljännes* o. s. v.
 74. 11. *absulute* *absolute*
 „ 21. *stummarna* *stammarna*
 „ 29. *Inf. minuz* *Inf. minua*
 75. 28. (*net*) (*nuot, net*)
 „ 33. *Nuo* *Nuo (nuot)*
 82. 7. *sananen* *säponen*
 85. 20. *Subst. I* *Subst. II*
 87. 11. *valaistettu* (o. s. v.) . *valistettu* (o. s. v.)
 88. 15. *nut (uehe)* *nehe (nut)*
 „ 24. *herkeä-he* *herkeä-he;*
 „ 25. *herkiää* *herkeää*
 90. 2. *nähdä, tehdä* *nähdä, tehdä'*
 „ 17. *kiroon* *kiroan*
 „ 35. *antaa* *antaa'*
 92. 2. *Imperf.* *Imperat.*
 „ 25. Tillägg till Anm.: — Dialektvis har detta *t*-ljud, mellan tvenne lika vokaler (*a'a, ä'ä*) och särdeles i Ind. Praes. 3:e pers., äfven öfvergått till *j*, så att man hör sägas t. ex. *palajaa* återvänder, likasom vore stammen *palaja*. Härigenom undvikes i sjelfva verket förblandning med andra, liknande verber, såsom i förevarande fall med *palan, palaa'* brinna. I alla fall ljuder slutstafvelsen i 3:e pers. Praes. Ind. af dylika aspirerade verber mera utdraget, än i andra verber, eller nästan tvåstafvigt (*arva'aa, lupa'aa*), ehuru i skriftspråket

ännu ingen särskild beteckning därför kommit i bruk, utan man plägar skriva *arvaa*, *lupaa*, likasom *antaa*, *ottaa*. — I Ryska Kar. öfvergår aspirationen framför *i* uti Imperf. icke till *s*, utan säges t. ex. *arva'i*, *puto'i*, för *arvasi*, *putosi*.

93.	30.	<i>kuvetko</i> ,	<i>kavetko</i> ,
94.	23.	stammen	stammens
„	24.	<i>lähti</i>	<i>lähti</i>
95.	8.	<i>ilseni</i>	<i>itseni</i>
109.	14.	<i>riisuinneu</i>	<i>riisuiinnen</i>
115.	26.	<i>muutiten</i>	<i>muutiiten</i>
128.	26.	<i>ihan</i>	<i>ihan</i> ,
134.	16.	<i>sohojaa</i>	<i>sohajaa</i>
135.	1.	oftast	alltid
„	23.	<i>Hor-ajaa</i>	<i>Hor-isee</i>
„	24.	<i>Hur-ajaa</i>	<i>Hur-isee</i>
„	25.	l. - <i>äjää</i>	(utgår)
140.	10.	<i>uu</i>	<i>oo</i> , <i>uu</i>
145.	22.	sig	mig
146.	10.	<i>hka</i> , <i>hhä</i>	4. <i>hka</i> , <i>hkä</i>
„	13.	Nomen	Verbum

Mindre betydande tryckfel, som icke missleda, behagade den bänägne Läsaren sjelf rätta.

~~313. IV. 17.~~

Suom. kieli. 3.

Collan

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9802

